

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

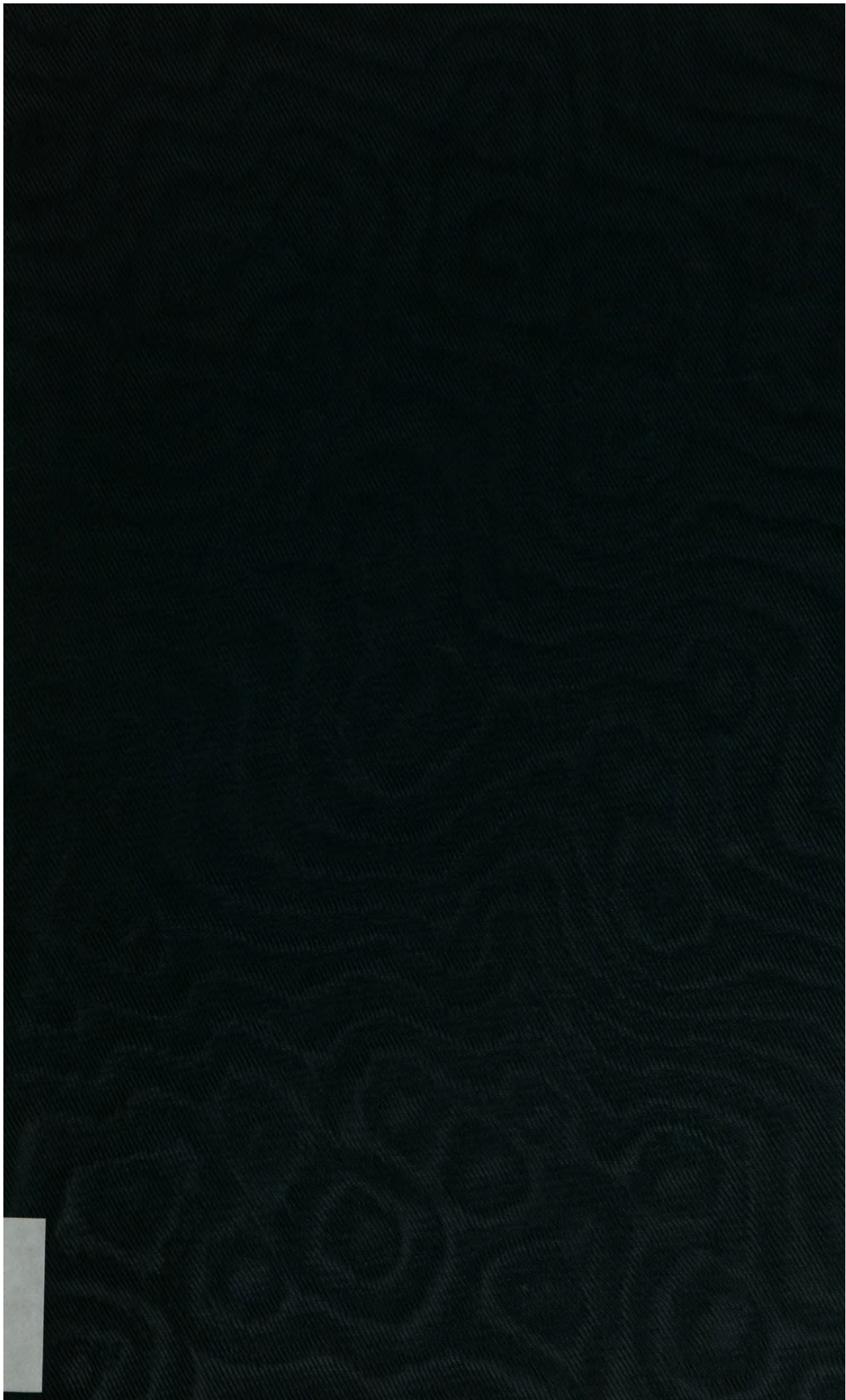
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

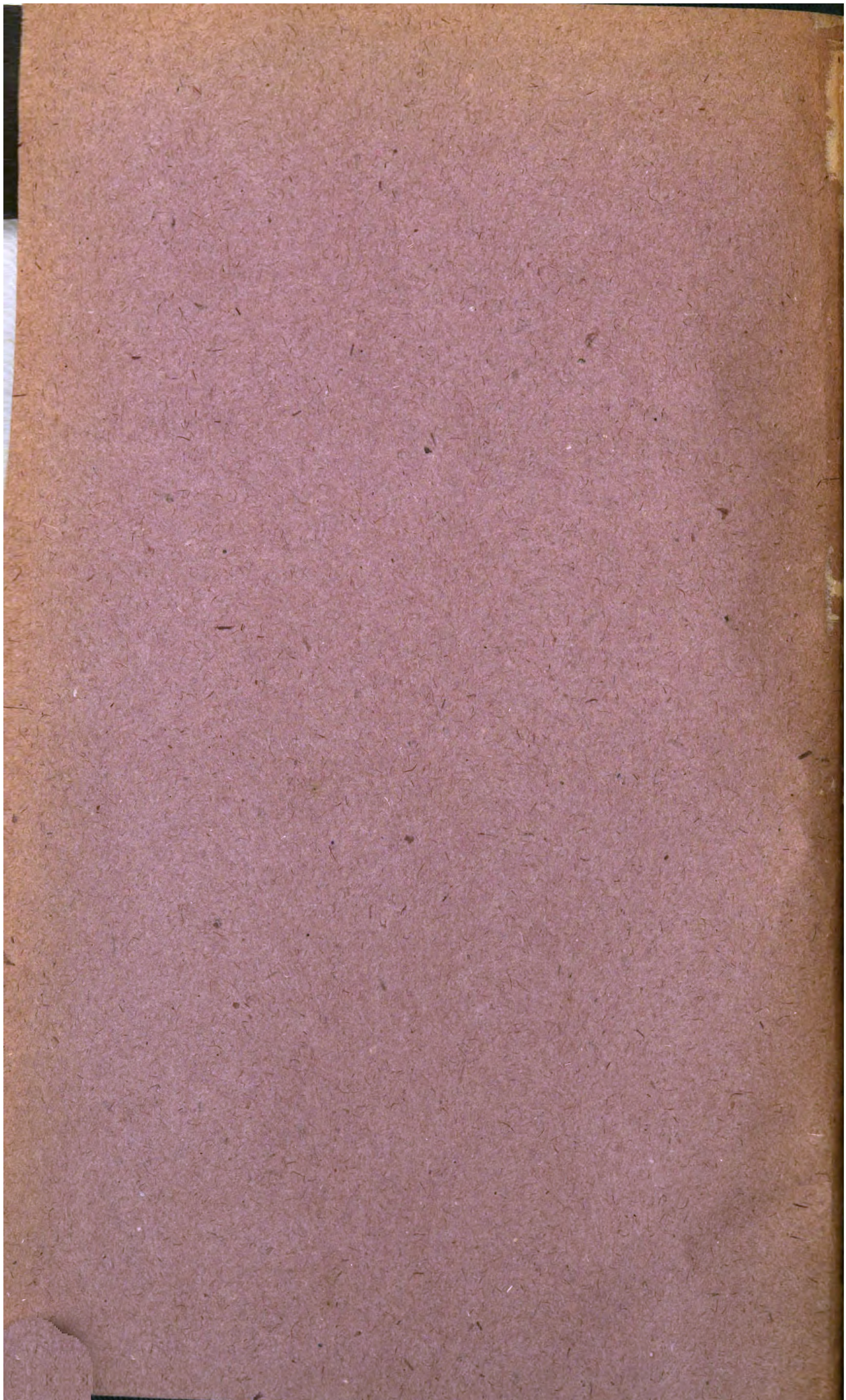
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

زود و وسیع را بلند سے پایہ	رہد راز ذات او گر انسا یہ
نام ہمیشہ شاہ امین احمد	ذات را اسم دیشین آمد
حال مخدوم ہر کہ گفت و شنید	در مکنون بسک نظم کشید
یافت چون این کہ نربسم نظام	گل فردوس کرد آنرا نام

بہر سالش خیال صوفی در است	بے کم و کاست ذکر فقر کماست
خاتمہ الکریمین	

الحمد للہ کہ کتاب ندرت خطاب یعنی مثنوی گل فردوس در
 احوال خواجگان فردوس چہ مثنوی است کہ کلمات عطرینہ مضامین
 پاکش روکش نغمہ آہو سے تبارست و روح افزا سے مقاصد
 مفیدہ اش رشک شہ عطار و در تذکرہ احوال پاک سلطان المحققین
 اسوۃ الواصلین قدوۃ الکاملین عارف معارف طریق خدا ساک مسا
 راہ مصطفیٰ حضرت مخدوم الملک شیخ شرف الحق الدین احمد کیمی سیرمی قدس سرہ
 الخفی و الجلی از شعلہ بیانی طبع روشن ماہ منیر سراج جاوگت سیری تہر سہر مخدومی
 صاحب معارف و حقائق خدا شناسی مقبول بارگاہ محمد شاہ امین احمد صاحب فردوسی
 تخلص ثبات بجاوہ نشین و ضوہ منورہ حضرت مخدوم الملک و صاحب فرمایش
 شاہ ولی احمد صاحب ہقام لکھنؤ در مطبع نامی منشی نو لکھنؤ واقع ماہ جنوری
 مطابق بیع الاول اسلماہ از قالب طبع برآمدہ آویزہ گوش روزگار گردیدہ
 خداوند عالم مقبول و پسندیدہ اہل عالم کنا و بہ بنیہ کریمہ

نقاد جناب مستغنی عن الاوصاف والالقاب سید شاه امین احمد صاحب
 شرف سجاد و حضرت مخدوم الملک بہار وزیر و سادہ جناب شیخ
 شرف الدین علیہ الرحمۃ اللہ الغفار است تصنیف عجیب تالیفی عزیز است
 اگر اعجاز را کار فرمودہ در بار اندرون قطرہ بند نمودہ و اگر باطناب
 شیخ آوردہ و آنرا بنا کردہ بندش خوشنالیش ہمسر عقدہ طرہ مرغولہ
 مویان و مضمون تازہ ادائش ہر رنگ خندہ غنچہ مسیح خویان او حد عصر
 خود است کہ اگر اوجی شیرازی بریدہ انصاف و اہمیت تحقیق بساط حقیقت
 فکر در چہند ویکتای عہد خویش است کہ ہر گاہ بہت اصفہانی تجسیم بدیع نگاہ
 معائنہ فرماید سر نہ طور تجسس طہور از مردکش زاید چگونہ رنگینہا از تازہ
 نظمش گل نکند کہ ذکر جمیل شرف گلستان شجرہ فردوس بیان است
 و چرا او ہما از گل زمین رنگین سر نہ زند کہ ہو اوار مہب بہار بہار
 جنت نشان است الفاظش معانی خیز معانیش نکتہ انگیز کند فکر
 رسایش بہر جذب مضامین بلند و دور افتادہ رشک سلسلہ المجدید
 و طبع عقہ کشایش بر اے افتاح صندوق بالا عرش
 طرہ معجز نما کلید متقا کہ کلامی باغبان سخن از از بار احوال حضرت مخدوم
 بہار بہرین گنجینہا گلستہ نہ بستہ و از فوارہ خامہ آبجیات مخزن کسی
 انقدر آب مضامین آبدار از کار شیخ باین بالا خیز بہار بہار بستہ
 ہر تیش بیت الشرف آفتاب ذکر مخدوم مطلعش مشرق انوار
 تصوف افضل العلوم

عارف و ساکب طریق یوسفین

ہمہ وان و محقق و ماہر

جانشین جناب شرف الدین

عالم مسلم باطن و ظاہر

آنکے پیران ہمہ فوق الیہ است
 کشف شد اسرار نہانی از او
 ہجو جنید از حقش اگر اہما
 این گل فردوس کہ معروف است
 باش خدا یا پڑے موسے رضا
 حافظ این روکش باغ ارم
 جعفرش از لطف نگہدار باد
 باد پڑے زین عجاہم بزین
 با علی از بہر رسول اسم
 ز آنکہ غلام شرف دین منم
 جان پی مدحت گرمی آراستہ
 شکر کہ از یحوت سلطان دین
 گشت عیان مصرعہ بی غش غل

خواجہ ماشاہ امین احمد است
 بیعت مشاہ معانی از او
 ہجو سری سقطیس انعاما
 بہر گلستان مسرت نکوست
 ہم ز پے کاظم صاحب لوا
 تا بقیامت ز کمال کرم
 ہمت باقر بدعا یا ر باد
 حسن قبولش بجناب حسین
 برو لی خویش نگاہ کرم
 بہ در او بندہ مسکین منم
 سال تا میش ز دل خواستہ
 خوبترے آمد و شد دل نشین
 نازہ گل جنت فردوس دل

تقریباً و تاریخ از تاج طبع مجمع کمالات منبع افادات
 حکمت آاب خداقت التساب جالینوس زمان بو علی
 دوران جناب حکیم احمد حسین ضلیح و ام عنایتہ

الحمد لله على الدوام والصلوة والسلام على من شرف دينه عند الخوا
 والعوام وعلى آله المحمدين النقباء واصحابه المطهرين على الاعداء اما بعد
 اقليم مصنفات اهل سخن و کوچہ گرد شہرستان ملفوظات ارباب فن احمدین
 صوفی کبیر آبادی حفظنا اللہ عن آفات یوم القیامہ میگوید کہ کتاب
 سعادت نصیب یعنی گل فردوس کہ از تاج طبع وقادو انموذجات

منت خدا پر جان سعیدی نهادم که چون این گل از من شنید بر زبان مبارک

راز سه

گل آورد سعیدی سوی بوستان | بشوخی چو قفل بهند بوستان

و تحفه رحمت بر روح جامی فرستادم که غائب اند در شوق آن بر خواند سه

جامی از آنجا که هوادار گشت | روی تو نادیده گرفت راست

و چرا نباشد که موزون که خود بنام آن مخدوم دو جهان امام فردوسیان سرتاج
بنیجان لجمای بکسیان قدوه و اصلان مرشد کاطلان مسیح خاص و عام رحمت
للا نام سلطان العاشقین برهان المحققین مادی صراط المستقیم شفاعت خواه
روز امید و بیم شینا و مرشد نابالیقین شرف المله و الدین احمد کجی کبیری است
که آستان فردوس نشان و لایش با سرتاج شهر باران دار الملک تقدس بر سر
دار دو بارگاه عالم پناه پریش با اکیلی تا جداران کشور تقرب سهر افلاکیان
از تار شعاع مهر تابان بجاروبی ایوان جلالش ممتاز و خاکیان از مرو و حد پر قدوه

به کس زانی فوق جمالش سر فراز شنوی

خامه شرف یافت چو از نام او | گشت بفرودس هم آرام او

ملک سخن را سخن در گرفت | فاخته از فیض مظفر گرفت

گشت دین دایره دهر بند | نام همیشه نجابت لبند

رکن سخنور شد و قدرش فرود | حسن کمال از شب بدرش فرود

خاصه سخنور که بسیف زبان | فتح شدش فارس و هندوستان

نجسم سعادت گر بخت زبون | نور ضیا بخش دل قیسه گون

وجه شرفش پی طابسان | بنیها بر نرخ لایبغیان

آنکه محمد شیره والای اوست | عشق من و حسن دلارای اوست

را ایتیم فی ساجدین آیت است از مصحف نبوت او عالم و ما فیها با گو که جلال
چون زنگیمان در روم مثنوی

خواجه مشایخ و شیخ محمد سلام	انت بشیر انت مبدع بنام
از سخن او ادب آوازده	از کبر او فلک اندازه
شمسه نه مسند بهفت اختران	ختم رسل خاتم پیغمبران

در و پروردگار مایه و سه و برآل و اصحاب و سه با و که تجلای صدق و
صفار اولین شان اند و ظهور نور صولت و عدالت را منظر و مکان حسین
جبار فروغ ایمان اند و علامی شجاعت را غور شید تا بان اند و صلوات الله
و سلامه علیه جمیع اما بعد فسیحان الله این گل فردوس ریحانی است
طراوت قرین از گلستان عنده لیب گلشن فحوش بیانی که نو آئینان چمنستان
نازک خیالی در برابر فاتو بسوره من مشکه سر زری بال در دیده و نو دیده است
لطافت گزین از بوستان بلبل شاخسار معانی که درستان سرایان شکرستان
شیرین معانی در مقابل و او عو شهد اکرم من در دیده آینه حیرت در پیش کوشیده
جناب حضرت شاه امین احمد صاحب فردوسی ام طله آن پسر حیار تاج فرق خود
ساخته و نجابت خود سر پیش از انداخته گلشن آرایست بهارستان بیان راک
با بیاری لطافتش بسال همیشال معانی از بیم برگ ریزی بر کنار است حد کفیه
پیرا لیسیت نگارستان کلام لاکه گل کار می نزا کتتش گلزار حبت نثار سخن چون
فردوس جاوید بهار آسوی ولی حقا سخن نیست که او گفت و گهر نیست که او گفت
در این چه جا سخن که صافی بیان و صوفی ادا است سلک پیرا و ساکب نما
یکی آن گل بهشتی است که هنوز از راه روح پرورش و نام نیاورده بود این گل کبر
که هر درفش را هزار چمن بر چمنش را هزار فردوس و بهر فردوس سجد بنا حجت

بنا

برای سن ختم نعمت ز شوق	بگفتم بیان بلوغ و فصیح
ایضا و لہ	
شاه امین احمد پندرہ شاہ نعمت چو سال فصلی ختم نہ بہ ختم	خوش شنوی گفت باحوال السیاس تالفت چه خوش گفت کہ باغ مراد ما
ایضا و لہ	
اقامے جناب مر رہنہا مرے فردوسہ بزرگون کے احوال پاک میں نعمت کو جبکہ فکر ہوئی سال ختم کی	دونوں جان میں خصیصہ عالی مقام اک شنوی کہی گل فردوس نام ہے آئی نہ اسی غیب کہ باغ مراد ہے
<p>تقریباً و تاریخ از منبع محاسن فراوان مجمع محامد سبکداریان مورد فیوضات خدا سے برحق شاہ ولی الحق صاحب دایم عنایت تقدم بالشراف تقدیر بتقریب بنیقہ تالیف حضرت علمی ست کہ مشتی علوم و جہول را بہ شریف خاص خلق الانسان و علمہ البیان شرف اختصاص بخشیدہ نوید کانت لهم جنات الفردوس نزل ابو عدو داود و تکلف بر طوف شرف عنوان صحیفہ نیایش جناب حکیمیکہ غبار سے ضعیف الوجود را بہ نور حکمت علم آدم الاسما کلہا منور ساختہ امانت انی جاعل فی الارض خلیفہ ابو و دلچت نہاد شنوی</p>	
کشمکش ہر چہ دروزہ کیست باجبر و تش کہ دو عالم کم است کیست درین دائرہ تا دیر پاک	پیش خداوندے او بندگیست اول ما و آخر ما یکدم است کو بسن الملک زندہ خبر خدا
<p>آفتابیکہ و السماوات البروج بیت الشرف رسالت اوست آدم من دونہ تحت الشعاع مجالش چن اختران معدوم ما ہتا جبکہ الشمس</p>	

مترجم

گفت طبعم ز روی نشه دو جلد	جست نسخه گل فردوس
از نتایج طبع قره باصرة سعادت مردمان دیده لیاقت ازلی سعید مولوی سید نعمت التوحید صاحب سلمه	
مرشد من شہد امین احمد	چون در شاہوار عرفان گفت نسخہ بیثال ہائے گفت ۱۲۶۶ھ
ایضاً ولہ	
چون جناب شہد امین احمد	ذکر حق شغل اوست لیس ہزار در کرامات اولیا کے بارہ گل فردوس مشرق انوار ۱۲۶۶ھ
ایضاً ولہ	
چون جناب شہد والامی امین احمد کیا	کاندیزین عصر کسی ہم نبود ہر او شندی گل فردوس شدش نام نکو گل سبحان ارم و او ز توحیدم بو ۱۲۶۶ھ
ایضاً ولہ	
مرشد و پیر من امین احمد	شد چو از جام عشق مست صبوح شد مبر از اعتراض و قبوح سہر بندہ قلوب بہت فتوح فکر کردم چو از خیال نصوح گل فردوس عطہ پرور روح ۱۲۶۶ھ
ایضاً ولہ	
بفرمود چون مرشد و پیر من	حلاوت وہ قلب ذکر طبع

<p>ولی اللہ جو محمد و منور الدین شیریں نزدل حیرت باری و بان ہر لحظہ جاری قیامت تک رہی آٹھون پہر ویدار حق حاصل جہاں آجکل ہی جو کہ سجود نشین نکا جناب شاہد امین احمد ہی نام از کار نامہ زین اسی شتوی یہ فارسی تصنیف فرمائی بلاشبہ تمام حال اس میں دست ہر لکھا جو دیکھیں اہل فارس بھی تو بوجہ نیاں رہی</p>	<p>بہار پاک میں صد بار برس جنگا مرقد ہر مزار پاک پر خیمہ بنا چرخ زبرجد ہر بزیر آسمان سوا سطلے بے قبہ ترقد ہر خلیق و بامروت پارسا مثل ابجد ہر غنا یات خداوند تعالیٰ کا وہ مورد و سر پائے سین لکھا حال شرف الدین احمد ہر در اساجھی گر شک لگے کوئی تو وہ ترقد ہر جنت اور بلاغت حسن بن اشیمین مجید ہر</p>
--	--

وقائے ختم کی تاریخ کلمہ سال فصلی میں
گل فردوس میں احوال شہرت الدین احمد ہر

قطعات تاریخ از نتائج افکار معالج بیمار ان سخن طبیب
مریضان نو و کہن اُن تا و ناز خیال شاعر شیرین مقال نظر
خوش طبع و عالم فائق جناب حکیم عبد الحمید صاحب طبیب فاضلہ

<p>تعالیٰ امتد ہے نظم و لادیز پریشان دریم فکر از پنے سال رسید از چار سو در گو شمش آواز</p>	<p>کہ بویش شیک مشک و عطر آمد بغوا صی از سبب گو ہر آمد گل فردوس خوب دو لبر آمد</p>
--	---

الضیاء و لہ

<p>وہ چہ نظم شہ امین احمد صیوی سال او پریشان حیرت</p>	<p>خوش نوا طرہ بلبل فردوس سرخوش لہ ساغر مل فردوس</p>
--	---

بسر طره معشوق که نازی دارد
 بمی پیرمغان آنکه نه ایش سرین
 بمی جام خدایین دو چشم بلندی
 بسزیرت عاشق که او ایش گشت است
 به گل ماه جنیان که بار ز غباب
 بقفای بت رعنا که صفاست ز صبح
 پاسبانان درش جمله خندان هستند
 لازی مشکلی که در به زبان الصمد
 گشت ثابت بدل جمله حق گاهای تو
 میل میدان سخن گشته او شاه ثابت
 طبع و قواد تو در قلزم معنی شلیح
 اندرین نسخه چه معنی اعلی شده است
 بسکه پاغوش درش دریم معنی خورده
 اتحادم بقوانی که شیطنت افستاد
 یکت صد هم تو انم صفت او کردن
 بهر عمل زنی و صفتش برشان رفتم
 کوز بانم که گتم وصف سخندان او
 مع خوان سخن او بدل و جان آیم

بسر عاشق شید که نازی دارد
 با خدا باد بهر لحظه بسیار سرین
 با و تا دور رسد و مهر در ایش باقی
 هم بسر نچو آن یا که خون در شست
 هم بان چشم که محمود شده زنی خواب
 بصفای گل رویش که معالی است صبح
 به چو شانی و ظهوری همه پیشین بستند
 ما صفا بنفیر ک لبسان الاله
 ای که در ملک سخن هست زرشاهی تو
 که بو اگر مشکلی که کبر سخات
 کشتی بحر سخن راست دل تو ملج
 چنگ خود را بر عرش معالی زده است
 ما چنین که هر نایاب بگفت آورده
 هست منظور ما پر دی آن شاه
 که درین راه شده خون دل خود کردن
 از در مدح گمر باز بجران رفتم
 که پری گشته خیزد پر خوانی او
 بولایش همه دم سلسله جنیان آیم

قطعه تاریخ از سخن سنج فصاحت و بلاغت
 دستگاه مولوی فصیح الله صاحب از علماء فرنگی محل

۱۰۴

صافی از دامن شد که بود ذیل سر
 باز هوشم شده از زور کلام پیر
 ریخت در قلبی عجازگر روح قدر
 نی که من طبع در روح این گنم
 دلکش از فرمده اش را به گشته مشتاق
 لبیک بشکست شکر نشیکر خامه او
 از سخن سنجی او هست عطار و چو غلام
 جودت طبع وی است لب چون تازد
 گریانی کند از زمزمه دیک را
 چون رقم میکند او بدست جنگ و زخم
 سر در خامه خود را چو بوی صفت شطرنج
 که خود او را بچو طور سراید نغمه
 در جبهه ای سخن خویش چو می افروزد
 حالت زرم نماید چو رقم از تیر دل
 از دلش گشت همانا که ظهور است
 مدعی گو که درین عرصه بجایانست
 مدعی آنکه بر وجود او پیغاره زند
 مدعی را که حسد داشته بر نامه او
 مدعی کیست که بهیوده خورشید اینجا
 مدعی لایق درین عرصه چه بیاید زند
 نغمه ذوق کتابش همه می بند آرم

دست در کنگره عرش معالی زده ام
 سخن او بمس قلب بود اکسیر
 که شد آفاق پراز فیض و هم نفس
 سخن و شن او وحی او کرامت خوانم
 هم مجازی و صفایانی درم اهل عراق
 تا شده قند کمرش کبر نامه او
 او چه داند به نظیری که کلام است و کلام
 از فلک قند عطار و بخیض اندازد
 بار بد پاک بسوزد ز سر سنج و عنا
 میزند زخمه و هم جنگ بد کها همه
 عقل شایسته شود از رشک این شطرنج
 لقمه نور آسمی بنماید جلوه
 هم هیولان ازین جمله جدا می سازد
 شود از صولت و سام و زریان سبیل
 مدعی گر چه بگوید سخن لایق
 روی خود را تویید کن جوگر انصاف
 دامن سینه خود را ز حسد پاره کند
 نغمی کام و دهنش کبر خامه او
 رو خود یک از آرم پو شد اینجا
 که در آتش غمها بدون پاک زند
 بر سر دعوی خود شاه سوگند آرم

نکست زلف کس چون بشام آمد
 اینک سیر سیر ز از من سخن ستانه
 تا عشق تو ز خود رفتم و بچو گشتم
 محشر عالم غم را نتوانم گفتن
 کی شود بار خدایا که دلم پاک شود
 ننگ ز نام مرا هست که در انگشتم
 من چو طوطی شکر خازان زل بودم
 نتوانم گفت که چو هست مرا فیض کیم
 هر کسی نیست که معنی کلام فهمد
 خاک گشته چو ز سر تا بقدم ای طمانی
 میکنم بر قدم پاک تو جان فشانی

ننگ بیدان دیگر نجاتم دادند
 از در پیرمغان جمله زکاتم دادند
 پیش از مرگ خبر باز ماتم دادند
 که چه از سرخ و المها عرصا تم دادند
 وه که در کعبه بسی لالت و مناتم دادند
 به نکلین نام نکر و ند چو خاتم دادند
 بسخن فدا تهنه نقد و نجاتم دادند
 کز صحاب کرم خود رشت ماتم دادند
 که بسینه همگی کند و نکاتم دادند
 زان هر آئینه فراتر در جاتم دادند
 سطر با یک ل من تو در سر جوانی

غزل

منکه با دوست سحر جام مصفا زده ام
 نیست در کسوتم اکنون جز از جلوه دوست
 مستم از میکده چشم مشکوی کس
 نه فقط لوتی تالم پید سینا از آه
 مرده را زنده کنم از اثر فیض سخن
 دارد از خاک در اهل شرف تاج بسر
 سر به جیبی زدم پای بدینانه نم
 نیست سوادم کار به نسیه که بقصد
 اختر این نیست که چرخ برین میتابد

بر سر ساغر همیشه گشت پاز زده ام
 که بکاشا کنه خود برق تجلی زده ام
 که بر ندی ز سر ذوق تلالا زده ام
 چه شرر باست که در دل خار زده ام
 منکه دم از لب لعلت چو سیاه زده ام
 این کله گوشه که بر اوج شریار زده ام
 منکه سر بر قدم خوابه والا زده ام
 نصیه در گلشن فردوس معلی زده ام
 شعله آه من است اینکه بیالا زده ام

صافی

گل سوری بدیدت در صفحہ لب
 گل چمنهاست که در صفحہ فراداد است
 از می نایب جنوز ابد و ملا کرده
 جام جم را همه بر ہم ز نایب ساغری
 وز درون کون مکان جمله فراتوم کن
 ساغری ده که هست زلال تسنیم
 سر شوریده مار البس جوش بسیار
 که رباید ز دل باگی صبر و شکیب
 پیش تو گرد نماید همه بزم حبشید
 کلفت دوری او از دل کسبل برود
 در تن روح دروان قوت هم قوت تو

به نشاط و طرب سو پر چو در زلف
 صفت حسن گل باغ چون بکاشته است
 چون صفتهای خم و شیشه و صبا کرد
 صفحہ با ساغری این جمله چمنهاست
 ساقیا جام شرم ده دور جو شرم کن
 ای که با داجکین بولای تو دویم
 مسطر با زخمه بزین برگ هر تار تار
 از نوازش نوازنی دل آنگ هم پر
 بدلم آمد خوش از دهننت باک شید
 زنگ هم ز نکالت زاینده دل برود
 چون زیا قوت برودن زده یا قوت تو

لیکه از ساغر صبا شده مست این دل جهان
 اندرین وقت کی چانه صافی بر خوان

غزل

وز دلم آئینه ذات و صفاتم داوند
 از خیال دو جهان جمله بخاتم داوند
 وز سر کاس مشکین طلا تم داوند
 شکر صد شکر که هم صبر و شاتم داوند
 پس ندانم که چرا این بر کاتم داوند
 تو بگوئی که درین دیده فراتم داوند
 چون بیجان ز ز صبا صدم داوند

تند آمد که از خویش بخاتم داوند
 در خرابات چو از بادیه براتم داوند
 از لب کس آب حیاتم داوند
 ترا نش عشق ز سر تا بقدم سوخته اند
 من چنین کار کردم که قولش سادند
 از فراق تو چه خونابه بر چشمم جاریست
 مست گردیم دانه هر دو جهان را تم

هر دو نامه چو مقابل شده در کوزه کجاست
 از کجاست بخند و صدق تقاضاست اینجا
 سخن عالمیش اجماز سیجا دارد
 از بی گوی به وقت چو موسی شده است
 طبع او یکسکه سلیم است و سلیم است و سلیم
 بر تر از عقل کل او را شده عقل و تنگ
 بخند گوی سبق بر در میدان سخن
 می نمانیم که این گل بچه بگفتا دست
 خبری تازه رسانند به بلبل اینجا
 پله ای گل تو برین گهست هم زکات ساز
 پیش و لاف آن ارگاه ز لاکلی باشد
 من و رامظر نور صمدی میخوانم
 مادرین شیوه ندیدیم کسی را ز نهاد
 غضا یعنی او را است به از به انداز
 نمک شوی شور جهانست سبلی
 مثل او دیده خورشید ندیده هرگز
 نبودت اشبریکه بیان معشوق
 جلوه حسن نبودت بجاییکه بیان
 چون به بیانی عاشق لب خود را و اگر
 کرد جاییکه بیان گل و سرودش را و
 صفت نامیده چون بنیشت است

کوفت بروی زمین جمله صفایست
 هکلی نعره مستانه حال ست اینجا
 بلکه از لعل می این معجز عیسی دارد
 دلش از نور و ضیا چون دیده بیاض شده
 در سخن همچو کلیم است و کلیم است و کلیم
 مثل فردوسی و عرفی بر او سر تنگ
 طبع وی آمده باشد جهانبان سخن
 که بدو بلبل شیر از دل خود داد است
 آمد از گلشن فردوسین گل اینجا
 که برنگ گل نیست تر آگاه انداز
 همه تن کاست از رخ بلالی باشد
 بلکه من مخرج گنج ابدی میدانم
 نشیندیم چنین کنه رسی راز نهاد
 همه خنده همه غمزه همه شوخی همه ناز
 نوش بامی چشم از شیر که جانست
 مانیش گوش ملاک نشینده هرگز
 غمزه بامیزند آن شعر بیان معشوق
 صفح چون عارض خورشید نماید تابان
 خون ز فرط غم و اندوه همه دلگداز
 میکند بلبل و هم فاخته اسخافریاد
 صورت مسرود همه مصرعه دار ندنو

از نتایج طرح نو باو ده گلستان سخنوری و میوه
 نوریس بوستان معنی پروری عزیز می شایه
 احتشام الدین حیدر زید الدین علما و فہما مختلص لصبافی
 گل گلزار خلیلی شاہ محمد خلیل نسیری و یادگار نسب
 جناب مولوی عزیز الدین مہر جو م محفوظ

بسرکنگرہ عرش بنید از کند
 سنا کہ تقریظ نویسیم بجزش اسلوبے
 کہ بریزیم ازین خامہ خود خند و نبات
 اندران است بسی خوبی افکار و کلمات
 کہ ز گنجینہ عرفانش بدادند برات
 ہمہ سحرست بل عجاز و کرامات تمام
 بین ز چشم دل خود کین در سفت
 در زبان دہشندیم جوابی شالش
 خورده اند از دل خود اہل زبانہا زونا
 کہ لبان شکرست این سخن نامراد
 تلخ گشت ست ز شیرینی و کام نبات
 مصرع او ہمہ باشق دو کا کل ماند
 مردم چشم برداش چونما بند سزاست
 رد برویش گل گشتی ہمہ مغلوب آمد

ملی ایمل دستان مضامین بلند
 گو برضوان کہ بیار و قلم از بلوبے
 صافی آب ز نسیم بیاری بدوت
 گل گشتی کہ گفت ست در امیر نجات
 در جواب می این حمد و الادرجات
 گفت فرخندہ کتابی گل زرد و بنام
 بارک اللہ چه پیش کتابی گفته ست
 گاہ از دیدہ ندیدیم کتابی شالش
 کہ پارینہ ہمہ شنوی این مضمونہا
 نیشکر بود یقین ست ز خصامہ او
 شدہ پیدا بکفن لرزہ بر اندام نجات
 سکہ لطفش ہمہ با تخته سنبل نامہ
 بر سر پردہ دیدہ چون نویسد
 طرز این نامہ ہمیش چو مرغوب آمد

جزای نیک بد چکیده خامه فدای علی حنفی وارد بھوپال سبت و نهم ماہ
۱۲۹۸ ۱۲۹۹

شعبان ہنگام محمود بیداد

تاریخ گوی لا جواب گرامی القاب جناب شاہ محمد یحیی صاحب
ابوالعلائی زراذ فیوضاتہ

در یک کتابے قلم و دست
ہمہ جاہر زمان و ہر سات
ہست بالاتر از ہر سبت
شاعر بمثال چون شوکت
از لقای شریف اوراحت
شعوی ایست پر کیفیت
انجناب فرسیع با عطمت
کرد سیر حدائق جنت
گر کشایند دید کجا عبرت
جند الظم آن فلک نعت
تا بیا بدیش جہت شہرت
از رہ لطف و رحمت و شفقت
شکر این لطف و فضل بیغایت
کہ گرانمایہ نیستہم دولت
کہ بلندست از رہ در جہت
عطر گل دستہ گل جنت
ہمچو فردوس عنبرین نکست

شاہ عالی نسب امین احمد
پیش او ہست بر زخ کبر
انتسابے کہ با شرف وارد
بہ ثبات ست شتم در شعر
دل غمیدہ ام کند حاصل
گل گشتی کہ گفت میرنجات
در جو اش گل ہشتی گفت
ہر کہ دید این گل ہشتے را
نقش ثانی بود اول بہر
اللہ اللہ کمال شاعرش
طسج کرد آن گل ہشتے را
کر ویک نسخہ اش بمن انعام
ہست بیرون ز قدر جو صلہ ام
سند این عطیہ سیجے گفت
گل فردوس گفت من بعدش
دہر آن در مشام اہل لبہ
ہر شہبش سبب ہے نسیم

الفردوسی زاد فیوضاتهم

سبحان الله چه فوخته کتابی که اگر الهامش اعتقاد کنند
می سزد و اگر کراتش خوانند می زبیدند چند آنچه ز گوش خود شنیدند
بهر از و سبب چشم دیدند + مضمنا مینکه پیرامون خاطر سیر نجات نگشته
باشد بلکه در دم نیز نگذشته باشد از طبع و قافیه مصنف گل فردوسی
جلوه پیدائی بر افروختن ظاهر است بگونه ما هرست لطم

در روانی می نماید چون زلال سبیل
در ضمیرت ریخته از عرش روح جبرئیل
دعوی من نیست محتاج برهین دلیل

از شست لفظ سنگ هرست لطم
این سخنهای تیکه گرفته چندین گنگ طور
حسن الفاظ و معانی آنچه گفته ظاهر است

آهی چشم مصفاان از جبالش پر نور و دیده حساسدان کور باد
چکیده خامه شعر و افکار و نثر کانتشار عشاق تاریخ
طرازی شاطر میدان زبان بازمی فدا علی حقی وار
بجو پال سلمه الله ایزد متعال

چهره پرواز مکرمت جلال ۱۲۹۸
آفتاب نشر آموزشی ۱۲۹۸
مسند آرزو بانوانی و شعاع گری ۱۳۹۸
جادو قرم مولوی محمد حسن حبیب نسیم ۱۲۹۸
از زمین سیر سبده سعادت رسیدیم ۱۲۹۸

چمن طراز فیض و اکمال ۱۳۹۸
عطار و سخن افروزی ۱۲۹۸
نگته فهم زبان تازی در ۱۲۹۸
سبحان تصانیف و تعلیم ۱۲۹۸
بهار حسن و جمال گل فردوسی چمن گل ۱۲۹۸

چهر گیت پر از چشم معانی بلند قدست ملو از پروا بر وقایع و سپند
پیر گیت روشن نهاد شیر گیت طرب نیاید در فیه گیت است چمن افروز
چمن پیرانیت حکمت آموز ترانیت نکونی نمایر نگیت بچیت فرا

نمایر حسن جلال گل فردوسی چمن گل ۱۲۹۸

چمن

نخواهد کس بر بیم از بادل نشیند	باید فراخ روی در قوت تنگ دستی
بگدشتن از ملاک با جبدی توانی	باشی باین بلندی از حفیض دستی

در راه عشق مانی گر چه بیات دہبت
تا وقت مرگ نایب هرگز گویا رستی

قطعة تاریخ آغاز از مصنف

گل فردوس گشت چون آغاز	در بیان مناقب پیران
سال آغاز آن رقم کردم	چہ گلستان بے خزان جان

الایضا

چون شکفت این گل فردوس بسا	صفت عنجبہ گل شکفتم
خبر احوال بزرگان سلف	من بالما من معانی سفتم
ادول ساک راه عرفان	خس و خاشاک کدورت فرستم
سال شکفتن این تازه گلے	گلشن معرفت حق گفتم

قطعة تاریخ طبع از مصنف

محمد اللہ عجائب بوستا نیست	کہ ہر بابش چو باب گلستان باد
ز گلہای معاینہا کہ شکفت	دل عالم زیرش بوستان باد
بسال طبعش از سعدی شنیدم	کہ گفتا این گلستان بجزان باد

ولہ

گل فردوس کہ در منقبت پیر است	اندازست بسی گوہر اسرار نعت
بر آ نماز جو جہتم سہ تاریخش	فکر تم گفت کہ از من گل فردوس شکفت

تقریظ مختصہ از عنقا سنج عزلت جناب
شاہ فرزند علی صاحب منیری الزاہدی

هم ازان که ز بی آن مشتری مد چون قوس گر ریاض است و اگر گل همه عقده پر دست یک هزار و دویصد نکه نود و نه بودست	نام در اصل نهادیم ریاض الفردوس مایه نکست آن جمله ز فردوس برین دست کش ز بهت رو تمام قلم فردوس است
---	--

انقل بعضی غزل مصنف

از یک بهر خود بسی طرح لقب انداخته بر رخ لیلی ز حسن خود کشید می تپه از لب شیرین یک شیرین صداهو شیر از زلف لنگان بکوی مصر نبود می فروغ با همچو شمع زروختی تیغ از نه رو کس کرده حساب دور و دم از آهوی چشم کس ز آتش حرمان دوری و دستان از اسو گاه کشتی با زیر و گاه کاشیده که جنید	از جمالت در جهان شور و عجب آید در درون قفس صد شور و شغب آید تیشه بر فراد از عم جان بلب آید بر زلف لنگا کوه صدر رخ و لقب آید در درونم سو ز نار یو کعب آید از نگاه و محاسب روز و شب آید دشمن اندر شاد می طیش و طرب آید در دل خود بهر خود در طلب آید
---	--

در تمنای رخت سودا عشق هویشان
در دل و جان شبات مضطرب آید

غزل

از خوشترین ز فتم ز ذوق عشق دوستی جیشد بهی گرواری دل شکسته داری اگر تنها وصل دوام جانان شونیت در وجودش سر شنبه بقا جو در عرصه گاه محشر جیب کفن درید من تیان پدیدم چون جلوه خدای	تار و زهره رستم از ننگ خود پرستی کاینجا همه درستی آمد همه شکنی یک نکته ات بگویم خود امیدین هستی بجز نشستی ندارد این کار گاه هستی ای شورش جنونم تا که دراز دست در کافری گزیدیم آملین بست پرستی
---	--

پس شد از شد تشنه دهنش شیرین کام
 ما بدیدیم بخوابش همه حسن طلب
 می خوشید ز پیشانی نورانی او
 یک آن نور که مهر را بر شام بود
 پیش تو قصه دو سال طرازم اینک
 بهر حج رفت یکی قافله ز طاعت بیا
 نیز از شیخ پوره چند مردان زمان
 گشت مستر شد وی نیز یکی تن همراه
 چون پس حج زیارت بگردم وطن
 اندر اشارت از سخت بون ایشان
 همه کس مضطرب و مجنوب پریشان بودند
 صاحب بر و تحمل همه زان تلک با
 هدران تلک مستر شد وی بد خواب
 تا در خانه رسایند مرا و راه
 از همان روزمان یا طوفان دوان
 تا از اینجا ایست بر سید همه
 چه طرازم تا این همه قبولان را
 بی این نمره خوشی زان عرش قبا

کسک پسران قیت سوی دار السلام
 عارض است در نشان چو رخسار پاره
 لعل بر در و نشان ز رخسانی او
 یا چو ماهی که سر شام لب بام بود
 که تنی آمده از شبانه شبه و تنگ
 که فزون بود شمارش ز یک نیم هزار
 از پی لطف معیت همه بودند در آن
 کش بود نام طور الحق و زمین راه نگاه
 جلگه کردند بگردون و غلغله مسکن
 ماندند ز در بگردون و خانی طوفان
 همه با وی هم از خویش ز خویشان بودند
 کرده آغاز می گریه و زاری آبخسار
 که رسیدش بس آن مایه بر حسن حاج
 در درون داد تسلیش با فضال آنکه
 شد روان بخاطر اگر گوش دوران گردان
 باز در راه اثر بادند دیدند همه
 فانی از هستی و با حق همه موصولانرا
 حق بفرمود که طوبی لهم و حسن حساب

کسبه کتاب

چشمم بی ترویج دل خویش نبات
 به که خوانند مرا در گل فردوس بنام

چند احوال خوش دل فوتم بر کتاب
 هست گلدسته فردوس نیز و یک نام

داشت بجا و کی حضرت مخدوم صاحب
 یک با جمله کسان او صفت دم عام
 فایز از دویوسه آنکه بزرگش گویند
 در مریدش ز کسی بجا رسیدش برود
 خواست از وی بی بیعت چو گشتی سنگ
 ای بسی جااست که از انجا طلب آید
 در و اینجا برسد نگرفته بیعت
 مؤمنش پیش شردی همه نیک برد
 هر مسافر که رسیدی بدو نماندش
 بود محتشش آنگونه که در وقت عشا
 در نمازش چو در آنوقت فرود استزاق
 ای لباب بود که در سجده گشتش بنده
 بدم هیچ مؤذن بعد از آنکه پا حو
 بیشتر حال چنین داشت بدو شغال
 چون کرد بسوی نوشتنش خدای حق
 بعد از آن نیز چو سفره بکشید ز پیش
 می نیارست که یک لقمه نماند ر کام
 آنچه احوال و فاقات از پی مخدوم جان
 رحلتش نیز توان کرد و آنگونه قیاس
 مطمئن بود بدانگونه بوقت رحلت
 هم تسلی بهمان طور با صاحب بر او

کی گشتیش همیشه شست کسی شبه و سب
 در همه کار چو ایشان را بلعام و کلام
 بهر اعزاز مریانش پس او پویند
 نموی بود که فلان بکشیدی با او
 بهر اینکار زینت گم فرستگ
 غیر انکار نه هرگز بلب و آمد
 نیز تعلیم بدادی زو و شفقت
 مینمودی بنظر مردم عامی خود را
 شد علی قدر مراتب بدون پایش
 که کعتی را بجماعت چو نمودست ادا
 شد بمراتب ز یکدشتش طاق طاق
 که ز درفت بیگفتن بهمان اگر
 کرد همیار ز بستیش چو مرد او چو
 پیرون پاک نمود گپش و شورش و حال
 تا بیک هفته نمجور و غذا اسد رقی
 شعری از خواند کسی که خواند از کتب
 دو سه در پیش بان نیز شعی ک طعام
 خوانده باشی بکتب کابزرگان
 گو سوی خلد روان شد به جمع حو
 که گرفت دست در آنوقت بسی معیت
 هم دعا کرد و با تعلق و محبت ایشان

بود هم سالک مجذوب بعرقان هر دو
 حسن خلق و درع و در هر دو کمال و تقوی
 ذوق و شوقش متوسط بسوگن جذبات
 بود با آنکه در اشغال بمشوق توحید
 یکبار از حقیقت دلش آنسان مملو
 شمع و چه اللمش آنگونه بر روی از خویش
 طاهری آنچه همی داشت ریاضت بدو
 پخته شد هر چه مطنج پی هر مردم
 داشت با آنکه ازین پیش بدل شوق با بر
 نیز بر قامت خود جابجه سخن پوشید
 در مسائل چو ملاقی شد از دور جا
 مسئله با تصوف که بسبب داشت بیاید
 آن مسائل همه تقریر میگردید چنان
 داشت اندر نظر خویش بدانسان تو
 که چه بود دل و سومی معانی
 نسبتی را که بدادی بدل کس کی
 رفت که بر ملاقات کسان در بر
 بودی از بزم سماعی ز دور استار
 بود از طور غایش دلش آنگونه ملول
 هر که می ماند گهی خواب بخدمت شما
 هر آن خواگه خویش بغیب رفت

صاحب صفت و علم بدوران هر دو
 داشت آنگونه که با یزیدی اهل کس
 و چه سالش متوالی لغیوض و برکات
 جز در شرح بحالت نه بے جنبانند
 گو که بخودیش سجده نمودی هر دو
 که بر چارچوبت سرنگندی در پیش
 بر خود گاه نیک کرد کلف لطعام
 بره خویش گرفتی چه سحر گاه و چه شام
 انکیش هر دو یکی بود چه دیباچه پلاس
 در لباسی ز پی زیب نیکو شید
 می نیارست باو بخت کند ملاک
 رفت اگر ذکر میگردید بمردم ارشاد
 هر که آویخت باو بند میگشت زبان
 که بر کس بدید او بنظر کیامت
 گشتی آن را اثر یک نظر او ذایل
 آن زرفتی ز دل و کذا رفتی ز راه
 هم نمیداشت بدل سو تصدیر عجب
 نسبت خویش لطباب نیکو دایشار
 که نمودی هم رسم در این و فضول
 ای بسا بود دنیا یافت بدبستر او را
 دیدی آنکس که نهانی بی خدمت رفت

نیز این بار فقیر است بهر راه شما
 چون بهیچالین خصیت دگر اوراند
 گرچ این بار با بود سپاه اندک
 در دم معرکه دیدش که با فوج حید
 که از ان زلزله و لشکر کف افتاد
 سرسبز لشکر کفار بهر میت خوردند
 قلعه انحصار در آمد همه در دست شیخ
 بس بیسان که کفار بگشتند اسیر
 شیخ باخرمی و نصرت و فتح باهر
 و آن تنی چند اسیران ز پی آب کشی
 باز در خدمت شهبه رفت و غنیمت باز
 شاه افزود در پایگیه قدر بس

درنگین تا بزودید ز دل شاه شما
 شیخ آورد همه بند و نصیحت بعمل
 باطن حضرت مخدوم رسیدش بکمک
 آمد کرد بر اعدا همه تاراج بنیب
 فوج اسلام شد از مرده نصرت لشکر
 جان نبردند سلامت ز محافظت مرد
 کرد اسیران همه را دست زبردت شیخ
 طوق در گردن شان داد و سپاهان
 گشت در خدمت مخدوم بکاشش ضمیر
 صوفیانه که زانید شاد می و خوشی
 با همه اهل و عیال خود از ان پس بجز
 کاسنجان پای نیفزود پله بیچک

ذکر و منقبت پیر و مرشد مصنف کتاب

حضرت شاه جمال علی قدس الله سره

حال پیران و مریدانش چون پذیرفت نام
 است باشد همه احوال در ان نیست مدفع
 حضرت شاه جمال علی آن پیر رشاد
 شاه یوسف علی آن یوسف کنگان
 تربیت یافت درین راه ز پیر یحیی
 بود انکس است در ارشاد دلی فردوسی

حال پیر خودم انیک شده ز یاد نام
 که بجز است در رو پذیرفت فروغ
 انپی شیخ مطهر ز گرامی اولاد
 پیر بیت لطافت پی آن راه نام
 که نو باده ز خاکش چو بهشت باو
 سکن باش و هم اجداد پی فردوسی

قصه او برسانند حضور سلطان
 شاه را نیز ازین حال بسی حیرت شد
 گفت الحال سزایش ز ره عقل مهینست
 که مرا و یار و گریه بر محم خویش رود
 مال و جان هر دو برین صعب گم کند
 تا سر او برود یا هم آید در دست
 داشت در بند و نظر بند قلیله پهلش
 نه خیزد یک نفس دادندش که همراه
 شیخ از بار گمش بادل منموم آمد
 داشت زنده و آوازه او ان چو در بریا
 اعلی حال خرابی و هزیت برگفت
 شاه را آنچه بخاطر کینتیه شدش
 دیگر او از سیرنجی امانت در خواست
 که بفرمود با و حضرت مخدوم شعیب
 لشکر و فوج شما جور و جفا ما کردند
 چون ز انصاف و تقاضای حق زیدید
 لا جرم همان بخشید چنین محنت و رنج
 پیشه گیرید کنون نه گفت ان انصاف
 کاش می رانند سنج میان لشکر
 کردند انو است نایت جزو نصرت و فتح
 لطف حق را ز در او مترصد باشید

که ندانیم چه باشد سبب امن امان
 پیش اعیان و اراکین سبب نعمت بخند
 چون هنوزم دل بر خشم با و بر سر کینست
 و اندران پیشه گرگان صفت پیش بود
 زور برق خویش فرود کشن هم ز خوف
 ورنه گردن زدنی پیش من این تاست
 بر دست کی دعواتی ز طویلید به کیش
 که در خصمت بر خویش بان حال بنا
 باز از بهر بد و بد در محنت دوم آمد
 عرض دادش به او حال چشم گریان
 حکم قتل و در آن حال شفاعت برگفت
 و آن امانت که دم تا بشن آینه پیش
 در صفت بنرم از و همت نصرت در خواست
 آنکه تا بید در سر از خدا یافت ز غیب
 و ان تتم دیده از ان شور و کاکا کرد
 زان گرفتار چنین رنج و محن دیدید
 بدل جنگ ندیدید ره دولت رنج
 مهر و خلاق و کرم وجود دنیا ز اولطاف
 تا ناله زغم و درد و پیش داود
 بو که الحال به عون خدا اولت و فتح
 بتضرع همه آنکه که مسجود بشید

بسم الله الرحمن الرحیم

تیغ را بخت بر خویش چوناسا دادند
 شاه را واقعه حال بگوش افکندند
 آتش خشم برافروخت بکانون و ش
 حکم در داد گردن زدن شیخ ز کین
 شیخ میگذشت تنی چند در یاران قدیم
 سعی کردند که شبهه از سر خون در گذرد
 و اندران غم را با سلام و سلیقه بستند
 شاه بود دست مسلمان بلحاظ اسلام
 در گذشتش ز سر خون کوا از فرط غم
 داد فرمان ز پی شیخ از ان خشم و عتاب
 هر دو چشم سید از تاب نمایند سینند
 حسب موعده که شده قصد بر آن کردندش
 اندران حال چو کاری نه بر آمد اورا
 حضرت شیخ نشد بر سر فرشتش حاضر
 کرد و حایل بسو چشم بود دست خود را
 کرد بر تالش آئینه سپر پشت دست
 دیده از تالش آئینه سلامت بازش
 در تعجب از دیدن حالش ارکان
 نطن بر دند کیم تابی آن آئینه
 رنگ آئینه بگردند بعینه آتش
 چون بچشمان وی از تائبیدن اثر

با تنی چند و گرسوی ملک باز آمد
 دل مخزون صفت یکت شش افکندند
 غاست زان خشم و غضب موج ز چون
 چون ازین کار که داشت بی خشم آید
 آنکه بودند ملک از خواصان ندیم
 بکنند عفو و از ان جرم کمون در گذرد
 حیله عفو و قدری تلمت بستند
 که مسلم شرف اوست نبرد یک نام
 که از ان داشت دل خویش تا بعب
 که دهنش بجهان بین یکی از آئینه تا
 تا آنکه کوشش جهان باز نه بیند جاوید
 رفت فرمان چو بیدنگونه چکان کوشش
 یاد کرد او بدل خویشین آن حق جوار
 ز دور باطن خود داشت چو خطا هر
 تا آئینه چشمش زسد تا اصلا
 که فداش چو کهر آبله بر پشت دست
 نیز آن روشنی چشم سجالت ماندش
 اهل خدایات هم انگشت تجریدمان
 تا ب دادند و گریه چنان آینه
 باز دادند بدو کرده مقابل تالش
 جمله در مانده بگفتند چه تدبیر دیگر

در این
 کتاب
 در
 این
 کتاب

در میان دشت باو عهد کس شیخ زمین
تا ضعیف نشد از جور تو با مال ستم
او ز بید او تو چون گاهه شو اهر گاهید
من باین شرط در آن جنگ تو هم لستم
بعد از آن کرد باو چند وصایا دیگر
داشت باقی چو ز تقدیر نمی رود چند
گر چه او از ره توفیق خوش ذوالکرام
ترک از خویش نه گاهی شده حق از دست
لیکن نصرت که اینکار ضرورت بخلق
عدل بخلق که باشد بجهان حق عباد
گشت صادر بیکه عدل نهادن از دست
یرغمی از لشکریان جو روستم میگرد
کس نبود آنکه بداد دل مظلوم رسد
آنچنان ز دل او گشت فراموش ارشاد
شیخ آنگاه که در حرب بکفار رسید
گر چه مردان صف جنگ بسوی او بجوش
تا گمان در شب تاریک راه تاریک
چون لشکر برسد پیش چون بزدند
لشکر شیخ بماندند چو بی پشت پناه
فوج اسلام چو گشتند بجهت داخل
از پس نارت آن فوج و سپاه دنیا

گر بجاوری آن عهد بگردی امین
حاجری از زبیده است بدل رنج و الم
او بدرگاه حق انبهره نخواهد لبس
وز پنی تو زنده نصرت و همت خواهیم
و آنکه از خدمت خود او اوجازت بسفر
شدنی بود به بختش المی روزی چند
بجوادات و بطامات همیگر و قیام
فوت یگر و ز نشد حاضر می در گه از و
طاعت حق بود اما متعدست بخلق
بندگان را پی آن نیز خدا فرمان داد
رفت در رسم و ره داد تعان از دست
چشم مظلوم ز بید او چو نم میگردند
هم نترسید که این حال بخند و مرسد
کانه برین چند و ملوعظا هم از و ترک افتاد
لشکر خویش بچنگ در آن بوم کشید
لیک در جنگ نماند او کسی دشت بجوش
تاخت کردند بر و خصم چو ترک جاییک
نوبت تاج در آن فوج چو طاعون بزدند
جمله گشتند بیک حمله کف استباه
شدنی شان همه توقع شهادت حاصل
رفت در قلعه خود با سپاه و کفار

توانست رسیدن بحکم تربیت
 داد با آله جنگیش چهار پی جنگ
 کرد همراه با و فوج ده پنج هزار
 چون در آمد بصف جنگ بچنگ افتادند
 باز پس رفت سوشاه و چنین عرض نمود
 چون عدو است ز عهد پیشتر افواج و سپاه
 گرامانت بکنند شاه بفرج جزار
 شاه همراه با و کرد و گر پنج هزار
 شیخ در خیل سپه مرد نکو کاری بود
 در میان اهل خرد مندی داشت
 زور بازو خود از کثرت کفزار ندید
 خویشتن را کسی باید این وقت سپرد
 تا بدان یار شود نصرت باری مارا
 ماند در جستجوی مرون این گس
 رفت در گوش چو آوازه محمد و شعیب
 بهر تحصیل سعادت بزین بوس آمد
 گشت بر نور دلایش چو پر بود دل او
 چون سعادت ز ازل داشت ارادت
 کرد در بارگاه او زالم فریاد
 حضرت شیخ مشرف بارادت فرمود
 نیز تلقین نمودش بصلح و تقوی

کرد او را متعین بمهم تربیت
 تا کند شیخ پی جنگ بر سر است انگ
 نه پیاو ده که در آن همه بودند سوار
 فوج کفار سی بود نه تربیت دادند
 که باز یک سپه این جنگ یانست نمود
 با چنین ج چسان جنگ کند کشتار
 بر مهم باز روم من به بند کفار
 همگی مرد مصاف و همگی کار گزار
 گر چه بر فوج همه افسر و سالاری بود
 دانند ارکان ملکات میمند داشت
 از ره عقل و خرد در دل خود نشید
 همت باطن و امداد بخود باید برد
 دانند ارکان جنگ در نصرت دیگر مارا
 در محاق آمده چون ماه درین چند
 آنکه تا یسند در اسرار خدا یافت شعیب
 چون نشانی نمود لایحه بجا سوس آمد
 الفتنش منزل خود کرد در آب گل او
 خویشتن را ز عفت بجاایت بسپرد
 تو هست از وی ز پی نصرت حق آمد
 پی انصاف پی عدل نصیحت نمود
 خیر بود آنچه بدینا و برکت عقب

مضمون نیندی که از آن سلطان محمود بود

در بیان

کرد آغا ز همان تذکره های پیشین
 رودر آورده عزیزی بنی عیوض نمود
 خیر بود دست درین وقت که بیخ گفت
 عرضه داشت که اگر از عهد و لم نکشاید
 بعد از آن حال عیان کرد و چنان فصل
 خورد و هر گاه هر میت بهم تر میت
 شاه اعراض از ذکر و سیاست نمود
 ملت مصطفی کرد و شفاعت او را
 سوی ایمانش نگه کرد و امان بخشی کرد
 لیک فرمود و فرط غضب از بهر سزا
 خیره سازند بدان دید که بنیانی او
 اندران حال مرایا و نمودن در آن جهان
 تاب از آتش آینه گرفتیم بر دست
 از استین دست مبارک چون نمود آینه را
 آنچه فرمود و مرآن راه نور و عرفان
 شرح این قصه پیش تو به تفصیل کنم
 شاه ننگ که بود دست بسی حساب فر
 شاه را خیل سپاهش که از تعداد فرمود
 بود سر لشکر سلطان بسی حساب جاها
 داشت با اهل ولا حسن عیادت
 که چه میداشت بر و لطف مراعات

در و مندان همه را داد و او پیشین
 رودار شاد بجادم که درین وقت بود
 محرم راز را سر از خبری بیخ گفت
 خطر است آنکه یا ملین خطرات افزاید
 حالنی صعب نمود دست بشیخ اسمعیل
 رفته بود آنکه نصرت بهم تر میت
 و نکمال غضبش حکم بگشتن فرمود
 بر بایند از آن بیم و مخافت او را
 دین اسلام شفیع شد و جان بخشی کرد
 تاب آینه دهندش بدو چشم بینا
 تیره و تنگ جان با همه پنهانی او
 بر سیدم بس کرد صفت با و وزان
 پشت دست من از آن بلید کرد
 جمله دیدند که بر آمده بود آبله سا
 و افعی حال چنان بود چنان بود چنان
 نه کم و بیش تا که کثیر و تسلیل کنم
 در شهان بود و مسلمان عدالت گستر
 اندران خیل باین نام در امر وی بود
 در محامات مصافقا پسندید شاه
 بود و اهل ولا هم سعادت مقبول
 داشت در سلطنت خویش محامات

دریم افکنده چنان باد مخالف بلوغا
 گشتم از فضل خدا بر سر و شش حاشا
 نیز از فضل خدا باد مخالف کم شد
 نگرستند با معان نظر چون سوسیس
 آستین دامن پیر آهن چون کبشود
 چکبکیش بسیر زیم عیان همچو سحاب
 گفت آن مرد چو رود داد سفر با باران
 همه گفتند بصدقت نه گمان دیگرست
 هم ازان روز که بگذشت بر این داد

که در آن آفتابان دست شستند ز جان
 بر کشیدم زیم از فضل کریم قارون
 دل آن جمع پریشان شده گان هم شد
 سرخ بود دست بدان زور نمودن سوسیس
 صفت چشم نم از آب همه تر شده بود
 ز آستین گاه ز دامن بزین قطره آب
 همه تصدیق نمودند سخنهاش بجان
 دامن او همه بدیم که از آب ترست
 چون حسابی نبودند موافق افتاد

حکایت شیخ اسماعیل علیه الرحمة

در روزی که همیداشت در آن مجلس عام
 بود شبسته مر آن گوهر دریا کمال
 طالبان ره حق نیز سجدست حاشا
 با کسان تذکره علم خالق میگرد
 چون نمودند ز احوال جهانش آگاه
 در زدن آن همه بر لب و ب تهر سکوت
 سر بر آورد در زانو چو زمانه بگذشت
 حاضران بانچه سوئی رخ انور دیدند
 ساعتی چند لب نمود به تکلم نکشود
 از پس ضبط سکون رو بسیار آن آورد

بار میداد کسان را چه سحر گاه و چه شام
 جمع گردیده در آنجا زهر لعل و جلال
 صوفیان نیز در آن سایه دولت حاشا
 در روزات غمی حل و قائل میگرد
 برو در جیب آقب سر خود را نگاه
 چون بدیدند بر پیش عطریت و جبروت
 دل خود یافت به پهلوی چو زمانه بگذشت
 گوته روی مبارک متغیر دیدند
 مانند خاموش بدانسان که ترقیب بود
 نم فیضان دیگر آن بر بهاران آورد

در روزیش به بیم آن باد مخالف کز
 بر هلاکت بنهادند دل خویش همه
 دست از زندگی خویش بستند
 بود در دل همه را دغدغه غرق شدن
 باد بان بود در افتاد عقب دریا
 ناخدا گفت سر اسیمه با او از بند
 وقت آنست همیشه که دریا کند
 کرد آن مرد تو چه سکو مخدوم شعیب
 در دل خویش طلب کرد از دست او
 دید او را که در آمد بر رون قلزم
 که جهاز آمده در حال از آن قهر بود
 آنچنان دید عیانش که عیان گفت
 همه گفتند در آن تملکه بیخود بودیم
 ناخدا کرد ولی بر بخشش از او
 پیرهن پوش بدین دیده بدیدیم مرد
 شیخ منم بود همان نعره بر آورده
 پس روانگشت از آن بحر لباسل
 حال وی گوش کن آنوقت که اینجام
 می نمانم که چه اسرار کشاوش از غیب
 چون بر آورد و سر خود در مراقب بیرون
 گفت بودت در نوقت سر یک جهاز

که قناد کساش همه در گریه و سوز
 چه تو نگر چه تو نمند چه درویش همه
 هم کس منتظر مرگ شستند در آن
 جامه تنی شان خواست ز هم غرق شدن
 در دل از بیم وی اسید ربانی در کجا
 حیف بشکست سر بام در افتاد که کند
 مگر بداریدید و کار کس پاک کنید
 آنکه نایب در اسرار خدا یافت بهر
 پیر را که در آن مهلکه آفت یاد
 باد بان میکشد از قهر بر رون با مردم
 کم شد آن باد مخالف که زود بود و زود
 باد بانزای همه دیدید زور و پیا که کشید
 همه مشغول به تملیل و تشدد بودیم
 کانیچه از چشم بدیدیم نمکنم انکار
 باد بانزای چو وی از قهر بر رون میگردد
 که مرا بهرا حانت لبه وقت رسید
 باز تسکین و قرار همه در دل آمد
 بود در خالقه خویش تبدیس علوم
 که فرود بر سر خود ز تفکر در حیب
 عرضه دادند بر و بود چه حکمت بدرون
 وان جهازش به تشب قناد ز فراز

چون آورد

گفت با شیخ شعبی که بود پور حلال
گفت شیخ تو همین تو از بخار هست
اندرین شب نمازی جماعت بگذار
خوابت آنقدر کند جستجویش در صحرا
عارفش گفت که بیست و پنج روز است
او بر مینه کند غم سومی بیت الله
گاه گاه از قدم خویش تو از دمار
غیر معناد در نوبت چو تشریف بداد
گفت فتادم بریدی چو بچک شیران
بر سر وقت رسیدم پی فریاد رس
اینک ز شیر بر کار دشمن و آمده ام
سیروم میروم اینک بطوان کعبه
گفت آنروز من بنده همان سکینم
سنگ آنکس که رنگشته ام از چوبه شیر
عارفش گفت که این بادیه خوشنوار بود
مانا نامیم بفرات ره آبا و س
چون سحر گشت نمودش ره آبا و س
بس میباشتم بر جا که همی سنجش
خوابت چون نخت کسبو طون خویش کشید
گفت گشتم تفریح همه شهر و بلاد
رفت بر ساحل قازم ز پس سیر دیا

او سپرد دست درین ره بخداستعال
آمده بود ولی جانب صحرا رفته است
نقلها چند بن از ره طاعت بگذارد
تا در اینجا که برفت او و دو هم اینجا
کو بهائیت هالیون و تو آخر گیس
یا سومی بار که پاک رسول و بجا
سیرنا چیز بر افلاک فرسازد مارا
گفتمش چو بیت که معمول خلافت افتاد
یاد آوردم را با همه سر باد و فغان
کار پیران بمریدان چو بود و ادب
وز خطر راه صفا کردش آینه ام
تا بعد شوق بگردم بطوان کعبه
که قدم رنج بفرمود پیست کینم
بوده ام گرچه پس بر سفر و شت
طو این منزل پر مهلکه و شوار بود
میجان باش مرا شب بنشاط و شاد
طو کنانید ره بر خطر و سیر اسنی
تا ز ماینکه از ان ملک بخت است
بلبل همند نو او چو نخلش کشد
بگزیم سفری بگردون بادل شاد
با و اینکه پسندید بران گشت سوا

کا مدت وقت کزان قید رہائی یابم
 چون بیکر وزرود مردم و ہم آید باز
 عہد و پیمان خلاصیم نیز یک سید
 پس پر سید و اطراف نوش سیمان
 باز خود گفت بود کوہ سخن بر تاش
 پس روان گشت از انجا وہم یاران ہم
 مانگفتیم کہ آفات و بلائی باشد
 پس رسیدند از ان دشت با باد ہیا
 گذر بہ راہ روان باز بویرانہ قناد
 باز در راہ بدیدند کیے مار کلان
 مار عاجز شدہ از بس فرود بردن او
 رفت در پیش غزال از دہن کشید
 کرد آن مار ولالت گیا ہے اورا
 باز حائل شدہ یک بادئہ خوشخوارش
 راہ آنمرد بستند ز ہر سو شیران
 چون دید از دہنش بہر رہائی تدبیر
 ہمدان بود کہ یک شیر کلان پید شد
 بنام دنازان شیر سہرہ و بگرنہ
 چند گامی چو فرود رفت یکے حجرہ پدید
 اندران دید کی پیر طاعت مستغول
 عارش گفت کہ خود را تو سپری بگردام

بنواح و وطن خویش کنون ہستایم
 رفعت کوہ نامزدست کنون دور دراز
 خرمی داد بخاطر ز غلام سیم نوید
 نام آنکوہ باین قرب وطن میدانی
 آنکوہ بودست مرا جامی سکون بر بہار
 ہمہ گفتند باو یار و جلسین ہم ہم
 مرو آنجا کہ پراز مملکہ جامی ہست
 نمودند چو گشتند رہا شا و ہسا
 اینہم از گردش ایام برایشان افتاد
 کہ فرود بردہ بخلق آہو و شاخ بدبان
 بنجر اندر دہنش گشتہ دو شاخ آہو
 ترس را بود محل ایک شاخ کاشید
 کہ دی آہن نمودی ہمہ ہرنگ طلا
 کہ از ان قطع رہ آمدن پند و شوارش
 جسکے دند در ان دشت چو آہو شیران
 گشت سبب زدہ و کرد توجہ کوہ پیر
 دیگر از ابدرون دہشت از ان پید شد
 کرد آن مرد از ان سو قدم خود را تہتر
 رفت نزدیک کزان حجرہ شود حال بد
 گشتہ در حجرہ خدارا بعبادت مشغول
 کہ نہادی بہ بیابان بچو انمردی گام

گوهر را گفت چنین منبش اکنون شاید
 شد ز بشیدن آن دیو بغایت دلش
 کرد در قفسی و چون دیوانه دلشفت ز دست
 مرد ترسید بسیار که رمانے یا بد
 پس چنین بسی یک نه زنجیر شکست
 بعد از آن خوردنی دیو در پیش آورد
 گفت مارا پده از خرمی خود خورد
 از چه هستی نو درین قید چه قصاص گشتی
 گفت در عهد سلیمان شده با فرسکوه
 بود آن کوه ادا ان شاه سوخت با من
 یک خیانت ز من آنگاه در آمد بوجود
 شاه فرمودید ان جرم بزندان مارا
 یک فرمود چنین وعده که آید و قتی
 زیر آن کوه یکی مرد چو خشت اندازد
 ز دور چندان نه در او کشت بازو افتد
 اندر آن وقت این قید را بایت ترا
 اندر آن عهد از ان غیبت گردون سالی
 در گذر هفت سهار روز گذشته او را
 آمدی نیز درین هفت سهار روز فرود
 بودی آن وقت هم چاره روزش همراه
 اینک از قصه است پیش من ان شاد بدم

که بیک روز رود مردم و هم باز آید
 گفت وقت کزین قید بگردم آزاد
 دست و پا زود زنجیر ز دستش گشت
 بگشت با همه را چون سوزناشت تا بد
 دست و پایش در گرا ز غیب با انسان بست
 بی طلب حسب رضامنی نه خورشید آورد
 تا دلم نیز ز شادیت بیاید اثری
 زان کجاست که بگردم ز چه شادان گشتی
 آنکه از صولت او ز لرزه افتاد کوه
 با بے دیوم را بود در آنج مسکن
 رفت از دست من آن کوه و هر طرافت
 طوق و زنجیر در انگند چو سندان مارا
 طوق و زنجیر ز دست تو کشاید و قتی
 خشت ازین سوار سومی گشت کشت
 خشت بالا رود از کوه و بدلسوا
 و اندران عهد از ان عهد برائی است ترا
 اگر گشته قصد نمودی که رود بالایش
 تا رسید بهمه جهد ز زیرش بالا
 کوه نه رخ شدی از آتش خورشید چو رود
 تا همه صرف نمودی بسرش شام و بگاه
 من بدین مژده است از بندم آزاد شدم

چون ز شهید بسو شهر درخت کشید
 در درون شوق تماشا عجب داشت
 کشید بسوی دشت و بیابان گاه
 گاه آن قافله را نیز ز نادانی ما
 ناگهان آن همه بگفتن نادانی چند
 اندران باو دیدند کی ایوانی
 خواست آبخار و دو قصد نیت نمود
 همه گفتند بباد که بلائی باشد
 التفاتی نه سوی منع کسان کرد
 چارناچار شدندش همه یاران همه
 چون بر رفتند بدیدند که دیو است کلان
 ز آنکه بودست بر آن دیو بسی قید شده
 دیو از آن مرد پرسید کجی آمده
 گفت انعام و من کن بند ستانم
 باز پرسید بگو نام بی مسکن خویش
 گفت از شهر بهارم که بود جا شرف
 شاد شد دیو چون شنید از نام بهار
 گفت کو هست تبر و کی آن جان شوق
 کوه را راست بگو دیده و میدانی
 گفت دادم که بر آن کوه بود شیخ مرا
 گفت اکنون چه قدر هست آن کوه بود

چشمش آن بی عجب است که نه اگر گوش شنید
 هر کجا یافت سرغی قدم آبخار داشت
 بیشتر قافله را نیز نماندی همراه
 همه که خویش بردی سوی ویرانی ما
 او فتادند پیشته و بسیار بانه چند
 که ز الوند فردون رتبه و گردون شانی
 تا بیند که در آن کیست زین پیش که بود
 مرد آبخار که پراز مملکت جایی باشد
 وز پی تیر بلا سینه نشان کرد و رفت
 تا ز کیفیت ایوان همه گره دند آگاه
 که بدیدن شودش روح ز قالی پان
 دست و پایش همه بسته بزنجیر حید
 کیست در کجائی و سپر آمده
 غریب افتاد که در باو و ویرانم
 سزای ملک بدادم که بود و سعادت پیش
 که بود شهرت عرفانش بجز چار طرب
 گفت برسم نمی رست بمن کن طهار
 که از آن شهر سه فرسنگ همیدار و ذوق
 چون در اطراف کوه از طفلی خود میمانی
 چله با آنکه ببرد داشته در راه خدا
 کوه خردست بچشمش که کلان کوه بود

تا که خورشید از مشرق سوی مغرب تابد
 حاضر خربت گوشت و گنفتش احوال
 شیخ فرمود بلا نیست بلا نیست بلا
 داد از فضل خدا سه دو جهان در پرده
 چرم سر سبته بیارید دور اچاک کنید
 باز کردید و طلب کرد دور بادل شاد
 کرد چون باز در آن نهی زده بودند سپهر
 گشت خرم دل و آورد و بجا شکر خدا
 در زمان حاضر خدمت بقدم بوس آمد
 شیخ فرمود تبسم ز کمال بهجت
 خواهم اینک بپوشان از در حق عمر دراز
 تا قیامت بجهان نسل شما باقی باد
 از پی تهنیت او بر رسیدند ز دور

خبر مخبر صادق ز تفسیر یابد
 کا آنچه بود دست بر آن حمل بلا بود نکال
 آن خراطه بنگندید چپ کردید خطا
 هجده طفل شمارا خبر لطیف کرده
 وز همه شیخ و الم بادل خود پاک کنید
 دایه از من بله آورد و پیش پیشین بنیاد
 لیک همچون مبه نوزاد و نجیفت لاغر
 هم یقین کرد مضامین بدل از سپهر
 گفت زین پیش ز مایه بوسم افسوس آمد
 که خدا داد و خدا رحمت سپاس بد منت
 آمده رحمت حق چون بدر خانه خرا
 هم فزون کثرت اولاد از آفتی باد
 دور و نزدیک است اعجوبه تازه مشهور

حکایت مریدی از مریدان مخدوم شیخ

شعیب علیه الرحمت

یک یورش نشده راه سلوکش همه طوطو
 دید چون شوق و تمنای یارت او را
 چون ز خشکی بی ج راه سفر پیش گرفت
 خواست ز انجا برود ملک خراسان عراق
 چون کابل بر رسید از پی آن غم بر راه

رخصت خواست بر آن سفر حج از و
 داد بهر سفر کعبه اجازت او را
 رفت دلی و همان راه گذر پیش گرفت
 هم به بغداد لبش بهر دیارت مشتاق
 از ره بادیه همراه شدندش دو سپا

نوع

شیخ فرمود با دید چو عجز و زار سے
 لوح محفوظ چو اینک نمط سے بنیم
 گفت بگرفت بصر خیرگی و گوش کر کے
 عمر باقی بہین نجان بسر خواہد شد
 گفت مخدوم کہ از فضل سیکم مطلق
 در ہمہ آرزوی خواستین امید بار
 آوردیدست بہتے ز عدم عالم را
 بے پردہ او چو عیسیٰ اسکے مریم را
 اینک سبب تو والد چو میاست ترا
 اعتقاد می چو بدل شہت یقینی کامل
 گشت در اندک تہ ز عطاے قادر
 مردوزن را دل عمدید ہسی شادان
 مدت حمل چوزن را بسر آمد ناگاہ
 تخریب گشتند بدل کاین چہ بلاست
 نام را لیش را آمد بد م شا وہیسا
 ہ عدم یاس شد و گفت ز گیس سیکین
 صد ہمہ عمر ہمین حمل بر آورد من
 بود اندر شکم من نہ جنسین و نہ جنس
 طیرہ آن بسیر قابلہ ما افگندند
 ملک مادہ تازہ ہسی غیرت شہت
 پیر من ہر چہ بفرمود نبودست خطا

در دل خود غم فرزند چرامی دار کے
 من بصلحت ملک شہرہ کے بنیم
 مازن و مرد رسیدیم بہ پیرانہ کے
 چون منی را ز کجا ہر وہ پسر خواہد شد
 کہ بود قدرت او کاملہ وہم بر حق
 تا بود وسیع تو نو میدنباشی ز نمار
 آفریدست ز ہمیشہ گل آدم را
 برد از خاطر پاک ذکر یا غم را
 قطع امید ز در گاہ نہ زیباست ترا
 گفتی اینک شدہ آنجملہ مرادش حاصل
 بر زن آنک آثار ولادت ظاہر
 کانیکش خانہ ویران شدہ آبادان
 از شکم حرم ز ولستہ بر آمد ناگاہ
 چہ بلا کرد ہشت ہمہ را ہوش رستا
 آہ کردن زن و مرد ز بر باد ہیا
 شہر ساریم فراوان شدہ در غل زان
 چہ بلا نخل منم اینچہ بر آورد من
 مست ملتینی و گنت ز سیاستے
 و آن خرید ہمہ در ضربہ با انگزند
 در دل خویش ہیگفت و حیرت شہت
 طالع شوم بدانم کہ چسین بود اما

گفتش دوز از گنه خویش تنش پوست درید
 مردنا و اقصا از ان راز همان زانکاست
 شیخ نیک گنه سر بسته با ظهار آورد
 یافت هر چیز بر انکس که بدل یافت یقین
 و انکسی کو یقین یافت درین دهر چه یافت

چرم بی حرز بداد و سپرد دست خرید
 تخم امید ازین حرز بکشت دل گشت
 کا عقاد این شمش داد و یقین با آورد
 رشک نورشید شد آن دل که بر یقین
 اگر نه نوری ز یقین یافت بر آن مرد چه یافت

حکایت یک فیض الله

بود از خیل مریدش یک فیض الله
 گر چه بود دست ز اسباب جهان نترسید
 شد بسر وقت خواب در سیدش پیر
 ملک مالک که بگیرد چو نباشد و گد
 داشت درد الم از خانه بر آمد سگین
 او با شراق که میدت فضا می سین
 زوبه پر سید بخاطر چه گزند افتادست
 که به دسود درون کرد بد آتش و آب
 عرضه دادش لطفیل تو نمی نیست مرا
 سایه رحمت تو بر سر ما ظل هست
 زندگی میگذازم نباشا ط و بخوش
 در غمی هست همین است که فرزندیست
 جان چو لبیک بدای اهل بر خوانند
 آگاه گاهی بجزا شد دل من این افزوده

کرده بسیاری اموال در اصاب
 لیک در خانه نمیداشت یک خود بند
 بانگ ز کوس رحیل ار چه امیر میر
 نشتری زن رگ جان را چونه خوار خلد
 پیش او رفت که یا بدل سگین تسکین
 دید شکسته اذان سنگ غمش آینه
 گوید مردی شما از ان خبر غم داوست
 هستی مرد ز مگر از چه تو در آتش و آب
 شکر رتبه که بخاطر لے نیست مرا
 زیر این سایه پی رنج و الم راه گشت
 وز تو دارم دل خرم بگذرد و خوش
 غم فرزند بدل دارم و دل بند می
 یا و کار بسم تا چه بگفته ماند
 که را خردنی دولت علم آید ستوان

گفتش دزمی که باو داشت کعبه داشت
 پیر من دادم گفت بر آفرزند
 اتفاقا که نبودست و راهم و لیس
 گفتش ایوقت برو وقت دیگر باز بیا
 آشنائی چو باو داشت مرید نادان
 دین ندانست که الخرم بود سو الوطن
 مرد در خانه خود رفت و قدمها برداشت
 چرم را درخت بیک کاغذ ساده ز جرد
 چون بیاید پی تعویذ بر او دل حال
 گفت این را چو بر دم در گلو نمی بندم
 زان عقیدت که همیشه است پیس نیکو
 وان گره هم چو شنید این و شکو تا زه گشت
 اعتقاد می بدل آورد و با نخل مرام
 در گلو نمی ن خود بست مر آن حرز که بود
 گشت صادر ز زبانش چو کلام کیمت
 دست حمل سبر شد چو پی آن هر دو
 شاگشتند ز فرزند زینسه آنها
 حیرت آمد بدل واقف بر از از اثرش
 گفت چون خوانسته مهر بر لب تعویذ
 مهر آن چرم ز تعویذ چو او باز نمود
 هر دو بر وند سپهر را حضور مخدوم

او با گفتش که کین خایتم ارشادش
 تا ز فرزند شود خاطر مسکین گسند
 تا که در وقت گفتش نماید مدد
 فرصتم نیست در نیوقت ندوزم صلوات
 اعتبارش سخن کرد و سپردش شادان
 در لباس صلح اندیبا کس بر بندن
 گفتش در از طمع حرز که او در سر داشت
 تا نیا بد دل آن مرد برین راز و خوف
 گفتش این را چه کنی گوی من این حال
 تا که از حرمت او حق بد بند سر زندم
 چون بیاورد و دهنو کرد و دستش بگلو
 خط ازین سر قه بدل بشن اندازه گرفت
 گشت از دل متوجه سوی آن شیخ انام
 تا که از بستن آن حرز بر آید مقصود
 هر روزن با گر رفتند بانک دست
 داده بیرون ز مسجد گوهر غلطان هر دو
 داد گوهر لصدف قطره مهر نیسانها
 بر ساینه بان یار موافق خورش
 داد دست کاغذ اسفند بجای تعویذ
 گفتش در زانچه گفتش بحقیقت آن بود
 چون نماند ز نفعش بر کاش محروم

شمره عشق و محبت بدش این شوق تمام
 حاضران جمله بحیرت که چه می فرمایند
 پیش ازین مازقه و مش نشیندیم خبر
 همچنان ماند ولی شیخ ستاده تادیر
 که در آمد بنظر حضرت سید جانون
 شیخ با جمله جماعت نمود استقبال
 بجهت اندوز دل نشان زرقا هم شد
 باز در خالقه خویش بسیار داورا
 اگر موالضیف خواند و ضیا نمود
 ما بسره روز بکاشانه خود مهمان داشت
 دید سید چه بد نیگونه کرامت اورا
 شده بود به محبت دل او با مخدوم
 طلبش آمد و عاشق بولایت گردید
 شیخ از بیعت و ارشاد مشرف کردش
 عالم باطن که همیشه با تلقین کرد
 گشت در اندک صحبت بحقیقت دال
 بود هرگز ز مریدانش که فرزند داشت
 یافتند که چو پی خواهرش این دایه یار
 شیخ بنوشت یکی حرز و پرستش در دلم
 زود فرزند زینیه دهد از فضل خدا
 به که در پوست بزم کهنی و بست

سبوی بار که ختم رسل خیرانام
 تو گل باغ رسالت ز گجاسه آید
 این زمان چشم بر ابراهیم دند دیدیم اثر
 دیده بر شاهره شوق نهاده تادیر
 آنکه بود دست پسندیده همچون گل
 با همه عجز و تواضع همه شوق کمال
 موجب سوره مسرت ز برای هم شد
 صفت ضیف بسی لطف کرم کرد اورا
 قدر اسکان بوی اخلاق و محبت نمود
 صرف کرد آنچه میان سخن ساسان داشت
 ز شریعت ز طریقت ز حقیقت اورا
 تا بیاورد و عیادت دل او با مخدوم
 طالب زودی پی تلقین بیعت گردید
 با صفا تیکه حمید است موصف کردش
 قابلیت چو رابودش حق بین کرد
 کرد از زودی همه ارطریقت حاصل
 تخم این حوصله در مرز عدل میساخت
 آن تنای دلی کرد و پیش ازین اظهار
 پس با دار جان بخش چنین کرد ارشاد
 کرم حق کند از نعم فرزند را
 در گامی زن خود ما شودش ز سر

بود آن حافظ زور کلمات مشغول
 از دفر سینه چون غلبه خواشن بود
 همدرا وقت در آمد بر او شیخ جلال
 یکیش از لطن بلندست صد کرات
 بهر شکر آن آن کرد و صومی تازه
 پس ادا کرد و در کعبت پی شکر آن حق
 در جهان ایزدوش آنگونه دهر جا جلال
 سید احمد ره عرفان و حقیقت طلب
 بود در پیش لبه کامل و هم نشیند
 چون بغیبت بره شوق قفا و از وطن
 حضرت سید جانون بره حق شافل
 هر که آنم کرده آوازه مخدوم شنید
 دوری راه چو طوطی کرد و نیز دیکه
 بود در خانه خویشتن او نبشته
 صوفیان نیز در آن بزم پیشش حاضر
 شیخ برخاست یکایک پی استقبال
 دامن سپهرین خویش بتن بالا کرد
 حاضران عرض نمودند چه سرستی درین
 شیخ فرمود که فرزند رسول اکرم
 آرزوست که گردی ز رسم تو سنار
 دل ز فیض و برکت تو تسکین یاب

آنچه میداشت بهر روز پی خود معمول
 سر ز انوی خودش بر سر سجاده نمود
 دید در خواب خوشش کرد و پیشش چو چیا
 یافت نور می در کثرش ان صفائی ترات
 شادمان گشت دلش پیشتر از اندازه
 کز بسبب صبا عرفان برد این طفل سبق
 بو که روشن شود از وی بجهانم جلال
 جاجنیری و طنی عسید لبه
 گشته از دولت دنیا بقناعت گشتند
 انبران ناجیه میداشت ز چند می مسکن
 که کلانی پسرش بود و بدانش کامل
 به تنامی تقاب در مخدوم دو دید
 گفتیش بک ز اولیت ز جا جیک آمد
 در دل راز تنامی دو عالم بسته
 بجلال و جمال و کمالش سپهر
 روی بر تافت در آن بزم دیگر شغال
 سینه از بهر فیوض قدم او داد کرد
 یا من این راز عیان کن که چه صفت
 رسد اینک ملامت من پند او منظر ام
 گر رسد بر من سکین شودم حال نکو
 شسته از گوشش بر من سکین تا بد

وریکی دیده نشان داد و فرستاد که
 آن زن صالحه چون مژده فزیند
 اتفاقاً میان بر سر رفته بود
 چون خود کاشته بودند کتاف و زکشت
 گشت یک غلامه اش گاه سوار همراه
 تره زن آن خود آورد و پیشش نهاد
 زن به پرسید که این را از کجا آوردی
 گفت آورده ام این تره ز خاکدشت
 احتیاطاً هر چه میداشت بکله دادم
 پیش مادر چون فرود آمده او خرم و شاد
 شیر چون در دهنم داد نخوردم دیگر
 گفت زین کس دهد شیر که بر این بدن
 مادرم این سخن آورد چو او را در پیش
 خوردن تره بنا وجه با کرد اطهار
 تا بسته روز بدین وجه نخوردم شیرش
 جمله یارانش ازین یاد بجزرت ماندند
 همه گفتند که رسید شما اهل الله
 مادرش کامله بود بفقده و با صول
 نیز او حافظه و قاریه قرآن بود
 که بگفتندی ازین رو همه دانشمندش
 در زمانیکه وی اندر شکم مادر بود

گفت اینک چو بیامی بکنم شاد بستی
 بر سواری ز پی تهنیت طفل و پدر
 کش سوار شده است بجا بسرا راه فرود
 تره آن بشمارند ز زمان خوش بخت
 تا ز همراهی او کار بر آید و نخواه
 تا بان تره شود خاطر آن صالحه شاد
 تره اش را بنجایا برضا آورد
 چه گنا هست دهد میوه چو رضوان گشت
 لیکن از آن مغلطه بر عهد نما ندو قام
 تهنیت داد و ضو کرد و بزانو بنهاد
 مادرم را ز غم لاحقه خون گشت جگر
 پارسانیت در اطراف یقیناً لطن
 شد محاسب بدل و منفعل از کرده خویش
 وجه ناخوردن آن شیر همین حادثه
 تا در آغاز سربیت نکند تا شیرش
 سبزانوی حجاب از ره غیرت ماندند
 در نه طفل ز چنین شیر چه باشد گاه
 بیشتر علم وی از مادر خود کرد حصول
 ماهر حبله علوم او صفت مروان بود
 بهره علم بدین یافت از دوزند
 و اندران بکمال همچو شاد خا و بود

<p>خواندنش فاتحه اطعام مساکین بکنند مشکلی آید اگر پیش کسی را آنجا صفت اهل عرض با حاجت طلبند گرد از حرمت او حاجت آنجمله رود</p>	<p>وز حلاوه دهن آن همه شیرین بکنند بر سر چاه در آینه پنی مشکلمآ نی بیازیمه بنت بساجت طلبند فاتحه بهر کشایش همه آرنجبا</p>
---	--

ایضا در احوال حضرت مخدوم شیخ شعیب علیه الرحمة

<p>داشت در مدرسه شغل تحصیل علوم اندر آن مدرسه یک روز بجهت و پیمان پیش کرده سخن آنهمه کس نیم و دوشش چون پس سفده کسان نوبت مخدوم رسید گفت دارم من این حافظ آن قصه یاد طلبیدند زنی تا بدید شیر مرا گرچه زن مسلمة آمده و نیکی احوال من چو او را بچنین عادت و فخر گزستم هر که آن شیر نخوردم و به تسکین باندیم رحم فرمود به تسکین دل من مادر شیر نادره و لیکن چو نخواید خوردن پس بتند زنی صالحه را آورده پارسان که بود صالحه همچون شرفا پس خود آورد و یاد او که فلان ایست گفت با من بل اخلاص محبت دارد</p>	<p>علم ظاهر شود از کسب خوش ما معلوم سخن از حافظه یافت میان یاران که زردوساگی و گاه ز رسته ساگیش یاد خود کرد ب نشان حضرت مخدوم پدید چون درین دایگه عقل مر ا مادر زاد تا و بد شیر بجان قوت کسیر مرا اویند اشت و صدق مقال اکل حلال لب پستانش نیا لودم و هم نگرستم بی غذا در بر آن دایه چو مسکین باندیم گفت شیر از نخورد طفل شود حال آبر کار من آمده دندان بگرا افشردن بستان سیم و درم شیر بطفک رده در دگر فوئه ارفال کجا بود کجا گشت خورم دل و شاد او که فلان ایست هم میان شرفا حرمت و عزت دارد</p>
--	--

این بشریت بخوبی ملکه هست کریم
گشت جوگی بسر طاق دوم عظم کریم
سائر خلق که مشتاق تماشا بودند
حمله گشتند بجان معقد و مفادش
شده ثابت پی سلامت بر بنها عطیت
خواست چون راجه از ان چاه کبر سرون
همه گفتند بود مقتضی آن حکمت
هست تیسیر بر آوردنش از چاه این
نیمه در روغن بادام کسان تر سازند
اندر ان پنبه پیچیده برون آردش
تا که بادی نرسد بر بدن نازک او
همچنان کرد و بر آورد و بقره خود برد
تا از بس حسن عقیدت همه ندمت کنند
تا بیک چله زنبقچه شد شام او را
پس یک چله همبکه و غذای سردی
بعد از ان شکره پیچید و پی جمع حواس
بعدش ماه از ان ضعف می گشت نیت
را چه شده شیفه خرق و کرامت او را
بکه قصه وطن داشت و عا از زان
چاه را پس نمودند زیارت کاسه
همچنین رسم هنوز است در آنجا بار

که لشکر در یک چاه نتوان ماندیم
جان او رفته از ان چاه لغباق محکم
ببر دیدن همه تن دید که بیتا بودند
حمله دادند بر نیگونه ریاضت داد
همه گفتند چه نیست نکو با عظمت
از ترشگان همه پرسید برون جان آرد
چون رسد با و سخا گش شود او را رحمت
در نه رنجوری سختی تر رسد او را بقین
و گر از عنبر و از مشک معطر سازند
ورنه بی پنبه نمانیم که چون آردش
در خور باد نماندست تن نازک او
و اندر آنجا شکر است زان فرزند سیر
دل دین باخته تحصیل سعادت میکنند
چرب کرد تن از روغن بادام او را
تا رخسار چون مه تابنده بر آید شفق
ز آنکه فرمود خدایه شفا و اللناس
تندرستیش مغز و دود بدن قوت یافت
زان بیاورد و بجا منته شد او را
که هنوز است بر دآن کرم بزدان
کاردن را نماند چنین و خدا آگاهست
چون شود راجه نو بر سر چه یکبار

و از آن

داد فرمان پی کندین چای آورد
 بهر چاه اینچه بفرمود بستند چنان
 هر که آن شیخ زمین کرد و صحرای تازه
 بر یکی طاق چو مستقبل قبله نشست
 گفتیش یوسفی اندر چه کنعان آمد
 رو بشرق نشستش برون جوگی هم
 می ندانی که چه از حکم سلیمان کرد
 خواهد اردیو که هم جنب سلیمان باشد
 بر سر چاه نهادند یکی سنگ کلان
 خلق میدید و همی گفت بجزرت آنها
 پس کی گفته و دو هفته در آن چه میرند
 ز رنگی بی مدد آب طعامست محال
 راجه پیوسته همیشهت بدل نگرانے
 هر که آن مدت موعوده گذشت آنند را
 سنگ یافت بدنگونه سر چه سر پوش
 حکم فرمود که سنگ ز سر چه بردارند
 چون کشادند سر چاه بدیدند چنان
 استخوانیت بر آن چرم بدن خشک شده
 پای تا سر چو ملایک هم تن نور شده است
 چاه تاریک بودست شب بیت حور
 ده چه پیشانی نورانی آن مه سیم

تا که کندیده شد آن بر سر سر آورد
 هم در طاقی برون است نمودند آن
 گردش زده خلایق شده بی اندازه
 دیده خویشتن از دیدن عالم بر بست
 در چه تختب یا ماه در نشان آمد
 جوگی بود ازین پیش کون سو هم
 بود و دیو یک در آن چاه بزندان کرد
 اینچنین دیو جهان به که بزندان شد
 جای سپر پوش بدو ندیگی سنگ کلان
 زنده مانند تا اینمه مدت اینجا
 اینچه کسب که راه عدم از وی گیرند
 ماند اندر چه تاریک کسی چندین سال
 روح باقیست به تنها که شد از تن کا
 راجه آمد بر چاه مجسح حکما
 بود او را چه بر آوردن آنها منقوش
 مجمع شکری و خیسل سپه بردارند
 بر سر طاق نشست مر آن شیخ جهان
 خون هر جزو بدن و صفت ک شده
 گوشت رخ ز باصفا چو کافور شده است
 آن ز لعلان چه پیش شده روز روشن
 چون بدیدند بگفتند شبر یا صبر

هم طلب کرد و گریه کردی خود را
 جوگی آغاز سخن کرد و سخن پرسید
 شد هویدا پس گفتش مسلمان مردیست
 کرد جوگی ز سوی خویش بدین سلام
 شیخ آنجمله تقدم بدلائل رد کرد
 جوگی از وی سخن عاجز و قاصر آمد
 خشم نپایان ز جالت بدل خویش آورد
 بان بیاید پهل روز بخود داد شما
 خوریم اطعمه و جرعه آب نکشیم
 شیخ فرمود که این چله چله وزه کجا
 کاندران کوه کزن چله چله وزه کنند
 بنود این چله سزاوار که ما مردانیم
 در تک چاه بسیار چله مردانیم
 من و تو هر دو در تیمم فرد در چاه
 بکنندش بسوهر و هر طرف یک سطاق
 رو بر روی گری بر سر آن نشینیم
 سقف سازند بران چاه و زمین پوشند
 که ندارند بقدر سوزن روزن
 سال اثنا عشر آنجا گذرانم هر دو
 زمین سخن را به بجزرت سنده هر کس شنید
 از پس حیرت خود را به برین داد و داد

تا بگویند سخننا میان خود ما
 در میان همه پرسیدند تنها پرسید
 صاحب صفت و صاحب بیان مردیست
 دارد ایتکه تو انکره بداننا الزام
 ندیش را بنگاهش بدلائل بد کرد
 پیش را به ندیم او را چو بخاطر آمد
 بحث در کسب ریاضت ندیمش آورد
 بگذرانیم بیک جلسه صبح و مستان
 تا ازین بعد الزام حجابی نشیم
 پسند و بجز مشرب پاکیزه ما
 تا چهل روز بخود نیت یکروزه کنند
 و همچنین چله بخود ننگ لعنت دایم
 در روز نش صفت آب من غایب کنیم
 پی بر آمدن از چاه بنا شد راسی
 یک آن زمان که شستن بودین دلشان
 دامن از رحمت و آرام فراخیم
 تا بمقدور درین داعیه مردم گوشند
 تا نیارند برون از روز روزن سوز
 خورد و آشام چه چیزست ندانم هر دو
 کاین چنین صحت را با کشته شد
 جوگیش نیز شد آماده برین آخر کار

می شنیدش که از تارک سر او از
 راجه را بود در آن شهر گرد یک جوگی
 چون پرسید از او گفت کنون و هیا
 بی خودی چون رود آنگاه بریم کرد
 راجه با خیل حشم گفت که خدمت میکنند
 خبر او برسانند چو آید سخن
 کرد در عالم کثرت چو از آن نزل
 گفت بار البرافانه شما آوردید
 خبر او برسانند به پیش راجه
 تا بگویند که سدا بسخن آمده است
 پیش خود باز طلب درمان گی را
 دید جوگی که در طاقت گویائی نیست
 استخوان با فقط پوست جان چسبیده
 سبک غده نیست چو رنجور کهن
 چند روزی گذرد تا که توانا گردد
 اندرین وقت طبعی سزوش بهر علاج
 جای دادش سکی خلوت کاشا پیش
 شیخ میگرد بهر روز غذای اندک
 در درون بود در قوت باطن کمال
 یک دو هفته چو برین رنج شد راجه
 شوق غالب پیش بود که گردد آگاه

کان صد ابو پی زندگیش عمارت
 بود کامل بره جوگ بلا شاکت گی
 چون تو انگفت که این وقت وقت است
 واقفی هست گر آگاه برانیم کسیت
 و بخودی تا رود از مرد حفاظت میکنند
 عقد ازین سلسله شاید یکشا سخن
 یافت خود را البرافانه راجه مشغول
 مدعا چیست بگویند چرا آوردید
 مردمان را بدو اند به پیش راجه
 همه دیدند که با بسخن آمده است
 تا که از حال می آگاه گشت تا با
 چه تو انگفت چو تاب سخن را نیست
 در درون خشک بانی و بی نفسیده
 گوشتی در بدن هم اثر خون در تن
 پر سسم آنگاه که مایل بسخنما گردد
 تا بدان زود شود طاقت قوت مزاج
 با نیمی های فوادان کرم آمد پیش
 گر چه پر بود ز او ان نعمها صحنک
 هم به ظاهر پیش آمده قوت در حال
 بهر نفسیش با آمده و گوشت راجه
 کین چه بر سبت که سر سزیش زنده آه

سرّه العزیز بمورنگ و چله بر آوردن در چاه تاریک

تا دوازده سال

در زمانیکه همگشت بکوه و صحرا
 جای مشغولی خود داشت بکوهستان
 داشت در عالم توحید چنان استغراق
 مدتی چند بد انسان گذرانید آنجا
 اندران با دوی پرسته شبانی رفته
 یک گفتیش نیکو در حالتش گما
 مدتی چند یک جلسه چو در باو دیدید
 سبب اول سخن غواش بچو چو نیفت
 یک بشنید صد خوش از آن بار
 دیده بود آنچه پیش همس غلام کرد
 رفته رفته خبری یافت بران راجه
 چون بر قندز احوال سبی پرسیدند
 ترا آنکه بودست احوال چنان متفرق
 رفته بود آنکه بدیدن بفرست دریا
 گفت شد با بود این مرد و فقیر کامل
 کرد در بخودی او را بیکه ذوله سوار
 راجه شهر هم او را چو بدان حالت دید
 او خود ز بخودی خویش میند ادبواز

اتفاقا گذر افتاد بمورنگ او را
 فایز از خواهش آبی و هوا سمانی
 که نبودش خبری هیچ ز کار آفاق
 که در اجنبی یک جلسه نشاند آنجا
 پیش آن بخود دلی نام داشت رفتی
 کاند ز نجاست یکی مرد خدا آگاه
 رفت یک روز پیش سخن آرد پرسید
 از پس کارشان نهان شهرت یافت
 گفت این زنده که نمیم نمود مرده مگر
 همه کس را خبری داد و بران با هر کرد
 کرد همراه کسان را ایشان راجه
 سخنی از لب هوش می نشنیدند
 که نبودش خبر از بخودی مبطلق
 بخودی تا که همیشه ز حالت دریا
 هست در کسب هم و جلس هم اینک شافل
 پیش راجه بر ساینده زشت و کسآ
 نزد شیخ آمد و هر چند ز حالش پرسید
 راجه چون بر کشد از همه احوال اتفاق

و در این روزان خبری از کمال او نماند

و در این روزان خبری از کمال او نماند

عرض در خدمت او داشت هر یک که روز
 هفت دختر بسپرد او را و آن دختر تا
 از پی خطبه شان نیست سر انجام
 که خدائی بی شان خواهم و هیچ نشد
 داد از دست پلی چند با و کز بازار
 چون بیارود بفرمود بر دبر سر کوه
 هفت مثنی تو از ان گاه بیک کار بر
 یک هر که که بری بسله آفاز کنی
 همچنین از سگ هفت بری بشمار
 همچنان کرد و بیارود همه ز رنده بود
 گفت یک کار و پی کار یکی خست بست
 در دل مرگدشت این چه تصرف کرد
 او با شراق از ان خطر چه کرد دیدگاه
 اگر آهین برسد بر سر او زر گردد
 هر کس نیست خبر دار و نه آگاهم
 هم گیاهی سخن آمد از دور راه
 آفریدت خداوند مراد روی داد
 مردمان را بکن از خاصیت من نگاه
 آن گیاه است هر آنم که بر بازوی راست

دارم از شدت افلاک لگزم و سوز
 همگی خیل زنان را بر سید زبجا
 دارد اندر گردش گردش ایام مرا
 حل این عقد بجان خواهم و هیچ نشد
 همچو قصاصت بن هفت کلان کار بود
 نظر افتاد هر جا که کیا هست ابنوه
 دارد در وقت بریدن گهت سوز بر
 بینی انگاه که در پیش من آن با کنی
 لیک آن کار دوران دشت بزبانی
 کار و آهین بزبانی برابر شده بود
 کتختائی همه هفت ترا اگر هوس است
 بیشک این شیخ یقیناً تصرف خود
 گفت باشد بر سر کوه یک قسم گیاه
 تا گدائی برد از کار و تو انگردد
 جای من بود سر کوه بیله آگاهم
 اینکه از خاصیت من نیست که آگاه
 گر چه بکار در افتاده منم از افتاد
 تا ز من نفع رسد خلق خدا را و نخوا
 او بدانت که آن ز خدمت و پیار است

تشریف برون حضرت مخدوم شیخ شعیب قدس اللہ

گاه آواز دوسرود آید و گزیده چنگ
 در گرفتار صیبت شود و محنت و غم
 یک یکین هر دو که در دامن شمشاد شنید
 بود او را بیکه پامی بهار کنگ
 عرض خدمت او شست سر پیکر دزد
 حالتش داشت در آنوقت کوه غرس
 گفت این گنگ آنست که در درویش
 انبیا بته صفتی بکیرت استاده شدند
 کرده بودند چو استاده مراد و دیگر
 زو پری روح امین گفت ترا جای سزاست
 سائل آمد تجیر ز جواب آن شاه
 عالم صحرانش چون ز پس سکر حصول
 پس پرسید که از من چه سخن صادر شد
 عذر ما کرد که ما را مرض بهوشیست
 بود نشسته یک روز بگرد اصحاب
 اسلامی بسوی او نه کس آواز بداد
 عرضه دادند درین چیت بگو اسرار
 گفت برابر سپاهی است سوار استاده
 رود از جانب مسنون بطوان کعبه
 او مرا کرد سلامی چو برابر آمد
 در برابر سبک چو مرا کرد خطاب

ن آید از وی بر بگویش صدای نام

چون نمایند پی بهجت و شاداننگ
 آید از کوه برون صوت و صدا نام
 همه اهل الم و اهل طرب باشند
 هم بد انسانکه بران ضرب سوزاننگ
 کی شد از گنگ دن پشت صفت پانگ
 جذبه داشت بدگونه که در خویش نبود
 جمله ارواح تاوند میدان صفت
 ادلیا از طریقی بته صفت استاده شدند
 هر پر دواز در اول کبشا دم شهر
 سبب گنگ بدینکه در پامی همین
 که نهی همت عالی تو سبحان الله
 کرد از ان حالت پیشین بسو خویش نزل
 چون بگفتند بگفتا چه ز من صادر شد
 وجه اینگونه سخن با مرض بهوشیست
 می فتانند از لب جان بخش بسی گوهر نا
 که یکایک بعلیکی لب جان بخش کشاد
 بی سلامت علیک از دهننت بیگار
 کوئی شیخ خمین آمده خواهد زاده
 ما چو پروانه بگرد و بطوان کعبه
 که در قطع راه اینگونه میب آمد
 باز دادم بعلیک از طرف خویش

داده خوردند ملک زاده چو در عهد
 داده بود از پنی او حضرت مخدوم جهان
 نیز فرمود و وصایا بمطفر لاریب
 در رسیدش همه از واسطه شیخ حسن
 اندرین کاروی از عجز بسی کرد کار
 قوتی داد بجز گوش چو از زور دلا
 از همان روز نیانند سکاری بر کوه
 قوم جن از پی تحصیل علوم دینیه
 آمدندی بر مخدوم جهان شام و گناه
 بعضی از وی روش راه سلوک آموزند
 سوخته چو در راه در پیش آمد
 جمع گشته بوقت سفر آخرش
 عرضه دادند بر گاه ز حسن توفیق
 رفتار شاد شمارا سپردم شعیب
 بود در شیخ پوره جا سکونش کوه
 هست بر قلعه آن کوه کی سنگ کلان
 درین تعلیم پادوی بسرش پر پانز
 چون فرد آمد از آن کرد سکونت بزین
 بعض آثار از آن زمانه باقیست هنوز
 کتبخانی شود اینک چو ز فرزندش
 پیشتر از دوسه منعمه بخیزد از کوه

جمله بر باد برقتند از آن تیر و نما
 کار و پیر این دوستار و کلاه خوان
 چون بیانی برسانی زمین انبیا شعیب
 بگر فتنش زره حسن عقیدت دامن
 کرد اصرار و اجازت گرفت آخر کار
 بشکارش نتوانست بجم جست بجا
 گر چه آیند کسان در موس آن ستوه
 آنکه مانند در آن قوم بنیگت
 تا پسرند از دستک دین دلخواه
 بهره از نعمت باطن مبرون اندوزند
 حزن شانرا از فراقش بی دل ریشین
 باز یانند کجایا اثر تنزیمش
 ملقب علم گو اتر که نمایم تحقیق
 آنکه دارد همه اسرار حقیقت و حجب
 گشت از مجمع پر یان بسرش جو
 چون بشغولی حق میگذرند بربان
 که نبود دست در آنجا کنده می انانرا
 مانگی قوم پری را از عطا کردین
 در گذشت اینم چندین سنه باقیست هنوز
 یاد بد بخت هابون ز کربانیش
 همه دانند بجز عیش و طرب نیست و جوه

کودکان جمله چو بگر نیجه بودند آن روز
 کرد از فرط غضب قصد بدیوار دیب
 طفل آهسته بگرداند چو تو سنان را
 گفت باشی ابو بکر چو آخوند ابن راز
 هر چه از خویش بخواندی او هست
 بود دیوار هنوز آن یکجا ده قائم
 پنجمین حال بزرگیش در خردی بود
 گشت قانع چو از کسب علوم ظاهر
 ره بطریق است چو با حضرت مخدوم جهان
 یار غارش همه کوه در بامون مانده
 کرد از زنگبار در راه طریقت حاصل
 چون جوان گشت بعد فاسد کرد وفا
 رفت از خانه دران دلوله یاد انا پو
 چند گاهی بهین نوع گریزان می بود
 تا بفرمانش برآمد ز زمین چشمه آب
 عالمی بود که نام خوش شمس الدین
 ابجا کرد چو از وی همه عجب تمام
 بود آن کوه همه جایگه دام و در آن
 شارب الحمر ملکه اوده آنجا بودند
 پنجه زو بر بزان دیده بغفلت شیری
 از ره خشم بفرمود خورد هر که شراب

در دهنش تیر چو تیرت نشان بود هنوز
 رفت از بهر گرفتن پس یوار تو
 زود بر بست و از جا دروان شد از پا
 شیخ فرمود که تکلیف کن او را باز
 گزین پی طفل یکی روز شود قدر بلند
 گر چه از گردش افلاک نماند انم
 می او جمله صفا بود کجا در وی بود
 هم ز باطن دل او نبوت که کرده ام
 سالحانمانه با وساک راه عرفان
 عمر بادشت نور دیش چو مجنون مانده
 گشت در راه حقیقت بحقیقت حاصل
 یافت از شوق محبت بدل خود جز با
 یافت شهرت چو در آنجا دل گشت
 گاه در دشت قدم گاه بکوهی زد
 خلق گشتند ز سر شمشیر میضش سزا
 دید چون کشف کرامت بود آویزین
 آمد از بادیه در شیخ پوره کرد قیام
 دهنش گشته ز زمین قدمش آبادان
 توبه از شرب بفرمودن او نبودند
 چون از ایشان شده در توبه نمودن
 خانه او شود از گردش ایام خراب

دل او هست ز فیضان الهی ممدور
 نیز کیه و نه میگرد لطفلان باز
 گرد با وی ز فلک گشت نمودار با
 با یک گفت برد گو که به قسمت ما
 طفلک رفت و گفت آنچه بدوست سخن
 کوزه شربت شیرین میافشاد
 کرد قسمت همه کودک خود پنج نوزاد
 با پنجین بار دیگر تیر بدیدند همه
 خود نبودست در آن روز بهر ایشان
 اچنان باد ز هر سو بر ایشان چسبید
 بر زمین جمله قیادند ز بس صد مه باد
 کو دوکان راه همه شکست سر و پاکیر
 چون بر میان همه لطفل سر میخان
 با پد پیچی که در آن روز میدان گرفت
 که خدائی شده بودست در آن روز اول
 خواستم قسمت خود را در امر شیرینی
 فوت کردست در امر وزن آن شیرین
 او مصیبت زده میرفت در آن پنج الم
 لاجرم بهر شاد و دوالم قسمت داد
 بر بر است پس این است بیاد و زود
 هم در ایام طفولیت خود بردیو

که بطلب گشتش از یکدیگر کشتن بقول
 همه کردند جز آغاز بیدان باز
 گشتن با ریچه لطفلان همه دشوار آنگاه
 تا که باشیم دعا گو می تواند ر صحر
 شد سکون از دهن طفل چو شفت سخن
 همه خوردند و گشتند همه خورم و شاد
 با و پیچی که زور بخت بان پیچ نخورد
 بهر آوردن آن کوزه و دیدند همه
 چون بگفتند بچو لانه بازی طفلان
 که کس راه مغرزان سبوا من نمید
 جمله گشتند پریشان صفت شکر عا
 باز گشتند سوی خانه خود یکدیگر
 گفت مهربان چه کردید شما ای یاران
 شاه جن بود که شاد و خوش خندان
 باز میگشت سو خانه خود از صحر
 در نه دانند که در باد کجا شیرینی
 آنکه بودست بکاشای عصمت کن
 داشت در سینه مالان ز فراق نام
 عوض کوزه همان صد و عم قسمت داد
 خوانند بر وی ز پی بر شدن یاغ و زود
 گشت از بهیبت آخوند سر اسیمه سواد

شیخ سلیمان جهان گشت
 شیخ بوکر نبیره پی شیخ اسماعیل
 گشت ممتاز بامادی او شیخ جلال
 در وجود آمد از شیخ زمان شیخ شعیب
 هفت ساله چو پسر شد پدرش کرد وفا
 سوخت از گریختی دل پر درد او را
 سه تن از هر سه برادر جهان و اند
 زاد لیلین شیخ شرف سومین شیخ شعیب
 سومین یافته شهرت وی تار زار
 شیخ بوکر چو آورد و کاشانه خویش
 شیخ هر چند پرورد بنار و نعمت
 بهره شد زردوش گشت ضعیف لایع
 ز روی ولاغری طفل چو روز افزون
 کاستند برنج میوه و غم بی پر
 یا ترا پرورش تن حسب مرادت نهند
 گفت اینجمله المهاز دل من دورست
 نیست از وجه غذا فریبی ولا غرم
 می برندم پی بانوی چو سوی گوشت
 مر و گاینکه تکلیف و عذاب اند اکثر
 پس پتنبیه بگفت او بهم طفلان سخا
 دختر را گفت صبی صاحب جان گردد

خالی از بسبت فرزند می از بسبت
 آنکه بودش ز برهیم پسر همجو خلیل
 آنکه اندر ره عرفان بدی در محال
 آنکه تا یابد در اسرار خدا یافت
 شیخ بوکر جد فاسد آن نیک صفا
 در سر خانه میا در دو به پرورد او را
 بر یانها کرامات بدی موصوف اند
 وز دم دست قاضی که بود پاک عیب
 که بدین در ولایت سپهر گشت زراد
 کرد در پرورشش صرف نعم پیش ازین
 طفل میگشت بجز روز دلی بی فوت
 چون که خرم گشت نجیب دلاغر
 شیخ نیک روز ز دلجویی و شفقت بر
 که نایبست از شکی بهمت بی همت
 یکسان لقمه تر بر سر نوبت نهند
 لاغری تنم از کشف عذاب گورست
 همه ناز و نعمها چو همی پروریم
 بنیم و می شنوم های و هوای گورستان
 بنیم و ترسم ازین که شود ستم لاغر
 بنزدش پس ازین باز بگورستان سخا
 جوانی چو رسد صاحب ایقان گردد

چون بفرمان رسالت بسو مشرق
 کرد باش که کفار غزایا بنسیر
 آنکه بود دست ازین پیش همه کفرستان
 با شمی بود و قریشی به سب تاج فقیه
 آن ابو ذر که بود عم رسول اکرم
 سه پسر داشت یکی حضرت شیخ اسرائیل
 پسر سوم او عبید عزیز است بنام
 که خدا کرد کلانی پسران را آنجا
 شد تولد ز کلانی پسر او یحیی
 آنچنان ماه تماشش به ثریا آمد
 چون بر او وسط متوجه کرم ببار شد
 ملک مفتوحه خود باد و پسر قسمت کرد
 قبضه میبشت بسر کار بهار و برت
 داد سر کار بهار او بکلانی پسرش
 کرد تقویض به پور دین تربت
 پسر خردنختین بسرایل سپرد
 تاب هجرتش و کجا هجرت شد از عبید عزیز
 خطبه کردش چون شد طفل آن در که
 یادگارش دو پسر ماند یکی شیخ جلال
 چون بر فتنه نیات بزرگان هر دو
 آمد آن دو برادر همه دیگر بنسیر

از پی خرمین خذلان چو یکی برقی آمد
 دادش انضال خلع مبین و دونه
 دارا اسلام شد از دوروی اند دور
 نام او شیخ محمد بلقب تاج فقیه
 باشد از نسل می آن فسر باب کرم
 پسر دوم او حضرت شیخ اسماعیل
 که همه خرد چو خورشید و شمع طلا
 منسک کرد و عالی گهر انرا آنجا
 که چو عیسی دیش مولت نمود می جیا
 که ز صلبش چو شرف تو کو لا آمد
 یادگارش بجهان قاصد شطاری شد
 خود بسومی وطن خویشش هجرت کرد
 که نه بینی مگر آنجا همه تجان و بت
 که مقام شرفش گشت یجاد ز نظرش
 تا که مانند خلیل او شکند هر بت را
 همه خویش و یکیش دم تو دایع برود
 همه دانند که با سید پسر خرد عزیز
 پیر گردید بسومی خلد روان در که
 دیگری شیخ سلیمان همه از و خصال
 رخت بستند جلال و چه سلیمان هر دو
 ز آنکه بودند همه خویش و برادر همه

بعض گفتند که این وقت سیر پوشایم
 سید میر که بود دست یکے خاص مید
 این زمان نیز گله بر سر او آمد است
 این ازین شان چه عجیب پن غلامان
 گوید احمد که چو در قبر سخا و نذاورا
 بود انگونه که در چشم نمایان سرخ
 چشمهایش همه بودند کشاده هر دو

و آن گله را ز پس مرگے گر پوشانیم
 بر سر پاک بست نمودش و پوشانید
 که تو گوئی که کلاهش بودین کم و کاست
 خرق عادات شود صا در آن چند
 دیدم از پرده بدر چهره آن حق جو را
 از پس گ چنان بود پیشان سر
 سرخ از حالت پیشش زیاده هر دو

ذکر و منقبت قدوة العارفين وزبدة الواصلين
 حضرت مخدوم شیخ شعیب قدس اللہ
 سرہ العزیز

قبله اہل ولا حضرت مخدوم شعیب
 بود پروانہ جان با حقہ شمع جمال
 کرده اندر روج تجرید سفر نامی دیار
 در دیار کہ نبودست در آن دیار
 داشت با شیخ شرف و سطرہ ہم جہد
 پس شیخ جلال است و میری مولد
 پدر شیخ جلال است شہ عبد عزیز
 پدرش شیخ محمد بلقب تاج فقیہ
 مریش کہ گرامی وطن او لطفا

کہ بود قدوہ ارباب کجاست لاریہ
 بود اشفتہ و ہم شفیقہ نیرم وصال
 و زگر ان سنگی تجرید شدہ کوہ دقا
 بود بایاد خدا روز و شب در کار
 ہم بخویشی و نسب ابطلہ ہم جہد
 آنکہ در اہل کرامات بر آمد و جد
 آنکہ شیرینی و بومی مثل و چون فالز
 کش نہ علم ہمگی مسئلہ شان یعنیہ
 کہ بود اشرف و اعظم ز بلاد دنیا

از برای چه کنی منع زین طفلک را
می شناسی مقام خود از آن شب بسته
آمدی هر که برو او زده بود و گرم
آنقدر خلق و تواضع نبود بکسان
میکنی شیخ بد نیگونه که اخلاص من
متولد چون شهر طفله آباد شده
پیش از آنکه که شویش مظهر آگاه
بیشتر گفت با حضرت مخدوم جهان
در وجود آمدن طفل مبارک باوت
عرضه دادش که این نیست نه در خانه
شیخ اشارت بسویش مفر کرد و گفت
جای اولاد تو اولاد برادر باشند
بعد از آن از نظر آبا و رسیدش خبر
کرد مخدوم جهان پیر من عیش عطا
زین کله دونه ز پیر من من پیر آن
هر دو را در وقت کنایند و فوتاد آنجا
آن کلاهیکه پی پشش دونه بدو
پیر شد طفل هر آنکه که مناش بر سر
مینمود آن کلهش خرد بر چون کشید
کرد جلالت چو زین از فغان حسین
بعضی گفتند کلاهش نهیم برین

کاین مقامش بود و آخرت شستن ز با
سجم تو قوس قدرست این نشان شب بسته
داومی البته با و جامه و دیار و دم
هر که آمد بر او در دل خود بر و گمان
نیست با دیگرش این خلق و دلو خاص من
دل هر کس نمودش بجهان شاد شده
که فلان روز تولد شده طفل در جبهه
مژده خوش بر ساینده آن شیخ زمان
غم اولاد فراموش نشود از یادت
کجا از پیر آبا و شود کاشانه
که بزوز زدی آن طفل ترا چیت گفت
همچنین بر تو اولاد نکو تر باشند
که فلان روز تولد شده ز پیر آبا
نیز دستار مبارک پی آن ماه لقا
تا خدا در دوش از کید شایطین این
تا دل شیخ مفر گرد و از آن شاد آنجا
دست خیاط ز دستار پیر عجا از خست
رستاید بر شست نه پیش و کمتر
تا همه مگر خودش شیخ حسینش پوشید
آنکه از بهر مظهر شده چون پیر عین
که نه است درین از برکت گنجینه

هم بفرمود که یک روز بقصد تعلیم
 بود عمرانی و ملا می معین الدین نام
 بود آن روز چو باران ز سما باریده
 کفش بر دست نهاد و پدر او آمد
 خویمیدشت ازین پیش چو ملا بزاج
 که نه بارش جهان خشک نیست کرد
 خوش نیامد بدل شیخ و بدود او چو
 پاپلیه اربشو سحرل توان شست
 کفش گزشت بختن آن و حوار
 ترک تدریس بفرمود در آن زمان
 کاندران بزم مردم بنامند مزاج
 حرمت بزم کسی را چو نماند در دل
 سحر استاد نماند چو بد لیا عظمت
 روزی آن شیخ زمان شیخ مظفر
 بود در خدمت مخدوم جهان چون خدا
 او چو دستار مبارک ز سر آورد و زد
 همدرا الوقت که بود دست یکی بچه صغیر
 از سر بچی خویش نهادش بر سر
 چون بفرمود بدو شیخ مظفر
 زیر دندانش پیشتر زبان از پی زجر
 چون نگه کرد بر و حضرت مخدوم جهان

بردارا بدید مردم دانا و فہیم
 کرده او درس چه معقول منقول تمام
 عم من از پیش کفش ز پا بکشید
 پنج آری نه ازان که دو بر او آمد
 دید عم را چو بدنگونه بگفتا بزاج
 بلکه نزدیک شما کفش ز پا بهتر کرد
 گر حکمت کجی هست همین را صواب
 کاندران پنج تکلف نبود انسان را
 ز آنکه باری بسیر پا ازان هر بار
 کا نچنین کس بی تدریس نباشد شایان
 ظاهر است که از علم نیابند فلاح
 طلب علم ازان بزم بود لا حاصل
 علم را نیز نباشد نگاہش بر دست
 آنکسیرین شده در راه رضایش مخنی
 میکانند وضو با همه عزو اکرام
 بر مصلاب نهادش که حسیش بر بود
 که جسست جسست چه گرچه بی دست کبر
 رفت از بهر نماز او مصلکش دیگر
 کوشسته است بجا خوش آن باد
 تند گردید بر کرد و فغان از پی زجر
 گفت با شیخ مظفر چه نامی افغان

باز برخواست ز لب بر میان خدا
 پس دعای بحق بنده بسکین فرمود
 اندر آنوقت که بود او بشمار طفلان
 نیز شسته در آن بزم همه یارانش
 گفت الوار تجلی که بحش باش
 بینش و رنه در چشم فرو بندم از آن
 و غضب آمد و فرمود بگیرید او را
 احد لنگه دریا بجنور یا ران
 گوئی که روز به فرمود که دانندم خلق
 چار دیوار که این کلبه احزان مرا
 یک نردم مثل یکقدح آب بود
 هر چه پنهان و عیانست عیان می بینم
 هم بفرمود چنان دست مهابت رویش
 عظمت آنکه همیشه است جمال از
 روشنائی که چو خورشید عذارش میداد
 چون بسوگرد از چشم نگه میکرد
 اندر اندم بفرغت رخ او دیده شد
 هم بفرمود که بشیند ام از شیخ حسین
 همچو حکم کبیت که بد شیخ مظفر مارا
 عا و تم است ننودی به تجد هر شب
 یعنی اول به سجده کنی طفیل قیام

باز برخواست ز لب بر میان خدا

تیکه داوند و نشانند و شستند آنجا
 حاضران را دهن بسته آیین کبشود
 بود شسته به بزم خوش شایه دیشان
 که مظفر لقبش نام شده بر باش
 آن چو بر صورت مخدوم مظفر شد
 این سخن رفت چو در گوشش آزرده
 سخن بی ادبی ز آنکه نباشت زیبا
 کردند کور در احوال حسین بی نشان
 آنکه ز دست مر از یبتن و جامه دلق
 نان خشکی چون نمنا ز بی خوان مراست
 جمله عالم که تبه گبند و لابلاب بود
 هر چه در جمله جهانست عیان می بینم
 دید ما تاب نیدشت که بنید سوس
 دیده باشند بدینگونه کس را کمتر
 چشمها خیر گه از تاب شرارش میداد
 یا سر خویش بزانش فرود آورد
 و رنه دیده بر خوش میدی و تر قیده شد
 آنکه در مسک کجید از زینت دین
 لعب و طوبی نگاه که در سر مارا
 میخورانیدم به تفقد هر شب
 پس بجز کاسه شری می کشن حق طعام

احوال خوردن حضرت مخدوم شیخ حسین بنو توحید قدس سره گل سادوہ را بعد از

بیزدوم فاقہ

سرکن ای خادمہ در حال غش شیخ حسین
 بود در بیزدوم فاقہ یکی روز آن شاه
 اینک ضعف آمدہ اینک بہ تن من کجا
 بلبل آساہم زجبت گل مے شودم
 خدا این سخن از وی چو شنیدند ہمہ
 گفت احمد پی آن گل بدوید ہم من ہم
 یا فتم دو گل سادوہ بیکے بستانے
 زربادیم و نریدیم بدست آوردیم
 حضرت شیخ چو گل دید بسی شادان شد
 بعد ازین با من بچارہ بدنیسان و
 این گل تازه کہ نازک بود از ہر گلما
 باید اینک طلبی دو قبح خام گلین
 و این دو گل را تو در آن قبح انداز
 بچنان کردم و آن را بچہ پیش مردم
 حضرت شیخ مر آن را بچہ را بوزم
 باز فرمود بخدایم مرا بر داریہ

آنکہ در مساکت قید از وزنیت وزین
 کہ بفرمود بان زمرہ خدام چکا د
 بہر گل بہت در نیوقت ل من کجا
 غلش غار ز ہر جزوہ کل می شودم
 بہر آوردن گل پیش دویدند ہمہ
 گلی از گلشن تفتیش بچیدم من ہم
 کہ ہمیدادوی از حضرت حق ریجا
 باز آن ہر دو گل سادوہ بخدایت مردم
 از شہسب مشہر تنش آبادان شد
 سہ پرچمن از مخرب انماک لبو
 بند ار الفت گلہارود از بلبلما
 دان ح راو گر اناب بشوکی ہمین
 زان پس پیش من آن می توانا ساز
 بیچہ زان بدرون ل تویش آدم
 قوت مد بدرون رو بی بن سوزم
 بنشانید و قبح بر سر ستر دارید

اشتهای پیش بصره و ولایت لرند
 هم ز انفس شریفش بگرفتیم پکارت
 پیش او آمدی ارکنش بزی سعت
 یک کس خواست چو تربیت از آن
 گرچه فرمایش بی داد شرح احوال
 زندگانی بجهان داشت صد پانزده
 بست و ستم از بند و قیعه نمود او را
 می نویسد که در بزم شرفش روزی
 گفت موسی بود آن مرد فقیر کامل
 معنی هستی حق نیستی کون مکان
 کاشکار شود آثار در او در ظاهر
 صورت او هر چه رنگ بختی کرد
 حضرت شیخ مبارک که معاشر بود
 داشت و نیز چو در فقر و فاقه
 او مرید شد عیبی چو پوری بود
 او میکرد موسی چو سند قرآن را
 آنس و داشت چو با شیخ مبارک بسیار
 ز قدیش شیخ مبارک چو بخدمت میر
 اینکه در محفل موسی چو روید ای فاضل
 نادوانی ز قضا است زبان موسی
 می نویسد که در حال دگر همچو صبا

خضر را نیز درین بزم ملازم ماندیم
 هم بر دهن آدم از چاه رسوم و عادات
 کم که قوی بر پیش بر رسم و عادت
 بقیم و بسیار نبود می ارشاد
 داشت نفرت ببل از شهرت بسیار
 همیشه مقصد شومت نهش گشت خیال
 رفت از این دام مصیبت بچار حمت
 سخن از فقر بر آمد زیکه دل سوز
 دانندین راه طریقت بحقیقت وصل
 اشکم آوردش هر دو بیاطن چندان
 برقی الوار جالش بشود از وی باهر
 دلش از جمله که در است میصفی اگر دو
 پیش از الفت او خاطر عاقل بودست
 پیش از باب ولا قابل عنده تعظیم
 قرب در هم وطنی داشت کجا دور چو
 با چو عیاشش همید او بقالب جان را
 رفتی آنجا به تناسلی لقایش هر
 او تکرار با اصحاب بگفتی بسیار
 خطراتیکه بود چو کشید از دل
 راست تیره نشان است لسان موسی
 اشکب که هفت کجا رفت کجا

شیخ موسی که باین امر دو معاصر بود
 نیز در یافته او صحبت حاجی و مدد
 کرد چه آن شیخ مرید پدر خود بودست
 پدرش نام نکو شیخ عزیز الله داشت
 او مرید پدرش شیخ محمد مینه
 یافت اولدت باطن در شاخ بسیار
 یافته آخر سن تربیت شیخ شیوخ
 خرقه فقر و خلافت هم از او پوشیده
 پدرش را چون هجده سال رسید
 شیخ ازان باز بهر شب سر قش سر قش
 او بر و عایت خویش نمود می تسلیم
 با همه علم شنید از لسان پاکش
 در دل خویش معانی معارف نمود
 هم بدینگونه گذشتش چون یکی عمر دراز
 در این کردن بسر عمر گرفتش شمرت
 آنکس پاس راه مرتبه شرح نمود
 هم بفرمان پدر آمده باطنی ارس
 چون حسین آنکه در باب پدر ایشان بود
 بر درش آمده و صحبت پاکش دریا
 خرقه شیخ شرف نیز در دستش پوشید
 شیخ موسی نیز بهر دست بلفوظ چنین

فیضیاب از دریشان باطنی ظاهر بودست
 نیز در یافته از پیر رموز و اسرار
 جهنده عجز پاسبی پدر خود بودست
 از زمین بود و سخیل مینی در ره داشت
 که بفرمان و بهر شیخ است احوال
 کرده حاصل ره عرفان بزرگان کباب
 آنکه در اهل کرامات بسی داشت سوغ
 قلع عشق و محبت هم از او نوشیده
 گوش بانگ جرس باطن در حال شنید
 فیضها از سر خاکش بدرون گرفت
 هم بدینگونه که هر روز فرمودی تعلیم
 صفت زنده سخن را از زبان پاکش
 همگی علم عیانی و شبانه آموت
 فاش گردید درین عالم ظاهرین از
 بر زبان همه افتاد از روی کثرت
 پی باقی بطلب پارادوت فرسود
 از پی جستن علمی که بر و آمده من
 در او در پی معرفت عرفان بود
 کمال پیش اشراف سر سینه خاکش دریا
 شربت وصل خداوند ز جامش نوشید
 چه تو آنکس گفت بدین تربیت شیخ حسین

صفت زنده سخن را از زبان پاکش

هم بدینگونه که هر روز فرمودی تعلیم

چه تو آنکس گفت بدین تربیت شیخ حسین

بود روزی غرضم آنکه سبق گیرم یاد
 ز آنکه از خانه من بود در مدرسه دو
 با سوار چو دم عادت و معمول گرفت
 بر در استاده شد چشم بر راه کرب
 کاندرا بنجا بر من جد بزرگم بر سید
 گفت احمد یقین دان که نه با علوم
 طلبی که تو آرام و تن سانی خویش
 باورش کن که بلا رخ حصو است حال
 باید خوردن خون جگر و درد چراغ
 تا که مرکب نشدت بن تن آسانی گشت
 این روش نیست پسندیده درین راه ترا
 و آنکه هرگز نشومی جلو که فضل
 حله علم و معانی تو نبوشی در بر
 حق بفرمود نهادیم و را در محنت
 شیخ موسی که بنا رس بود او را از
 مقتدا در همه ارباب معارف بود
 بود در عهد خود آن شیخ پولیا بر بزرگ
 در ره معرفت ایشان رفیعی میشد
 از همان روز که مائل به اقلیت کرد
 شیخ حاجی که ملقب بچراغ هندیست
 نیز آن شیخ بدیعی که در دین است

خواستم من که پی در رس روم ابر استاد
 نیز رفتن بی تحصیل مرا بود و ضرور
 محبت و سپا ده نتوانست فرست
 تا سواره بروم بود مرا و مطلب
 و اندران حال مرا در طلب کب دید
 تعجب هست بزرگ را بودت این مفهوم
 یا راحت زره طفلی و نادانی خویش
 این سر راحت و آرام بدر کن خیال
 تا که حاصل شودت از طلب علم فراغ
 اندرین راه تو گامی نتوانی برداشت
 کردم از شیوه اهل هنر آگاه ترا
 تا که از سر نکنی راحت و آرام بود
 تا که مانند قلمها کنی پاس ز سر
 چون بیایید چو جویند و را در دست
 بچو موسی همه صحرای و اویش این
 و آنکه در راه خدا کامل و عارف بود
 منکشف بر دل پاکش شده هر ارباب
 در این منزل خود تخم حقیقت می گشت
 شربی از مشرب سببش کرامت کرد
 که پر از باوه فیضانش این هندیست
 که برود ابرو مدار همه کار دین است

گر عیان خواهی که بینی رویار جانفزا
در سلامت عاقلان را عشق شما بحال
در خرابی که متان جام دست در کشند

پای بر فرق خرد نه عاشق دیوانه شو
با طاعت سازد انگه زنده هر منجانه شو
چون حسین از باوه هر در در ایامه شو

ایضا در ذکر حضرت مخدوم شیخ حسین نوش توحید قدس الله سره العزیز

کس نپر سید از ان باد شه عرش سیر
آن امانت که عرضت پای او حق فرمود
پیش رباب دل آن بار امانت چه بود
گفت آن بار که آرد بدرون بیت با
کرد چون عوض بر افلاک زمین این سخن
تمت آنمه فعال نمم بر دیگران
همه با مغذرت و عذر نمودند ابا
فعلما را که تو فاعل بحقیقت باشی
ما سوخویشتن آن را چو اضافت کلمه
زان مژادار شوم من بخاطر بیاب
تا که نوبت پئی این عرض بانسان برسد
کرد اجمال مران با امانت بر
آسی اسرار محبت بر چون کمال
شیخ احمد که نیره است پی شیخ حسین
گفت عالم طفله پی تحصیل حصول

پئی این آیه تنزیل چه گوئی تفسیر
دانک بر ارض سلوات نموش بشود
عالمش با بدرون حبش دست چه بود
اختیار است ز درگاه عنبر زین چار
فصل جمله چو باشم بحقیقت یعنی
آمده بر فلک و بر ملک این لگران
کاین بلا نیست بنا شد پی تقدیری یا
قدسیان را تو چو اد پئی تمت با
خوشی تن را همه تن مورد رحمت کلمه
بر اقدام چه خصصت هم بر اصواب
عاقلان راه گرفته تبادان برسد
اد قبولش غلبوم و بجهت ستم
دانش عشق شود از سو و زینان باغبال
که بعد فانش سست بر و ن از کوهین
بودم انگه که تعلیم در است مشغول

ما حاصل جمله قبله ما یسیم از خلق همیشه در باسیم ما تیم ز راه لطف ما یسیم در خوبی خویش متبلا یسیم آنرا تو بدان که جمله ما یسیم	هر قوم بقبله گرایید در چهره دلبران بشوید دانی بدو کون کیست پیدا با چشم بسته ام ز اغیار آن چسیت که غیر ما بگفتند
---	---

جملت کلمته

گاه مویسیم و گاه دریاییم ما همه او و او همه ما ییم تا خدا را بخلق بنماییم لاجرم ما بعین مینماییم روی خوبان حسین نماییم	غریبه بجز بیکران ما ییم چون دوئی نیست در میان ما ما بدان آمدیم در عالم یار ما علین نور دیده ماست گر کسی صورت خدا طلبد
--	---

جملت کلمته

از خویش و آشنا همه بگاید گشته ایم رند و شرب خوار ببنجان گشته ایم زان باسگان کوی تو بنجان گشته ایم بر آتش جلال تو پروانه گشته ایم از جان گذشته ایم که جانان گشته ایم	از شوق کرد دوست چو دیوانه گشته ایم بگره می چو از لب لعشش چسیده ایم جان را چو تخمه پیش سرگان تو برده ایم روز ازل چو شمع جلال تو دیده ایم بمخون حسین از سر جان در گذر گشته ایم
---	--

جملت کلمته

زلف او دعوی کند که عاشقی یوانه شو کعبه را کیسونه و میزار از بنجانه شو سینه را صد باره گردان گوهر بگردانه شو	خال او فتوی دهد از کعبه در بنجانه شو بزل بشاق آید این خطایان ز عیدش ای صد از سر هستی حاصله جوئی اگر
---	---

پی آن به سر دین سستی نکو مکتوبات
 نیز هستند از و چندر سانه دیگر
 یادگارست از و تریکیه دیوانه
 مے کنم نقل ز دیوان خوش اذع
 سر توحید و حقائق نپشتت دران

شد مصون هر که به پیش بطر لقیات
 هر که بیند بطر لقیات شود امین
 که ز اسرار در موزست دران ایوان
 که بدین گونه کلام اهل ولاست بی
 راز با نیکه نهانست نمودست عیان

غزل از حضرت شاه حسین نوشته توحید قدس سره

منکه در نگر عشق تو تلا زده ام
 چون بخلوت که صوفی نبود جز الا
 بر فلک گر علم یابد بر آرم شاید
 بحسین رخ روی بفر و ناره هم
 یعلم الله لطیف شرف الحق امیر

سکه بر عین دو عالم به تجلی زده ام
 نعم الا نخورم ز آنکه همه لازده ام
 که ز ذرات شمی کوس تو لازده ام
 که من از افواج عکاپا بر اعلا زده ام
 خیمه بر طارم گردون معلی زده ام

جلیت کلمته

گر من از رخ بر کشایم پرده تلبیس را
 گر ملک را انامایم که خود از تیر خاک
 خضر با علم لدن از جهل خود گرد مفر
 که ز ناره عشق بیرون آوم یک شعله
 آدم و ابلیس آرد سجده پیشین

در نظر فرقی نماز آدم و ابلیس را
 روح قدسی ترک آرد سجده تقدیس را
 از کتاب خود اگر دعوی کلمه تلبیس را
 و دوزخ مژد سازم جنبت او پس را
 گر من از رخ بر کشایم پرده تلبیس را

جلیت کلمته

با سحر جمال کبریا سیم
 نورشیدرود به برج خلوت

در ملک وجود باد شایسم
 اگر طلعت خود بدو من سیم

بلقب تلزم توجید بخواندی اورا
 شیخ عالم شرف الحق که علم تهرست
 لیک دستار خلافت زعم خود دارد
 باعم خویش چهل سال مصاب بوده است
 در جهان گر حضر و گرسفرش پیش آمد
 در حرم رفت تکرار بهمراهی او
 می نویسد که اندر حرم پاک شبی
 پیش آنکس که شهید از اسناد
 کرد آغاز احادیث صحیح مسلم
 ان فضائل که نقل آمده در بیجا
 جمع کرد آنمه و بست در دو کدان را
 به در آن شب که شهید او را منقلها
 که پی حج بر سید نذر امصار و بلاد
 کند ارشاد و با جمله چنین آن سرور
 گوید امشب بر ما بدیه فرستادین
 ده که تا حال چنین بدید خوب عجیب
 پیش ازین بود بدین نام مرا محبوب
 آن بود در بیت پاک دیگر گوشه ما
 دو حسین اندکنون بهر دل ما مملوک
 پس انبران سلامت به اصحاب و لا
 هر چه با نیست دل حر و عزت کردند

در خواب

که بجز رحمت نیکو نسند و نیکورا
 شیخ بے واسطه غیر مرید او نیست
 نیز ارشاد و اباجازت زعم خود دارد
 مورد رحمت و فیضان مواب بوده است
 همه در خدمت آن مهر فروش پیش آمد
 بر در سید ابرار بهمراهی او
 داشت با علم چو در سینه هوا و طلبی
 دل او خواست که تقصیر احادیث کند
 اندر آن روز که بهت پی حج میوم
 آگے یافت از آن نقل چو آن نیک صفا
 تا در هر دو الم حیرت لب جان را
 عم و می شیخ مظفر چهل اصل و لا
 جمله در خواب بدید ند چنین اهل شاد
 آنکه عیسی ز قدو شن جهان داو خیر
 که در بریه نباشد چنین زنت و زین
 ز سید ست بر من ز قریب ز بعد
 که بود در سفت و من از پی او به قریب
 قره باصره ما و علی وزهرا
 یک همان نور دو چشم و دگر می این عجیب
 پیش فرستند و بگفتند با درین رویا
 شرده دادند و با و جرم و لایبت کردند

<p>که بعرفان هایت بجهان موفست از پی او همیان او جدا میشد که چون یوسف شده در عصمت نفسی مشهور آنکه فرسود بزیر کف پا فرود را که بسبب آوی از طاعت از عرفان بر که بسبب عظمت بود در ارباب لقا صاحب فت و دولت سر گذشته آنکه استاد جهان بود بعلیم فنا در ره فقر امام همه اهل عرفان آنکه در خیل انبیاست گرامی استاد سرحد از تنش از جود بزرگش کرد که بعرفان بمقاسش ز هر شیچ و سله</p>	<p>پدرش سید ناصر جهان موفست پدر سید ناصر که محبت شد پدرش حضرت یعقوب بگیتی مشهور پدر حضرت یعقوب بدان احمد را پدر او شده موسوم به اسحاق بهر پدرش سید زینت گزیده از خلق پدرش نیز مسیحه محبت گذشته پدرش حضرت قاسم شده اقلیم لقا پدرش هست علی اصغر امام دوران پدرش سردر دین فخر زمانین جهان پدر اوست حسین آنکه شهیدش کردند پدرش مخزن عرفان اسد اللهد علی</p>
--	--

ذکر و منقبت کاشف مکاشف اسرار و وحدت
حضرت مخدوم شاه حسین نوشته توحید
قدس الله سره العزیز

<p>آنکه شیرین شده در راه نجاشی تلخی پیشوا بود در اصحاب سلوک و تجرید که زبان زد لایحه نوشته توحید شده آنکه باشد بجهان کجه ارباب یقین</p>	<p>حضرت نوشته توحید حسین بنی مقتدا بود در ارباب فناء توحید او بدانگونه فدا در ره توحید شده حضرت شیخ در آنکه بیست بدین</p>
--	--

در دل خویش منیدیش که آن نزا
 دوست آنکس که بجان تو بقایست
 گفت آن مزی در عالم خود مشغول
 سیر آخرت آنکه که نزدیک رسید
 داد آن نعمت باطن که عطا شد
 کرد تو دوع و به فرمود بر و شکر بهار
 عرضه دادش که در آن شکر سی پیرا
 طاقت و قوت و نیروی چو ارم آبخا
 گفت والله تو هر که بر آرزویش
 گفت پیش عطلت چند و بحق شد مشغول
 سا چند سخن کرد بجان مشغول
 در عدل دهن نمودند شه عافازا

و انداین رضی بر آن مرد که او حق بین است
 نزد حق نیز بود دوست تقایش بخدا
 کرده بود آنچه در آن روز پی خود محمول
 مردم دیده و منظور نظر را طلبید
 و آن فسا کان بهیانه بهر تقایش شد بود
 تا مادام بودت بهره رفیقان ار
 صاحب بخت در راه و عوفانند
 که سز خوشن از عجز بر آرم آبخا
 من هیچ ندارم که بر آرزویش
 کرد در حق ملک الموت بر کرد نزولی
 پس گوید از بقا رفت در آن مشغول
 بر در ضوان بسوخت عدلش عافازا

عافازا در این دنیا

زین سخن عافازا

نسب نامه حضرت مولانا مظفر شمس بلخی قدس سره

پدر شاه مظفر که بود شمس الدین
 پدرش نام بر آورده سلطان علی
 پدرش او شده موسوم سلطان حمید
 پدرش حمید آمده سلطان سلج
 پدرش نام نکویافت بشاه محمود
 پدرش حضرت سلطان برهم او هم
 پدرش برهم سلیمان باشد

هنگام سلکت فقره بش زیر نگین
 آنکه میداشت بیل مایه عرفان علی
 که چو او هر بر دین دیده افلاک ندید
 آنکه به بر سر راه با حقیقت چون تاج
 آنکه از جمله سلاطین زمین صاحب بود
 که به تجرید و تفریم بر افراشت مسلم
 که در شان و عظمت همسر سلطان باشد

کرد الحاح پوشی تو اگر سپهرین
 با سپر گفت و گر بار که دستار تو بند
 بعد از آن گفت جنبش که بر نیسان
 بر زبان حضرت مخدوم نیار و زنها
 اینهمه شیفگان توجه دار بند
 حق به پیش تو چه راز جهان بردار
 عاصیان تا ز عقوبات بیابند نجات
 روسوی قبله در آورده بپسند از د
 گفت معبود و دعا تو اجابت کند
 چند روزی چو در آن شهر بسر گردانید
 شد چو رنجور شدت آن جانش افشرد
 با کسان ترک سخن کرد در نیت هم
 کس را نوقت اگر قصه اکلم کرد
 به که ندید در نوقت دلم را تشویر
 یکبار گفتی بحسین از رو غم
 می ندانم که در نیت چه اسرار نهان
 باز فروداش بفرمود مرا تکیه دید
 شیخ را دیده ام اشب بسرم کرده در د
 نیز فرمود در نوقت که اشب حاشا
 عرضه داشت چو گوئی تو به پیش محرم
 باز فرمود از آن خواب بگویم راز

بر سر پاک تو دستار به بندای زمین
 با من اینگونه کنی تا کی هر از تو بند
 گزشتند آن کند افسرده دل سخن
 که بدل سوختگان از زنده اتش چو شراب
 سایه ات بر سر بر شفته ماند جاوید
 که نمازی بجانم چو توئی بگذارد
 دار بند از در کاف بفراید در جات
 دست بردا بحراب و طاق ابرو
 سخت بر من دل خسته اصابت کند
 در دور بخوری بسیار نشن بجانم
 بست و یکروز بگویند که او هیچ نخورد
 که حضور همدم داشت سوخت هم
 بر زبان اینقدر را شاد همدم کرد
 بگذارد برادر سرد در کار چون
 شیخ را بنیمد والا که بگوید چشم
 که بگوید سخن حضرت مخدوم جهان
 بالشی بر سر بالین من اینوقت بند
 هم بدانسان که همیشه اول بر مقصود
 دیده ام خوابی و اما که بگویم آنرا
 پس مرا شیخ چرا گفت که خواب دیدم
 دل تو گشت چو تیا بگویم راز

خانه را با همه سباب به یغما دادند
 عزم از آن شکر نمودند و رسیدند به
 یک بیعت نمودند و بخدمت جهان
 چند سال پس نقاشی چون بچ رفت و در
 به در آن که بشد حادثه فوت معز
 غلبه آورد و چون شیخ معز بر بوی
 شد چو دید آن همه آثار ز زگرش ظاهر
 پس بفرمود که این مرگ مرا با ایست
 باز فرمود و مشور و دوران من و تو
 ز آنکه کم عمری من پیش ز تو در سالم
 پیرین پوشم و از پیش پوشی تکفن
 کرد از انگشت اشارت بگریان خویش
 نیندیج و ز زمشوال در ارض لطفا
 دفن کردند نزد یک فضیل ابن عباس
 هم قریب از حرم پاک رسول مقبول
 هر که از مکه روان گشت بگذرد به مدین
 دل پر غم نشد از باره شدن تو برین
 بود همراه ولی خدمت او شیخ حسین
 عرضد و دلش با در عبادت تو موجود است
 کردار شاه سپرد که تو آن جامه پیش
 من جز این جامه در هیچ نخواهم پوشید

سه طلاقی زد و درون هر دو بر نیاد او
 جان و تن هر دو درین راه نمودند
 پیش ازین در سبک تن گم گشت ز
 با معز و حبیب آن که بدش بخت بگر
 گشت واقع ز قضا و اقداموت معز
 روح او خواست که از جسم نماید دور
 بر سر وقت معز شیخ مطهر حاضر
 می بردند ز تو پیش مرا شایسته
 در میان است همین تو میان من و تو
 کف انوس بگرگ تو عجبی عالم
 در میان سبک آن تو همین پیر این
 خبر از رحلت خود داد و بیاران خویش
 رحلت از دار فنا کرد و سواد ابقا
 که بزرگیش آوازه سوگد و بیاض
 که خدیجه بودش نام نکو نزد محول
 هم در این نامی روشن ره شد آن پیران
 گفت خیاط کجا تا بزند پیوندش
 آنکه در مسکن تو حید از ذریت و زین
 پیشت آدم بدیش کردی اگر مقصودت
 که بدست همین جامه که دارم چو
 که کنتم عزم سفر با حق نخواهم پوشید

قدس التدره العنبر

بنیست است چنین حضرت مخدوم شعیب
 پدر شیخ مطهر که بود شمس الدین
 روزی آنکس که حماد بود ز این دیوان
 نظر شیخ چو افتاد بنماطر گنبد گشت
 اندرین زدم شستن چو بنا شد خوشتر
 ترک آن شغل به فرمود چو مخزون آمد
 چون به نزدیک ای باراد بسرا راه رسید
 گفت باخیل مریدانش که اینک از راه
 قدمی چند نمود از پی او استقبال
 گشت من بعد ملاقات مرید احمد
 پس معیت بهم اهل و عیالش بنیشت
 ترک کردیم ز دل بجز خدا و پنا را
 که تو ایند ویران را موافق باشید
 مال و اسباب ز رو نقد و زحمت و مکان
 خود این سمت بیایید از آجاتها
 پیشش کردید عز و کوهت بودند
 ترش گفت که املاک همه گرد آرید
 که موافق منم آنرا که شمار است پدید
 عرض دادند ز همت بر او هر دو پسر
 نیز مایان همه شعیب او خواهم کرد

که بسی داشت و اسرار حقیقت دید
 عهده داشت به ملی بی همان پیش این
 چشکه کرد و اشارت بسو کوشش
 کاین علما اتفاق است که در ظاهر
 به که بر سفر از شهر به بندیم کم
 هم ز دلی استو این سمت به بیرون آمد
 شیخ احمد شد آگاه از احوال مرید
 دوستی میرسد در ره عرفان و خوا
 چون نسبت بسیماش نهادند کمال
 بلکه در خیل مریدان رشید احمد
 بود مشغولی دنیا بدلم همچو گشت
 برگزیدیم بجان خوشدلی عقبه را
 خواهش حجت و آرام ز دل بجز
 جمله تسلیم نماید به لخت حکمران
 گذرایند می چند بیاد مولا
 مغز الدین و دیگر شیخ مطهر بودند
 مسکن خویش درین شهر شاکر و اید
 تا یکیجا بکنم زندگی خویش بس
 با توافق منم و له به پدر اسی داد
 ترک دنیا همه به صورت او خواهم کرد

بیا...

منفصل گشت و از نیکو نه خطر باز آمد
 بود ز انزو که بر احوال خود ز بسکه یی
 که گیزی به خرید است به مع و شکر
 دل حق جوش چو گرفت با در بطاشه
 بهر پرواز بهر آنچه شپسرو دادند
 هم بر اینگونه باز از یکصد کم دیش
 بست پنج زمان شرفا عقد نکاح
 یک با هر که دلش خوا که الفت گیرد
 شیخ فی الحال همید و بدان و طلاق
 زان کیر انش که تحت همه بشو هر بود
 احمد آنکو بود از بحر حسن پوشید
 آن نان اچو الوالت بسو شو هر کرد
 کارخانه همه بود دست بدست بری
 خواست هر چند که چون گیرش آن گویند
 عرضه داشت بودم میل سو خلوت خیر
 می خواهم شدن از دولت دست مردم
 یک فزندی یک ن متولد نشدش
 گفت مخدوم جهان بهره خواهش در
 دانم از صلب تو فرزند تولد نشود
 باشد اولاد مغز حله بی تو فرزند

در چنین خطر و دو سو اس گر باز آمد
 داشت در قطع تعلق بدرون برید
 که بگویند بدید از خوشش یا بشر
 میانش ز سینه بدر کرد آبار میدن
 زود آزا نمودند و بشو هر دادند
 زیر ران داشت بر دانگ و قوت خویش
 تا کند دفع حرارت بصباح و بر دوح
 صورت قیس در رسم محبت گیرد
 جز بجز میل دلش بود بر و شاق
 هم بگویند یکی بی بی گو حبه بودند
 پنج شش هم از آنجمله چشم خود دید
 خانه داریش ازین رو کسی کمتر کرد
 که دلش بود با و راضیه مر ضیه
 خانه ویران کند و شمر دل آباد کند
 ابد اینست هو ا دل من جانب غیر
 خدمت روز شب این بسپند و مخدوم
 چون سلیمان که با فزونی سکه نشدش
 تو و اعضا عوضش سوزش کاشمش ازی
 چون شود زانکه بود میل است و نشود
 نزدم آنهایی فزندی تومی آیزند

ایضا در احوال حضرت مولانا مظهر بی

در دل آورد و از آن شیخ گرانی مزاج
 باز گفتا گرانی سن ایمن نشوی
 قصد حج کرد چو ارشاد پیر در چنین
 سر توجید چنان در دل و جان شرح و
 من نمی بودم اگر نعره منصور زرد
 بطیفیل شرف آن سوخته آتش طور
 که بود دست در آنوقت که اورا مسکن
 بجز مشغولی خود فارحری کرد و قبول
 بود شبستیکه روز چه در در آن کوه
 در مراقب شده ملاکجا والدین هم
 جای مشغولی هم بود در آن کوه زیب
 ساعتی چند چو در فکر همه را بگذشت
 دست دادست در تیرت و لم راه حضور
 هدران خطر و یکی سنگ بیضا از کوه
 بجز آن سمت که به شیخ مظفر نزدیک
 سنگ چنان گشت روان شور کمان می آمد
 شیخ نزدیک تر از نسبت ملا بود است
 شد حضوری که بلا پس سگمر حاصل
 زد و از جان خود از تنگ بر ناست و نیست
 التفاتی سوی هم بدل شیخ نبود
 با تسم به با گفت چو دیدش مضطر

که چو اشرق نمودی تو بجای حج
 تا که مظهر بر یا فضا پتی حج نزدی
 تا اول شیخ شود شاو و نماز عکسین
 بار بار در حق او شیخ جهان فرمود
 یا چو موسی ارنی در کمر طور زرد
 در صحرات مطفر شده و هم مضطر
 زار و با اسد نعیم اشرفا تظنیا
 که همی ماند به نزدیکی آن در مشغول
 دل بوجبت به پر در خسته من گل بود
 که با و بود وی اندر سفر حج هدم
 که به غربت بود از اهل وطن بعبود
 خطر از و سوسه خاطر ملا بگذشت
 که بغیبت شده جز حق نور علم و شعور
 بر سر هر که در افتد برساند اندوه
 کرد آهنگ تو گفتیش فتد در نزدیک
 رعد آسا بسرش صیور زمان می آمد
 میل او چون بسوی زبیر زبالا بوده است
 رفت در غیبت و زان تاب نایب در
 جای دیگر پی مشغولی خود خاد و گریخت
 که نجیب چو کوه او بسرا چو بود
 دست داد حضور سپه شمار اشر

بار با آمد و گفتش که ز من در حج
 بهنت با که بجز من زت و بیاید حاجی
 اینقدر که چو حج رفت ولی حاج نشد
 حج الاسود کعبه محکم آمد
 و آنکس را که همیانش ز ر قلب بود
 هر صفاتی که در آنست بگرد کامل
 چون گفتی بر مخدوم جهان بن عثمان
 شیخ گفته بهم عجز و همه خوار بها
 یک حاجی چو ز شیخ منی آمد باز
 کرد که آن حاجی منهاج بحسب معمول
 بود آنوقت چو با شیخ منظر با هم
 چون تحمل بدل از رحمت گفتار تا
 آستین کرد و سوخ حاجی منهاج فراز
 تا بکے از ره تشنیع تو حج حج بکنے
 سر زو کن بدر و ن پیده کشا از دو
 سر زو کرد و درون و چو بگه کرد تمام
 آب شد و دید چو او جمله مقامات حرم
 دیگران نیز در آنوقت که حاضر بودند
 خوش نیامد بدل شیخ جهان شایسته کار
 تا بسته روز بدین ترک سخن کرد با او
 هم گویند که آن خرق چو آمد بطور

بر طبعی که نمایند کسان بحث و حج
 نه بدر رفت ز رفتار روز گفتار کجی
 سر حجاج شد و افسر حجاج نشد
 بیارش زر کامل زر کامل آمد
 قلب با همتش ز ما هیت قلب بود
 زه خالص خالص بخش و غما غش و عمل
 عذر شرعی نبود بی بوی آن شیخ جهان
 پامی من آمده در بند گرفتار بها
 هر که آمد در اینگونه سخن کرد و از
 پیش او عرض سخن را بر ساینده بطول
 تا تو آنست شنید او سخنش همچو هم
 بیش ازین تاب شنیدن بدل ز از نا
 گفت کوه ماه کین رشته فقره در راز
 در میانات کله گوشه خود کج بکنے
 کعبه در خرقه بدر اند غلامان کسرت
 سر منیش منظر کعبه و جمله مقام
 غرق شد از عرق شرم سجا از فرم
 جمله دیدند و سر خویشین با پیش سووند
 گشت دیوار چو آمد بدل شیخ غبار
 آشنان سخنش دل شیخ ز من کرد با
 دل مخدوم جهان گشت ز اظهار نفوس

بدر

بحث با کردیک مسئله علم کلام
 محضری ساخته بودند برای تحقیق
 شب آن شیخ مظفر به بیان توضیح
 بسبب لایل که معقول و منقول است
 باید اوان بر مخدوم جهانش آورد
 پیش مخدوم جهان چنان گذرانید از
 شد دل آزرده و فرمود که ای مولانا
 بر من از بهر مسلمان شدنت آمده
 هر چند بنده آن فحکم نخواهد کرد
 زیرا که آنها بیروت در ایشان گم شدند
 این سخن گفت و بدتش همه را پاره نمود
 ساعتی چند چو بگذشت در آن گشت
 بهر مخدوم مظفر رسیدند کسان
 چون شنیدند که فرستاد بر مخدوم جهان
 پس آداب بین بوس نشسته
 دل مخدوم جهان هم چو ازین تابش بود
 عجب است از علمای زورنگی گله ما
 چون معنی هر یک شاده در بحث گفتند
 هر دو از گوش شنیدند و چنین دانستند
 است مخدوم جهان نیز موافق با او
 بهترین دوم آن بود که حاجی بنیاج

چون برایشان نشد از کورگی کشف کلام
 تا فرستند به پیش همگی اهل طریق
 یک ساله بنوشت و نمودش تشریح
 نزد خود مختصر انکاشت اگر طول گشت
 تا پس از دیدن او در همه شان یاد برد
 شیخ بر هم شد و از وی نه پسندیدند
 دان چه تحریر و چه تقریر همه نازیب
 یا باین بحث با ظهار فنت آمده
 زان معانی و بیان فحکم که خواهد کرد
 جامد الطبع در ایشان مردم هستند
 کا ندران غیر سکوت از چه بیچاره نمود
 از برک اطلب او نبودند آهنگ
 همچو حجاب بران در بر رسیدند کسان
 بقاضاش هم آبخا رسیدند و ان
 وز تقاضا دل مجروح خستند همه
 از لب پاک بهر دو متعلم فرمود
 خود کی فحکم ندارند برین سکه ما
 طرفه تر بر سر آن باو گری بحث گفتند
 در دل خود متعلم بقیاسین دانستند
 باز گشتند و شد هم طلب محضری
 پیرا کردی تیر ملامت آماج

گشت در خانه بهر که که فراهم چیز
 امر کردی بی تاریخ همه مال و مبالغ
 حضرت شیخ حسین زلب خود فرمودست
 خرد بودم بسن عمر و لے دارم یاد
 دستهایم بگرفتی و برون آوردی
 چون آن شوق دواع خرد پیش کردی
 اندر آن دم دگری دست گونتی محکم
 نهنهار که در آن خلق بغارت برد
 به بدن سپهر من مبر دریدی از و
 سیاهی بر طلب پیش پیش روز
 چون نیندشت مرا از هوا گون
 داد از رحمت عام بسائل از
 بود در تقچه او مال و هم اسباب
 چون گذشتش و سه روز و نشد از آن گاه
 دید چون شیخ مظفر که در امی جوید
 گفت باشی حسین نیکه تو چون میدا
 از برای چه نزدیک من آر چیز
 عوضه ادش اگر نیست بود دولت من
 که بخشش تو مرا هم کسب بمنت
 هم بگویند که مخدوم جهان سرور
 اول آن بود که او با به نشنندان

که همی آتش از نذر و ما دم چیز
 دور کردی ز سر خود بره عشق صدراع
 اندر آن دم که در امیل بغیا بودست
 کز بی غارت آشنانه چو کردی اشاد
 کس چرا می بلبلش نه چون آن در می
 گاه بودی که مرا نیز فراموش کردی
 بدر آوردی از آنجا ز هجوم عالم
 دل مخدوم حسین از بی آن فسر و
 مال دادی و کتب با بخزیدی از و
 طالعی دشت درین کار مگر فرود
 گرد خود هیچ چیز بقچه مخدوم حسین
 چیست تقچه که می ایشا برود جانرا
 کله و پارچه و جامه نایاب لب
 جستجو کرد و نمییافت حسینش به نگاه
 در ره جستجو تقچه خود می پوید
 بی دیانت منم آنرا از کجا بماند
 پیش من دیده و دانسته بود اگر چیز
 موجب است و فخر و سبب است من
 باشد از بهر من بنده سراسر دولت
 گشت و با بان شیخ که درت پیدا
 آنکه بودند ازین راه نه یافتن آن

حاجت خود بدو شیخ بعرض آورد
 رفت وقتیکه پی حج بسویت ارم
 حاجتی پیش درانیز در انجا آمد
 بار بار دو توجیه سوی محمدوم جهان
 گشت از خوبی تقدیرت بکار عمل
 دید ناگاه شبی ختم رسل را در خواب
 کرده گرچه توجیه بومی از دو یقین
 شرف الدین که سو شرق بود مولانا
 اندرین ارض ازین رسو تصرف نکند
 گرچه دادست خدا دو بهانش قدرت
 خواهی از حاجت خود را تو بمن عرضه کن
 کنم از لطف عطا حاجت تو جمله روا
 در سجده ای لطیفیش تو بمقصود رس
 فرستی چند ازین شهر بدون بایدها
 شیخ کاری عجب از حکم من مضطر کرد
 رفت بیرون از زمین هم او چند گروه
 گشت محمدوم جهان بر طالب حاضر
 حل آن عقد به فرمود پس با ز آمد
 پس گریه منظر بسو که گشت است
 خاص بر آنکه در آن بود سکونت او را
 تا چهل بار تبارج و میخما در داد

حضرت شیخ هم آن عقده او حل کرد
 مدتی چند بارض حرمش ماند مقام
 دل او در پی آن حل بقاضا آمد
 نکشاد آن گره لیسبه او در دوران
 عقد نامی دل او عقده مالاعمل
 که بدنیگونه بفرمود آن شیخ خطاب
 انبیا راست به مرض حرم یکتین
 دارد آداب سل در دل خود آن انا
 نرسی گر تو بمقصودت مسفت نکند
 او کی از غایت آداب نماید جرات
 نکند از کرمست و امن امید کنی
 غیر ازین نیست پی درد و پیچ دوا
 هست تومیری اگر دیر در زود رس
 تا بدان واسطه کارت همگی آید راست
 حاجت خویش نه الهما ربان سرور کرد
 عرض باشی نمود آنچه بدل بود زنده
 زور در باطن دوا شد چون ظاهر ظاهر
 با جلیسان وطن بهمم و دمساز آمد
 ربط باشی بدنیگونه جز او غیر گشت
 خانه و خانقده و جاعبادت او را
 خویش را کرد بکل ز علایق آزاد

۱۹۰
 ۱۹۰

همه گفتند برینا تو چه حجت داری
 داشت او از قلم شیخ اجازت نامه
 یک بود در آنوقت درون خانه
 شیخ ارشاد بفرمود بخدمت حسین
 کان مثالی که نهادم بسب طاق بیبا
 شد روان شیخ حسین بی آوردن آن
 گشت از ان نامه چو آگاه بفرمودن
 باز فرمود که موتی بنود مرشد من
 حاش الله که چنین سیر نکردم حاصل
 عرضه داریم همه ما بسب قدر شیخ
 هرگز شیخ بفرمود خلافت او را است
 باز برخواست در وان شد بکوترت پاد
 دید چون جابه وجلالی بگودیش زود
 می بخور امید که قایم شود نیک فتنه
 دانم آنگاه که اول بسبوا بکشاد
 گفت چون قاضی عالم سخن اینست بجز
 باز ماندند از نیکو نه خیالات همه
 دامن خویش بچیدند ازین کار کسان
 بعد شیخ مظهر شده سجاد نشین
 داشت با سیر خود آنگونه عقیدت در دل
 مشکلی پیش اگر آمدی اورا بسبوا

تو بدست از طرف شیخ اجازت داری
 که همان بود در ارشاد و خلافت نامه
 کس چه بیند چو نیاید به برون خانه
 که بخود مسلک تو حیدر یاقوت زین
 تا بینند چشمش همه یار و غیار
 تا کند چو جوئی آن بسب طاق مکان
 رفته بود او قدری راه بزودن شیخ
 بعد مردن حجر آسا بنود مرشد من
 که بمیرد صفت ده دوان غافل
 اینک آید همه راه بر رفت شیخ
 بی بیعت بی ارشاد اجازت او است
 از همه و سوسه و خوف و خطر با بیباک
 با خصومت طلبان ضحاک عالم فرمود
 خیزد اینک صفت حشر بلاشک فتنه
 شیخ از قبر جوابی به یقین خواهد داد
 آمدند آنهمه خود رفته ز غفلت پیش
 لب بستند ازین قسم مقالات همه
 یار و غیار شدندش همچون هم نشان
 سر بسب ملک فقر شدش زیر نگین
 که نبود دست بی بلا کف کس را حاصل
 شمس و بر بسبوی شیخ نمیکرد و لو

همچنان کرد و بر حضرت مخدوم نشست
 اندرین روز گفتا که کجای بودی
 چه باد محمول شیخ نگار و خامه
 اندر آنوقت که بود دست از یاران
 ای که مبدول کنی لطف عنایت با
 هم به تکرار به فرمود که او جان منست
 باز پرسید چه گوئی بحق شیخ نصیر
 هم نبشند که چون شیخ جهان حلیت کرد
 عاشق شیخ که نقل نبودست آنجا
 تا زمانیکه سوی رده راه عزم کند
 رود آغاز نمودند پس شیخ آنجا
 همچو ملک شهاب الحق مانگپوری
 هرگز از شمر عدن شیخ مظفر رسید
 اولتبه روز رسیده است چو از شهر عدن
 بود یکروز بران روضاتینس اجماع
 بود هم قاضی عالم بز یارت حاضر
 میدهند اینکه کله با کد امی حجت
 گفت که شهابش کله شیخ جهان
 همه گفتند بنا شد پی اینکار اصله
 بعضی گفتند بر شیخ جهان و او غلام
 بعد از آن آنهمه بر شیخ مظفر نشستند

یافت الفت پیشین که ازین پیش نیست
 مگر از صحبت این پیر جدا می بودی
 می نگاریم مضامین وصیت نامه
 وقت رحلت چو به پرسید ز مخدوم جهان
 چیست فرمان تو در باب مظفر نامه
 تا لبه بار به فرمود که او جان منست
 همچنان شیخ بفرمود که کردم تحریر
 روح او عزم سوی بارگه عزت کرد
 شیخ در جنت عدن او بعد از دو سه
 یعنی از بجز یارت بدرود خرم کند
 بعضی از خیل مریدش کله دادند
 شیخ را حاضر خدمت بگه رنجوری
 طور یارانش در آن خانقده شیخ بدید
 باشد نهیم ز کرامات خوش سر علین
 در بهار آنکه بود کعبه صفت خیر لقاع
 آنچه در باطن خود داشت نمود او ظاهر
 شیخ داوست پی داوون اینها خصت
 نزد ما بود بدادیم همان با ایشان
 هست با هم خودشان با بارت فصله
 من از آن میترس نیست درین امر ملاحظه
 پیش آن دریم تحقیق شناسانند

قاضی زاهد از ذکر چنین استفسار
 بهراوشیخ که چندین بکند استقبال
 دور آید بر اوشیخ نصیر سمنان
 شیخ فرمود درین من حکیم اس زاهد
 در زمانیکه بر من شیخ مظفر رسد
 گویش می شنوم اینکه کسی سیکوید
 آن یکی گفت بگو شوم که همی آید شاه
 چون بیاید بر من شیخ نصیر از در من
 اینکه آید بملقات ترا مو لانا
 کردیکبار تجرد از علالت همه ما
 هر چه در ملک همیشه بقادر بود
 کرد بر دوش گلیمی سیسی همچو گدا
 دل مخدوم جانشا و شد از تجریدش
 دشت بند دل عطا تا بکر ما بنوخت
 چند روز چو برین رفت بجنش کردن
 یعنی او نیز گلی می سید در پیشید
 بر دل شیخ گذشت نیمه ز بسکه گران
 دشت الفت که ازین پیشان دانه رفت
 گرسو آنم و او از خطای از صواب
 چند روزی چو گرانی دل شیخ بدید
 که شامزین کجا جامه پیشین کردید

پیش تو شیخ مظفر چو بیاید هر بار
 پرسم آنرا از رسد گر بدل شیخ ملال
 می نشیند بر او با ابلی شیخ جهان
 که خدا هست لصدق سخن من شاه
 این صدایم بر گوش برابر برسد
 در ره غرض اگر ام کس می پوید
 وان دگر گفت بگو شوم که همی آید ماه
 با تفس آید و پیغام رساند برین
 که سجز راه اطاعت نرود احیاناً
 روی بر تافت ز دیدار خلایق هم
 رخسار سبک بودش بخسارت دوا
 رفت بر حضرت مخدوم جهان بهر لقا
 آفرین خواند بر آن کس بران تفریدش
 علم عزت و اکرام بگردون از خست
 خدمت شیخ جهان رفت چنین شیخ نصیر
 تا شو و خرمی خاطر پیرش بمنزید
 رو بگرداند از حضرت مخدوم جهان
 تا بدش با دوه مطالب بود آنم رفت
 بود آرزو به انسان که نمیداد جواب
 حضرت شیخ مظفر ز نصیر پرسید
 جامه پوشید بر حضرت مخدوم روید

شہوت و آرزو ہم لذت نفسانی را
 ہم دل خویش مجرور و ضلالت دارد
 چون کند دور می شاپون شکم از تکیه
 دست افتادن پاک رفتش نسبت در
 پسین فرمود که از گوش دل این شنوید
 که سرود از لب من داد شمار پیغام

و آنند آرزوی نفس بوسه را
 ہم نظر سوسی معانی و حقائق دارد
 بچہ مانند صدا و بق ز شمشینہ پست
 تا بو قتیکه نگر و دید از اینکار نخست
 سخن را سستی که حسابین شنوید
 قطع کرد دست بدین قطع رسانیده

لطیفه در جوابی در تهران ۱۲

قطعه

گر وہ نفس پرستان مرا چه دریابند
 بقدر حوصله هر که ایم چون نیسان
 بگوش اهل هو اگر روم وطن نلنم
 کسیکه سینہ او صاف از کدورت نسبت
 بود اندر دل ملاچو کمال نصاف
 سرفرو کرد و سرشک نم از دیدہ نشانند
 ہم نشینہ سست در آن کز پی مخدوم جهان
 لیک زان شیخ مظفر و گری شیخ نصیر
 رفتی ار شیخ مظفر بر مخدوم جهان
 حضرت شیخ نمودی بی او استقبال
 کردی اگر ام در آگاہ کم و گامیش
 ہم اگر شیخ نصیرش بلاقات آمد
 اینقدر لیک کہ آنوقت دوزخ اوشت
 گر چه در نشینہ و پیوند بزرگی میداد

که من بسینہ پاکان چورا مستورم
 باز هر دو ہم در و نخت کافورم
 کہ من بسامعہ اہل عشق محشورم
 من از شنیدن آن بد شرت رنجورم
 زان نکر داز رہ نصاف با دعوم
 معطت بشینہ از دل خاموش باند
 خلفایند بہر ناحیہ با عزت و شان
 در مریدان زمینان خلفایند کبیر
 آنکہ بودست در اقبلہ دین ایمان
 زو در غایتی از گوشہ سندی حال
 گاہی اہمال تکریم نکردی ز خویش
 شیخ را حرمت او نیز ز عادات آمد
 داشت اینگونه بحال می و خیالی پست
 خرد از و خورد و بزرگش بزرگی پست

جواب

طائر گرب حوض گذشتی نگاه
 نسر طائر سیر او پیران نمود
 ناله عاشق شوریده بلایا سینه
 رفت روزی بلاقات چراغ دهن
 داشت در دست مکاتیبش هر خود
 شیخ محمود مکاتیب دستش گرفت
 کرد چون چشم بیدار مضامینش فراز
 گفت آنگه زره صدق که سبحان الله
 شخصت سالست که ز نار و جان آشتی لم
 من ازین رشته ز نار بودم آگاه
 اینک از دیدن مکتوب شکستم ز نار
 بی فروغ است هر آن ل که ز نور یعنی
 لیک صدخانه تار یک بسازد تابان
 داد ترتیب یکی بزم نظام مدنی
 بود هنگامه زهر ساز و سر و داغ جگر
 جمعی اصحاب زبان حلقه عز و اکرام
 داشتند آنهمه بزم تو اجداد ذوق
 گذر افتاد دوران بزم چو مولانا را
 دست مکن نظام مدنی را گرفت
 پس تقریر خوش آن روح چون با کشاد
 بزمین باز بدن دست و نشانند بسباع

سوختی بال و پر اوصفت برگ گیاه
 او دوران غلبه احوال چو ساکن بود
 جبرئیل از نفس سوختگان بگریزد
 که از و گلشن جنبت شده باغ دهن
 کان فرح بود پی خاطر دیگر خودش
 آمد از لغز مضامین حقایق لشکفت
 گرفت از کفش سخت بکامتیش دراز
 ایزد پاک بصدرق سخن هست گواه
 آنچه در پیر سخن خجالتش نشان شده ام
 بود پنهان ز نگار هم همه عاشانند
 من مسلمان شدم اینک نمودم اقرار
 غیر ظلمت چه بر آید ز کلامش یعنی
 آن حدیثی که بر آید ز لب زنده دلان
 که ازین پیش نوشتیم در حال سینه
 موم آسادل هر سنگدل آنجا شده بزم
 کا و لیا هست در افاق بنا هست نظام
 وجد در رقص بر آورده کسان از اشراف
 نور چشمان دل و مردمک بینارا
 آخر آن رسته زمانه و منی را گرفت
 ریخت در عهدن و لعل من را کشاد
 آنکس است که در اول بخشوداع

بود در کشور عرفان طریقت سلطان
 بود در بلخ فرزند فخرش زابل بلاد
 طالب از منداغ از فرود آوردش
 آخر از بلخ در ان شوق بجهت افتاده
 ماند سرگشته بدلی زره شوق نیاز
 آتش عشق چو شد در دل شعله افشان
 کرد در خدمت مخدوم ریاضت بسیار
 در ازل دشت چو مقبولی در گاه خدا
 خدمت پیر بر گاه شدی شیخ روان
 کردی از راه گرم چند قدم استقبال
 گفت مرد بپیش نشیندیم گم
 پیچ پیری نشیندم که مرید خود را
 گفت مخدوم جهان من چه کنم ناچام
 چون سطر شود از خانه روان بشنوم
 بلکه بر فلک این بانگ بفریادزند
 شاه می آید و هم ماه لقا می آید
 باشد اگر ام اولوالامر جهان لازم
 زانکه اولامقامات فنایست علو
 بگردید که او گرم شدی چنان آتش
 او زگر میشی فخر و جوض افتاد
 پیچ جاندار در آنوقت بیدارست مجال

شاه باز یکدیگر از هر دو گشتن طهران
 هم می حضرت او هم زگر می اولاد
 محرم عشق پی سوخت چو عود آتش
 شد ز بند و هوس نصبت در جابه آزاده
 بهر تدلیس پیر در دست تا عمر دراز
 جذب به شوق کشیدش بدر شیخ مبعان
 ز ورق ز فلزم عرفان شرح آمد کبنا
 یافت دستار خلافت پی شاد بگری
 بهر تعظیم پاناستی آن شیخ مبعان
 وقت خصمت بکشد تا بر صفت نعال
 آنچه دیدیم درین بزم که چو تو شکی
 اینقدر حرمت و تعظیم بسیار و سجا
 که سر حرمت اعزازش ازین رو دارم
 ترا همان نعره فریاد و فغان میشنوم
 نغمه حرمت و اعزاز خوش شاد و زند
 ماه می آید و هم بد روحی می آید
 برگرد آید تعظیم شمان را لازم
 هم تجربه بود شان بزرگان بی ادب
 میشدی شعله جواله سرا پا ز آتش
 که فغانی نمودی و گهی فریاد
 گرد آن حوض بگرد و پنهان در حال

کمال

بود شسته در آن حاجی منہاج الدین
 سخن آن گاه که در فضیلت حج افتاد
 بر مسلمان همه فرمود که در فعل حج
 هم تعبیر بعضی کنایه بسوی پیشش کرد
 از استماع سخنش باطنش افزونتر شد
 چند بار پیش فرود خورد و کتاب ماند
 خوردن خشم علامت بود که چه حرام
 خشم خوردن نتوانست و از غیرت
 آستین با کفش داد و سپه جابه جلال
 با نکت و چند سخنها توجع خواهی کرد
 آستینم ز سوکتف کشا تا بگفت
 شیخ منہاج نظر کرد چون اچار در آن
 در عجب سخت فرو ماند ز نادانگوش
 خرق میداشت چون مخدوم جهان را
 کرد با شیخ مظفر ره تو بوح عتاب
 آنچه مشغول گرامت شده انبیاقدار

که ز حج نامتوا داشت بعنوان تزیین
 ریش را کرد وی از باد و مفاخره باد
 نیز آغاز نمود از طرقت خویش حج
 و ز سهامش دست طعن چون پخش کرد
 همچو آتش دلش از گرمی آن سوخته شد
 که بر آتش همه داند که سیاب نماند
 کاظمیند مجبان ز پی ذوالاکرام
 که ندارند مریدان بچنین قیمت گزیر
 سر منہاج فرود برد در آن ز سر حال
 یا بفرضیتش اینگونه حج خواهی کرد
 کعبه بین در کف و لوق غلامان دست
 کعبه را دید نمایان بهمان عروشان
 باز آید ز سخنها سی گر آن شانی خویش
 خوش نیاید سخن شیخ مظفر اورا
 کین خطا در گمراه آمده از تونه صداب
 دان ز کرم نموده تو بانقده را کفار

ایضا در ذکر حضرت مولانا برهان الدین مظفر
 شمس بلخی قدس الشکر العتیمی

احمد لنگر دریا نمود دست رسم
 علم شیخ بود حضرت برهان الدین

آنکه بود دست در ارباب بد بجز کرم
 بود مظفر شده هم کفایتش از روی حقین

کرد هر چند نفی برون هیچ نیت
 عرضه داشت بود هیچ ز مال دنیا
 باز آن ساکت فغان چو گذر شد بنانه
 ز جگر دیش که بکن نیک نفی آن را
 باز رفت او برون کرد نفی و اسف
 بود و تنگ نقره چو دمان خوبان
 پیشش آمد و بفرمود که پرتابش کن
 خادمش کرد چو پرتاب رها رفتند
 گفت المته لبت که اما نم داوند
 اندر آن پیشه که می بود در آن شب همان
 اربعین پی او کرد تعیین حضرت
 بود نزدیک که آن چله با تمام رسد
 چند روزی پیش چو گذر بران چله گذشت
 که در آن پیشه فرود آمده شیخ قوال
 برگرفت او و شبیه چو پیش آن در
 کیش با شرم سکستن نبود عهد و وفا
 در و یادم بگذشتی و بسی عمر گذشت
 این دو شب چه شنید او تو آنست سکیب
 از در حجره برون آمد چون جد کنان
 دشت در خان عمارت ابی شان عجیب
 رفت در محله آن صاحب خج عادت

باز آمد ز عباد تکده چون هیچ نیت
 تا بر آرمیم ازین خانه نکال عجب
 پیش و صورت پیشین گرش آمد باز
 هم برون آرزو هر گونه محسوس آن را
 بهر خادم شده این بار نفی کلنی
 بر لب تاج ازان خانه بچیز نهان
 چون ای چیتان پیش نایابش کن
 از دل ندیشید و سوس و خطر با رفتند
 رحمت از رفتن آن مال بجا نم داوند
 بود او نیز سهرای شیخ دوران
 تا شب را روز کند صرف بنده و عادت
 با ده فیض و در اتا بلب جام رسد
 ماندش روزی ازان پایار و روزی
 کار رسیده جو آغازش شنبه غزال
 که در آن دشت حیران سوخته جا بست
 الله الله تو فراموش کن صحبت ما
 بومی رفتی تو هنوز آید ازین منزل ما
 حاجتی رفت که حسرت بالا نشیب
 اربعین رفت تباراج ز فوج فغان
 کشف آن خارق عادت بود غیب
 همه شیخ جهان با همه فرو شوکت

سائے آمد چیزی طلبید از پیش
تا بجز نسخه مذکور بسا اهل هند
و او آن نسخه موجوده دست سائل
شیخ نشیند و بر وقت چنین عرض نمود
گفت چنانکه در آن نسخه تو هم نیز
بود آرزو که بر آن نسخه دانش بسا اهل
تنگه نقره آن طالب علم صد بخشید
خدمتش بهر ملاقات عزیز آمد
هر که در بزم در آنوقت کرم حاضر بود
لیکن و تنگه بد اون نگه ماند نهان
خادم آن تنگه نهان بر سر طا بگذاشت
وقت صحت چو دوران بزم فراش آمد
شیخ هر بار که تحریریه ببندد و به نماز
شیخ لاجول فرستد برود با او به غسل
صورت هر دو ستوران گزشتن پیش
چون به تکرار همین خطه ایشان مد در دل
گفت با خادم درینیه که حال نیست
بجو کن که درین جادو ساوس شیخ
کان بهر بار رساند بدرونم جنت
پیش می آیدم اینوقت و در صورت
رفت خادم زب شیخ و تفحص کنش

بود چیزی نه در آنوقت بگردش
یا به بخشیدن آن چیز سائل بر
حوت مقصود در افتاد شبست سائل
بمن این نسخه ازین پیش عطای شده بود
بر من احسان چنین مکرمت خویش
بعد از آن شیخ حسنینش خرید از ساکل
با بیعت و الحاح زودش خبر بدید
تنگه آورد و بخشیش چو پیشی آمد
تنگه را که می آورد همه بخش نمود
کانه را آن م نگه پاک نصیاد بران
کز نهادن بدل خویش هم او یادداشت
زود بر خاسته و وقت نمازش آمد
آیدش صورت دور اس ستوران به نماز
باز تحریریه ببندد و کند آغاب غسل
شیخ لاجول کنان دفع کند خطره خویش
گفت میبوی که چنین خطره نباشد باطل
پتی این حال ز اینم بگو بدست سب
باز مانده است ز آلایش دنیا چیز
نشود دست در ارکان نمازم نیت
چند بار است که تحریریه من شکسته
در درون هر چه که بود بخشیدش

تو بهر جا و بهر چه که بویکی است
گشت محبوب ل اوز علو همت
گفته اند این سخن را بپادشاه
پیرره در طلبت و مریدان باشند
خویش را تا که در آینه آینه بنهند
همچنین اوج ز پستی شیخ جهان بود مرید
جذب به اش فوقیتی بر در اهل جذبات
هم به تکمیل بر سید از غلیات احوال
بود با آنکه درین راه بسی تکلیفش
لیک هم شورش هم غلبه حال فزون بود
داشت در نغمه توحید گلوک منصوصه
گفتی او را ز سر حال بوقت جذبات
کی رو داشت بز خویش مستاع دنیا
او بهر بار که در خانه متاعی دید
امر کردی همه خلق که فارت بکنند
بود یک نسخه خوش و صحیح مسلم
بود در غایت نصیح مصحح گشته
کاقدش کاغذ اوستی و پتیر زوب
شیخ الاسلام جهان شیخ حسین
کرده بود دست بان شیخ عظام او را
بود دیگر در آن نسخه پیش بوده

۱۳۰۵

بر تو میزدول چو اینک هم نبرد است
چه تو انگفت ز اجلاسش و عزت
که بر ایشان همه ابواب لقیقت کشاد
در تنامی سعیدن و رشیدان باشند
پر تو خویش در آینه شان بنهند
که به تکمیل مقامات و کرامات رسید
هر که از بد رتبه پیر گذشت از عقبات
هم به تکمیل رسید از در حیات اجلال
صفت کوه گران مرتبه آینه اش
خودش از حقیقه تحریر قلم برین بود
اوج او گر بر سیدی بس در اوج بود
از رخ اوست عیان جلوه عین القضا
که درون شقیقه میدشت بر عقبات
بسکه از دیدن آن دل خود خرید
هم میخا و تبارج طهارت بکنند
جله او راق ز نصیحت خدای سلام
بسکه صاحب نظر از همه مطر گشته
مجرش مشک خطا و خطا و خطا
هم در آن نسخه بخوانند احادیث
طلبش گاه همی کرد بر خود اما
مطالع مگر از پیش طلب فرموده است

۱۳۰۵

چون با ستاد در آن دست مبالا کرده
 که بر افتاد بر پیش نظر شیخ جهان
 آنقدر لاغریش داد تبن شتافتی
 استخوانش هیچ از پوست نمودار شده
 ترا استخوانها همه برآمده بهلوش چو بس
 دید چون روی تو قاضی ز راه آورد
 پس فرمود بزاهد بنجد اسمعینی
 با کجیدها نگهش کن چه قدر رسیده
 لاسلم بزبان داشت همانست بین
 پس بدیش ز نگاه شفقت نهان
 وقتی از مشغله خویش چو بیرون شد
 گفت در مشغله خویش منم نشسته
 در دل مبتلا ام و یاد فلان میگردد
 چکنه سود باین مشغله و مشغول
 کرد اشارت سوختن کون و منظر خویش
 ظاهر حضرت مخدوم جهان هیچ گفت
 بود شسته در آن زیم مصفا تا دید
 پس مضرب بود که دادیم منبکوره طلاق
 حضرت شیخ جهان بن سخن از و چو شنید
 گفت اکنون نه ترا کار بخلوت مانده
 کار خود در ره دین کرد از پیش تمام

دل و جان و بر آنحضرت والا کرده
 و دید پشتمرده گلش همچو گل از باد خیزان
 گوشتی نیست در اعضا شیخ لغزش با
 پوست چسبیده در گها صفت تا شده
 در درون صدمه عشقش میگردد اولس
 صورت حال محرم دعوی شا هر آورد
 این همانست که میداشت بی خود بینی
 با چو باهی که بود کم و بی گنا شده است
 آنکه معنی و بیان داشت همایه بین
 نیز اگر ام سبی کرد بر و از زلفی
 پیش مخدوم جهان بادل مخزون آمد
 در دل خود ز هولتے دو جهان در
 در درون عشوه آن فت جان میگردد
 غمزه اش چون برد از راه شکل کوه
 گفت بیای احوال دل مضطر خویش
 زنگار ز آینه او یک نشان پاک است
 بادی از هوس خلد و نعیم آمده سیر
 و میدم یاد کرشمه چو از و آید شاق
 از ره لطف بر او دل تیش رسید
 حاجتی با کبوتر بود ریاضت مانده است
 گشت از فضل خدا بر دل کشف غلام

شادم از دولت خوار و شب تنهائی
 شیخ آنکه بزبان راند که مولانا را
 وقت آنست دهندش عوض نتر و قبا
 هم مقامی آبی مشغولی او آرسید
 جامه خواب لطیف و یکی زرم دهند
 اطعمه ای لذیذ آنکه بود گوناگون
 نمش و نان تنگ نی و هم شیر برنج
 و آنکه نفس طعم نزد خوش انقاس بود
 بره و طائر و سنبوسه و شد یک کتاب
 نیز بریانی و هم مرغ مسلم بریان
 نان مصری و خطائی که بسیر او را
 نیز حلوای خوش بفضیه و حلوای گند
 نه همین لوز ز لوزینه و من گسسته
 امر با تیکه فرمود بجا آوردند
 یکسا و بود بد انسان بحد مستغرق
 منزله قفله و هم نان چین یکسان بود
 بل نه خربت برینها ز و فور طلبش
 جان آدم چو از سر راه فقر خربت
 از مودش چو درین راه برنج و رت
 آفرین خواند برین بهتر است علی حضرت
 با مشغول خود داشت یک بلزب

کما لتفاتی ننگه کس بمن از رعنائی
 بر سر راه طلب عاشق جان فرسار
 جامه میش بهاتر ز حریر و دوسا
 مشک و عودش همه سوزند دوران
 بالمش بر سر اینش بسبب مخصف
 خوانج ما شمت آن طعم که آرد بیرون
 و آن حلاوه که بدندان هر حمت شیخ
 و آن عصر که در آن قاشق انشاس بود
 قفلی برون که پرورده کنندش بگللاب
 لوت پوتیکه ز باننش تنوا کمر و میان
 گر شکم سیر نخورد دست خطا کرد خطا
 که بران روح ز قالب بود و از راه گند
 بلکه آن خورد که در ماده آمد ز سما
 حسب برمان همه خدام و مطیعان
 پرینان بود بر و خا خوش استغرق
 سوخت جان دل او طیر اگر بریان بود
 که زور و طلب این شهر همی خوابد لبش
 بیکه کند می او هشت چنان با حبت
 دید پاک از همه لوت شمشیرش حبت
 سر جانش بر ساینده بو الا حضرت
 که نبویست ان غیر حیرت شین

علی
 سوت پور قاسم
 کما سکا لوز ز لوزینه
 علی درین خطا
 که بر قوم سوزی
 بپوشه بود در سینه
 بیخ اول و دوم
 و کجا از آسمان کنی
 و با بری پود
 پند و کج
 پوز خاند

شیخ آن نغمه دلکش از آن قصر شنید
 خویش را مست زبالاش بنیشت زیر
 حفظ حقش چونکه داشت دانشم کمیو
 همه کالاکه در آن بود تبار احش و او
 به در آن حال روان گشت روان بها
 خدمت حضرت مخدوم جهان باز آمد
 همچنین سنت پیران طریقت باشد
 کار بر حسب علوی همیش فرماید
 حکمت داشت با مطلب علم نمان
 شیشه آسا شکنگ شکسته پیش
 علم و دانش ترازو جهالت سنجید
 دانکه لاله بخواند محبوس نیست
 آفت جاه ز آهن بود آن ز ناسک
 حسابش چو بگویند طیب جاذق
 از پس آن مد آن شده فردوس گمان
 بود در خانقاه از خدمت آنها نرسند
 فقر را همه چون بنده اطاعت کرد
 با او پوشش شده گر باره گر جا بست
 دید روزیش بسکوت دیر نیه شده
 صورت حال رسیده بسی خوار سیا
 یک بازلت خواریش محم خورند بست

حالتی در دل شیخ آمده در حال پدیم
 یعنی از نیست چه سیرت است آید
 درس و تدریس که میداد از آن بشد کمیو
 هم مغیبا همه را حکم با نرا حش و او
 تاملی بد غمش سد از کوه بهار
 طالع یا در شان نیک بسبب از آمد
 در مریدان چو یکی حساب بهمت باشد
 چون گمان هر که بود سخت خوشتر نماید
 فرد جا بهی که شد او راز و فزون جهان
 و در از نقص برات همه کاشیش
 ابد الدهر ز نپندار و ز نخوت بر به
 حق نگهداروش از آفت جاه و شهرت
 برش آن نبود سهل و بود دشوار
 در آن بگویند که گرد طلب صادق
 خادمی فقر او او با و شیخ جهان
 ریختی قند ز شادی بگوش خند
 اتفاتی نه سوی خواری و غوت کرد
 و وقت بیو ندگی گاه گره با بر بست
 جامه و پارچه اش پاره و پارچه شده
 همچو فریه که شود زار ز بیاریا
 بر ز بالشت سر حال بلندین بند است

این کتاب از آن است
 که در راه سنت و ساد
 بسیار مفید است
 در دفع بیخ
 دارد ۱۲ مصلحه
 کتابت از ماضی
 با صفت سوغتن
 ایران تن بعشق
 معشوق در دادون
 و گویند که در دایره
 روم و طالب
 را سوغتن گویند
 معنی بفتح اول و دوم
 و چهارم که نون است
 و سکون است
 بوزن سکرین
 فخری که بیخ
 بن مزار است
 بر اسم گور او است
 سما بنا سرانده بود

برین از ناله فرستاد بر وفا خلدنا
 تا پایوه بره سخت نه فرساید کام
 بود کینه زده در پامی درختی سر راه
 هندوی را گذر افتاد و گفت پیش رو
 گفت هندو که درین پانثانی دانه
 کان پیاده نزنند جز بسواری گامی
 که ملکه اوده و یجا به بهلی میرفت
 آن ملکه اوده هم از خیل مرزیش بود
 نر که از بار که شاه مقرر می داشت
 در آن نخل فرود آمد و از شناخت
 شادمان گشت و سمنده از نشن نهاد
 پس ملکه اوده شد اندر سر کار و بارش
 شیخ مشغول طلب شب بخله ص نیت
 از سر آغاز نمود آن همه موفقه را
 خورد تا مدت دو سال ران دود چراغ
 اندر آن روز بگویند که شاه و فیروز
 کرده تعمیر بی درس چه برنا و چه پیر
 اختیارش نمود از پی تدبیرش ان
 میل آن گر چه نینه شست بدل مولانا
 بود و یک روز در آن کوشک بنویسید
 مطرب چند رسیدند در آنجا ناگاه

برکت پاش در افتاد بره آبله تا
 از سو آرد به هر درکت پایش آرام
 شسته چون خضر ره آنجا بخت و جواه
 گشت از علم قیافه بدش را زید
 دین علامت بخین گفت از آنجا
 و انماندگی از گردش بد آیاسی
 بر امید کرم شاه بد بهلی میرفت
 که ز محمد دم جهان شد فراوانش بود
 بهر آوردن آن خست سفر بر می داشت
 چون سپر سید ز احوال خودش آگه است
 تا بد بهلی بر ساینند با کرام و دوداد
 چون جدا ماند هم از شهر و دیار و یار
 تا که از جواه و راد است و بدایت
 پیچ کاری نه بجز سوغتن سوغتن را
 کاندین عرصه نمود از همه تحقیق فراغ
 بود از علم در آن مشعل و لیت افزود
 کوشک کوشک خور نق ز صفا تعمیر
 چون بد است معلم علوم شایان
 یک از امر الوال امر بر آن داور ضا
 گشته مشغول تدبیر چون ترا استاد
 زیر کوشک بسردند سر و دود راه

سخن گرم گفتش کہ بسوزد دل ریش
چون تبویح بیان شکل اور اصل کرد
آخر مجلس ان بزم چو حیران برفت
کرد خلاق خوش شیخ ربوده دل او
رابط قلبش پدید آمده باشیخ جهان
کرد در خواست لصد شوق ارادت باو
شیخ فرمود مشرف با رادت اورا
التماس از پی مشغولی ازین پس نبود
نیست مشغولی این طو لقیقت بے علم
علم پیشین شمانیت بکار آمدنی
نیت بود کہ آن مشر و دولت گردد
انچنین علم درین کار نہ بخشد شمس
علمها باز جو انی نجلو ص نیت
باز ان علم بہ تحقیق رسانے از سر
تا علوم آئینہ شمس کمالت افتد
ہم بدان کار سلوک تو ترقی گیر
ہمچنان کرددی از مہمت جا کاس
یافت آنکس ز حکم از لی تو فیقے
ہمدان لفظ ز مخدوم جہانگشت داع
شد پیادہ ز بر شیخ روان آخر کار
رفقہ بودت چو از شہر خودش چند کردہ

سخنی گفت کہ باشیخ بدوزد دل خویش
قیل و قالش چو تند سار سرخل کرد
ہم ز زور آور می بخت پشیمان بست
الفت شیخ زور بخت در آب گل او
آتش سوز محبت زدہ سوزن جان
التجا کرد ہما دم پی بیعت باو
داد اعزاز ز تو قیغ سعادت اورا
کہ با حضرت مخدوم بدینان نمود
کلمتہ فخر چو داند بحقیقت بے علم
پیشیم این علم نباشد بشمار آمدنی
یا تر منزلت و جاہ زیادت گردد
انچنین علم درین راہ ندارد اثر
نیر لمد بہ تحصیل مناس محنت
وز ہر علم تحقیقت بشوئے دفتر
رقم نام تو بیرون ز جہالت افتد
تنگے حوصلات راہ فرامی گیرد
کہ برو بیج درین راہ نشد و شو اس
او بر آور و ازین جاہ عمیق ابرقیے
قابلیے ماند بلا روح چو جانگشت داع
کہ ز شیخ تی نشد فارس جاہ سوا
کامش گام از ان منزل شوار ستوا

پدرش را که بود نام نکو سمسار دین
 داشت او خرقه و دستار خلافت بر سر
 آنکه نامش شده مشهور بشیخ است
 شیخ میگفت که آن پیر بزرگست بی
 خرق عادات و کرامات در بسیار
 گرچه معروف بجاه و کمال است اما
 اعتقاد م شود از صدق بران پیر
 تعرض نیست که اسخ بود اندر همه علم
 اندران روز چو آوازه مخدوم جهان
 چون شنید او که بر علم تبحر او است
 هم شریعت بودش نیز طریقت بودش
 گرچه نیل دل او بود مخدوم جهان
 چون دین کاوشکا پدر شیخ بنود
 کرد دریافت چو حال پسر خویش در
 پدر آنگاه که رای پسر خود شنفت
 رای است آنچه بود در آسین پیر
 پس آمد مخدوم جهان آن طالب
 مشکلاتیکه همیشه در هر ار علوم
 گفت مخدوم جهان جمله جویش شیخ
 گرچه تسلیم نکردی زو فور دانش
 ایک مخدوم جهان داشت نکو سمسار

بود و زمره ارباب بلیت حق بین
 از عطای شبه دیشان و بعرفان
 آنکه او چرم پوشید چو شیران
 هست در جبهه توحید و طهارت چو
 از خم باو توحید دهد سر شاست
 گرچه درویشی او هم کمال است اما
 که بیا بم بر او طلب خویش نخواست
 معرفت دارد و افزون بودش بر همه
 بود بگرفته جهان از همه چار کار کان
 دیگر از اصدف در آن در او است
 معرفت هم بودش نیز حقیقت بودش
 تا چگونه برسد بر آن شیخ زمان
 راه تاخیر بدنیو چه ز خود می بود
 که خیالیست بنیگونه سپر کور
 هم ز مهر سپر که با خویش گفت
 رو بر آنجا که ترانه کند آن پیر کمان
 آنکه در و در طلب دیر احوال غاب
 جمله از شیخ پیر سید کند تا معلوم
 که بر نوع سواش تو بگوئی کافی
 از نام برود ز قصور دانش
 شهره خلق نکویش همه آفاتی

بود از معرفت و فرق مراتب آگاه
 بهم در اسرار و دقائق نظر او کمال
 در ریاضات رسیده بکمال توحید
 اجتهادش همه اسخ نزار با بسک
 در ره سیرالی الله قرارش نبود
 تا ز مایه بقیصه و رسد مضطر بود
 سیر فی الله چه آمد گرفت او آرام
 عشق بجز نیست عجب نامتناهی کردن
 تا در آن بحر نیفتاد قرار می گرفت
 بر کران بود ز هر عشرت دنیا تا بود
 ماند سرگشته و آدمی محبت با عمر
 چه وجود از پی دنیا دنی می نپنداشت
 در همه طور و روش داشت کلام عالم
 شیر مرد بود آنکس که بر آن بندگ
 شورش بود عجب شبتش در هر طور
 قابل مرشد ساکب جان باز بود
 جان و تن جسته دل ز خویش پشید کرد
 و آنکه جانبازی این راه نمی دانست
 شغل تعلیم شرایع به بدایت میداد
 بر هر آن سیر طریقت که بفرقه طلب
 از جوش بدل او چو تسلی نشد

کاسب باطن از جمله کاسب آگاه
 هم در انوار و دقائق گذراد همه حال
 عارفان کرده با و در ره و در تعلیم
 اقتدا کرده با و زمره اصحاب بسک
 غیر ازین صعب گذرگاه گذارش نبود
 در و لش محنت روزان شبان خوش نبود
 تا که از زهد و ریاضت شد آن کار تمام
 عارفان تا ابدالله هر ندیدند کران
 سجز از شمع فنا راه و یار گرفت
 نمانده همت او جز بهیم عشق فرود
 ماند سر مست ز جام خم الفت تا عمر
 آخرت آنکه پیش همش قدرند آشت
 همه سرار کلامش ز مقام عالم
 هست چون همت اگر کرد و از آن با فر
 دوره چرخ چنین مرد نیاز دور دور
 با کمال آنکه بدینگونه سر از از بود
 آنکه شایسته خدمت او پیدا کرد
 کی ز بهر شرف صحبت او شایسته
 و اندرین فرط کمالی به نهایت شایسته
 حل مشکل علمی بدر روش طلب
 اعتقادش آنصاحب تقوی نشد

صفت روضه معروف بعالم معروف
 ایکہ سوزند ملائکت فریاش سن
 بی ادب پینہ اینجا کہ عجب رکا هست
 حال آن عارف باشد با تمام رسید
 بہ کہ اینک کنتم ذکر مریدانش را
 تو کہ آنجمله درین مختصر کی گنج
 لا جرم بہ تبرک بجارم بہ ورق
 نیست جو لاکہ شبدر قلم رنگ را

پہچو این بقعہ پاکست در کم مورد
 این صد امیر سد از چرخ بہر گوش بلند
 سجدہ گاہ ملک و روضہ شاہنشاہیت
 شکر صد شکر خدا را کہ با تمام رسید
 در روضہ و حد و توحید رشیدش را
 ہم آفت سخن را کہ با طناب کشد
 دوستہ ذکر کی کہ بزند در آن جہل سبق
 ساجی کوست ازین وقت آہنگ مرا

ذکر و منقبت ملک العشق حضرت مولانا
 شیخ نیر بان الدین مظفر شمس بلخی قدس اللہ
 سرہ العزیز

حضرت شیخ مظفر شہہ قسیم
 شاہ ملک الملک سلطان جہان تجرید
 فلک نعت خورشید سما برخواست
 آن فنا دیدہ انوار تجلی گدازت
 پاکبازی بفضای ملک ہم ملکوت
 کبریا تی حق اور ہتکبر کردہ
 تکلمہ یافتہ تربیت ربانی
 ہم در باب لقیق رشوح دست اجل

جان مخدوم جہان قدوہ مردان خدا
 قہرمان صفایوان بلند تقرب
 برگزشتگانکہ بہت ز مقام در خواست
 آن بقایافتہ در ہمگی سیر صفات
 شاہپازی اسب کجبروت و لاہوت
 در کرامات و کبر فخر اکابر کردہ
 بہت معرفت تا تہ سبحانی
 نیز در زمرہ اصحاب حقیقت اکمل

سایه رحمت بزدان ز زره حرمت او
 مومنان را نه فقط کعبه مقصود بود
 مشق وحدت که در او ادکی شاخین
 آن ل افزوز مزارش که بستی بجهان
 گر در قف که حصار بود از زلف زه خام
 گو آید کس که کند جانبش از دور نظر
 سنگش صفت ماه چو گرد تا بان
 چادر گیل که نهادند نسرين و ترن
 سر بالین که بود عوض ز سنگ مرمر
 تخت سنگی که بلند است چو کرسی یکست
 آن مصلاش که گسترده شد از سنگ خاک
 مسجد آنجا که پی خلق عبادت گاه است
 سنگ که بر در و نه است بر پیش قدم
 از رد اما گل و ترن و هم نسرين
 آن عمارت که بنا گشته بهر چار جهت
 چون بانجام مهم در شب عرس خیزند
 از دوام شب سست چو روز عرس خیزند
 مه عید است پی فضل زیارت چو کلید
 ثمرات و درجانش همه مضمحل باشد
 زائران قهق اسرار کس ای گشتند
 عارفان شبی در تیره خاک آسوده

سایه رحمت بزدان ز زره حرمت او
 کافران نیز پرستند که معبود بود
 حاصلش گشت بدین مشق بی شان عزیز
 از شب افزوز و حرمت ثیابی که بران است
 میکند چون خوراز و کسب ضیاء ماه تمام
 مرقدش پر درگی هست بزیر چادر
 ماه و خورشید به بینی از فرغش شرم بان
 در نظر مابد هر جلوه پر دین و پرن
 چشمه است بر آورده ز جوش کوش
 دعوی کرده عرش و بکرسی به نشست
 شد زیارت که عالم صفت بهیت حرم
 پیش ازین حیت اولیت که میت است
 بعضی از بوسه زدن گشت برنگار بود
 در نظر شام و سحر ز بهت فرود سن بان
 نیست درش جهت اینگونه ز چین بجا
 بهر تسبیح فنادیل ز عرش آوینند
 یا چو هنگامه محشر لفضای عرصات
 خلق در عید گمش کرده بیکروز و عید
 که ثیابش همه دیبا و منجر باشد
 از صنم خانه رسیدند و آگهی گشتند
 هستی شان بجهان بوده و هم نابود

کعبه شریف
 در نیمه پاره
 چو گل مشرق و جنوب
 در دو سوی کعبه
 نشسته است بجهان
 رسیدن و مقصود
 چسبیدن

هر که انی که بی نان شی جایت بدست
 نان سفیدمان جهان شک فلاطون کشند
 بر کس از جن پرپی سایه فلکند بست بر
 چه مریضیان که از ان خاک شفا می یابند
 گزین خلعت شده تار یک دولت چو طلیحات
 از بی فاتحه در شکر گزاری سی اهل
 ماه تو تا بود افزون و شود ماه تمام
 قدر می آرد بر آید بدرش بد کمال
 بر دل شان نشود راه هدایت تمام
 خاور از آرزو دختر بشمارد همه شب
 آفتاب دیده از عود بران مجر سوز
 کعبه چرخ از ان روز که شد قسب او
 به تمنای روزه دور قدم نوسید
 هر دو ابیکه سوار است پی زواران
 هر گز که چو شهبان بر در دولت نزنند
 خوان الوان نعم بر سر و بر کف جاوید
 برده در جیب سز فک صفت زنده دلان
 گشته از معنی ز حاتم خدیش بی پروا
 نخل خمش که ز حسرت دل سبک بود نیم
 سبز خلیفت تو تنها که خشک در محم
 بشیر با هم فلک پیش که چون آورند

چون کند علم صولت شاهی افراشت
 مفلسان ما سر گنج چو قارون گشتند
 دیو بگیریز اوان ز دو چو من طس عمر
 مردگان هم چو خضر آب بقا می یابند
 اینک لیلیک ز سر خاک برب حیات
 بره آرد سحر گاه و شبانگاه محل
 چادر نور گزارد و بسرش از شام
 از غم آنگونه بکا هید که گردید پهل
 یا همین بسمن آنجا بفاش اندک جسم
 خوان شب پر بردش نقل گو کب لبر
 یک دور وزی که تار و ز قیامت بر تو
 بفلک شود سر خود ز گزین رتبه او
 ملک ز بهر یارت ز فلک می آیند
 که گشتانست بی آخر شان کا کاشان
 پنج نوبت نبوازند و سه نوبت بزندان
 لعنتان نغمه زن آیند در ان چون با
 هر یکی شتری قوس هدس و عرفان
 عقد برین که بجز مهره نیز زو آنجا
 مرغ آیین بسر شاخ شجر کرده نشیم
 چارار کان عناصر بود از وی قائم
 تنه سدره بریند و ستون آورند

لطفت درین آلت که
 هر که بدود در آنجا رفت
 باز نماند در آنجا
 بیست با کنگه تا بیاید
 یا کنگه بری بر آمدن این
 حاجت که ز فرغ نیز در آنجا
 سر فلک صولت کنایه از
 خرد که در آن گویا انکال
 ارتقا در فلک می درجه
 حاصل نمودن آنجا
 بود از غیب بقایت می داد
 بلند هست که شش چو چون
 در چو من حاتم در عرب
 گشته مشهور بود و حلال
 همه مرغ آیین با لفت
 مدد و همتا که گفت الخلیف
 در آنکه زو منین هم گزید
 هر کس که وقت طلوع گویند
 در آنکه سحر با نود و سه
 نوشته که نوشته است که
 او ایستاده و میزند
 گوید هر دو مالک که پیش
 در صد سحر با نود و سه
 بگسترین دیای سرودن
 و محمل بود در دست
 مخلصان همین آیشاند
 آراگاه

سائل در گره اولب چه کشاید بسوال
 نذرده روپیه با فاتحه اش کرد چه کار
 خرق مالش چه به تحریر و حاطت شاید
 گره جمله کرامات قلم فرساید
 ذات پاکش بجهان در اعجاب برکات
 پای ییاد الهی نفس چند شست
 روستائی و دهی کوهی و یا صحرائی
 کشت زاری و بیابانی و یا هامون
 آنمه جانی نفسش متبرک گشته است
 یا هر آوند که در وقت ولادت بود
 ماند باقی برکات نفس او هر جا
 باشد از نسبت و از کیفیت او معمور
 آن فرودکش همه چون بلبل شیر از پر
 ناز میخانه و می نام و نشان خواهد بود
 بزرگنیکه نشان کف پای تو بود
 لیک باید پی بوییدن آن عطر مشام
 پانصد و شانزده بگشت از آن عطر
 بنشین گل ناچیز چو شست کمال
 بحر فیضی که روانست از آن مرقد پاک
 برکت داد در آن روضه چه خلاق جهان
 عمر بگره چو آن ره در بار گرفت

بی طلب جیب چو از غیب شود مال مال
 که بدست آمده گم گشته و دزدید و دزد
 حال و سابق بطهور آمد و هم می آید
 عمر نوح از پی تحسیر و مرا می باید
 کوه بر جا که سکون کرد و می در حرکت
 یا سر بر بگذری کرد مقامی سر دست
 گذر آیند می چند که در شهر جانی
 کردش از منت نقش قدش هر چه
 صفت نمک روح همه یک یک گشته است
 آن ز نانش چو یکی نانو مشک اندود
 بهمچو آن بوته که در و گدازد طلا
 مشک گلین همه جا با صفت کیس و حور
 بر لب از زعفران مدح نوا گلی کشید
 سر ما خاک ره پیر معان خواهد بود
 سالها سجد صاحب نظران خواهد بود
 تا کند شامه از بوی خوش سنن شام
 آن عیش صفت مشک فزون تر هر چه
 عنبرین گشت ز کعبه چو مشک سفال
 پی حاجات جهانی بود اعظم تریاک
 کوه عقیبی که ترا مید بکثرت طفلان
 مریم آسا شکم از روح قدس بار گرفت

بدرستی

دید ما را یکی پارچه محکم بر بست
 بود ز انز و که ز بس شیفته و خسارش
 یک یک چشم فرو لبته با نطوره بد است
 دید آن چهره پر نور و نشان چنان مهر
 مرقد پاک بدانگونه بود نورانی
 شیخ را دید رخ سبک در ریش افزوده است
 تا ختش نیز فروده چو مه نو کمال
 پهلوی خویش برود از خویش جهان
 یک بود دست ز بس نور چو رنگ خورشید
 نور او که در چو در دیده معیار ظهور
 همچنین واقع پیش آمده با سدم
 چون نباشد که باو که چنین تعصیت
 هم سبق خواند از خویش غلام یکجا
 چند نیست گنم از خارق پیشین مذکور
 هست در حکایت از من الشمس اظلم
 همه دیدند چشمش و کلا و ناطق
 بحث آنگونه نمود او بجنور حکام
 هر موکل که در او بود دعوی بر سپید
 رفت و بر سپید چو بشیند ز هر نیکی بد
 عرض مانده چو از راه عقیدت ننمود
 اگر کس از شهر بحرمانی متسوم رود

تا ورا چشم فرو لبته بگیرد دست
 بقراری شد و بر جانمانا قرارش
 چشم دیگر تابشای جالش بر دست
 در ضیاء شب چارده تابان چنان مهر
 چشم از ان خیره شود دیده بر و نقصا
 سبزه آسای تنش موی نون بود است
 هم فزون تر شده از پیش سبب حسن جمال
 ز دست برداشتن سنگ چو معمار از ان
 چشم نظارگی از تیری نورش تر قید
 سرمدان برق تجلی شده چشمش چون
 اندران قبه که بود دست رسول اکرم
 که زرقه است گمی راه خلاص سنت
 رفت بر خاک مزارش چو پس است با
 آنچه در عهد من آمد که امت بطهور
 کو و کیلے بفرستاد چو شیخ منطهر
 کو وطن رفته و شمال بغربت حاضر
 که ندیدند چنین بخت گمی خاصص عام
 که بصورت مدوش از ره معنی بر سپید
 شد فزون از همه شیر زده بخت خود
 بین که بی بهر اش از نفع و کالت نمود
 باز پس آردش از راه چو محروم رود

باز پس آردش از راه چو محروم رود

چو کنین هر که آتی بهین سہانی تریان
 شیخ تاریخ نبشش پس بیدار خوش
 رحلت شیخ یقینش شد و آمد به بہار
 آنچه نوشت بان روز موافق آمد
 چون گذشت از الم روز وفاتش کس سال
 کاچنین حضرت مخدوم جهان وار شاد
 زیر پلوش یکی ریزہ سنگ مدہ است
 ریزہ سنگ بر آرد اگر خوب بود
 یکاب باید کہ بر آنکس کہ در آید بلجہ
 بود یک مرد در روز ہم از معماران
 دید او نیز همین واقعه در خواب آن شب
 برد شیخ حسین ایم و پرستم تعبیر
 خواست او ہم کہ شود بر در معماران
 تو از انجا کہ بانہ خصوصی دارک
 ہر دو در جستجوی ہم یہ لگامش رفتند
 در یکی کوی بحم ہر دو ملاقی گشتند
 گفت مخدوم حسین آن چو بہ پیشین
 ما ہم اینواقعه دیدیم شبالگاہ چشم
 را کہ در پس طہار بران یافت قرآ
 ریزہ سنگ بر آرد بحسب فرمان
 آمد آنم در آن مرقد عالی چو فرود

خنکے کارن تھی بہت ان سہانی گشتی
 قاری کرد و ان در عدل زہر کوشش
 تاکنون بہرہ عرفان برد از فیض زار
 و آنچه تعبیر نمود آن ہمہ صادق آمد
 دید مخدوم حسین ہمہ جاہ و جلال
 بود در خواب کہ فرمود بان اہل رشاد
 بودن آن بلجہ موجب تنگ مدہ است
 در کجہ بودن آن سنگ چو معیوب بود
 ریزہ ہر در آرد و بندد نگہ خود ز جسد
 آنکہ بود دست مرید از پی مخدوم جهان
 گفت تعبیر پی خواب چہ باشد یارب
 تا چہ فرماید ازین خواب چشم تقیہ
 کہ چنین حکم بمن فرست از مخدوم جهان
 در کجہ کہ فرود آتی و بیرون آری
 ہر دو جویندہ ہم بر سر آہش رفتند
 ہر دو محنون ہم از لطف تلامی گشتند
 گفت بنا چو شنید از ہوش آمنت
 خواب زین بعد گرفتار یافت کجا را چشم
 کہ نہان از نگہ خلق کشایند مزار
 خود چو فرمود با درونش آن شیخ جهان
 کہ بر آوردن آن بود ہمہ را مقصود

تا ز ماینکه در اینجا برسد وقت پگاه
 هم کمی خرقه خاصش با بابت سپرد
 که من این خرقه عطا کرده ام آن سید را
 روز آن صبح قیامت نگرانش بودند
 ناگهان از سر ره سید اشرف آمد
 سبز پوشی که همه محله خلکش در بر
 گفت هیات دروغ است که تقدیر نبود
 من سر اسیر رسیدم پی بیعت اینجا
 دیده ام کاش نه این روز بدی و سگی
 مانند سگ روز بر آن مرقد عالی در جات
 رفتش ایشاد ازین پس که جهان کیست
 آن علاییکه بود نیندوه مسکن او را
 تو به پیشش و وصیت کن از صدق اینجا
 خرقه را که امانت بنهادش پی او
 ذکر و هم منقبت سید عرفان با
 همدران یا گویم چند ز سپهر ان او

سبز پوشی همه جاه و جلال از سر راه
 یعنی آنرا یکی اهل دیانت سپرد
 دوست دارم بخدا از دل و جان سید را
 خلق از بهر قامت نگرانش بودند
 در امانت بنمازش بسر صفت آمد
 بدم غسل بگویند در آمد ز سفر
 چون نه تقدیر چنین بود ز تقدیر چه بود
 دین نداشت ام این بود مشیت اینجا
 خار حسرت نه ز گلزار بقا چیده است
 فیض روحی هم از ویافت و فور بر گات
 هست سیر تو که عالی بود و قالی نیست
 این که در عالم قدس است نشین او را
 هم باو قصه راوت کن از صدق اینجا
 بتدا خرقه و پس سخت سفر نسبت آفتو
 نویسم بیکه شنوی الا آخر
 که مریدان همه را ذکر بی پر نیست کوه

بابت بیعت با سید اشرف مرقد عالی است از آنجا

ذکر بعد وفات حضرت مخدوم الملک قدس

سره العزیز

در عدن بود مظفر شهبه اهل عرفان
 شاد و خرم بوی این دهر در می زوایر

عزم فردوسین کرد چون مخدوم جهان
 دید در خواب که مخدوم جهان می دید

نیز بر خواند در آنوقت دعا خواند
 هم به تخیل و تشبیه لب خود باز نمود
 خواند هم بسمله و هم کلمات طیب
 بر لب آورد پس نام رسول اکرم
 ربنا نزل سلیمان خواند میجا گفتا
 بر لبش هر نفسش شوق چو مردان
 دست خود کرد ازین پس سواد فکانت
 از پی است مرحومه دعای غفران
 نصرتی خواست پی آنکه بدین نصرت
 پس بفرمود که لا خوف علیهم زبان
 ز روی این حجاب بشری بیرون شد
 روح تسلیم بحق کرد چو با قلب سلیم
 بر سید اهل دل را همه بر سینه کلند
 شش شبینه و من بعد نماز نطق
 یافتندش سحر که ز هر چه چیز فراغ

و ده که بوست در آن دور بجای آورد
 نیز لاجول و لا قوه الا غیاثه نمود
 با همه شوق تمام و بهر شور و شغیب
 نیز صلی اللہ علیہ و آله و سلم
 بهر مائده از عیسی لب کرد و ایثار
 گاه الا الله و هم گاه رضیت بالله
 تیز تر کرد و بیدان مناجات سمند
 پی آنانکه عدواند دعای خذلان
 گفت خذل پی آنکس از بغضت گراست
 نیز الا الله و بسم الله از آن بیان
 از صفات ملکی منتر نشا فردون شد
 سوی فردوسین فست بجنات نعیم
 بر لب خلق چو شد نعره ترجیع بلند
 کرد در جنبت فردوس معلی مسکن
 روز پنجشنبه که چاشت ز تجویز فراغ

ذکر وقت وفات حضرت مخدوم الملک

قدس سره

هم نشسته چنین بعض بزرگانین
 کرد از شیخ سوالی یکی از محرم راز
 شیخ فرمود که غسل نه تجیل کنسید

مختر گشت چو مخدوم جبار وقت سپین
 میدهی بکالا اجازت پی خود و بهر نماز
 ساعتی چند درنگ از پس غسل گشت

جمله او عیبه همچو اند بهر یک محل
 هر که میدید چنین فیهو همیشه شکفت
 خواست ترا بد که در آبا بشوید از دست
 کرد القصه و ضویر چو از خویش تمام
 در محاسن پس از انگاه که او شاکه نشید
 اندر آنوقت که فایع شد و در اسلام
 هم پیشین و که عصر او اگر و نماز
 وقت مغرب پیشش نیز او اگر صلاه
 عوفه و او ش باو شیخ جلیل آفاق
 خاست بر پا پیشش مبارک پوشید
 آن یکی دست که برگردن او نهاد
 در دواق آمد و زان بعد نمود آسایش
 با سپر آمد ازین بعد پی تو به سلیل
 دست را از پی تبعیت سوا کرد و زان
 راند مقراض هم از خویش بهر دو جانب
 هر دو را طایفه بر سر ز کرم پوشانید
 ختم تو دست بر ایشان همه چیت او را
 شام گذار و چو او عرض نمود کسان
 حسب معمول آبار که آمد چو فرود
 تا و با یک شرف روز بخدمت بودند
 که لب پاک بر تسمیه یکبار کشاد

احتیاطی چو همیشه درین کار با
 که بدینسان بدم ترع وضوی گرفت
 پای او دست نداشت که بخود دست
 شانه از بر محاسن طلبید از خدام
 از یکی خادم دیرینه مصلا طلبید
 کردش آن ز رحمت و سستی همگی است ایام
 چند نمازیکه در آن بود همه را زو نیاز
 آنچه معمول همیشه ز سستی نگذاشت
 وقت سر دست همان به که در آنی برود
 در و رون رفت پس ز شام سبانه
 دان گری بر سر و بردوش شهاب الدین
 و او از طاعت فکری بوجود آسایش
 بود هر چند که آنوقت در وقت حیل
 و او شرف از تو به بدیش محرم راز
 کرد او شرف پی دو گانه بر اصابت
 نیز نه جریه فیضان اتم نوشانید
 در جهان به سیری راه هدایت او را
 استراحت چو کنی به بود شیخ زمان
 استراحت بسیر سیر راحت نمود
 گرد و روش پی تحصیل سعادت بودند
 درین خود به بنا گفتن جبیر کشاد

در حق جمله دعا کرد بعضی غصه خیزان
هم بفرمود همه را که نخواهم گذاشت
شکر اصحاب داد اگر در بحق خدمت
طاغیه داد کسانرا چون تمنا کردند
بیعت تو به نمود آنکه عقیده است
گرچه تفصیل بگویم باطن کاشد
با کسان مخلوق و کرم کرد و لطفها کرد
هم بفرمود که یاران غم عقبی بخورید
بعد ازین نیز آنکس در آمد بر سر
زین پدر عربی گفت چگونه مارا
گفت که آبرو ماست نخواهم گذاشت
همه خیل تو بی لبته بدمان من اند
آبرو هست بگفتا پی مخدوم جهان
پس بفرمود کسی را که بخوان سجده
زان یکی آمد پیش صدق بگفت بخوانند
رفتش آواز چو در گوشش وزان تو هست
مرد خواننده اگر حرفی از آن که او به
پس از بهر و صنوب طلب کرد و هو
تسبیح خواند بجز وضو آغاز نمود
یک در شستن و پیش جو یکی سهوا قناد
که در ایاد و نایب بسیل اللات

همه را داد بشارت به ثبات ایمان
و عده ما داد بفر داد که نخواهم گذاشت
همه تجدید نمودند بدستش برتبت
داشتند آنهمه که عقده بدل داد کردند
که در ارشاد دید آنکه ارادت میداشت
و اندرین مختصری دور زاد آب کشد
یکس را چون نگه کرد تا سفت با کرد
باید امر و ز شمارا غم فردا بخورید
لب خلقش شده با خلق بسیار چون
ناله از درد و فراق تو ندارم یارا
تخم امید بگشت همه کس خواهم گذاشت
همه خدام منند و همه از آن منند
گفت امید همین است ز فضل یزدان
که سماعش ز پی خویش کنم سر مایه
صدق او را بگزین رتبه صدق رساند
دل خود را از حضور کسب عیش و دست
خود را یاد و مانید ز شفقت فی الحقیقه
استین کرد نمود و بزبان گفت عفا
در دعا تیکه بخواند تک و تا ز نمود
ما با نه سجده شستن که بر نقش او یاد
باز از سر گرفتش طبع بدین صفت

من بسی شادوم و تو نیز بسی خوش باش
 از تو خوشنودم و بسیار تو خوش باش
 دست بر پشت وی آورد بینه بر فرود
 با مراد از همه عشرت جهان خواهی ماند
 بود هر دو قدم پاک در آغوش بلال
 بعد از آن آمده طای شهاب ناگوار
 تا بحدیکه لب و رو رسیدش بر رو
 بود المنة بعد بلب ناگویان
 میفرستاد و در بختاب بنوس
 او هم آنکه که نظر بر رخ انور کرد
 و در عدن بود ولی شیخ مظفر بنی
 نیز در شهر چو نور نصیر الملت
 هر دو را یاد نمایند چو طای شهاب
 بر زبان را نذر اکرام و لبش خنده کنان
 گفت در حق مظفر که ملی جان منست
 همچنین نیز گفت حاجی دیگر مسم
 کس هر سید چه گوئی بحق سمس الدین
 منکه فرزند نبشیتیم بکتوب و را
 علم در روشی ما را سبب اطهار است
 گفتن و نیز نبشیتن سببش پیش آمد
 انقض هر که در الوقت شدش حلقه

هم ز جور و ستم کس نه جفاکش باش
 بری از رحمت و آزار تو خوش خواهی بود
 باز اینگونه حدیث از شفقت ما فرود
 یعنی از غصه و غمها بگردان خواهی ماند
 بر گردید بلال و چو مهر افروز کمال
 بوسه دادش بر رویش و بدستار بفرود
 روی خود را چو در آورد در آندم آستین
 بود در شوق تقایش دل و حق جوان
 عرضه میداد صلواتی بر مصطفی
 صلواتی بلب خویش مکرر کرد
 پیشد تا دلش از مهر فراقتش میخ
 تان به بنید بد و چشمانش بکارت حلت
 عرضه دادش بچشم این هر دو تر چسبند خطا
 بسو کسینه خود برود گفت و انگشتان
 هر شیمی که از دست در بجان منست
 از پی تشنگی گفت آنچه فی شکر مسم
 گفت فرزند منست و بگاو حق بین
 هم برادر نبشیتیم ز خود و چندین جا
 ذات او باعث تحریر چنین امر است
 کشف امر از دگر کس سببش پیش آمد
 ماند بر جمله کس از دیده رحمت ناظر

بعضی از ذنب جمیعاً چه کجی فسیه بود
 بعد از آن که مبارک سو یا ران آورد
 گفت فردا چه بر سر من چه چیز آوردید
 همه گویند که لا تقنطوا می آوردیم
 از من آن روز چه پرسید همین خوابم گفت
 پس بن کردوی از شهید شهید شیرین
 بطی خورد هم آنکه ز رفیقت باشد
 هم بلامی تقی کردی بے مرحتی
 جستجو کرد ازین بعد شبه آمون را
 چون شنیده آمد لبیک باب گویان
 دست بر سینه نهادش ز وفور شفقت
 بکه رفتن فردوس نخواهیم گذشت
 با دل خویش بگو اینکه جمعیت باش
 باز فرمود که لا تقنطوا در بیست
 این بهتر قسم سوال است جوابی مارا
 باز فرمود آمون که بگو با یا ران
 آبروی اگر از به شرف خواهد بود
 بچکس را بچنان در نخواهیم گذشت
 رو آورد از آن پس بهلال بعین
 باز فرمود ز غمات تو خوش شتر
 من آنقدر که بودیم ز غمات خوشتر

دل یاران من جمعیت خاطر آسود
 بخزان دید چمن فصل بهاران آورد
 بدی حق چه بدین عقل و تمیز آوردید
 یکس همین آیه پی رحمت از بر کردیم
 رنگ از آنکه محضه زین خوابم گفت
 که شهادت بزبان راند ز عقل حکمین
 هم کس از رضای دل خود کرد آگاه
 عاقبت خود است مرا خبر دوران سنجی
 در رواق آنکه درون بود آندم بنفا
 صفت باوصاف لبویش بویان
 گفت باو که بسی کرده از دل بهت
 هرگز ای مشتری تو س نخواهیم گذشت
 خارشویش و غم و غصه بکند کت بر تن
 هنرم هست اگر از گنهم صد عیب است
 در دل اینک بودیم غلبه مارا
 جمعا دید دل خویش چو ما به داران
 چه خنده هر کس از آسب لب نخواهد بود
 در غم و محنت جانسوز نخواهیم گذشت
 آنکه در راه طریقت بی او یار طریق
 هم به بسیا ز خدمت علم او داشته
 باشم از کار تو تار و ز قیامت خوشتر

روی آورد سوی خیل مریدان نگاه
 پس فرمود با ایشان که شما هم گویند
 جمله بر حکم توافق چه بگفتند چنین
 پس بدینسان سخن از راه تعجب فرمود
 عجیبی و از مزین واقعه سبحان الله
 آنکه مردود ازل آمد و مجبور شده
 خواهد بود اینک که بتوحید مرا جنابند
 انصافتم سوی او چیست چون حق است
 باز لا حول همی خواند تکرار بلند
 باز مشغول طائف شد و هم ادعیه تا
 پس لب لپک به تحمید خداوند نشاد
 بشد الحمد تکرار ز شاد می گفت
 باز آنجا برواق آمد و کیه فرمود
 ساعت چند چه بگذشت قرار گرفت
 یک تو دایع نخستینش از قاضی شمس
 دست زار پس اینها همه بر سینه نهاد
 هم به فرمود که دیوانه و شایم دیگر
 باز فرمود نم خاک ز کفش ایشان
 کرد اشارت سوی هر کس بگرم از آ
 بست مید به کس بدر رحمت حق
 اینکه لا تقظوا آورد و لب هم و شاد

گفت لا حول ولا قوة الا بالله
 آنچه گفتیم همه اهل صفا هم گویند
 یک لبی کرد و شکر خندت بسم نمکین
 آنچه در غیب نهان بود عیاشن نمود
 اینکه شیطان بدل اهل لان خواهد راه
 و آنکه ملعون ابد آمد و مقهور شد
 هست اگر فضل خدا کی بنده جنابند
 هیچ خوبی به علم نیست چون حق است
 باز فرمود گویند بهر بار بلند
 کرد تا چاشت فراغی ز صلوة و ز دعا
 کرد البته شد بسیاران ارشاد
 کرد و کلفت به از صفحه خاطر می رفت
 همچو دل بر سر سجاده می چند آسود
 هم مصانع شد و دست همه یار گرفت
 کرد آغاز و داعی لبیکدستی لمس
 ما بهانیم همانیم ز لب کرد ارشاد
 باز در عجز در آمد که نمودش خوشتر
 خاک خشک گل نماند ز کفش ایشان
 دست یاران همه بوسید بخش عنوان
 مغفرت یابد و مانند فضل مطبلق
 کرد از آتش و دوزخ همه کس را آزاد

بسکه کاهید الم اورا علمش کاه شده
 حلقه ماتم ازین سخن و سخن انجمنی است
 اولیا را چون بدل شوق تقار است
 هر چیزی که در محبوب بود بهر نصیب
 چون شب گ بیا بند و صالی بخدا
 مرگ کن باعث صلست مالمش نخوا
 زان بفرمود که آئین و بهانی زبانیان
 سال شتی و ثمانین بود و سبع مآت
 شنه مفصد و هتسا و دوازدهم مردان
 شرف گین و از بهر ولادت تاریخ
 واقعاتیکه که رحلت او نگارستند
 پنجمین زمه شوال ز بعد رمضان
 چارشنبه شده مشغول صلوة سحری
 باداد او چو او اگر در بلاد برواق
 تنگ بر سر سجاده در آنجا به شست
 زین بر بر بی شیخ خلیل الملت
 هم پی خدمت او از دل جان ماده
 بود هم قاضی مینا و شنه آمون هم
 چه طالع و چه عتیق آمده آنجا حاضر
 با هم روز حریق آمده آنجا حاضر
 عرض آنجا همه حاضر بغبان و زار

قلم از ذکر جمیلش آه شده
 بیت بیت من زین تذکره بیت الحو
 مرگ هم از پی ایشان نعم و نحو است
 موت بهریت که در آن کندش بنوی
 نام آن لیل عروسی است بزود عرف
 زندگی را که بود مگر و با شش
 که دل دوید پتی آن شده گریزان
 منزل گاهش سو فردوس باضرا بجات
 کاچنین گنج معانی شده خاک نمان
 پر شرف بهت شرف را بی حلت تاریخ
 از سر و شفقت شوق تقا نگارستند
 صوم مارا چو با تمام رسانند ز جان
 چون ملایکه صفات شبرگی گشته بری
 نه رواق فلکش یکت هم سبع طابق
 گرد پیشش همه یاران مردان شفقت
 قاضی شمس در برهم خلیله فطرت
 بهر مینا که بیرون آمده خواهر زاده
 همه یاران عزیزان و همه خیل خدم
 چه ندیم و چه رفیق آمده آنجا حاضر
 همه یاران طریق آمده آنجا حاضر
 داشتند آنکه بخندست بهر شب بیدار

چون حضرت
 مخدوم الملک
 فرید سر دانات
 فرید حضرت شیخ
 مظفر بن ابی سعید
 اولاد آن شب
 خواب دیدند
 حضرت مخدوم
 همه فریاد
 آئین کمانی
 میان جن کاران
 دیوهای کمانیان حضرت
 شیخ مظفر معلوم
 که در وقت
 حضرت از آنجا
 مردان شدند
 سه روز پس
 رسید ۱۲۵

پسر حضرت یحیای منیری شریف
 هست یحیای منیری پسر سید ایل
 او بود ابن محمد که بود تاج فقیه
 او بود در نسبش ابن امام بود بکر
 بود محمد پدر اوست درارباب نسب
 پدرش را بجان بود ابو القاسم نام
 بود حیا م سب گیتی پدرش را کنیت
 بود سعید است مراد را پدر نیک صفا
 او بود در نسبش ابن امام بود الفتح
 پدر اوست ابو الیث که بود دست امام
 پدر اوست ابو اللیل که کرداری
 پدر اوست ابو دهره سراپا عرفان
 پدر اوست ابو سهره امام عالم
 پدر اوست ابو الدین سراپا اوصاف
 پدرش شیخ ابو الدین ابو سعید است
 پدر اوست ابو ذر ابو غامر دلسیر
 پدر اوست زبیر آنکه بود عم رسول
 پدرش مطلب آنکو پدر عب است
 پدر اوست ابو الهاشم بن عبد بنان

کامچنین صیت کماش چها هر است
 که بود مادی اسرار طریقت بی قبل
 که زنی او بهدی آمده شان یغنیه
 که رسیدت ز عرفان بمقام بود بکر
 که بزرگی و شرف یافت و از بخشش
 که بسی با عظمت بود بزرگ نام
 که نوزده است گوی راه خلافت سنت
 که اشکارا و نهان بود بدانش بر کاش
 که مشهور در علم خویش بنام بود الفتح
 که ز ریاضات سکوت ه حق کرده تمام
 که نمیداشت بجز عشق و محبت کاری
 چون می بر فلک نعت و همت تابان
 آنکه او شهید می ریخت بکام عالم
 آنکه غالب شده بر نفس گونه مصفا
 که ز طفلی همه افعال خویش محمود است
 که گرایند سوی بن بنی همچون شیر
 شرح فرزندش جمله فضولست فاضل
 آنکه در که فزون داشت هم او غربت
 چه تو انگفت بعزیزت او اوصاف

تذکره وفات حضرت مخدوم الملک قدس سره

اینک جان فاقست چو چشمتی
 خانه ز دره سیر کرده لباس مام

دستهار که ز تشویش نهادش پشت
 الی بود که در بشره تعینت آورد
 سامعی چون بگذشت آبلکب دروان
 روسوی نفس در آورد و دو گانه بگذارد
 گفت المنة الله که این قطبیت
 بهدر ان خانه پر نور نبوت پر سید
 شرف امر و زرها گشت طیفیل نشان
 الله الله چه قدر بهمت کامیدشت
 می ندانم که چا داشت و می سر بر دل
 شیخ عبد الله شطار به فرمود چنین
 حالتی کشف زمین راه جو برین کردند
 یعنی از پستی این کاخ بسالابردند
 چون بدادند سوسوی عرش برین راه را
 رقم از خامه یا قوت خط از مخر نور
 بروم آنکه که بر آن صفحه پر نور نگاه
 لقب خوا به بسطام در آنجا دیدم
 پس نگه بر لقب پیر شرف چون قناد
 بودش نقاب سلطان محقق هملاو

گفت همیدوز افسوس خبر هم گشت
 آب چشمش صفت میغ تقاطع آورد
 بو ضو کرد طهارت پنهان تکریر و ان
 در زمان طاعت خلاق زمانه بگذارد
 کان بود صبی از حضرت رب العزت
 یعنی این عمده بار باب سیادت بر سید
 کان نرید بچنین بهیچکس در دوران
 که درون از موهول نیمه خالی میداشت
 که در قطبیت و غوغوتیش انکار بر دل
 چه بگویم شرف تربت ان سرور دین
 بر عروجم صفت سنگ فلاخن کردند
 بر فراز حرم طاهر اعلی ایروند
 ساق عرش آمده اند ز نظر آنگاه مرا
 دیدم القاب اکابر همه در دستوار
 گنگم خیره شد از روشنی آمدند
 عارفین راه همه سلطان است بران صفه رقم
 که منیر از شرف مولد او ذات عماد
 کو میفرش بر سید آنچه بگفتن سپوت

نسب نامه حضرت مخدوم الملک قدس سره العزیز

شاه امون بیاض از سر تحقیق اتم
 در نسب نامه مخدوم جهان کرد رقم

ما شیندیم اهل سال نخوردی چیزه
 شیخ فرمود چنین نیست نبودت چنین
 بلکه من تا پانچ سال نخوردم عمله
 لیک که برگ زنی و گیا هست خوروم
 هست برگی که بخوانند در برگ تاباش
 باز فرمود چنین آن شنه عالی درجت
 و پیرایان بصیرت اش بهنگام قیام
 از پی سیری او ماده آه و در شویست
 که نیز دکی او خضر و معاکی بود که
 آن غزال آمدی و شیر فرود آورد
 خوانند در مسجد جامع چون نظام مدنی
 یعنی می قوم کج رفته کجا نید کجا
 ای طلبکار خدا و مد خدا تده خدا
 وقت مخدوم جهان راز شیندن گشت
 ز دسر پاک چو پستان بستوشن پان
 روز دیگر بی پایوسن نقش چو نظام
 کرد تقریر بد انسان نظام مدنی
 رفته بودست نه از جانب تو تقصیر
 کی گذارد که بودیش رسم من کمال
 بود روزیکه در آن حضرت مخدوم جهان
 بسکه ما تم ندیده در سخن سمری گشته

فرو از حلقه حلقوم نبردی چیزه
 که گوی هیچ نخوردیم لعن سردیرین
 تا بود قید که من از زهر بودم زله
 و ان گیا هم پسالی پس ما ہی خوروم
 بر سر کوه بیابند چو سازند تلاش
 بوی غلذ ز سیدش چو چنندین است
 میفرستاد خداوند جهان ذوالاکرام
 تا بر دشت که آن مخرغوا ای میکشت
 شیر پستانش پر از شیر و چوتالی بود
 جوی شیر می شدی آن شیر چورد آرد
 وقت تذکیر رباعی خوش فریست
 هست معشوق همین کجا بیاید کجا
 پنج حاجب طلب نیست شهادت شتا
 مست دهوش شده ز غده و مجنون گشت
 که سر او شده مجروح چو ضرب سندان
 حسبت کرد بودش ز قدیم الایام
 این رباعی که بخواند این مسمی یعنی
 لیک بار که مار را بسپار ز خیر
 من درین ره نتوانم که کشیم ز پان
 بالسی فکر و ترد و صفت مخزونان
 چو آفت زده بی سر و پای گشتی

۱۵۶

شیخ فرمود آن سید عالی درجات
 بهمان رخ این شاهزیه مثال
 کرد درک شرف صحبت و تماشای ماه
 رفیع گردید هر آن خطره که بودش دل
 کرد اطهار چو با شیخ جهان فرط نیا ز
 خرقه نوحه هم از شیخ بسید برسید
 حاصلش گشت بسی فیض فراوان کجاست
 بهره از صحبت آن شد کامل خست
 پس تکمیل کرد از بهر سفر خصمت داد
 ای بسا بود مراد که میشغولی ما
 بینی و حلقه حلقش پی مورچگان
 آنقدر جسم لطیفش ز تری بود برک
 ماند باقی بدن پاک طوبت چندان
 روز هشت ده دیالفتی دی سپوش
 روح پاکش که به معراج رسید بر عرش
 بار اول چو بدیدند چنین دارستند
 هر کسی زان سن چون ده بدل حشر بود
 شور و فریاد کمانه و افغان کردند
 هر که از سیر که معنی خود نمود نمود
 با کسی که در رابطه الفت بود
 شفقت رحمت شیخ چو بر خود دیدیم

چند گاهی تو دین بشیبه کن وقت قیامت
 آشکارا بکنندت ز خدای متعال
 که همی ماند بهیلهای او شام و نگاه
 چون نمودش بمقام صمدیت کامل
 کرد از فرط نیازش بدرون محرم راز
 که از آن کو کعبه طالع سید خورشید
 هم رسید و بگرامت و بجالی درجات
 خلعت معرفت حق بدل خود بردود
 آنکه کرد و در عرش چو بدل نعمت داد
 مست مدحش قنادی بفضای صحرا
 روزی بود که آیند در آن پویه کنان
 بود جسم ملکی آن نه وجود بشری
 که نه دشوار بجلقتش گذر مورچگان
 همچو هستی که می از یاد برود مدحش
 بحسب سیر کت جسم قادی بر فرش
 اهل خدمت چه همین چه همین دانستند
 که می از عالم فانی بجان جلت کرد
 همه یاران ز الم چاک گریبان کردند
 خواب مغذرت آید و تسلی فرمود
 حال مخدوم جهان شیخ مظفر فرمود
 من یکی روز ز مخدوم جهان پرسیدم

بچنین است که فرمود پدیده هنوز
 که بجا و ندر زمین تا به تحت شتر
 آب گوئی در تہ تحت شری پروان
 مردم و نید بنوشند جای دیگر آب
 جفت کفشی بفرستاد بسید کیار
 زوبه پر سیدیدی که درین حکمیت
 گفت مخدوم جهان کرد جو ابلی برید
 در انکسار خودش او کرد اشارت مار
 دیدم آن شیخ چون بوخت باین لطیف گم
 منکر دستار فرستادش از جانب خوش
 تو باین فضل و بزرگی پی مائی سرتاج
 از حدیث اعر شریف افزون بود
 اینچنان کشت بلندش بطریق روداد
 بر بزرگیش نه زنده دلان متفق اند
 همتش و شست عکوی که بدینا بندش
 تا چهل سال که بگذشت ز دورایام
 حاجت و در بطهارت ده و دو سال نشد
 هم در انسانی با صفت که همیکرد بکوه
 آن علی همدان رخ چون همدان برتافت
 کرد از شیخ نسولی بگو ای پیر رشید
 صمدیت که بود مرتبت بس برتر

چه بسرا و برشکال و چه در فصل تموز
 آب در چاه دران یه نگر و سپید
 چند روزی نه که تار و زبر ابرون
 یک شش فقط از بارش بران سیراب
 که فرستاد با حضرت سید و ستار
 کفش و ستار درین هر دو بگوئیت
 جفت کفشی که فرستاد در شیخ رشید
 خاکپا تیم شمار زنده صدق و صفا
 من نمودم که منم بنده بلا صفت درم
 که بزرگیت برین بنده بود از حدیش
 از زر قلب چه آید نمیمی گرتور و راج
 دل حق منترش از ریاضت خون بود
 کاهل عرفان هر گشتند مطیع و منقاد
 صاحب معرفت غرض شان متفق اند
 هیچ چیزی ز بنظر خوار تر از نفس خوش
 ز سیدت ملی بوی طعاش بشام
 کلهی از جوع و عطش مضطرب احوال شد
 روز دنیای دنی تا فتنه من گل و جوه
 در ریاضت شرف محبت و ارادت
 که توئی بر فلک عز و شرف چن خوشید
 بندگان است یین منزل خوش ننگند

گفت او خیر گرفت نیست بنا شد بروم
روی بر تافت از آنجا بهمان فرطش
از پس ساعتش آمد چون ضرورت در پیش
اندر رون رفت پی آب بهو حایفیت
جانب خم چون که کرد تھی دید آن را
جانب چاه فرافت تھی یافت چون خم
خواست تا آب بی از خانه دیگر طلبد
تا بجد یکدیگر آن چاه که بود دست پد
شوری افتاد درون ده دروغایم
از تخریب گفتمند که حال است عجب
یا خستند ز حرمان دل درویشی را
چون شخص نبودند همین بود سبب
گفت مردی که باین حال کسی آمده بود
گفتم او را که برو آب سیت نشود
گفت درویش اگر نیست نباشد بخت
مردم دیده قادرند بخت و جوش
یا قند آنهمه کس بر سر راهت او را
بالسبب نیت و الحاح نمودند خطاب
که با تها زره لطف به فرمودند
یک کنون شدنی نیست در آن خشک زمین
حاصل گشت شمایی مدد آب شود

تشنگی که گلوئی من بخاشد بروم
جانبی گشت و آن همچو شرار آتش
دید از آب بهر گوشه تھی خانه خویش
بستجو کرد ولی در همه سو خالی یافت
خشک می یافت هر آنکه می دید آن را
که گوی چون قزون بود ز جوش قانم
بود هر خانه تھی تا چه سنگ طلبد
قطره آب بنید او بر آس که در همه
گلخانه شد همه را تکیه که ناز و نعیم
پی این حال بجز قهر و غضب چیست
یا بر اند نذر عارف حق کفشی را
که بر ایشان بیدار سببش رنج و تعب
که سوال از من مخزون می آید نمود
از فغان گرد همت تشنگی در نشود
رفتن تشنگی پیش تو گر معیوس است
در تلاش بدو دیدند کسان هر سوس
عز و اکرام نمودند چو شایسته او را
تا دعائی بکنند از دل حق جوئی آب
جست تیری که از زمین پیش آید آب
لیک اینکے آن یہ دعایتست همین
فقط از بارش باران همه سیراب شود

ماهی زیر زمین گشته ز گرمی بقیاب
 اعطش لب و به جزعه آب می جویدان
 در جلال آنقدر آن روز شیه خاور شد
 هر که از فرط عطش می دلس جانکاهی
 گشت از تابش خورشید تیانه حل
 نامدار ام گهی ز آتش خورشید بدست
 در چه دود گرفتار غدا باند ملک
 در سر آب چو در زیر زمین شد راهی
 آب زنده نام از پی هر قسم طلب
 کوه دامون صفت کور شدش آتش زار
 بلق ارض سما سوخته دود فتر بود
 آفتابش تب تاب ز فلکندی کشت
 بحر خضر صفت نیل فلک گشته سرب
 موج هر آب را اوصاف مقرر بود آید
 مایه از تابش او نار سقر می انداخت
 برق از ان تابش خورشید شراری باش
 خوربان تاب اگر گریک و نماز آید
 غلبه آورده بر روشنگر از ان حدت
 رفت در خانه شخصی پی نوشیدن آب
 صاحب خانه چو کج خلق و ترش و بوده
 مرد به خلق ز بد خلقی خود دلجو اب

بز فلک ت شده ز آتش خورشید کباب
 تا بمغرب شده خورشید ز مشرق پویان
 تا بهنتم فلک اختر بیگه خگر شد
 ماه در دود و در افتاد بشکل ماهی
 کرد در دود پوی خورشید مقامی و حل
 در تک چاه چه ناروت چه مار و گشت
 که ز گالی شده از آتش خورشید فلک
 هم ز خشکی نه تری یافت مزاج ماهی
 کرد در یابی روان آبله پید از جباب
 و ز حرارت ه هر نخل ترش نخل چنار
 که ز فلک تا زمین کوره آه سنگ بود
 در جهان هیچ نمی بود وجود ز شدت
 خشک گردیده همه چشمه خورشید آب
 آب در چاه فرد رفته زهر سایه
 ز آتش حسرت و نار جهنم می خست
 گرمی حشر ملی یک هزاره کس باشد
 عیسه از جنم چهارم زمین باز آید
 که در ان روز همید شست حرارت شد
 قدمی آب طلب کرد ز گرما بقیاب
 در هر مردم آن یه جفا جو بوده است
 رو بجای دگر اینجا نبود جگر آب

دست بگرفت که گوساله مگر تو زده
 ضربت سخت بدنش بسرو دستم زد
 خواست دیگر بزید گفتمش خشی گم گین
 گفت گوساله مار زده پیش از من
 گفتم ارب شود آن باز مرا بخانے
 بر من آنکاه تو گفتمی مهم سخت افتا
 راز زن فاش شود کشف کنم گر اول
 غرض از حیل بر آن ساحر برفن رقم
 میکنی چیزی اگر حلیه دند بر بیست
 چاره کن که از آن ستر تو معنی ماند
 در نه رسوا شوی و مورد آزار شویم
 کرد باری چو طلسمی زن گفت از شجا
 یک مارا که ضرب چو وقتی خوش بود
 بعد از آن روز که با خرقه در آن قادم

کاندیرین شت کسی نیست که تو زده
 چو بدستی که در بود کی محکم زد
 از برای چه مرا میزنی اینک ده کین
 که دیزجا دگری جز تو نه بنیم یک تن
 گفت رنجانت از باز بود نادان
 تا چگونه شوم از بندوی اینک زاد
 وز گنویم خلاص دازانست مجال
 گفتم او را چو به پیش آن بهرن رقم
 در نه این جرم تو دایم که تو دیر ده است
 هم من میکنی از چنار بر ماند
 هر دو در کشتن گوساله گرفتار شویم
 رفت آزار ز گوساله بیمار از شجا
 چو بدستی منی بود دلی دلکش بود
 بود دومی که ز دست چو خواب قادم

حکایت خشک شدن آب چاه

ما شنیدیم دهی هست بنزد یک منیر
 اندر آن ده گذری کرد بگر ما پیکر وز
 صفت شدت گزاف چون آنکه در بیان
 آبخان بر تو خورشید شتر بار شده
 مردم اندر طلب سایه بر سودر گشت

کان بود چو فیتان پی آن شیر دلیر
 که زمین بود چو گر ما به خورشید متون
 که زمین تاب فلک شعله چو عالم عیان
 سوز میانش چو کج چون کر که نار شده
 شد و آن سایه بر بناله مردم درد

کس نخورد و لقمه بد بنال چنین جان بسته
 شیخ فرموده در آن شربت قوت خویش
 هم بفرمود چنین حضرت محمد و من
 میگفتیم بصر او بیابان روزی
 در مقامی رسیدم که یک چوپان
 می چرانید در آن شربت بسی ماده گاو
 چند گو ساله در آن ماده گاو ان هم بود
 هم بزوی کی او بود یکی آباد
 چون مرزبان همه گو ساله یکی خوش آمد
 سوی گو ساله من از شوق نظر میکرد
 بود خفته به فراغ دلی خویش شان
 به درین حال رسیدند در آن دربان
 دین شان کافری و سحر همه را آمین
 آمدند آن همه چون گرچه کین نجاب
 در میان همه بودست یکی گفتار
 سامری را نگه او فن سحر آموزد
 بر یکی بره اش آید بسیار بدرفت
 مرغ بسبب صفت سحر و پیدان آغاز
 هر گوی از خوبش آن فردو شان شد بیدار
 زفته بودند از آن وقت زمان سحره
 یک استاد مرادید در آن وقت شان

خرقه بر خرقة بد نیگونه ندیدم آنی
 که شنیدم ز غلامان سخنان دلکش
 که مرا خوش شده و قوی بجان گذران
 فارغ از خوف خطر همچو بامون بوز
 پئی گادان ده از بهر چرا گو پان
 که بیه بود ز ملاک کس ماده گاد
 که خوش چشمی شان چشم غزالان کم بود
 که ز نانش همه شوق سوید او
 درنگه پویه او از همه دلشکس آمد
 چشم از گردی پستانه تر می کردم
 همچو مردی که بچید چو فرود شد اسپان
 که سحر از پی مردان بستم راه زمان
 سر که پیشانی ویل همه سوی گریه
 و از سوی خانه پی چیدن گریه آنجا
 که نیند شبت جز آزار رسانی کار
 لاله سان سحری چشمانش حیران افزود
 عمل سحر بگو ساله و داند و بر رفت
 دست و بازو که کند طائر خوش پرواز
 بر زمین دید در افتاده در آزار و نزار
 که تو گفتی همه را هم کفره هم فجر
 ساده دل ضربت گو ساله من بردگان

<p>باز از عالم طیر آمده بر کوه فرود بروی از بهر جماعت برسیدند او تاد که بصورت چو ملائک همه بی شبهه و شب ز آنکه تقدیم در آن صفت بجاعت او کرد همه دست شرف از بهر شرف بوسیدند که بر فتنه ز گلشن صفت باد صبا و ایما شرفه اند بقدر اعساکاه هر که دیدش بجان گفت باو خیر خراک سهو کردیش بسجده بقاضای هر دم گفتیم این ملک که است چگونه برش ملک شیخ شرف الدین مینویست صحیح که از و گلشن رشا و عهد می یافت تبار که جوایز بود مجسمه از نفع عیب</p>	<p>شب چو بگذشت کی شلت از ان باقی بود در سجگاه بران کوه چوست بگذارد آیدش لبر کوه چو مردان از غیب مقتدی جمله بگشتند و امامت او کرد هر یکی چون گل فرصت زادایش چیدند متفرق بشدند آنهمه بر روی هوا آمد پیش شرف حاجی از بیت التنا بر ساینه باد و سجده از ان بقعه پاک گفت تسبیح نهادی بمصلای حرم در شب جمعه چو من یا تم اندر شرف حاضران جمله بگفتند مرا کین تسبیح آنکه امر و بود مسکن جالی شرف هر شب جمعه رسد در حرم میت عتیق</p>
---	--

حکایت چوب دستی زدن شبان بر سر حضرت

مخدوم الملک قدس سره

<p>رفت از بهر ترویج جاه رمضان با فراغ ولی از دوسره ماکولات نان افطار بهر لای خود پیش آورد در برش همچو گوید بود لبانطس هر خواهد رایج نیاید بدون سر دم</p>	<p>در دمی آنکه در ختم می شد قرآن شبها بجا که رانید تسبیح و صلوات خواهد پی افطار چو بهر امش بود بر سفره چو بنشست بیاس خاطر نفرانش چو بدیدند بگفتند آنها</p>
--	--

قصد آن میشه که می ماند آن میشه نمود
 مردمی نیز قدم بر قدمش فرست آنجا
 در رسیدند دوشیرانش بی استقبال
 آن دوشیران سر خود را چو پایا آوردند
 شیخ وقتیکه فرافت سوی دامن کوه
 پیش رفتن نتوانست ز بیم شیران
 لبسوی کوه روان شد چو از آن لبس نجوب
 گفت شیخ شرف الدین که زین رفقه است
 حرمت و که مراره سکو نامون بید
 هر دوشیران متفرق گشتند از پیش
 با همچنان در عقب شیخ همی رفت دور
 کرد مخدوم جهان چون لبس کوه گذر
 گفت مخدوم جهان چو بگدشتی ز سنگان
 بگدشتند و مراره بدادند همه
 شیخ فرمود بان مردم هدیت خورده
 هر دوشیران ز ره دشت بهم بر خیزند
 چو بدستی که در نیوقت تو داری بروست
 چو بدستی ز دم نیچه دندان شکند
 گفت بادوستی اینک بروم بهر لقا
 خویشتن گشتن ان بر سر سنگیش نشاند
 هر چه بر خواند ز قرآن بر و خود بید

قدم خویش سوی کوه و بیابان زد سود
 قدم خویش نهاد او چو لبسوی صحرا
 در فغاند بزیر قدم او فی الحال
 التفاتی نشدش گر چه فغانها کردند
 ماند آن مرد ز لبس هدیت دوشیر ستوه
 ماند بر جای خود از بیم چو جسم بجان
 پیش شیران بر سید او لبس راه زد دور
 من گدای و بیم پیش ز من شتر رفقه است
 بر من گم شده ره نیچه دندان نمید
 در امانش بر ماندند ز قهر خویش
 چون بیالاش بر آن کوه بر آمد کهنوب
 کرد از دور بر آن مردم در لیش لظسه
 گفت سوگند پیدایم مخدوم جهان
 باز در پیش نگاهم ز تبا دند همه
 من که با شتم که ز سوگند من آسوده
 هر دو با وصف سبای می زستم بر خیزند
 باشد از خوف بر رفتند که این دم است
 بند بندم ز یکی ضربت و چند ان شکند
 تا ز میانیکه رسم باز تو میباش ایجا
 آیه الکرسی و چند آیه دیگر بر خواند
 طایر آسا بهوارفت و چو عنقا پرید

باز گفتم ز میخانه به پیش ماور
 چیزی از خدمت نقد نمودم در خواست
 مادر از ششم چنین گفت مرا که فرزند
 داده چیزی اگر از من بر بخور بخواه
 چون بروی آن دم از خانه بشیر مندی
 سر بر نشسته سوی خالقش آوردم
 بر مصلکش چو مستقبل قبله دیدم
 روی ما ز کم کرد و بفرمود بیا
 شیخ آگه شد دوستی ز که ما بر داشت
 گفت ز نهان ز دوست گیری از برون
 دیدم از چشمم که جویت ز اموال آنجا
 چون که اوست بر آن مال نمودم در آن
 آمد باز از آنجا بسوی مادر خویش
 بانگ برداشت چو بر من نظر افتاد او را
 ای جگر بنده دانی ز چنان باو شوی
 چون برون آمد آن حال که در دستم بود
 روی خود را بنمود صفت دو و سیاه
 هر چه کردم من زان تو به نمودم از
 مادرم شاد شد و گفت که نیکو کردی
 مانده بود آنچه که باقی همه برداشته
 هم سعادت که بگرد ز زهد و عفت

که بود بر پدر و مادر خود نماز سپرد
 تا بهائی می گفتم همی کم دست
 گر چه امروز تویی از پیری مادر و کیند
 و زستی دوستی خود که نه بهیت چه گناه
 قصدوی کردم از آنجا بره بندگی
 روی از خانه سوی باگوش آوردم
 بر درش فرستم ز انومی دین بچیدم
 زود نزدیک بر فیتیم بر عطا
 گوشه را بنوازش ز مصلای برداشت
 کردش زیر مصلای چو سر خویش نگون
 پر شده تا به بن تحت شری مال آنجا
 برگرفتم دوستی بفرزون چون آن
 تا من آن مال همه در نظرش آمد پیش
 گفت خواهم که نه بنیم چو تویی بدخورا
 دشمن خاص خدا خواست که بپر گشته
 جمله در باختمش تا که دل من آسود
 روی از دوده بپیدودم و از زهر گناه
 که بگرد گشته باز گشتم و دیگر
 که سوی شیخ جهان در زهر سو کردی
 عیشهای می و ساقی همه برداشته
 چون پدید آمده آن شیخ زمان حالت

چون ز محمد دم جهان گرد کمان سید
 که تو در آخر عمری بچه مشغول بگو
 گفت سید که مکاتیب خوش شیخ شرف
 باز گفتند چگونه است بگو مکاتیبش
 هم سماع است که چون سید سادات جلال
 روی کردی ز شغف سو بهار و گفتم
 بوی عشقی به شام آیدم از سو بهار
 دوستی گری افطار از تو کرد و اصرار
 صدم نقلی بکشاد می برضای اجاب
 گفتی از خلاق قضایست پی دشمنی
 حضرت شیخ مظفر چه بر پر سید از
 چیست حکمت که ازین پیش بگازین
 بهدران لحظه او را بچند برسانند
 این زمان چیست و نه اول و نه آخر
 گفت اینک ایشان نبود استعداد
 مقتدی شد نمازی پس مردی خوار
 گفت باشد که بی شغل بد اش نبود
 پس گفتند که باشد پیش شغل گران

آنکه از گلشن لبش گل عرفان چید
 و اندرین وقت پی تست چه معمول بود
 دارم از بهر مطالع سحر و شام بگفت
 گفتا و فهم منموش شده است اسلوبش
 شهرت ملی بر سیدی بچنین فضل کمال
 سینه بکشادی و آنکه در معنی سفته
 که دران شهر خدار است کی تا تن را
 هر چه نزدیک شد وقت بر افطار
 آنچنین بود همه خلق خوش بهجا
 روزه باقی توان ماند چوبی در شکنی
 که درین مسله با چیست جواب بگو
 دین اسلام چو کردند بکار تعلیم
 دان ل پر عمل و عشق را بصفا رسانند
 از پی حبه در ریاضت بریدان فرمان
 لاجرم بهر ریاضت بچند نشا رساد
 این سخن بعد فرغش چون بود در طمان
 هر نفس با ده گل رنگ بکامش نبود
 گفت باشد بخورد و با ده باه رمضان

حکایت حضرت زین بدر عربی رحمة الله علیه

زین بدر عربی گفت در ایام سبأ
 در یکی میکده رستم و بخوریم شتر

گشت مبهوش فرو گشت آن شیر برنج
 بعد ازین چکان تا بغم او رفتند
 بسکه آغاز نمودند برون آوردن
 در تنش خست گشتن پس ازین شو خوش
 کردار شاد و بهی را که بگه بید احوال
 باز آمد چو ره بی عرض نمود آنچه بید
 احمد لنگر در یاش کی حال رسم
 مرد می آمده در خانه او را قرانی
 مادرش از پی مهمان چو همی بخت طعم
 گفت این رسم بود از پی دنیا داران
 خانه نامی نهار است کار از آتش
 که سکون من آشفته رضایش باشد
 مادر او چو خبر یافت ز از دست
 چیز با نیکی بسامان بی آن نهاد داد
 بخته کن تا نخورشان کسی جای دیگر
 بود اینکار مر او را چو خلاف تجرید
 بر نصیر او دهی چون برسدش کتوب
 کردش آغاز مطالع چو بچس آن داب
 گفت وز یکم پدید در آن استعراق
 چه بکاتبی قسم کرد که سبحان آمد
 اینکه شیخ شرف الدین حقائق سر

که فتوحات متعجب شد و ارباب در برنج
 وز ضم او بدرون شکم او رفتند
 کارشان یافت چو انجام ز بیرون
 نفس فته او باز چو نهاد اساس
 تا شود دور بدین حال از در برنج طلال
 گشت حیرت زده مادر چو چنین قصه شنید
 کردش آن دم که شرفت یا بهار از مقدم
 صاحب عت و شانی و گزین مهمانی
 دو د آتش ضبط آمدش از خانه و بام
 ماگر نیرم دگر از خانه سوی کسبان
 ز آنکه خود سوخته ام همچو خیار آتش
 خانه من تهی از دو دور آتش شد
 سوخت آن روز وی خویش در سوخت
 به نیا بخته فرستاد چنین زمان داد
 چون آن بخت چو نیستین بی بی سپهر
 رای خود کرد دران عالم تجرید پدید
 گشت مکتوب را ز زول جان عو
 حل هر عقده و شوار شدش ز هر باب
 طاقت ضبط چو در حالت قش شد طلاق
 داور پاک بصدق سخن باست گوا
 کفر صد ساله ما کرد عیان برکت و

بج

که غذا بود پی روح روا نشطامات

نیز محتاج نشد گاه سوی ماکولات

ایضا در احوال حضرت مخدوم الملک

قدس الله سره العزیز

کرد تحریر حاتم الحق مانکی پور
 هر که آورد ز عرق در مقصود بگفت
 مادرش کو بجهان بود سراپا عظمت
 بر غلامی که در بود فتوحانا
 خوردینها که فتوحا پی او آوردی
 هر چه میداد فتوحا ش بد آورفته
 یکی روز به پر سید ز شالسته غلام
 خوردن اینیمه کا بهی تو کشتیش بینی
 گفت او در همه وقتی بجز مشغول است
 که بجای همه را حسب جازت به هم
 چون فتوحا شد ازین لای باز در منج
 بجز آن شیر بر بخش نه دستاد طعام
 دل من بسکه ز نا خوردن تو هست منج
 بر د چون پیش به فرمود بطور معمول
 عرضه دادش که به فرمود چنین مادر تو
 ماند خاموش طلب کرد از شیر بر منج

ساکت آه هدی معنوی و هم صورت
 گشت از خدمت او شرف نذرش
 خوردینها که به پختی ز دوفر شفقت
 میفرستاد بر دهر سحری هر شام
 التفاتی بسوی خوردن او کی کرد
 حسب ارشاد بجای بنهادی رفتی
 میرسانیش بدینگونه که هر روز طعام
 تا ز مایکه خود منتظرش نباشینی
 وان طعامیکه رسانم بی او معمول
 او گهی میخوردش تا پی خوردن به هم
 مادرش بخت در آن روز ز خود شیر منج
 و اینچنین داد لیسرا بزبانیش پیام
 قسم شیر منت قدری ازین شیر منج
 گشت مشغول حق آنگونه که بود او مشغول
 لقمه تا خوری من زردم از در تو
 پس یک لقمه فرود برد بسختی و به منج

هم سماعست در آوان بدیت اورا
 مادرش بند نمودی بدرون حجره
 تخمه های در آن زاویه محکم بست
 باز کردی چو در حجره آن دلجو را
 گاه بودی که در ایافتی اندر حجره
 روح پاکش بپه معراج شدی بر بالا
 مادرش گریه نمودی چو بدید این حال
 بهدر آن عهد که بودست ب تحصیل علوم
 آسیابانی مکتب سپردندندیم
 طلبه گندم آن مدرسه می سائیدند
 او در اوراق کتب مابقی خود دید
 خود بخود دو سه میگرد لبان گردون
 باز آن آرد بر دشت چو آن صدر خجند
 اینچنین تازه تصرف چو بدیدش استاد
 بهدر آن عهد که بودست ب تحصیل
 تا بیکه گرش نامه رسید ز وطن
 در بوداشتی آن نامه سر بسته تمام
 آخرین نامه که آمد ز همه بالا بود
 بود پیشته در آن حادثه مرگ پدر
 عازنی کرد حکایت هم از آنجمله کرده
 ما ندیم و گاه ندیدیم که بچندین بدت

که بودست چنین زور و ولایت اورا
 تا بطفلان نشتا بیده بهرون حجره
 خود به پیشش پشتی و مسلم بست
 گاه بودی که در آن حجره ندیدی اورا
 لیک بجس تن او جمله لبان مرده
 ای زهی قدر بدت روی و شان علی
 شیخ برخاستی از بهر تشنه در سال
 بود اینقدر رفیعیش همه را لا معلوم
 که چنین بود در آن مدرسه معمول قدیم
 چون ز شغل طلب علم بیار امیدند
 و آسیابانکه در آن گندم خود سائیدند
 ز آسیا آرد شدی بی مدد و بر دون
 قدر یک دست ز دستار سرش بود بلند
 گندم او را پس ازین بازی آردند او
 بود مایلش سو طاعت بزمان تعطیل
 او بغیرت نکشادی ز پی دفع سخن
 تا زمانیکه شده پریشون صورت جام
 چون کشادش همگی وحشت رخ از او بود
 آن زمان قصد طن کرد چو زین یافت خمر
 ده و دو سال بهمراهی او بر سر کوه
 رفته باشد ز پی بول و قضا حاجت

گفت در ولوله فوق که سبحان الله
 با محو بیکانه شود دوست دیگرانه حق را
 کسین بر سیدین حال چو میرد این سپهر
 گفت با مردم پرسنده بدینسان آن
 خواندیم آیه لم یلبسوا ایمان بزبان

تا بهشتاد هزار کس که کند نامه سیاه
 که تو آنکه دشنا با کرم مطلق را
 حمل آن بر چه کندش بخبان یا سحر
 رفته باشد ز گنجه پاک ز عصیان گوش
 نیز خونی ز بی غامتش کرد گمان

حکایت قلندر که زیور آهن پوشیده آمده بود

هم سماعست آن محفل عرفان ل
 یک قلندر بتن فکند ه حلی آهن
 به تمنای ملاقات در آمد پیش
 تو چه ساخته صورت خود همچو مهنود
 گفت درویش کسی هست شریعت آموز
 بزد مخدوم جهان زیر مراقب سرخوش
 قطره قطره شده در پا قلندر افتاد
 هم ز مخدوم زنی خواست بواجب عو
 شیخ در حال برون آمد و فرمود باو
 زن ولی بزد را پیش در حاکم شرع
 گفت خشتی که درین نقتتج شده است
 گفت قاضی که ترا چیست اب دعوی
 حکم فرماید که تا خشت خود اینک برد
 دید قاضی چو چنین جان مخدوم جهان

آنکه مفتون به تناشخ اهل صلح بدل
 آنچه پوشند که ایان قلندر در تن
 گفت دست چو از طرز درویش در پیش
 از تن این زیور آهن که نیاری خورد
 که فرود آوردم زیور آهن امروز
 هر یکی آهن از اندام فرود آمد پیش
 خود بخورد زیور آهن ز بدن افتاد
 که برون آید دمن گوی حساب عو
 چیست عویت برین پر گنجه پیر بگو
 که شود دعوی من بر تو بر حاکم شرع
 این همه حق من آنچه درین درج شده است
 گفت تا پاک شوم من حساب عو
 بشکند خانه و خشتش هر یک یک برد
 زود بر خاست مغذرت کرد در آن

از آنکه آمدند بر کمر ایان نمود

تا دین محمد بنوزست اثر آن باقی
 اگر از وی بدون حسن عقیدت دارد
 بر سر کوه کلونجی شود و از زیر پیدا
 ای بسا صاحب حاجت که طلا یافته اند
 هر دو تاز نیست بمانند ز خدایت شکور
 کشف گردید بر ایشان سمکات البهاک
 هم به فرمود چنین شیخ حسین بلخی
 صد هزارش بجهان خیل مریدان بود
 و ز میان همه بود نه چهل کس و اصل
 سکه کسانی ز چهل مرد طریق آمده اند
 زان یکی شیخ مظفر و گری فضل آن
 شعله آتش عشق آمده با شیخ و سل
 و دومی از عشق رسیدت آن هر دو
 هم گفتند که سده صد همه و اصل حق
 گفت یکدیگر و چون شیخ محمد تالا
 گفت این راه چنان نفس من لوید
 که نور دین بازاری کلاه ارتودیه
 گفت مخدوم که این کار بکاست بلا
 بزند می بود ز هشتاد و یک عمر شن مش
 رفت هند و بسر مجلس مخدوم جهان
 شاد گردید آن معجز کفر آذوش

که بدین قصه و دهر که بر آن فاتی
 نیز او از پی ز رشدت حاجت دارد
 یا شود به سرانخ آدم رهبر پیدا
 بعقیدت چو بر فتنه جلا یافته اند
 هر دو بودند بهر کار همه دم بخدمت
 دفن گشت پس از مرگ در آن وضع پاک
 که چشیدست درین راه ریاضت تلخی
 بلکه افزون تر ازین محرم عرفان بودند
 که نبودست و عالم بدل شان قابل
 در ره وصل خدایست ریحق آمده اند
 هم نظام آنکه صابریست نش یقین
 که مظفر شده او در سگی جنگ بله
 که شدند آن همه هم آتش عشق اخگر
 آنکه بر دند درین راه از انجبار سبق
 با مریدان تو کلاهی ند می شیخ چرا
 گریه با می کنند و نفس من می گوید
 که پی خوردن این بلخی باز اریسه
 در بلاهای ریاضت تو در آئی رکجا
 گشت از کافری و کفر دلش آخرش
 که از ان گشت مشرف ل او با این
 دل مخدوم با سلام پذیر فتنه پیش

با سیم قلزم و هم با دل کان کی از زرد
 انچنین سنگ بگریشکس پیغم
 تا بود اینکه دل شیخ ز من شاد شود
 کرد آن پیشکس شیخ بهنگام وضو
 شیخ بگرفت سبجگی و در آتش انداخت
 عرضه دادش که همین بود حاصل عمر
 این سنگیست که از لولو و الماس است
 پاریسی بود که در آهین دهنش کرد
 گفت مخدوم جهان که سبب روان
 رفت آن مرد سر حوض پی حبتن سنگ
 سنگریزه چو دوران بود فزون تر شمار
 سنگریزه همه بر صورت پاریس شستند
 سنگهارا همه از دست در انداخت بجز
 شیخ فرمود که پاریس حقیقت دارد
 کار پاریس چو زبان تو کند خوش باشد
 کوه زر گردد اگر مرد در حق گوید
 سخن ندرد هوش بود که ز رشده کوه
 بود از پر تو خورشید چو آفتابش
 کوه را دید چو مخدوم جهان گشته
 کوه را گفت که من با تو نگفتم ز رشو
 این سخن گفت که بر حالت خود باز

یا بایران که بود نصف جهان کی از زرد
 و اندرین پیشکس از خویش تقصیر کنم
 و این همه محنت تحصیل نه بر باد رود
 شیخ تا پیکر کند او را ز می فیض سبج
 دل عکین و از تاب آتش انداخت
 رفت از دست من امروز کجا حاصل عمر
 داغ حسرت بدل لولو الماس است
 سنگریزه سببش آید و گوهر گردد
 سنگ از آتش شناس و بستان
 همانکه در حبتن سنگش نبود هیچ درنگ
 مشت پر کرد از آن حوض در آمد کجا
 بلکه از پاریس پاریس همه نفس شستند
 زین عجایب که عیان دید در حوض
 کرمسی زر گند این سنگ چه قیمت دارد
 سنگ از چو سان تو کند خوش باشد
 مرد باید که سوی راه حقیقت پوید
 آمد آن مرد از اعجاز این کار ستود
 زر که بگداخته در بوتنه بود بر آتش
 با طلا هر چه در سنگ برار گشته
 با شین حال خود و سنگ و حجر دیگر شود
 از طلا سنگ شد انجام بر آغاز آمد

تا این

شیخ را دید چون درین غاری ساکن
 شیخ را خواست گیتی نگذار دزنده
 رفت بر کوه دیان که شست
 فی ازین طاقت جسمی که تنش کردی
 ز در آن غار حق سنگ نیروی شکوه
 بود آن غار حق سرگریبان برده
 بود اسرار دلش فتنه ز عرش اعلا
 سنگها جمله بنیاد خست چو مردیدین
 موسی او خم نشد و هیچ گزندی نرسید
 سنگ تبارت بسیار عسقل مانند
 گفت سعد که بچاره نبود اندوه
 رست فرمود یقین دالت دار و قنیت
 سنگها ای که زود آمده بود از سر کوه
 هر دو جوگی جو بدیدند بدینگونه کمال
 هر دو چون غایب خورشید تماشا کردند
 میل اسلام نمودند به پیش ظاهر
 هر دو را کرد مسمی بهلال و به حقیق
 بود در دست یکی زان همه پاس
 مسخ دی چو مسی راند خالص کرد
 شیخ انگاه که میکرد و ضو بر سحر
 کرد اندیشه چنین سنگ که مار است بدست

گشت آتشکده گبر ز شکش باطن
 تا نماند بجهان نام خوش پاینده
 سنگها را زین شیخ فر طاقت برداشت
 بل از آن در ریاضت کم همید اجوش
 آنکه در روزه ز اقلانش آید همه کوه
 سر خود را به تنزه که رحمان برده
 از مراقب بر او خست و خود بالا
 سنگ روی هوامانده مطلق برین
 جرمی بر سر آن قدر بلندی نرسید
 بر هوا از کرم قساد مطلق مانند
 آسیا سنگ فرو غلط اگر از کوه است
 که بنخیزد زره سنگ بشر عارف نیست
 تا بام و ز نمایان است و سنگ کرده
 هر دو فرط کمالش سوایمان شیده ال
 عظمت بیشتر از پیش تماشا کردند
 هر دو را کرد از اسلام و حقیقت یا هر
 هر دو را گشت پیر از طهارت ابرق
 کاهن سنگ همه ز شدی از دود مس
 سنگ المس بدان گوهر خالص کرد
 جوگی مسلم نوید و زور رفت نجومض
 بجز از همی سلطنت و ملک است

نویسی

بعد از آن که در دوا عشق چو رسید و کمال
 کسین پر سید ز محمد دم جهان نیت عجب
 شیخ فرمود که بود دست سعادت و پیام
 ز جمل کفر آنکه در او بود بجای مانده
 گشت از صحبت اندک جز دال آن نیک
 هم سماعت بود قیام در آن نامون بود
 جوگی بود در آن همیشه مقایسه کرده
 چون شنید او که درین کوه بزرگستیم
 اشتیاقش چون فزون شد بقایش آمد
 رفت در خدمت پر سید ز محمد دم جهان
 جوگیان را لقب است این پی مرد کمال
 گفت با همیشه بگویند اگر اهل کمال
 رفتن اینگونه سخن برده نشد جهان
 باز فرمود بآن همیشه بحال خود باش

قطب در آن شده آن کی فرزند خصال
 که در دوا عشق بچنین نصرت کم حبیب است
 کرده بود او زیر ریاضت همگی کار تمام
 سرا بود از آن زیر تقابلی مانده
 در دوا عشق من زمین رو نکویم درنگ
 و اندران دلو که عشقه چون مجنون بود
 نفس را روز جهان تا فته را می کرده
 که ز شیر ز پلنگش نبود مهیت همیم
 داند آن همیشه بهوسیدن پایش آمد
 که سدا را تو بگو چون نشانی نشان
 این بود مصطلح شان پی هر حال
 ز رشود ز رشود این همیشه رفتن در حال
 همیشه را از همه سوز ز رشود جهان
 ما بگفتیم حکایت تو نهال خود باش

حکایت جوگیان را اول کتاب نام

هم بر آن کوه بگویند جوگی بودند
 نام میدادند یکی جوگی از آنها را اول
 نامزد گشته از آنها دو عین با رتا
 دل چون آینه از کفر جو زنگار گرفت
 بود با مرد مسلمانش دل پر کینه

که سر خود ز ریاضت فلک می سودند
 آنکه در دست سفلیش قومی بود عمل
 که بهر جنبش بحال آمده بود او یکتا
 یافت اسلام رخ خود را زنگار گرفت
 ز نفاق و عمل و لطف و حسد گنجینه

ذکر مخدوم جهان جمله پیش گفتند
 گفت جوگی بجوابش زره استفهام
 دارد امکان ملاقات و بر ما آیند
 همه گفتند که ایشان چو بزرگ پیرانند
 هم ازین و بملاقات بر کس نروند
 در جهان هر که بزرگ است بر ایشان
 گفت جوگی که مرا به که بر ایشان برید
 پیش مخدوم جهان خیل میدان در بند
 نظرش برین مخدوم در افتاد همین
 همه گفتند باین تند می تیزی تو چرا
 گفت این شیخ سر پر ابصفت گشته است
 یعنی انکیشن می نیست که کز تاروست
 من پیشش گذرم تاب نارم هرگز
 حال او باز نمودند به پیش مخدوم
 گفت گوید که از بیم نکا بد جوگی
 تاب نظاره بهر گونه بیاید اینک
 جوگی آنگاه در آن بزم فراز آمد و دید
 میتوان گفت گشتا بجنورش اکنون
 آید آن جوگی دتا در آن بزم نشست
 شیخ را گفت که اسلام مرا تلقین کن
 تا بسوزد ز بر خویش پس تلقین داشت

لوی منقبش جمله پیش گفتند
 اندرین جا که من کرده ام آرام و مقام
 یابی دید بر بگذر ما آینه
 بیم آنست که اعضا همه سستی گیرند
 باعث فرط بزرگی بدر کس نروند
 بهر تحصیل سعادت بدر شان آید
 و این گدارا بدر آن شبهه ایشان
 ره نمایانش لصد منت احسان فرزند
 زود بگرخت زودیدار رخسار بسین
 نگهش صاعقه نیست گز می تو چرا
 در صفاتش یکی واحد مطلق گشته است
 چون منی را گذری نیست که کز تاروست
 سوزد این دل در پریم تاب نارم هرگز
 کردیک نمنجه بستم ز عجاب مفهوم
 آید و بیندم آنگونه که خواهد جوگی
 بهر دیدار و ملاقات شتابد اینک
 پیش ازین گرچه گریزان شد باز آمد
 میتوان و شنی دید ز نورش اکنون
 رشته کفر چو ز نار زد و شمشیر شکست
 یعنی از شهید شهید هم شیرین کن
 که بگشت مل بیدین همه خم دین گشت

گفت مخدوم که درویش شود کامل
 که شود مقصود آنکس بصفت با
 باز گفتش تحقیق بود این یا بجز
 چون شنید این سخن او تاب آورد و بر
 بعضی گویند که پرسیدند مخدوم همان
 بحقیقت بود این یا بجز است بجز
 گفت مضمونی بود آنکس بود او موصوف
 یک بالاتر از این است مقام شعی
 باز در مجلس دیگر چو بقاضی پیوست
 گفت مخدوم کسی را که بود غلبه یار
 گاه گاهی بود اینگونه تفاوت مارا
 من در اینگونه تفاوت بجز مخدوم

و اندر آنوقت بدو پیش آید بحال
 که نود و هفتاد و دو خود بشمار
 گفت باو بحقیقت بود این یا بجز
 رخت از بزم نگمش سوداگر برود بر
 آنکه یکی بگفت آمد هاشم از در شان
 فهم این را از مراد و در از دست
 بازو نه که صفات ندی حق معبود
 چرخ خورشید بستی است ز بام شعی
 عذر ما خواست از آن قصه ماسر و
 باشدش گونه تفاوت چو بگفتند
 که ندایم از نیگونه تفاوت یارا
 که که در این کار شما مخدوم

حکایت جوی

در بهار آنکه از و خلد مشالے آمد
 گشت جوی چو بان خیل مریدش و
 در دلشان بگذشت اینکند استعال
 حاصلی داشت چو گفتش ز صفایان
 گفت جوی که چنین خطه نباید آورد
 باز پرسید از ایشان که شمار اگر هست
 هر که اهل دلا پر طریقت خوا
 همه قرار نمودند که مارا اگر هست

جو گتی صاحب حسنی و جمالے آمد
 بر و حسنش دل یک یک سکون و
 کا فر ایجهان چنین حسن جمال
 جاوه گرشه خطه اش لفضایان
 در حق هیچکس بهیچ نشاید آورد
 ز آنکه اگر اعظم تر یک بر او هست
 جو گیانشن بان گزیر عقیدت خوا
 که سربابی وی از عذر کرامت است

لاجرم پیش شاه سے دیر کشید
 شہ نہ فرمان طلب خورد پشیمانها
 باز فرمان دگر از پس فرمان نخست
 شاه بنوشت که فرمان طلب تا به بها
 باز داشت که دمی ازجا بجنبید چون کوه
 اینچنین عمره بزرگے کی رخساریند
 رفت در گوش چو آوازہ فرمان طلب
 گشت فرمان نخستین لطیفین سید
 پیش مخدوم جہان گفت کی دستہمند
 احتیاج جس معلوم و علامہ باقی است
 گفت در ویش کہ محتاج علوم علمات
 علامہ چه بیانید در اوراق کتاب
 یک در ویش ہر آنگاہ نیابد کتاب
 گوید او ابو جوبہ جملہ ز لوح محفوظ
 در دوران لوح نہ بالفرض محاش باید
 قاضی شمس و شقیس کہ در ویشی داشت
 وقتی آمد بر مخدوم جہان بہر لقا
 داشت زانرو کہ سوی طبع دستہمترق
 انچہ معاد ملاقات باو بود اورا
 الفعالی شدہ حاصل چو ازین قار
 گفت کی کامل لا حال شود در ویش

از پس مدت بسیار بر شاه رسید
 دوز فرستادن آن حکم بناو نہیسا
 سو می مقطع بہ فرستاد باینست
 گر رسیدت رسانیدن آن سوت بدآ
 گاہ آید ز گرانباری آن کوه ستوہ
 مصلحت نیست درین اقعہ جنباہین
 شیخ فرمود کہ آید تو فرمان عقب
 رود و نسوخ زہی بر مت ذیل سید
 اینکہ در ویش شود عمرہ بزرگی ہر
 زانکہ فضل علما بر سگی آفانی است
 نیست در ویش کہ در ویشی او جملہ است
 در ہمہ مسئلہ علم بگویند جواب
 مسئلہ تا کہ بہ پرسند از او نہرباب
 سایلانرا کند از کشف حقائق محفوظ
 گوید از حضرت عزت ہمہ حالش باید
 آنکہ در علم ز دیگر علما پیشی داشت
 بود مخدوم چو بچو نوشتہ آنجا
 التفاتش نشد از آمدنش شہتاق
 ترک افتاد ز محبت انوار خدا
 کہ در حال فراموشی و بے خبری
 زانکہ تا این نبود او نبود در ویش

بہر لقا

به دران عاود کشته مسلمانان را
 شهر ملی سگی رو بخوابی آورد
 بندگانش بگرفتند ازین پس به
 بندگان با پسر شاه نمودند آنگ
 آمدند از پس ایشان مغلان در ده
 ساختند شش تان ز ستم نیر و نیر
 اش شبانه رسیدت زین قصه کجا
 چون بفرمود چنین حضرت مخدوم همان
 جمع کرد او علما و عرفا را از بلده
 گفت آن هر دو بفتوی شما کشته شد
 چون بفتوی شما کشته ام آن هر دو
 همه از شاه بگفتند یک لفظ و زبان
 پیش از همه هر طایفه هر شود آنگه سببش
 که روان داشت با خود آرا کین سلطان
 چون در آشنای روشش آمد نگاه
 بر سینه پادشاه تبرک از و سب
 چیست مخدوم پس بدت بسیار آورد
 نامه گرفت مکاتیب حقایق عنوان
 اندین روز رسیدت برن نکته شش
 کز پی دیدن مکتوب گزید او غزلت
 چند گاه مشغول ملاقات نمینافست

عالمان را و دیگر صاحب ایمان را
 چون سامان خرابی بشکست آورد
 ز آتش جوهر و ستم سوخته چون خس
 که در آن سببشان آید از ایشان سبک
 قبضه کردند ز شمشیر خا بر و سبک
 که نماد از اثر و بدیه اش هیچ اثر
 آدم باز بران قصه پیش از آنها
 ساعیان شش رساندند بگوشت سلطان
 کاین دعا بود بحق بلده سلطان به
 یا ز جوهر من بچرم و خطا کشته شد
 پس چنین شیخ میریم بگفتند چرا
 طلب شیخ میری بنماید سلطان
 کز پی شکر تو گفتند ز فرط غضبش
 از برای طلب شیخ ز دلی فرمان
 خادم سید سادات جلالتش از راه
 شته فرمود بان نامه بفرخ پی
 بنده را کرد باین هدیه سعادت ند
 که شیخ شرف الدین است شکر جهان
 هم ازین قدر بکایتیب تو بگو و قیاس
 بسیار و نه می ماند نهان ز خلوت
 ماند محروم اگر بود در این منفی

این سخن در نه گفت است کسی در
 دار و اینگونه هر کس که فراخ مهنی
 شاه فیروز چو بشیند یکی محض ساخت
 گرد آورد و اکابر همه را از شهرش
 همه اجماع نمودند چو بر کشتن شان
 هیفت صد حیفت که دیوانه و شاهرا کشتند
 همچو دلی پر از ارباب بلیقت شهر
 مجمع اهل طریق و علما و فضلا
 با چو فیروز شهری معتقد در ایشان
 عجب است این که کسی جگر برین کاشند
 که جنون بر آبی آن هر دو بهانه کرد
 میسایند را از غضب سلطان
 چه نبود دست در آن شهر یکی حساب
 جز کشتن ایشان پس بدش گوش
 در غضب آمد و فرمود در آن شهر حلال
 ای بشهر که بدینگونه بخیزد طغیان
 عجب آن شهر بماند بجا آبادان
 همچنین شد که بفرمود چنین از ره قهر
 هم پدید آمده آثار خرابش عیان
 مدتی هم نگذشتش که یکی شهنشاده
 با وزیرش فیروز در آن و سخت چنان

سالک راه طریق اندلسی در دست
 کشتنی سوختنی باشد در گرون زودنی
 همه کس را خبر از حال ران کشتی
 تا که معذور بهارند بچو رومش
 خون آن هر دو کسان بخت گفت سلطان
 صاحب وقت و عزت و شانرا کشتند
 و اندر آن جا همه کس از معارف بهره
 در مای زمشایخ سکنای آنجا
 مائل بدل و کرم در ره مهر ایشان
 هیچکس را از میان همه مقدار نشد
 یابد یونان که عشق نشانه کرد
 کردی از درونی در کشتن مانع
 بر نیار و دانه از آن جمله کسی هم در سینه
 که بگردند به جام شهادت را نوش
 کاندان چشم کراوم ز زنی بود مجال
 که بریزند در آن چنین در ایشان
 و این چنین سلطنت و ملک باند ایشان
 که بان شوکت و فضیلت نامندش در شهر
 هم بعد بشه فیروز در آن ارمان
 شد پی عربده با خانجمنان آماده
 که در آن کشته شدند سپه لشکران

خدمت پر شرف آمد و شد داشت بسی
 تیز در حضرت او حسن عقیدت پیدا
 بود و کامل شده در ره صدق و اخلاص
 گاه خود گفتی و گاهی هم از او پرسید
 گفتی از نشانه آن با دله و حدت گستاخ
 دور معنی بیانش ز خیال هر کس
 و گری شیخ اغر ساکن کا کور می
 کامل الحال بسی بود و ز بس مشغولی
 فصل را پس همه با آنکه بود تا به بها
 لیک با انبیه توفیق نه ز به آسرد
 لاجرم از دور در بحر حقیقت غواص
 حل آن عقد تبریل عارض بسته
 حل آنکه بسته با و پر شرف
 کلمات شرف آنکه فراهم کردند
 هر که در مسکات توحید خاص حاصل اند
 غرض نیست که این هر دو جگر سوختگان
 و ز زمان شده فیروز بهر ملی رفتند
 هر دو بیخوف بگفتند ز طبع گستاخ
 چون شنیدند سخنانا علمای م ملی
 علمایش برسانند بشاه فیروز
 همه گفتند که اینها سخن می گویند

به زیاری و ایسی و به از سپه منقنه
 انبساط و شغف و صحبت الفت پیدا
 چیز بامی که تو انگفت توحید خواص
 گل مقصد گلستان فیوضش چید
 گاه دید او گلی خویش سخنهای فراخ
 طاقت فهم کلامش نه مجال کس
 صاحب سل و در راه حقیقت فرد
 جز درین کار نمیداشت کس مشغولی
 پیش هر ره پیری تیز رو این مقدار
 خدمت شیخ شرف گاه میسر آمد
 مشکله پیش رسید چو توحید خواص
 زان صفا با بگفتی و کدر ما شسته
 جمله راجع نمودست و کدر دست تلف
 آن کتابت همه را نیز دران ضم کردند
 اندران جو به کاکوشی می نامند
 از سهام شر عشق جگر و دختگان
 در همان آنش پر سوز بد ملی رفتند
 در ره وحدت توحید سخنهای فراخ
 شیطیات آمد پیش عرفای م ملی
 مرکب جحد دو اندند بشاه فیروز
 و اینچنین حرف همین هر دو تنی میگفتند

<p>چون به ملی برسیدی همه اهل شهر را گفت با وی که چه پرسی ز بزرگان نیاید اهل سجاده و هم اهل کرامت هستند لیک آنرا که درین نمکده من بچویم جوید آن چون یوانه همان دیوانه ذکر علاج کسی کرد به پیش روزی ای درینجا که بکشدن چنین مودی را کاندر آنوقت هر صاحب مشرب بود ای بسا بوجیبی تا که کسی باز نداشت اندر آنوقت که او بود اگر می بودم اندرین مغلطه تزویج در امید اوم می ندانم که تزویج مراد او چیست یا ترقیش بزودیتش ز فردیت ز آنکه نه از پی منتیان است مقام</p>	<p>تو چنان یافتی از راه خدا اگر را که بدیدیم در آن عابد و زاهد بسیار صاحب خدمت از باب ریاضت و اندران راه که دیوانه صفت بچویم پوید آن ره چون مست همان ستانه گفت مخدوم جهان با بگر بر سوزی در ره وحدت و توحید چنین فردی را بر سپهر عظمت جمله چو کوب بودند چون ازین کار در این نفس باز نداشت پای او در ره تزویج همی ز سووم نی در از پی کشتن بجا میدوم بزرتری مقامش بقواد او چیست یکه مقصود ازین لفظ ذکر تربیت صدوقا از حسین مصطلح نزد انام</p>
--	---

حکایت کشته شدن حضرت احمد بهار می و شیخ

اعتراف کاکوب

<p>آن یکی خورده ز خمخانه عرفان جا بود از زودی که از پیش سکو نشین بهار بود دیوانه و شی از رو شکل ظاهر</p>	<p>مست مدبوش می وحدت احمد جا هم ز کیف می اسرار و حقائق سرشار یکه ز معنی توحید حقیقی حاضر</p>
--	--

آن سخنها که باو گفت باجمدهم گفت
 اینچنین کسر خدای شرف را داد است
 کتاب نیکو نه سخنها می توانم تو اینم
 گفت ز حال بان مرده کس تا پیرید
 چه پیرید بنده فرمودن احمد گسسان
 سفلیه باشی و اگر گفت که نمی دیدم
 و اگر اکنون برسانی چو بمبئی بمبیت
 گفت احمد که برو در برت آن خواهد دید
 باز گشت از چو دران راه ستوری و را
 چون زمین و وقت مخدوم جهان شد گاه
 شیخ احمد چو خبر یافت ز حال مخدوم
 خواهشش را بر ساینده سر تا پوشش
 و فن کردند چو او را بجنور هر دو
 بود اخلاق عظیمش بجهان همچو نبی
 قاضی زاهد از دین پر سید گس
 میکنی وصف مردان خدا را چندین
 گفت مخدوم که دیوانه پانی تپیست
 گفت بسیار بزرگان که بنده اند چرا
 گفت باو که تو نقیشتش را ایم کرد
 فی سوا لم نمبودی ز بزرگان دین
 اجم به پیر سید گسی قاضی زاهد از دی

که در اش گشت ازین گونه سخن بر هم گفت
 که وی اندر عرفا عارف باور زیاد
 که چو صبر کنیم این بخدا نتوانیم
 زنده گردید و چو آواز جرس تا پیرید
 غرق در بحر تفکر ز چندین کار گسسان
 در توفی الجمله من اشمعنی شیخ دیدم
 متحقق شود آنوقت کمال شینیت
 کل مقصود ز گلزار امل خواهی حید
 زده شامی که اجل خواند بر مغفورا
 بر سر نعش سیدش ز پی عفو گناه
 کونکر دشمنین کار ز رحمت محموم
 ماند استاده سر بر بگذر تا پوشش
 در حدیچو سر اجزش شده نور هر دو
 که ز خلقش شده راضی همگی شیخ صبی
 ای تو بر حریخ کرامات و چه همچو می
 خود به فرامی که در بندگیانند ازین
 کس چنین نیست که متان پانی تپیست
 هست تخصیص آن پانی تپی فرما
 این سوا تو ز مردان خدا ایم کرد
 که درین کشور بنده اند بی اهل تقین
 ایکه در سیرانی الله سلوک شده طی

تا زمانیکه بقاداشت کس از شناخت
 اینخان گشت فدا در صفت مصطفی
 هر که دیدی سر را بی بسرش سنگ و
 چون شنیدست جفا های جگر سنازا
 پس دن نه مزارست نشان مرتبه
 روز محشر نه شناسد بصر ختم رسل
 چل هزاران ز لاک همه بر صورت
 باز فرمان و داور از خدای اکبر
 بسکه جویند و نیابند نشان او را
 گویش حضرت عزت نشانی بود
 پرده تحت ردائی شده عبور پوش
 گر چه در دست هر چه ق و کرامت میداد
 بخدمت نفسی که نمودش کرامت نزار
 حاجتی خواست اگر کس گرامت آرد
 همه تقوی طبع همیکه دبیران جلال
 هم سماع است که ز نیک حوصله
 رفت در خدمت چندین کس مرست
 گفت باشم که خوانند جهانی صوفیت
 زود فرمای که تا این گمان نده شود
 گفتی چون گمان من بخودم در مانده
 رفت آن مسئله پسین در شیخ احمد

نه بهستی خودش چشم زدن هم پرداخت
 جمله دیوانه بگفتند چه شیخ و چه صبی
 پای مجروح وی از ضربت آن لنگ و
 در دهن آنکه نه بگذاشت یکی دندانرا
 فی سرخی ز مقامش و فور شهرت
 آنکه از روز زازل آمده مادی سبل
 تا که پنهان شود از فخر بشهر صورت او
 بین کجا هست اولیس فی و محشر
 چه تو آنکه در قلم عزت و شان او را
 گر چه در کون مکان اگر ماسی امر و
 یلیق تحت قبالی شده زیب ووش
 لیک از اظهار کرامت همه لغت میداد
 آنکار از همه مردم نبود اظهار
 یا دعای زپی را زرقه و اولاد می
 آنکه دیوانه وشی بود در آن صفت تعال
 کرد از ابله خویش یا و مشغله
 بهر رسیدن این مسئله پیش رفت
 گفته اند از صفت شیخ بهیحی دمیت
 مرد گانند حکم تو بجان زنده شوند
 چون تو اسم که کنم من گمان رازنده
 آنکه او حرم پوشید چو شیران برسد

میل آتش بدرون بود که در آینه
 آب سحر بود و هوا سحر ز سحر سخت
 از پی غل سیدم بکنار چو می
 در دل آمد به تخم بگذاریم من از
 بهمدان لحظه چنین خطر بخاطر بگذشت
 سحر شرع گرفتست بر تیغ امواج
 در فکندیم تن خویش در آن شب تاب
 فوت بیوشی من ساخته تا وقت طلوع
 چون بیوش آمد این خلعت بر تن زد
 باز فرمود بر آن که ریاضات دهد
 کوه کردی اگر آنرا صفت کاه شد
 زان ریاضت لیدین نشد الا چیز
 ای زهی همت الا شرف بلندی طلب
 یافتها را که بدینسان بهر خاک زدست
 با همه فرشتی همچو که ایان بر خاکست
 این از آنست که در عاشقی از روز اول
 غایتی نی چو سخن آن جان جهان
 همچنان آن است بجان باقی
 راست فرمود بلفظ حسیمن بلخی
 یافتها جمله ز گندی بصیرت باشد
 هم سماعت که کرد کسی گویند

نار گلزار ارم گشت خلیل الله را
 که خریدند بزریر غد بر ف و خیت
 تا بجاست بکنم دور شبست و سوس
 تا ز سرمان شود طبع ضعیفان ناسا
 نفس اماره تو جانب خصم گشت
 کشور دین تو تا نفس ساید تاراج
 که چو بیوش فتادیم بموجب غرقاب
 چه قعود چه قیام و چه سجود چه کوع
 کان در کعات و فوت به پیروز
 هر چه آرزای شرف لیدین هم بود آن عهد
 سنگ کردی اگر شتابت گاه شد
 که نذار و بکین دست بجز لایچیز
 جز فنا هیچ نمیداشت مراد و مطالب
 جانمستی خود را همه تن چاکت دست
 پسته دارا فسرسل آمد و نالان بر خا
 عاشقان را هم در مشرب عشق مثل
 نیز ما سخن شوق ندارد پایان
 تشنه میر ز عطش بر لب هم مستقی
 آنکه شیرین شده در راه ریاضت
 کز بی سخن و جالش نه نهایت باشد
 پیش آن هر و صادق حق جویند

همچو کافور بپاشک آس سوری بسنا
 قرض میشد نمودی بفضای صحرا
 بلهی از بهر امان زیر زمین شده است
 روستا را شده کلخن بکلیج زده تا
 قرض میشد به تنور فلک اگر دوان
 نیزه سوری آن دل قفس خجسته
 سنگ آبی گشت سردیش سبک
 چون سردی بپوش گده بود جهان
 کشد باریدن آن بواجش کافور
 بود در بر تنش زار و تزار آتش
 گشت فروده چنان آتش مهر تابان
 چون اکب همه را سردیدند سگر
 آب لیمون شده در خاصیت
 سوری آن ترا ز پیش ساری سگر
 اک فرعون آن دازین دوا خوشی
 پس آن ز نه پیش چون دیدست مفر
 خواست آتش که باو بر سر زرم بود
 آرزوی بدون ماند قباد و جم را
 مهر را شصت ماه چنان سرو زار
 رخ نیار و سنجاب سبک بهشت
 موسی از لذت دیدار به نور آتش

تراله افتاد گرفتار افتاد شهاب ثاقب
 صحن برنی که ببندند بر دوز سر ما
 سوز خشمگین خود ما ند مزاج باک
 ز مهر بری کرده بود بهر آتش که ما
 سحر چون گشت منیدند سوز او اربابان
 آتش از زبان آورد دوزخ آتش
 سنگ ندر جگر خویش نمان کرد خسر
 زان هو اکرم بر شیم شده در پلید نمان
 طوره هم کرد باین نار سحله منظور
 برق می جسته همی جسته شر آتش
 سرد مری بتان آمده پدید بجان
 قدسیان را شده بروج فلک خنجر
 درک اسفل شده از نار جهنم چو پرت
 فخر البلیس که از خلقت ناری سگر
 یعرضون انار علیها اغدوی
 بولبتا بدالد هرگز بدست
 آبی رچاه فرود رفت که تا گرم بود
 که سمش ز تمودند بنی آدم را
 بز فلک شمس و متوانست علاج
 رفت بر رخ چهارم بهشت
 کرد آرام که خویش سوز آتش

در این کتاب
 در این کتاب
 در این کتاب

یعنی انگاه که با پیر هدی پیوستم
که نمیداشت بهر روز جز افزونی

داد چون دولت بیعت معادت و تم
سزنی اندر دل مخزون نهبادند مرا

حکایت پرسیدن قاضی زاهد علیه الرحمه از احوال بهیا

بر بزرگیش نگو کاری و تقوی شاه
ماهر مسئله پاک شریعت بو پوست
هم شبار دوز با و گزنی صحبت میدا
روزی از حضرت مخدوم پرسیدین
اندر آنوقت که در پیشه می بود قیام
محدث زهد و ریاضات لغایت شده بود
از در حق بی بالای تو خلعت چه شده است
لقیم هم ز غذای نه نهادیم به کام
آمد آنجا چو گهی گر سنگ بر من سخت
کرد مسدود و هر دو لبان حایط
بسحر گاه هر اسان شدم از فوت نیاز
موسم بهمن دومی دهمه و دو کسار
بر سر صفه قرطاس سالم سر لرزد
که رقم نازده حرفی شودش کشل نکشت
و دو از سینه بر آورد و هوای آتش
پنبه بر کرد و ز کوب برون اطلسن جرخ
پوشین کرده بر ما همه سنجاب و سمو

قاضی زاهد چون نام خوشخ و زاهد
ساکت و فارس مضار طریقت بو دست
هم مخدوم جهان حسن عقیدت میدا
از کمال ادب آورد سر خود زمین
ما شنیدیم که سی سال نخوردید طعام
سد بابی بی بول بی غایط شده بود
عظمت گو که درین سخت ریاضت شده است
گفت بیست سال نزون بود نخوردیم طعام
لیک از پیشه بخوردم شمر و برگ درخت
سدره گشت چو آن ز پی بول غایط
احلام شده از وی ز پس سردراز
بود آن فصل زمستان بدیار و ا
حال سردیش چو از نوک زانم سرزد
چون پی شرح کس می بگر و درشت
مید دیدند زهر سو بقفای آتش
چرخ زن بهرنالی بفلک گسین جرخ
تن شان گرم نگردید چو از تابش

عرض کرد آنچه نوشته است مرا قدرت
 من که باشم که برین امر نایم اقدام
 یک چنان حضرت مخدوم قبولش نکنند
 شاه تقصیر نتواند همه از من اند
 حال جو روستم نشناختن معلوم است
 ستم و جور ندانیم که با ما چه کند
 کرد از زاری و الحاح با گناه قبول
 زو اجلین پی تعلق بجهان کوس حاصل
 یافت بعد از سه تعلق به نشاط نوروز
 ترک داد آن و سیرا و او با و فرمانرا
 خانقاه دود و آمیزش ظاهر با خلق
 اگر ایشان هم کامل بره حق باشند
 لیکل سبب و سالیله همه بر جا دارند
 موجب تفرقه و بعد بود هر چه از آن
 گر چه از بر همه صاحب عزو شانه
 تا که ظاهر نشود راز بر ناکس و س
 همه راجع و همه چیز حق می بینند
 در شه و از پی شان لیکل نباشد خلل
 در هم کار و لی شاه حق می باشند
 کشف اسرار و لی مبتدیان است مجال
 اندر آنوقت که در طور سلوک داده بود

پی گستاخی این مر مرا جرات نیست
 که برین عقبه می رفته منم همچو غلام
 جبر و تصدیق برین مرفوضش نکنند
 کار علی من بیچاره همه تن داند
 در همه شهر و همه قریه و جا معلوم است
 عالم الغیب بدانند که جفا با چه کند
 از قبولش دل خویش و گشت ملول
 وز پی آیدش ماند به گیتی نه سبیل
 شاه فیروز بر آن تخت جلوس فیروز
 شادمان کرد دل شفیه یزدان را
 گر چه این جمله زیان نیست چندی جادان
 یا با خلاق آلمی متخلق باشند
 بلکه در عالم کثرت همه بر پا دارند
 بت و تجانه بنامند همه را بزبان
 موجب تفرقه و بعد نباشد آسنا
 بر دل خویش زبانه بگمارند عسس
 هر بر و برگ که چند ز حق می بینند
 که نسا زنده بجز راه طریقت عملی
 تا طریقت ز خلق تا شفق می باشند
 راز ایشان کند او که مرید چه مجال
 هست سموع که مخدوم جهان فرمود

نزد آن کار که تا این بود در آن را

ای حضرت سید جلال بخاری که در وقت خود در اینجا ساکن بود و در وقت کشته شدن او در اینجا بود

در خزان که جلال است در اخازن کنج
پیش از آنگاه که مخدوم سیر پا اوست
رفت در خدمت محمود سپهر مرغی
به دران عهد که سلطان محمد تغلق
گفت در تریس هر سیم که درین دزمان
به درویش ستم کشیدن کوشانند
میکنند از تن شان کسوت درویشی را
شیخ بارانی و دستار پوشانیدش
پس بگفتش صفت مهر در شیده برد
تا نیارزد تا زین جامه درویش برود
او همان جامه پوشید و بر سلطان رفت
شیخ الاسلامی آن عهد شد شاه آرد
خانقاهی بستان بمضافات چهل
گشت مخدوم چون از لشکر سلطان پس
کرد اظهار که فرمان اینگونه شده است
خادمی فخر داد بسوستانم
که نرکن الحکم این نیست اجازت هرگز
قطب بود اجازت بودت از سوی ما
آدم بر سر مقصد که میگفتم پیش
آنکه فرمان شده بود چون قطع شهر
پیش مخدوم جهان رفت و رسانید آنرا

هست در بزم نو آسجی خود ز منج
برود در حرم محترم از بهر طواف
که پر از باوه فیضانش ایام دهری
داشت سلطانی دهری بهم نظم و نسق
تخریب فقر کشند از بدن درویشان
بر سر و تن کلاه و گاه قبا پوشانند
که گرفتند سلاطین همه بد کیشی را
رخت نبود محرم اسرار پوشانیدش
پیش سلطان تو همین با چه پوشیده بود
گر کشیدند شکار ازین پیش برودن
در دل خویش از آن چه بود شمر ترسان
خواهش تکلیف بجهت و خواه از و
شد تعیین بی و کرد بنا مش و اخل
کرد در مجلس آن قنط من سبت نفس
رای من لیکتین کار بکیند شده است
من ازین کار که فرمود بدل حیرانم
من نخواهم شدن ماده بخت هرگز
که کنی خدمت هر گونه فقیر و فقرا
گوهر مقصد و مطلوب که می سفتم پیش
گشت ترسان عتابش و آتش قهر
سندی را که رسیدش گذرانید آنرا

این زمان با همه مخلوق کنند میسر
 مقطع را که بود نام خوشی جلال ملک
 آنچنین حکم فرستادش و الا جاه
 را بگیر آنکه بهاموشی بایست کش بود
 یک مصلابه فرستاد باو بلغارس
 و او فرمائش بنیسان بفرمان نبوشت
 اگر ایشان من را طوع قبولش نکند
 بر تو حکمست قبولش کنبا نیشن بجز
 خلق گویند که این شاه عجب شاهی بود
 یک هجده نیش ستم پیشه و ظالم خواند
 خویش را شاه و اهل خسر عادل گفته
 گفتی از زعمم که هر کس بر بی چیزی
 می کنم امر بد انا حکم او را
 اکثری اهل طریقت که بدوش بودند
 باز از کسوت روشنی شان دشته بود
 داد کلکلیف ریاست بزیر محمود
 گفت اینگونه بزرگی جو سبسی باشد
 شیخ محمود دران عهد قبولش نکرده
 آنقدر حرمت اجلال بخارانی داشت
 سیدی بود باجلال و جلالتش
 با چنین نعمت و عهد لنگر دادش

تا زو ایند دل از تنه کشان غل و غش
 آنکه او بود پدر پامی مارت چون ملک
 خانقا امین آورده و در او دلخواه
 فقر را ز پل صفت و طیفه خوش بود
 تا نشانی بود از وی بو طیفه خوار
 نزد خود مصلحت اینکاشت که سلطان جو
 یاز تجرید و غنا فکر حصولش نکند
 قبض و دخلی تو دران همه مانیشن
 بسوی جو و جفا طره ترش را بود
 بانی ظلم و ستم جو بو ظالم خواند
 نیز از بیدل و عطا حاکم باذل گفته
 مستحق باشد و باشد بدش تمیز
 می نمم بار بگردن تپلم او را
 در لباس امانش نه جو رش بودند
 در یکی عهد و جاهش علم فرشته بود
 قطب و آنکه بشا همیشه دران علی بود
 بر کسی ظلم کی از جو سبسی باشد
 چه بچو و ستم و ظلم بر آورش کرد
 کاندین مملکت او بر پاره رانی داشت
 همگی سلطنت ملک بزوشش
 بار چندین فقر او اد بصد میدادش

قدری در زیر خود مال مزی دارم
 تو از ان وجه بفرمانت و یک خانه
 از پی حضرت مخدوم بر آورده گیر
 پس بجای چهر گاه عمارت کردند
 ساختن از پی مهانی آن شهر طعام
 التماس چوبه سجاد و شستن کردند
 بر این کار نظام مدنی شد حاضر
 بهمدان مجلس سکو همه یاران نظام
 جمع گشتند به سجاد و نشانی او را
 پس از آن گاه که او بر سر سجاد است
 روی آورد با جباب بلای نظام
 گفت یاران خرد و مصلحت آموز شما
 چه بگویم اثر جلالتین حد آورد
 روی از کعبه مقصودت ساید مرا
 علمت چه می خواست که بود این ^{بارت}
 قولش تا که پایا بود بیرون ^{رفت}
 مدتی چند بگویند بدینگونه گذشت
 زین خبر یافت چو سلطان ^{مخبر} معلق
 اینکه شیخ شرف الدین میری امر و
 داشتند از همگی خلاق به بیاعت
 از فلان باوید در شهر گوی آید

پی تعمیر سپید میا دارم
 که سزاوار بزرگان بود آن کاشان
 کاندین وقت سزاوار ترست این تعمیر
 هر گاه از کار عمارت همه فرصت کردند
 طلبند که سازه اچه خواص ^{چه عوام}
 اشتها می بهر کویچه و برزن کردند
 و اندر اینجا چه فقیر و چه غنی شد حاضر
 هم ارکین و عماید ز همه شهر تمام
 پی فیضان ^{هی} و نو نشانی او را
 همش از سر سجاد و نشینی بر بست
 هم بسوی همه یاران ^و جای نظام
 و این همه صحبت ^{مصلحت} شبار و دشما
 کز سکو تم بسجنا می رود بد آورد
 و اندرین ظلمت ^{تجانه} نشانی مرا
 همچو ماهی که بود منزل ^{در} در عقب
 ماه دو ماه به صحرا و به نامون ^{رفت}
 که گهی بود سکو نشین ^و گاه بدست
 که بد علی ز سلاطین ^{من} ده سستی
 کاشفت راز نهان ^و اسرار روز
 سالها آنکه کشیدند ریاضت ^{مخنت}
 اینک ز جذب و مستی ^{بر} می آیند

نیز بود درین شهر یاران نش چسب
 که بهر اهی تلامی لطف آمدند
 به تمنای زیارت زرقامی رفتند
 شیخ اینگونه چو صدق طلب ایشان دید
 گفت از راه محبت که ز چندین سنگ
 ای بساخوف گرگ و ز پلنگ است اینجا
 خو گرفته چو ز آسایش شهر پد شما
 من بهر جمعه بعد شوق شتابانیم
 بهره تا برم از لطف ملاقات همه
 این سخن با همه مشتاق چو کردند قبول
 ساعتی چند با جباب شسته خرم
 دیر یازی چو درین آمدن بقرن شد
 عرض دادند درین شهر سکون یافت
 تا پس از جمعه در آنخانه قرار می گیرند
 بصلاح همه اجباب بیرون شهر
 ساختند آن همه یاران بشکوهی اینجا
 خانقاهش که در امروز بود رشک بها
 باز میگشت چو از جمعه در آن خانه گاه
 گاه گاهی چو بر پنج آمدی از ضعف هم
 مجد ملک آنکه بهارش در شان مطلع
 امر فرمود لطف آمدنی مقطع را

له ولان
 باستان ایندوستان
 صبح بود ۱۲

کرده دل در گره حسن عقیدت بند
 بر سر کوه چو موسی زده بانگ بر
 در چمن بر روش باد صبا گفتند
 رسم الفت ز همه مره حق کیشان
 بسوی همیشه ازین پیش نماید آهنگ
 که بیک گام زدن کام ننگ است اینجا
 اندرین همیشه پیوید بهر صبح و مسا
 رواند آن مسی جامع زیبا بانیم
 پذیرد خلعه بهر من اوقات هم
 کرد از آنگاه در آینه سیدن معمول
 باز کرد می سوی آن شت غزال آسار
 میل اجباب ازین بعد بی مسکن شد
 ورنه با محنت هر هفته چون باید ست
 هم ز صحبت ل اجباب شمار می گیرند
 که نیداشت آن روز قبادی بهر
 خانه گاه بی ساکن کوهی اینجا
 خانقاهای شده از خانه گاهی به بها
 با جباش قرار می بگرفتی و نخواه
 یکدو روزی بی آنجا بندی سمع هم
 بود از بهر همه شهر گرامی مقطع
 حاجتی هست مرا با تو بکار عقبه

۱۲۱

نهر با نیکه در آنست همه مایه نیست
 وطن خجلش هر کس کند در دامن
 اندران همیشه برآمد چو سهیل بنی
 از پستت بسیار بدیدند او را
 صفت خضر بجز از نگه بود نهان
 هر کسی ز شرف دیدنی یافت نصیب
 عمر تا ماند در آن همیشه بطاعت مشغول
 کس و اندک درین تدیک عمر دراز
 هم در آن بشیه بگویند کسی دید او را
 لیکن در عالم حیرت متحیر انسان
 آمدندی همه بیرون درون رفتن
 لیکن و بجز از آمدن و رفتن
 در شه و حقیقتش آنگونه بدل محبت
 دیر یازی چو برین رگسان دیدند
 اندران از منته تلامی نظام مدنی
 داشتت بی شاد و خلافت بسیار
 چون خبر یافت که شیخ شرف الدین
 اینک ز جذب سوره سلوک آمده اند
 ای بسا کس که بختند و خبر یافته
 اندران با وی میرفت و تفحص میکرد
 طالب دولت دیدار هر که که ستافت

سنگها نیکه در آنست همه نیکه نیست
 ریخ و آلام نگرود و در گرش بر امن
 که بغیرت لش از در حساب لوطنه
 بسعادات قد موبوس سیدند او را
 کاشکارا و نهان بودن بود و نهان
 یافت ایانا اگر کس گه بی بود و غریب
 فارع از بیم سابع و بری از سبب
 با خدای دو جهان در چهار از نیاز
 زده دستی بسرخ و ستاده بر پا
 کز ره بینی و خلق و دهنش مور حکان
 گز ز بینی و گز از حلق بر دهن فتنه
 بینی و خلق بی مور حکان زن
 کاشکاش لبها و شسته از سبب
 گل ز لبستان ملاقات خوشن میچند
 که وی از دولت مقبولی حق بود غنی
 اوز سلطان مشایخ به عرو و قار
 در نستان کرامات و شکر و لیر
 لیکن ز لا غری ضعف و دوک آمده
 در نهانخانه قد سیمش گذر یافته اند
 ز اشیا قیکه همیشه تجسس میکرد
 گاه در پیشه و گز بر سر کوشش نیست

در اصطلاح
 چه بیان چه
 بشکست از دست
 زنده در لاس

پیش او در کمر سنگ بزیر هر کوه
 عمق را کار بجای تبه آب رسید
 از زمین بست حجاب آنچه برین زمین
 ریخت روشن ز تبه آب و از بسکه صفا
 شکل جوخت چو آئینه بقه آدم
 مشکناست انشت زریحان زاده
 محل زمین که زمینش فضا افزون
 بر سر چشمه دران کوه لبان لب گنگ
 بر سر چشمه که بودست کی کوه بلند
 زایرانش چو بر بند آب زان محل مشک
 چشمه کوه بطوفانی خود پیش زایر
 کوهش از بسکه تجلی بنگه طور بود
 پیش روزاه آن چشمه ز سبک حیوان
 بیند آنکس کند بر سر آن کوه گذر
 کس آن کوه چو باهت کامل رفقه
 در بر خوشتن آنگاه که پوشد کسبون
 دامن کوه که خوشتر بود از باغ نسیم
 گرد را می برون تاب ز خوشید متون
 آیکه پرواز بیایی همگی ایوانش
 وان عمارت که بناگشته پی نوران
 گردان حوض فندکس نوز فلک

چشمه با چشمه حیوان صفت بجز شکوه
 کاسمان آمد ز اینجا ز تبه آب پدید
 تا فلک گشت در اینجا ز تبه آب عیان
 در دل شب شمر خوش بصیرت
 جلوه خویش زان شام و سحر دیده ام
 خوش خاست بصحاش گلستان زاده
 گل و از لب عنجه دهنان گلگون
 از وحامی که دران سنگ نند
 سنگ آب فکندست در اینجا لوند
 آب این سنگ در گلوی خضر رشک
 نخلهایش همه جاسوده سرخوش زایر
 چشمه او بصفا چشمه شاپور بود
 بارگینیست پی حوض درونی بیرون
 آبشارست بهر سو که کشایند نظر
 بیشتر یافته آنرا که بران ل رفقه
 شود از گوئی او گنبد فیروزه نگون
 هر طرف نهر بر آورده زیجومی نسیم
 یابی اینجا بهر ایوان خوش بر عجز
 که کشمیر در آتی شمیری زندانش
 آن بنایش همه خوشتر ز سرانعمان
 ماه نور از فراخیش تو کوئی سبک

صلاحات آن زاده
 کنایه ایچکله و غیره
 سلسله گل زمین
 ای نخل زمین
 سنگ بنگ
 تازان کنایه از از راه
 و کجا بهر چه بود
 دریا میخ شوند
 سنگ آب
 کنایه از تمام کردن
 آب کسین گلگون
 دریندی ایچکله
 سنگ بنگ
 از بالا به پشته روزا
 کنایه آن بران مقام
 رفقه است
 باغیست
 پرواز باغی و غیره
 سلسله فلک
 است

پیدور نیره در افتاده زخوت باکر
 غنچه را مشغله کسب دم و حبس دم ^{سست}
 سر او سایه کنان بر سر افتاده بزر
 گرمی نار محبت چو دلش ریش نمود
 از جوان کرده در کار چنان عشق زود
 میل اگر ساخته در گریه بسی شدت ما
 در جنون جامه گل پاره چو شد برون
 لاله داغ دل خود کرده نهان در سینه
 در غم عشق زوستان زنی بلبلها
 غنچه مالیش همه سر نهان احوال
 گشته خورشید بی لوفرا و حر با تے
 زیر پاتج کشان بید ز غیر گشته
 نیشکر ریشیه دو اینده بهر شاخ نبات
 گامزن در صحت ز گیس بیمار صبا
 بط از ان ز غزوه کان بر لب آورده
 از نسیم سمن انکه که معجب گردود
 طوطی از ز غزوه ما قند کز افشان
 شرر سنگ نمان در دل سنگین کرده
 سبز آورده ببارض مخط عشاق حزن
 کول با غنچه ز نذر قص نماید ملاوس
 صفت مشک حلقن نکبت گل در و نما

پاس نفاس نموده بدل خود جاک
 ز گس از قطره شبنم همیشه چشم بست
 رستی پیشه بهر کس چو گدائست پادشاه
 سویش بر لب خود سووده طباشیر گوید
 کز حرارت برایش بچوش آمده خون
 دل هر چشمه کوه آمده در وقت ما
 غنچه از مهر گره بر زده بر دامن او
 چشم ز گس بی حسرت او آینه
 تیغ و تابه بدل خویش خورد و سنبلهما
 راز سر لیه حق داشته پنهان در دل
 پنجه هر روز ز آتش بدرون سوود
 ز گس آنجا همه آینه حیرت گشته
 قطره ما ابر در و ریحانه از آب حیات
 سر و پوشیده بر از غزبی تا رقیبا
 عهده لیجان چمن را بسر دو آورده
 همگی خاک چمن غالبه تر گردود
 لب کبک ری از قهقهه شکافشان
 دامن کوه تین حله رنگین کرده
 بر بود از دل نظار گیان صبر و کسب
 عاشقان را بدرون ق کنا آید پیش
 دیده ز گس سر مست کشود ست بناز

در دم گرمه چنین خنده گلها می چمن
 فراغ با کبابی کرده خرام از بوس
 کویش بر سمن تر چو در افتد شبنم
 نغمه را چرخه پو شد ز سیم سحر
 با و بوسه دهن لاله اگر پیش سکن
 داشت از گلشن فردوس بود گلشن تر
 کجستی رفته ازین وضعه بفرودین
 زده شیخانه دم از حق لب هر فاخته
 بر سر سزده بیگانه چو پاکی زده است
 قدح لاله چو مخمور بگیرد در دست
 کشته سبز مهلا ز گیاگ تروه
 هر طرف بزرگان بختوع اند تمام
 در و طائف همه مرغان چمن مرز ساز
 دست خود را بمنابجات بر آورده چنان
 جامه هستی خود را گل او کرده قبا
 نغمه او پی تعلیم طریق ادب
 بنشسته بنفشه چو مراقب آنجا
 عندلیبان نشن آورده نشیدی سماع
 برگ هر نخل جلاجل چو ز بزرگ گل
 نغمه با فاتحه خوانند بهنگام سحر
 ز رکعت صبح و مساکل صفت لعل کمر

بشکافند ز خرنیان چو لب نغمه دهن
 نغمه با خنده ز فرخورد و در بید نفس
 که عرق بر رخ سیمین تبار گشته بهم
 کندش یک نسیم سحری پرده در
 نیست جاسوس بجز دیده ز گنجین
 چشمه از چشمه خورشید بود روشن
 حور عین را پی گیسو شده چون نازنین
 هر که بشنید صد اشک دل جان باخته
 آشتا از دل شوریده نوای زده است
 گرد و از جوش می ناب حقیقت مست
 شاخ را بارش سر سجود آورده
 بنوافل همه سر و لب چو کرده قیام
 گشته مشغول شب روز با و در نماز
 آتش سوز در پیش بردن اده شراره
 هم تبارج ز ز خود ز درون اده هینا
 هر زمان از سخن خنده فرود بسته به
 بتصور دل و جان کرده مخاطب آنجا
 سامعان کرده بوجیه خردموش و ذراع
 زنده استی آن شورانا الحق بلبل
 ز گیسو جلوگی قدرت حق بد نظر
 بود او بیشتر از پیش ز درینا و درم

گفت ای مادر شفق بجز از لطف خدا
 در دل خویش چرا بر من اندوه گنی
 باش خوشنود دل ز من بخدایم بسیار
 مادرش گفت ترا من بسیارم بخدا
 بدل و جان تو در حق طلبی خوشنودم
 ساعتی چند گذشت از نگهش عتقا شد
 سالها بود کس از کس خبر وی شنید
 اینقدر هست ولی در همه عالم مشهور
 اندران عهد که در پیشه بهیا بود
 این حکایت تو از بر رسیدت چنان

چنین راحت و آرام که دارد مارا
 راحت یا در حق از دوسوسه مکرده گنی
 بخدایم بسیار در رضایم بسیار
 و این رضائی دلی خویش شعردم بخدا
 هم تکمیل سننهای نبی خوشنودم
 قدمی رنج نکر دست که در بهیا شد
 بومی از پیرین او بمشای نرسید
 گرچه او ماند ز چشم همه عالم مستور
 بی خبر از همگی خواب و خورشید است
 بر زبان همه جاری شده هر روز و شبان

که عفا شدن عباد
 تا پیدا شدن
 علی باقی است در کار
 زود موفقان بر طاق
 هم در شسته است
 خوشبو و خوشنما

احوال ظاهرا شدن قیام حضرت مخدوم الملک
 در پیشه را جگیر و طسح اقامت افگدن در
 بهار شریف و به سجاد و شیمی شستن

مژده ای دل که میباید نفسی می آید
 را جگیر آنکه به وقت دل کشمیر بود
 ز تاب حیوان لطافت خورشید شویید
 بارک الله چه جا و مقامی اشکوف
 سبزه زارش همه در دیده دنیا بصر است
 نکست تازه را خفش بسیار بیان

که ز انفس خمشش بو کسی می آید
 کشتن فتراک دل خلق چو پنجه بود
 جامی سبزه همه جا مهر گیار و بیدت
 بی زمان همه گویند سخن حرف
 مرغزارش تو گوئی همه باغ نظر است
 هر گویا مشن شمیم است از عنبر بان

بسم الله

از سیه روزی بختش لبت را گریست
 پیر زن گفت چه در پیشه مان خواجه بود
 گفت با در غم بویست خود یا اسفا
 می ندانیم که گریست در آن پیشه بود
 یا ز کین حسد خوانت بچاه افکنند
 تا کی آفت زده گردش در آن باشی
 یا زوه و همیت از جوهر که قیمت شده است
 کیست که ذراع غلامی دل مسکینت
 کیست که امروز زینامی وصالت بد
 گشت از شمع تو آباد کراکاشانه
 یوسف مصر علی عاشق شد او کیست
 بی گناهی که نمویست ترا زندان
 دار و این چرخ ستم پیشه بجان تو ستیز
 تا که شمع به در آن صحن سراساده
 گفت کای نو لبصر باز در چشم
 تو درین صحن چه سادو اندر باران
 پانده از پیشگی اینک بدر و نخانه
 گفت در صحن پایید و بینید شما
 ما در شیخ در آن صحن فردو آموخته
 بر رخشان عقلت یک پایانی نیست
 با ما ایش هر خشک است ز نهامی مظر

زار می کرد و دلش در دل شرب اگر گریست
 حال آن پور بعد امانه چنان خواهد بود
 گشت بی نور خرت و دیده من تا بنیا
 جامه ت کرد و زودان جفا خون بود
 یا یکشنبه و ترا بر سر راه انگشتند
 ماه نخبش شوی و در چه کنگان باشی
 چاک اندر دست که امر و تقصیر شده است
 به نکلد آن سگنی با که سقیفه بستت
 که بریده است بدیدار جمالت گریست
 که ترا خواند بی وصل هفت تم خانه
 دل فروزه که امروزه زینجامی تو کیست
 بر در سخن که کرد دست ترا در باغی
 یا تو در مصر عزیز می شده همچو عزیز
 وز هوا و هوس هر دو سراسر آزاوه
 که ز فراق تو بسی ریخته گوهر چشم
 چشم از بهر شارت شده گوهر باران
 تا نه شمع تو تا یک شدا این کاشانه
 در چنین بارش باران بچه سانم اینجا
 شیخ جابیکه سادوست نمی هم ز رسید
 پامی تا سر تقشید که بارانی نیست
 وز غم رحمت حق کل قدرش تازه بود

سینه از حرفت
 دروغ زین بن

شهره ظلمت و قاصد ظلمات رسیده
 زلف بجان زسیاه پیش نشان گشته
 گر رسا باشد از ان باویه بی نیل رسد
 هست کجا شب آن فصل بود زلف تا
 جوشی را بنده تیر گش و داغ جوش
 ز تکیان را بنود خال رخ اینگونه سیاه
 گوئی از بهر سیاه پیش لب بود مثال
 زلف چون برده خسار تبان خم گشته
 گر چه تاریکی شب هیچ نه بیند کزوم
 ازل زنگش نه سیاهی بقفا و نذنگس
 خلق گفتند که ز رنگش چه پوچ نیست
 تیره تر لیک بود از ان محد شمعین
 در گرد و بر و بر و در و ز شهادت عجب
 بارشی بود که بود دست ان هم همین
 باو آن تند که بر باد از ان نرت بلا و
 صاعقه بر صفت صاعقه عاود و شود
 ابر با تیرگی خود شب پیدا سه و گر
 غرش بر که تا قاف رسد آوازش
 فلسفی بد چون آن بر بر افلاک محیط
 قصر با تیکه ز باران شفت از بنیاد
 ابر و باران چو بد نیسان شب تا آمد

خضر من ظلمت شب و شطالای نیرید
 مردم چشم تبان دیده و حیران گشته
 زلف لیلی سیاهی نه بان لیس رسد
 هر که با مشک لنبی خطا رفت خطا
 کز پی و سر شده ابروی تبان و طلش
 شب پره را شده از تیر گش حال تبا
 خال میده است اگر چه پره بر نور طلال
 و آج دیدن می در هم و بر هم گشتند
 خروش لیک شد از ظلمت آن شب گم
 نام زنگی که بگافور نما و نذ عکس
 مشک عیب نهفتند که کافور نیست
 کز قدر اینقدر است افسر شراره ترین
 حاشا از قهقهه اصحاب قیم است عجب
 بشکند بسفت فلک فدا اینک زمین
 از پی عاود که بود دست ارم ذات عاود
 محساز و ز سر لوح جهان نقش موجود
 چون بلای شب بجزش همه کالادگر
 صیحه صور بر افیل شد و مسازش
 منکر خرق سموت شد از جهل لبط
 ماند بر صورت کلیر زمین غیر آباد
 از فراق سپهرش چشم گهر بار آمد

له اوب میثدا هم فیصل یعنی ابو بکر

یعنی از زلف
 تبان لیس با
 نام ابراه در باویه
 لیلی زلف لیلی
 سید بنی نقیبه
 چشم چون آن شب سیاه
 اورا بنی شود
 طه اسی ما در بار
 چون شب بچو در دیده
 طه لکون سارقان
 در سنگون کردن
 طه تاسع شب
 بر عکس نامی
 کافور اصحاب
 آن شب زنگی بان
 کافور سیاه بود
 چنان حال است
 که بان خال
 جلال بر او خزان
 حایر و خنده

احوال بعد معاودت حضرت مخدوم الملک
 شاه شرف الحق والدین احمد یحیی منیری قدس الله
 سره الغریر از دہلی و رسیدن در میشہ بہیا و فریاد و
 زاری نمودن مادرش در غم جدائی او و عدم واقفیت
 از حال خیریت اشغال آنحضرت قدس سرہ

باز فرستیم بکر شرف الحق الدین
 مادر شیخ جوانہ گم شدن یوسف خویش
 باولی پر بصیرت الوالہ البصائر ماند
 آمدش فصل بر سگال در آن نجوری
 چه نویسم ز غمیش و گریہ میخ
 بسکہ بگسیت بان چشم زینش نوید
 باشد تا بر سگال شد اردو بہم
 کرد از آن روز کہ بکشاد برین لیل نگاه
 با سیاہیش خط سبز خط است سفید
 حیرتی و ادسیاہی کہ ز بسیار بہا
 شب تیرہ سیاہی و نحوست خوردل
 از فلک چون نگردد شب انیکو سیاہ

کہ پرست از فیضان شول ارباب تبیین
 آگہی یافت ہرین گشت باش از حدیش
 بجز اگر گریہ و زاری دیگرش کار نماند
 کہ ہمید شست می از نور دو چشمش و رسا
 کہ همچو زور و بر احوال ضعیفیش در بیخ
 ابر را دیده شد اگر گریہ چو یقوت
 روشنائی شدہ در جنب سیاہیش علم
 با سیاہی شدش چشم تبان چشم سیاہ
 شب بد نیگونہ سنیہ خضر لطلبات ندید
 چشم ز گمن بچمن دید چہ بہا بہا
 تیز چون روز قیامت بدر ازیش عمل
 روشنائی شدہ از تیر گشتش سیاہ نگاه

طیبات درود
 چون آن شب تار
 مقابل کردند درود
 را در مقابل ایجا
 آن شب تار
 نام کرد ز جہا کہ
 درود و مقابل آن
 روشنائی در طالع
 چشم بہا کہ درون طبع
 کردن ۱۲

بایست حالت علت تو به پرسی از من
 بگو ترغیب گفتند کسان آن شهر را
 آنچه آن این سخنش بر دل او بار آورد
 گفت گفیت خود در ره تو باخته ام
 اینک یدمحیم هر که ترا دار و دوست
 نیز تخلصت بگفتند بهنگام نزاع
 گو که این وقت دل خویش چنان یابی
 گفت بی سال فرزندت نمی یابم دل
 کرده ام گم دل داند بر بدین حال گذشت
 عمر ما شد که هستی نیک و بد را
 جلوه هستی حق ساخته از ما چه کم
 ذات او داشت چو در خویش بقا توحید
 او ازین دامه عقل بخت چو بر رفت
 آنکه در سلسله بخت بود و خوبه علو
 زمان بگویند که این هر دو بزرگانند یکی
 بعد از او هست پس سلسله آن هر طریق
 چه کند همچو منی صفت خویش هر چه چندی
 سید و ختم رسل کرده مباحات بدو
 عمر باگر بکنم بخت آن به بر دین
 طبع را شد به فو اعی خودش قیامت
 لاجرم باز باحوال شرف پیوستم

که زو بگیرم اینک من آمد به سخن
 اندر نیوقت بگو از دهن الا الله را
 که شنید ز غصبت روی بدیو آرد
 طرقة العین بغیر تو نه پرده است ام
 جان خراشی تو بکشند جز این چه بگو
 که همیشه بخت بجان او تم ترغیب صداع
 میس سو که تواند دل و جان یابی
 می ندانم که چگونه است نمی یابم دل
 جستجو میکنم آن را و ده سال گذشت
 کائنات همگی کون و مکان خود را
 به دران بند نامم چو فلاطون در خم
 او همید او خبر باز قناس توحید
 دو صد و هشتاد و دو بود و هجرت چو بر رفت
 سینه رحلت او نیز به پیوست بدو
 نزد اعیان یکی بود و شان نیست یکی
 که به پیوست بدو سلسله جمله برین
 آنکه عنقهای کرامات بدمش شد صید
 رو نمود ستارین ه چه فتوحات بدو
 گفته باشم ز من روی سخنی هم بقین
 اشهر با ما گشت درین با و به لنگ
 ای خوشا بخت که با و ز بخت پیوستم

انتظار می ببرد خویش ز لطفش برده
تا چه نوره می ز فیوض لطفش می تا بد
یا چه تاثیر زمین کرشم می رسد
یا چه دراز بخشش در صدقم میریزد
و آنکه هر کس خودی در نظر پیر آید
بر مراد دل خود هر که بر شیخ رود
مانند از چشمه فیض بر کاش محروم
شیخ نمشاید عرفان قدرش از دست
هم بدرخواست و برخواست کامی شایسته
ما سوزانند هر آن شی که بود از اغراض
چه کلامش بسر طور حقائق عالی
هست نقلی که چو گوشت از مرض
آمدنش بدرون به رعایت مردم
عرضه کردند پس این دیدن سختی مرض
ایکه رطل همه سنگ بنقال نیست
گفت از بدت سیال لم آن حق جوست
میکنند از راه لطافت کم بر من عرض
لیک از گوشه چشمش نه گمی بینگم
هم بر سپید کسی در مرضش از علت
گفت با ما تو جو علت تو هست چگونه
گفت ز نماز که عالم تو مپرس علیت

با درون همه آزاد و دل فسرده
یا چه فیضان علم از مجلس می یابد
یا چه بر فرق ز خاک قدش می رسد
یا چه مشک از خنکش تا زمین می بیزد
از کجا بر دل او گرمی تاثیر آید
خوار و نومید بجرمان درش برگردد
مانند از بهر فیوض و حسناش محروم
هم توجید و یقینان قدس از دست
در کتب با سماوی صفت فرقانی
در همه حال سکونش بمقام اعراض
چون کلیم آید احسان جفتش متوالی
عرض طول مرضش گشت چون فلک عرض
ز آنکه بود او پی اصداف معانی قلزم
کرده پاک همه کار خود از لوث عرض
با خداوند درین وقت بگو حال جوست
که بهشت و بهی حور و قصور چه دروست
که تقاضای قبولش بودم پیش ز عرض
که بجز وصل خداوند نشاید و گرم
آنکه هم مشرب او بود ز اهل ملت
اضطرابی است به نصبت حرکت که سکون
که بکثرت بودت ماده ! در قلت

وار ماندن زمین نشانند از تو
 گفت من بعد بقال و زخما ز در
 گفت عمر است که از من دل من کم شده است
 یکدم اندر طلبش لب کشایم نه زبان
 گفت جنت که بود مایه عیش و رحمت
 ویر یازست سر بر بگذرم سر آرنده
 مایه فردوس برین گوشه چشمی نکندیم
 هم گفت است که ایام چهل سال مرا
 دست بکشیدم و کوه ز تصرف دارم
 هست از روی بطر لقی کلمات بسید
 عبارت لطیف و به بیان عالی
 چه سخن گفت که آن چشم همه نم گردد
 که ز بی طالب حق کو سر عرفان دارد
 که از بر مشایخ همگی حرمت داشت
 نیز واجب شمرده خدمت اصحاب بجان
 آید از جمله اسباب و تعلق بیرون
 در سلوک و حق راه توکل سپرد
 یکبار اینمه آداب که در شرح نبی است
 هم بفرموده ز فقیه به پیش پرده
 که از از روی خویش چونی گشته نهی
 هر مرادات چو در گوشه نهادم آنگاه

باز دادن زمین قرض ستاندن از تو
 ما حسابی نگر فقیه بفضیل داد
 که ز می عشق لبالب چو سر خم شده است
 نه آنکه در کم شدنش سو دشوارم نه زبان
 کاندرا نیست بجز جوش نشاط و رحمت
 روضه خلد برین در نظر م می دارند
 مایه باشد بر این گوشه چشمی نکندیم
 داد حق دست تصرف همه در بال مرا
 که ز حسن او بش سوی او بپردازم
 کاندرا برین مختصر آن را تو آنکه و شمار
 کلماتش همگی دال به بی تمناست
 یا مریدان ادب آنگاه مسلم گردد
 این همه چیز که گفتیم بجای آرد
 با کسانیکه می چند با و صحبت داشت
 نیز از خدمت اخوان نماید افتخار
 سکو دنیا می دنی میل ندارد بدرون
 در غله خار به پامی طلبش گل شمرده
 او نگه دارد اگر در دل و حق طلبی است
 بر هر هیچ کی عارف بر تائید است
 آنگهی داشته ایم از درش میاید
 در حریم حرم خلوت او چشم راه

انگاری

چیت حاجت پی حاجت سو مشاودا
گفت بر گوی مرا کوی خدا چیت کجا
بشیند از وی و عزت نه هر خلق گرفت
روز آرام و آسایش دینا بر تافت
به پیشین شد سجادت پی اکرام گرفت
هم نیز یکی آن آید سیلابی سخت
بر کران ماند پرنور علی صومعه اش
خلق در وحشت بودیم فنا و نه همه
دیدمشاود کسی هست که مانند تراب
آب می آوردش بی مدد و در شنا
گفت باو که چالست چنین او جواب
اینک المذنبه که نسیم محتاجت
دستی آید بر مشاود کی در دیشته
گفت بر گوی کسی راز پی مهانی
گفت مشاود ارادت به عصیده عجب است
رفت تا که بزبانش ز محبت سخن
این سخن از من خواجه چو در پیش شنید
هم نکر ارادت به عصیده می گفت
گفت بودیم گرفتار الهامی چند
دست دول بودم در بند چو دل تویم
و انمودند دل خویش در مشغول مدار

که اگر شاو رو با دل ناشاد آتے
گفت آنجا که نباشی تو همان جا خداست
خدمت خالق و خلوت ز همه خلق گرفت
دولت آفرینش نیک بخت در یافت
باطن او بخت آسایش و آرام گرفت
سیل هر صومعه را واد سیلابی سخت
از ره صدمه سیلاب بلا گردون دوش
رو بمنزله مشاود نهادند همه
در میان همه سجاده بگسترده آب
روش تحت سیلابان بسر دوش هوا
پر سی امر وزم و داتی که بر می دادیم آب
بدعای تو ندارم بد عایت حاجت
در ره کام و زبان یکا طبع اندیشه
تا که از بهر من آرزو عصیده خوانی
کام تو ذوق ارادت بخشیده عجب است
چه سخن نشینم بر گ عشق زنی
روی در باوید نه با دو پیا تیز دوید
منع روش ز نفس تا پیرید می گفت
قرض بر زنده با بود در مهامی چند
در سلوک از پیش ما پی گجل بودم
تو در مانی خود از قرض تو بر ما بگذار

همچو اوست اولی الجود و مکارم جهان
 مرد میدان شہاست بجا و نفس
 فتح گردید بر پیش همه ابواب شہود
 رفته بر قدم خواجہ سری سقطی
 بود در خیل مشایخ ز عظام و ز کبار
 صحبت طائفہ اہل نظر یافته بود
 اقتدا داشته با وی یکی اہل قبول
 نیز در سلسلہ حشمتی از پیران ست
 در رہ معرفتش بود بسی نشان عظیم
 در کرامات را بود بسی قدر و رسیج
 باطن خود چو بر اہ طلب حق بر خاست
 حاصل از کتب علم مکاسب کرده
 در بدایت چو طلب کرد کشور سراسر
 داشتی بستہ در خانقہ خویش مدام
 چون مسافر بیدری بدریش پرسید
 خادم داری اگر ای سفر جای تو نیست
 چرا قامت بلورت قصد بیا و بنشین
 ترا نکہ گزند گوی با تو من الفت گیرم
 بعد ازین گرتو بخوابی کہ روی عالمی در
 ہم کسی بود کہ در خوابت عاقل و کرد
 ترا نکہ یک لمحہ چو زوان و دواز یاد

گل زردوسش یکے سرتر ذوالالاحسان
 وز خدا یافته نصرت بجا و نفس
 اقتدا کرده بدو اہل شہود اہل جود
 بر فراز د علم خواجہ سری سقطی
 مرکز دائرہ جمہ بزرگان دیار
 ای بساکس کہ ازین طائفہ دریافته
 و اصدا ان یافته از تربیتش را حصول
 ہم بہ فرود سید مانند تابان ست
 ترا نکہ میدشت بدل مایہ عرفان عظیم
 جنت جان حرمش بقعہ و همچو لقب مع
 لعلو میکہ بود ظاہر و باطن آراست
 حارث آساش اثر جہد محاسب کرده
 عمر بلانندہ تحصیل علوم از ہمہ کار
 تا نگینہ دوران خانہ بلا اذن مقام
 این سخن پیش سپسنان نیکم بخشید
 تا قیامت نبود مد نظر جامی تو نیست
 همچو آن نقش کہ محکم بنشیند بہ نگین
 عادت بدمی و خوبی محبت گرم
 در دل من نبود تاب جدائی با سر
 گفت در کو خداوند زود شوی مرد
 از دل خویش فراموش شود و مشاقت

بسی در جهان

لعل ایمانہ
 جنت البقیع کہ
 در آن روشد پاک
 حضرت عثمان بن
 عفان رخاائے
 خدمت

بسی

<p>باشند اندر ره عرفان همی آنچه کنون کرد حاصل هم از دسر جلی سیر خنی هم از خرقة پوشید حبیب سبحان خرقة پوشید از حضرت غوث الثقلین کاملی بود ازین پیش و کنون تمام یافت جلال و کفایت قدمی فوق رجا حسب مودن او گردن خود خم کردند جنی کردگار انکار از ان ناری شد در حقیقت بچنین دولت سر رسید گشت از نسبت او سلسله گوهر سلک بهر خن گشت چو یوسف در بر اعیوب آنکه صد دفتر از منقبتش یک سخن</p>	<p>هست در معرفت در راه طریق آنچه آموز هر دو قایق که بود در ره وحدت مخفی بیش ازین منقبت او چه تو اگر بپایان در مقامات کشتا چشم و پیران می العین بهر پوشید آن تربیت آدم اول و او چون خرقة خود در برش آن ش قبا این صد گوش چو ذریت آدم کردند قلزم فیض چنان از دل او جاری شد هر که در تربیت احمد اسود برسد فیض از سلسله او بود اندر هر سلک شد چو منظور دیش گشت خدای محبوب کی در احصی کرامات کند همچو سنبل</p>
---	---

ذکر و منقبت سلطان الاکلین حضرت خواجه

محمدشاد علو وینوری قدس الله سره العزیز

<p>صبح صادق صفت از صدق صفات بود صادق با کشته و جگر نسیده نور عرفانش مشکوٰۃ و فیها مصباح از پی سفتن لاس معانی چو حاصل در هر پیش چو غزالی شده آهوی حرم کرده او را همه اصحاب یافت بیم</p>	<p>یارب از حرمت محمدشاد که دینوری بود عارف کامل اسرار معارف یدیه سلک راه و بسید اطلعت سیاح چه شناسد که بدریای حقیقت خویش در همه سرتخالی عرفا را محرم کرده او را همه ارباب محبت تقدیم</p>
---	---

اینجا
 سخن نورانی
 بیاسماع
 غفر حاجت

اینکه صدیق بسی روزه طی داشته و گر آن هم ز صحابه که بگردند وصال پس یقینی شده ثابت ز کلام عرفا	چون به تبعیت سرور علم افزا شده چون ندیدند بطاعت ازین مژده نشی شفقت بود از راه کرم برضعفا
--	--

ذکر و منقبت سلطان المجدوبین حضرت خواجسته
احمد سیاه و نیوری قدس الله سره العزیز

یار باز حرمت احمد که بود و نیوری آن به بهت چون بی آن بشر لغت پام معدن معرفت و مخزن اسرار همه از پی راه بران ره حق هر سردین محو در شوق لغات مالک احوال گسنی بهر اخوان چنین بود چو مشتاق لغات در ره معرفت و راه شریعت کامل کلماتش همه مفتاح کنوز معنی القیاد اهل صفا کرده بهر گفتارش بود سر خیل مشایخ همه در پناه پدش داشت در علم تصوف چه بیگشانی مرجع اهل ره باطن و ماوا پیمه را در ریاضت بجهان مرتبه عالی داشت برگزیده ز همه صاحب عصر خود بود علم خویش برافراشت میان او و ماو	صفت بو الحسن از نور حقیقت بود آن به سیرت چو صفتی آن بطریقیت چو پام کامل و اصل حق مطلع انوار همه نیک برهان دلیلی ز پئی اهل یقین ایمین عشق در اطوار و صدایش ارنی از ره شوق به فرمود بنی و اشوق در حقیقت دلش از روی حقیقت وصل گلچین مخفی حقیقت دل پاکش یعنی اعتقاد اهل و لا کرده بهر کردارش شکرمن شده در منزل سلیم در رضا که شمر دهند همه اهل کمالش کافه ز پئی باطنی امراض ماوا پیمه را دل ز خوف هوس ناز و سقر خالی داشت سینه اش عابی خداوند ز کبر خود بود از تعلیق تگر می خواجه علومش ادا
---	---

شکر در کتب دل افروز و مؤمنی

کردی آن سرور عالم بزبانیکه وصال
 که به زمو و شهنشاہ رسل آن همه را
 است انی کا حد که و با ایشان ارشاد
 الفت رحمت حق لطیفی یقینی
 چون شما نیستیم ای اهل ریاضات قلیل
 فهم کردند از این اهل ریاضات و جہد
 منی شفقت بود این فعل نہ نہی تحریم
 کشف محبوب نمودت در کشف حجاب
 تا نماند چنین نہی تر اشکالے
 اینچنین داشتن صوم برای رحمان
 این کرامت بود از اہل کرامت یارے
 دان محلیست خصوص نہ محلیست عموم
 زانکہ اظہار کرامت اگر بودی عام
 یا قندی نہ بدین جہ چنین کشف حجاب
 مخزن معجزہ ما آردہ چون ختم رسل
 منی فرمود ز اظہار کرامت ہمہ را
 ستر از روی کہ از بہر کرامت شرکات
 ہم بدان ہر کہ بود اہل کرامت بجان
 زانکہ مخصوص کرامت شدہ ان خصوص
 خورد را ترک کہ بعضی ز مجازیب کنند
 در عوارف نیستہ چنین شرح شیوخ

میکشاد و نہ صحابہ تبوافق پر وبال
 نبود صوم وصال از پی ہر کہ سب
 عند ربی چو امیت شدم از خورد آزاد
 میخورم ہر شب می نوشم از ان فضل عینی
 دین رسالت کہ مرا هست بہت دلیل
 آنکہ بودند مرا و را ہمہ ز اصحاب عمد
 بر چنین نہی کہ اقدام نمودیم چہ بیم
 من بیانش تجامی کبسم با تو شباب
 پی آسانی فہمت بزخم تمناے
 بری از آنکہ در آید خلل اندر فرمان
 کہ پی اہل دلا روی نمودت از غیب
 خاص نبود اگر آن عام بود گردوشوم
 ہمہری ایمان شدی و نیز قبول اسلام
 نیز بر معرفت حق عرفا پس سچ ثواب
 زدہ است از پی این صوم و والی بدہل
 گر چہ بودند ہمہ اہل کرامت آنجا
 اولیا را ہمہ کمان کرامت شرکات
 فضل دارد بہمہ غیر خود اندر دوران
 پس طورش شدہ با اہل کرامت مخصوص
 عادت خود بسبک آنہمہ تہذیب کنند
 آنکہ میباشند در ارباب ریاضات روض

ترا که انضال خداوند جهان حامی است
 قدوه شرعی نبی نادی ارباب هر
 آن مجاهد پسین شد و آن سپر طریق
 مصطفی را از درون کرده بدین تعبت
 عارفان را بسیر راه دلیل و برهان
 در طریقت هم راهادی و بل شیخ نشیخ
 بود آن شیخ که کبار مشایخ و عصمه
 در عبادات و ریاضات عزیزه دوران
 بجهان دروغ و زود پنداشت نظیر
 او خلیفگی از احمد اسود میداشت
 سنده راه طریقت هم از ویافت بود
 بود اندر ره تجرید رسیع الشانے
 یک ریاضت ریاضات بطا این بود
 هست کرده بزود علما صوم وصال
 نیهاتیکه درین صوم وصال آمده است
 پیش ارباب طریقت زود فور بهمت
 بلکه توفیق برین صوم کرامت دانند
 زمره از همگی طائفه درویشان
 خورده هر روز برین روزه طافضل نهند
 کشف محبوب کتابیت در آن آمده است
 آنچه نسی آمده بر صوم وصال از سر

هر چه شریف کرامت بود اندامی است
 مقتدای همه عالم بره صدق و صفا
 ز آتش عشق الهی دل او نار حریق
 مرتضی را بر ریاضات و یقین تعبت
 بر همه فرقه صوفیه بان سلطان
 را سخنان یافته از نیر فیضانش رسوخ
 باومی این منزلت طول مشایخ و قصر
 در مقامات و کرامات عنبره دوران
 عالمی را انگش ساخته صاحب تاثیر
 عظمتها چه قدر بیشتر از حد میداشت
 بیشتر از اکابر همه دریافت بود
 از پی وحدت و توحید خدا بر مانے
 روزه افطار پس از روز چهل میفرمود
 کز پی نفس چن صوم و بال استمال
 نیست آن نمی که شانزده بجای آمده است
 گشت محمول چنین نسی به نسی شفقت
 عزم را بر عطش و جوع غرمت دانند
 که گرفتار بمانند سباه و فرمان
 سیری لطن برین گرسنگی فضل نهند
 خبری راست پی بی خبر آن آمده است
 سبی بود گویم کین آن را باور

دری

<p>که در سر او معانیش پانسیست لطیف که بچرخ اشک عیش رفت بیازیدیم آنکه سیرغ کرامات بداهش شده مید او مغز شده از بوی سری سقطی زیر عرش از می عرفان محبت سکران علت از بهر معارف دل و غالی شده اثری یافت ز تاثیر حبیب عجم بر دلش شمس کرامات حسن بصری یافت همچو مطلوب کجا روی بهر طالب داد مسطر اشرف الارض نور رب کرد که بند دست همین و پی جن و بشر که بخورشند فلک سایه از آن نور کجا همچو بیرون ز سر تا بقدم نورانی است جمله اصحاب حقیقت که حقیقت دارند درید قدرت خود همچو اصالح او را</p>	<p>او پوشید ز عبادت و از این خفیف او پوشید همان خرقه عرفان زویم باز پوشید هم او خرقه عرفان حنیف یافت او صحبت نیکوی سری سقطی او ز معروف که بود دست تقار عطفشان او ز داوود که طی کرده و طالی شد یافت او تربیت از پیر حبیب عجم بصر او نظر لطف حسن بصری یافت در دلش فیض علی بن ابی طالب داد دل و ختم رسل شریک شده گوگب کرد سخن از منزلت او چه نوانگفت و گز ای که بر آمده از تربیتش همچو ضیا بو بخشی که درین عهد چند ثانی است جمله ارباب طریقت که طریقت دارند همه در راه سلوک اند توابع او را</p>
---	--

ذکر و منقبت سلطان مجیدین حضرت خواجسته
 محمد بن عبد اللہ معروف بعمویہ قدس سرہ
 العزیز

<p>یارب از حرمت آن خواجہ محمد نام آن مشرف شد علم درست بجهان</p>	<p>ابن عبد اللہ و عمویہ نیز دیکل نام آن مکرم شد علم درایت بجهان</p>
--	--

واصلا نيکه عظام اند در آنها اکرم
 آن کریم ابن کریم ابن کریم ابن کریم
 را سخنان را بجهان ملجا و ماوا هر دو
 اعظم جمله مشایخ به طریقت او بود
 بود در عصری اهل هدی معتقد
 داشت در جبر ریاضت بجهان شان عظیم
 یافت او تربیت راه طریقت ز پدیر
 هم کمالات ریاضات و وصول در جاست
 در رو دین که کشوی ست پی اهل لقین
 نام نکیش عمر و همچو عمر عدل شعار
 کتیش آده بر خصص لقب به الدین
 در خزانه که جلال است در انازان گنج
 خواجه را شیخ نمیزد که چو تفتیش در
 نیز از لطف انخی فرسج زبجانے
 هر دو با هم گری خرقه کرامت کردند
 شیخ غمویه ز شیخ احمد اسود پوشید
 احمد آن خرقه پوشید ز شیخ مشاد
 شیخ مشاد پوشید مر از از جنبید
 لیکن آن خرقه انخی نوح زبجانے
 در بزرگترین از شیخ نوافندے کرد
 آنکه کردند لقب بابوا العباسش

طالع النع مرفعی
 مشورت را از قانده
 ناکو نید آن جمع
 شدن دو سبب است
 از اسباب منع مرفعی
 یک از آن عدل است
 که در لفظ مرفعی شده
 و لطف بابوا عباس
 طالع سجاد و زک
 ستا بے در علم وزارت
 که در آن در علامات
 اوقات لفظ طلال کرد
 و سجاد می کاردن کتیب
 از منشک دن و از
 شیخ نوافندے مراد
 از حضرت بابوا العباس
 نوافندے ز شیخ العبدی

در هدی و عظمت همچو امام اعظم
 در ره فقر عظیم و ولد شیخ عظیم
 پیر ز مجدش چه شریک و چه شریک هر دو
 عالم سر حقیقت بحقیقت او بود
 بود در محض او تا در گرامی و تدبیر
 رکن خواندند مر او را همه رکان عظیم
 در کجا بود و چو عبد الله عمویہ و دیگر
 سایه دولت او داد و آن نیک صفات
 یافت از خدمت آن پیش و صدیقین
 مانع صرف مر اوقات تنویر اذکار
 شم و به اللہش ندره ایتقان آتین
 هست مر بزم سخن سنجی خود ز مزه سنج
 ابن عبد الله و معروف لجمویہ بود
 کاندین راه حقیقت بود او حقانے
 هم مجاز از پی ارشاد طریقت کردند
 بود آن خرقه احمد که محمد پوشید
 که ز پیران سلاسل بود او پیر شاد
 آنکه بودست در اسرار حقیقت ذوالا
 آنکه در کشف حقایق بود او لاثانے
 سینه از آیه تنزیل سجاد و تدبیر کرد
 آنکه امین شد از ابلیس و هم از سواد

در خزانة کمال است در اغان گنج
 داشت هم صحبت هم اخذ طریقت محکم
 اوز بوبکر که نساج بود پیش عرب
 او از ان بوعلی کوز فیوض جاری
 او بان شیخ که فرودست بدر و طلبش
 شد باین واسطه هم خرقة عین القضا
 بیشتر اهل ریاضات جنیدی باشند
 نه پیش یافت بدلسا که تلقی بقبول
 کرد رحلت چو از این دار در ان بقعه نور
 بود اثنا عشر از ماه جادی الابر

هست در بزم سخن سنجی خود زمره سنج
 اندرین راه وی از احمد غزالی حسم
 اوز عثمان که شده مغربیش حسن لقب
 رو و پار شده از نعمت فضل باری
 سید الطائفه در اهل طریقت لقبش
 که هم او واسطه میداد ان اهل صفا
 بیشتر اهل کرامات جنیدی باشند
 غیر اوست ندا اوست بنزدیک تحول
 هست تالیخ وصالش بکتب مسطور
 سه پانصد و شصت و سه نه هجری و سه

ذکر و متقیب سلطان العاشقین حضرت

قاضی وجه الدین ابو حفص قدس الله

سره العزیز

یار بار حرمت سلطان قضا وجه الدین
 از ازل آنکه جو او عالم ربانی نیست
 پیشوای همه اصحاب تصرف بجهان
 مقتدای همه پیران و مشایخ بطریق
 مرشد سالک عرنان بمقامات فنا
 کشته سنجی مریدان ز بلای عقبات
 عارفانیکه کبار اند در ایشان شرف

آنکه ابو حفص بگویندش از روی لفتین
 تا ابد آنکه چو او عارف حقانی نیست
 بلکه بزرگوار اصحاب تصوف سلطان
 در او مرجع عالم صفت بیت عتیق
 در فنا یافته اند در ره تجرید بقا
 کرده گم هستی عالم هر روزات صفات
 هر رفت حجره او برده که بر رفوف

بعد از او هر که مشایخ نبود و اهل طریق
 اهل عرفان تبصایف متالیج باشند
 آنچه آداب مریدین که با و منسوبست
 یا عوارف که در از دهمه هست رسوخ
 او بود واسطه پاک خلافت دارد
 تبصره نیز رساله همه شرح سلوک
 هست تصنیف شیخ شیخ نجم کبری
 نیز مرصا که تصنیف شیخ مجتهدین است
 و ان رساله که بود مکی و بس محمودست
 شرح آداب مریدین که شیخ شرفست
 می نویسند که بعضی بر آن قدوه دین
 تاملی شرح بر آداب مریدین بکنند
 خواه فرمود که شرحش میکنند هیچ کس
 آنکه فرزند من از زمره فرزندان است
 شاید او گفت همین شیخ شرف فرزند
 بالیقین ایند مشایخ همه اهل معنی
 نام پاکش بجهان آمده عبد القاهر
 ابن عبد الله داد ابن محمد بودست
 لقب پاک در افواه ضیاء الدینست
 بود نجیبست در آداب کینت او
 پیروی بودش قاضی دین و به الدین

قول او هست تمسک فی آنجمله فریق
 در ره وحدت و توحید توابع باشند
 پیش از باب هد از دن جان محبوبست
 آنکه تصنیف نمودست و شرح نشوون
 هم از او به سببی راه طریقت دارد
 که مصنفست بل شیخ مدالیش و لوک
 که مریدست و خلیفه بی آن راه نما
 هم ازین سلسله باشد که قاضی خدیو
 صاحبش هم ز مریدان پیش بودست
 او هم از سلسله اش بوده و فرزند است
 القاسمی نبودند از ایمان تقیین
 مشککش سمل بی دین حقین بکنند
 تا کشاید لب اعجاز مشیما نفس
 آنکه در اهل حق آراسته صد چندان است
 که مریدست پی پیر بمعنی فرزند
 معنوی اند مریدان همه فرزند اعنی
 صاحب خرق و کرامات و علو باهر
 سحر و روش بجهان بسکن مولد بودست
 آنکه جمله بطریق سننش آئینست
 که شد از عرصه کونین برون همت او
 آنکه بو حفض و کتیش از روی یقین

یک و دو چون محقق نتواند در مقام
 هم بفرموده بستی بقصد از درجت
 و اندرین راه هر آنکس برخصت
 هم بگفتا چو کسی میل برخصت دارد
 سه اصول آنچه درین است گرفت لازم
 صا و قان تشابه شده باشد درون
 هست جماع مشایخ همه در این معنی
 او بردن آید از احکام هدایت بیشک
 او لین آنکه فلفض بکنه جمله او ا
 ترک دنیا بکنی از دل و اهل دنیا
 لا بدست آنکه رسول آمده است تا که
 بجز هر طالب حق سرور عالم فرمود
 پاره نان که بدان گرسنگی دور کنی
 کلبه گزگرمی و شرفیت امانی بد
 بجز این هر چه بدیناست حتی نسبت ترا
 غیر از این جمله ادب آمده در خصت با
 اندرین مختصری ذکر نموده شواست
 هر که خواهد که تشفی دل رکنش
 رفعت و منقبت و صف خوش اجاب
 ز آنکه او بود در ارباب طایقت چو جنبه
 مرجع جمله مشایخ بزبان خود بود

اضطرار بودش گاهی اگر کرد قیام
 کو عزیمت بگذار و بقصد در خصت
 هیچ شک نیست که در جیل و سلافت
 و آنچه آداب در آنست بجای آورد
 عزم را کرد و تحصیل طریقت بازم
 گریه صاوق نبود پیرشان شد یقین
 هر که اصلاح کند درسته اصولش یعنی
 پیش توجه اصولش بطرازم انیک
 اجتنابی ز محارم و دین امی و انا
 یک نقد که لا بد بود آن طالب را
 هم بدان راه سلوک بجدی پیدا کرد
 چار چیز می نه ز دنیا پی تو خواهد بود
 جامه هم که بدان ستر تن عور کنی
 زن صالح که سکونے بگماے بدید
 همه ناکامی عبتی است حتی نیست ترا
 در هر آداب جدا گانه بود قسمت با
 گر باطناب کشد بزل سامع باست
 او در آداب میدین نظر خویش کند
 بجز ابر تر از آنست که کعبه شین
 همچو داود در اسرار و معانی ذوالالید
 فردور علم تصوف به بیان خود بود

از جلیسه که بود فائده کس مفقود
 عجب دست بنفس خودش از سقلا
 خدمتی کن فقر را تو بغیر تکلیف
 آنکه چون گرسنه باشی همه جالیج باشند
 سیر باشند چو از اطعمه ما باشی سیر
 هم بفرمود که صحبت به دوست چنان
 من گفتم که تن از غرق بحفظت ماند
 هم به فرمود کن ذکر طعمها بسیار
 عیبت و مدح طعامی بود در حق شره
 نفس را حق بدینند اهل ولا حفظند
 احتیاط از طعم فاسق و ظالم باید
 هم به فرمود مر آن گنج نکات باطن
 آن صفاتیکه چو لپی است به پیش ما
 هم به فرمود هر آنکس که کند صد قبول
 افضل از صدقه دهند بود از روی کوشش
 هم گفتند که چنین سرور عالم فرمود
 اینها آورده شود جمله در آن خصمتها
 هم بدانگونه که حق جل و علی دارد
 گفت خصمت جهانست مثل منزل
 مبتدی را سبب عجز سگوست در آن
 راحتی گیر از آن یک دل غار حق

زود بگیریم هم از صحبت آن ناپسند
 چون خبر نیست ز نیک و بدش از عقل
 چون بیارند بصفتی که تو تشریف
 رستگاران ز بهر اندیشه ضائع باشند
 آنچه بر اطعمه بایت نکشاید چو شیر
 شومی اسوار کشتی لبر کبره در آن
 کی دل از خون هلاکت سبلاست ماند
 که ز بسیاری در صفت نرود و غرور قار
 حکم گر هست بخوان تو در گرسنت نره
 هست آنگاه امید آنکه ز کوشش برسد
 گرچه از کسب بود لیک حذر می شاید
 وجد هنگام سماعت صفات باطن
 با چو طاعت که بود آن صفات ظاهر
 هست محتاج اگر اندر نزدیک محول
 سر بار یک زمین نکته بفرغان دریا
 دوست دارد ز همه این جهان رب دود
 که بهر رنگت نیاست در اخلاقتها
 آنکه آورده شود جمله غمیت که باوت
 هست تا بجای زود از پی هر صاحب دل
 متوسط صفت آینه گرد و حیران
 خواند از محبت حق بدل خویش ب

باید

باید

جا بلانیکه بدارند صفتها هم نریل
 هم بر حمت نظری در رخ ایشان بکنند
 گزیند شایسته بگویند بنا دانی تا
 و آنکسی را که بدل جهل بود قوی تر
 هم گفت اول صحبت بجهان گفت
 پس از آن عشرت و زان بعد و آن صحبت
 صحبت آنست که گردید بر که در دست
 از پی سالک و نیکترین احوال است
 ز آنکه اصحاب همی همه افضل بودند
 همگی اهل توکل همگی اهل رضا
 یک فسوب گشته بسوی چیزه
 بلکه برتر از همه فضل همین صحبت بود
 این مندار ولی حق هم این خضعت
 کیره آن هر دو سر راه هم می رفتند
 یا او گفت سر راه با بن مندار
 پیش از من قدم خویش بزبان ای گاه
 این مندار بگفتا بکه ای برهان
 گفت زانرو که تمامی شده در نام بود
 هم لغیر بود که صحبت کسی باید کرد
 آنکه از دین می آید خرد او کامل
 هم لغیر بودند از پی چنین کس صحبت

حسن خلق است ایشان شونم حاصل
 بر جمعیت شان سینه پریشان بکنند
 تو مطلقان زره علمت دانی پا
 با چنین کس بجهان حکم بود اولی تر
 پس دست پس گفت که از آن گفت
 پس نعمت شود آن شد چو فرادان صحبت
 با شراط که پی اوست درین راه نخت
 روشن اهل طلیقت همین منوال است
 در روز هر دو عبادت همه اکمل بود
 همه را باب توبع همه اهل تقوی
 ز آنکه صحبت پی فضل است چه شایسته
 بطینش همه سر راه همه دست بود
 که بینان عشق اند بجم هر دو در لیب
 هر دو با جاده چو کبخیس دو جسم می رفتند
 این سخن این خضعت از راه طهارت و قار
 ز آنکه در معرفت و فقر تومی مرد راه
 قدم خویش کنم پیش بر قار روان
 تو بدیدی و ندیدی هم گس روی جنید
 همیشه بچنین منتفی باید کرد
 دین مراد راست خرد است که شامل
 آنکه دنیا و هوا باشد شکر نیست

مختلف باشد از اینجا که شغل اشغال
 در سلوک و خود با متفاوت باشند
 بعضی از وی که گزینند عبادت و پرورش
 همه لازم بگرفتند سجود و محراب
 کثرت ذکر و نوافل بگزینند و او
 بعضی ازین طائفه مانند بندگان خلوت
 گذرانند شبانروز در ان زار و زنا
 بعضی خدمت نمودند درین راه پیشه
 بذل جاه از پی اخوان به دین کردند
 تا که دلها شود از خدمت آنها مسرور
 بعضی از ان به دریا فاضات بر درند
 بعضی خواری بگزینند درین فو تو
 التفاتی نمودند بسوی ایشان
 بعضی در مشغله علم کشیدند بخوان
 بسماع خبر و حفظ علوم افتادند
 هم به فرمود که هر سالک محتاج است
 نیز محتاج سوی هر که موافق باشد
 تا بگیرد بدون راه طایقت از وی
 تا که در فتنه و حیرت نفتند از تبلیس
 هم گفتند که مخالف بود اندر تبلیس
 صحبت خلط با نیست و او در همه حال

سالکان راه پر ظاهر باطن احوال
 در طریق آنکه چو افلاک ثوابت باشند
 آمدند آن همه اندر ره طاعت درین
 بجزیدند بسجده ز پی کسب ثواب
 هم با و را دو و طائف نمودند قیام
 بگزینند درین راه ز مردم عزت
 که سلامت طلبیدند ز خلط اغیار
 تا ما از خدمت کس درل شان اندیشه
 بر همه بروی سابقه نفس برین کردند
 و ان سرور از دل شان عم بر دیوم
 بر خود آسان بگرفتند امور و شوار
 عزت جاه فکندند بسند و مخلوق
 چیده از شر و زخیر همه عالم دامن
 همنشین علما گشته بر وزان ایشان
 گه بچین در طلبش گاه بر دم افتادند
 سوی بران چه گدایت چه محتاج است
 یا سوی آنکه درین راه محقق باشد
 تا در آفات بماند بسلامت از وی
 تا درین کار بروراه نیاید تبلیس
 گر چه اقرب بود او را تو بدان کالعه
 کن خدر تا که نه از ره برود چون حال

کتاب

در عوارف نبشته است چنین شیخ شهباز
اندلان وقت که با شیم بخوردن مشغول
خواجہ فرمود در آداب دیدن اقبال
بشریت که بود خائنه آدمیان
لیک از بندگی نفس دلی آزادی
هم ز عارف نتوان گفت صفات
هم به فرمود گرفت آنکه ادب لازم
بقین دان که رسد و بتمام مردان
دان ادب که بود از پی اهل دنیا
یک فصاحت بود و هست بلاغت دیگر
نیز اخبار ملوک و در اصناف علوم
اهل دینند کسائیکه بی شان ادب
دیگران علم ریاضت که بود از پی نفس
یکت تهذیب طبائع نه کوفی صفات
هم دویدن سوی خیرات و در حفظ حدود
وز پی اهل خصوصیت ادب باشد حاصل
هم که داشتند دل زو در افکار است
رهزنی خطرات پی شان مملکت
استقامت بره ظاهر و هم در باطن
بهترین نیست پی اهل تصوف خصلت
هم به فرمود که واحد همه را مقصود است

قول آن عارف با شگرامی نقاب
هم در آن حال گذاریم نماز مقبول
کاندین راه بسی فایده بخشد بر حال
این نه زایل شود از هیچ کی تا امکان
این رو آمده در مرتبه تصدیقی
عرفا و نه بگردند ز عصیان معصوم
اگر گوشت سومی راه طریقت عازم
رستگار آمده از طائفه بیدردان
گویمت باش تو از گوش قبولش شنوا
یا دیگر فتن شعاع عرب نیز سیر
آنکه نزد همه با چاره گشته مقصوم
هست تا ادب جوایح ز خطا با بصواب
ترک هر بهره ولذت که بود از پی نفس
اجتناب شبهات آید و ترک شهوات
کامل من را بود این جمله مراد و مقصود
ادب خاص چه باشد همه صدق اخلاص
دفع و سواش مرا تا همه اسرار است
چون بجز حق چون ننگ نیم دل شد مار
که امین اند با سر و همین اند امن
بجز اخلاق به پیش همه اهل ملت
به مقصود و طریق همه تا محدود است

بود با آنکه ز اسرار سلوک گاه
 آنقدر درده افتا هم تن کوشید
 شدی اسوار بر شتر پی ستر احوال
 میکشید ندید پیش ز ادب غاشیه را
 نیک بودست بر خسار نکو بوی سمت
 طیلسان در بر خود کردی ازین روی
 در خزانه نبشته است جلال آن گاه
 عوفه دادش سببی چسبیت ز ایام سبب
 چون کهن گشتم دور ویر کهن پر شدم
 گذر دورم ایدون خطرات فاسد
 می ندانم که چرا گشت چنین احوالم
 گفت بودست ازین پیش مان سرور
 آمده دور صحاب پس و دور صلحا
 وین زمانه که تو بینی همه فاسد شده است
 خطره فاسد ازین رو بدرون میکند
 سیرت خواججه تمم کرد چنین شیخ نظام
 خدمت خواججه کی شخص ز اهل دنیا
 که رساتده خوان جمله سیران بودند
 خادمانش چو کشیدند پیشین خوان را
 خواججه خواست در آن صفت با سیران
 ز آنکه چون سید عالم ز تواضع در صفت

شرح این طائفه را حال نکردی گاه
 در بر خویش لباس علما پوشید
 رفعتش تا نزد برده بل فقر و دال
 میکشیدند بشوق و بطرب غاشیه را
 کس درین زمره نبودست چو او بچی
 گذر گاه مکر دست درین کویغی
 شخصی آمد بر آن پیر طریقت از راه
 خطراتم رگزل را نکشیدی بطناب
 وز سفیدی صفت صبح طباشیر شدم
 خازن اینک شام از بر متاع کاسه
 از چه بگرفت چنین وسوسه تا و بنالم
 که الو العزم رسولان نشدندش
 که نبودست کسی حبه عرفا و علما
 داشت دل نچو متاعی همه کاشیده است
 بعد ازین دور ندانیم که چون میگردد
 در یکی صفحہ مملو با خلاص تمام
 خوش طعمای بفرستاد و استغنا
 در فلاکت همه بدتر از فقیران بودند
 خواججه فرمود شستن بیکه صفی از
 در میان همه مانند فقیران نشست
 او و ان تمهنی بالرون من المجلس

هر خطوطيکه بدل داشت همه فاني شد
 باطنش باحق و ظاهريه خلق بود
 چکنم شرح بزرگيش و علو درجاست
 بود و بزم محقق همه را از ايمان
 نيز در راه بدی از علمای اعلام
 صاحب کشف و کرامات و خوارق بوده
 در ره صدق مقامات فیعی میباشد
 در لظا میبدش مشغله درس علوم
 در همه مسئله شرع براهی فتوی
 که تصنیف بسی در ره شرح و عرفان
 هم محقق عراقین ملقب بوده است
 قدوه هر دو زلفین مراد را گویند
 هم ز سادات ائمه بره عرفان بود
 در حقائق همه مناجوی اعلا آمد
 بسکه در نزل که قرب مقرر بود او را
 قدمش بود به تکلیف هدایت راسخ
 داشت در مشرق اخلاص من چون و
 هم در مراضی رزون بود طیب خافق
 در همه خارق عادات ید مکتوب داشت
 داند آنکس که درین راه وی از اهل جید
 چه کرامت و چه عظام و چه دوس چه محول

مانند باقیش حقوق و همه عرفانی شد
 که قبا برتن او باشد و گردلق بود
 که فزون بود و امر تبه در حسن صفا
 بود و رکن میانی هدی چون ایمان
 نيز در اهل صفا از علمای اسلام
 اندرین راه عجب هر دو صادق بوده
 در کرامات یکی شان بدعی میباشد
 عرش تا فرش را شرق و درش معلوم
 در همه اصل همه شرح براهی فتوی
 که هدایت بودش اول و آخر عنوان
 هم به تهذیب همه علم مذهب بوده است
 اسوه هر دو زلفین مراد را گویند
 هم ز اشرف اعزّه بره ايقان بود
 در دقائق همه معراج وی قصه آمد
 در درون بر همه اسرار خبر بود او را
 قلمش بود بآئین و ایت راسخ
 از بخش همه باب که هر دو فتر
 هم در سر اربطون بود لیت صابق
 موسی آسا بکرامات ید بفضا داشت
 برومی اجماع شیوخ و علما منعقد است
 سخن او همه کردند تلقی بقبول

اول و اوسط و آخر تصوف گفتا
 موهبت تا برساند بنیایات اهل
 اهلین جمله بسبب طبقه بهم منقسم اند
 یک از آن است درین طبقه مرید طالب
 متوسط و دین است و لیکن سایر
 بیوسمین است بدان منتهی و اول از آن
 پس آن آنکه مرید است بود صاحب وقت
 متوسط بود آنکه کسی بود صاحب حال
 منتهی گشت آنکه کسی که بود اهل یقین
 بهترین بهره ایشانست نزد ایشان
 باشد از هر مرید آنچه مقام آن به دست
 هم مخالف بخلو ظنیک بود و نفسا نه
 و آن مقامیکه زهر متوسط باشد
 در آرب طلبی هست رکوب احوال
 در مقامات ادب را بکنند استعمال
 منتهی است مقامی بره محمود ثبات
 از مقامات در نیجا چور رسد کرد عبور
 اینک آنم در سیده محل تکلیف
 متغیر نکند اینکیش احوال یک
 شد برابر بدل ادبکی خوف و رجا
 اکمل او جمع شد و خوابش بیدار

هست علم و عمل موهبت ای اهل صفا
 کرد از موهبت او در ره عرفان اکمل
 که نر او را با و تمیت جو امع کلم اند
 آنکه باشد بوجودش طلب حق نجاب
 آنکه در سیرالی الله بود چون طار
 آنکه طو کرد درین راه سلوک عرفان
 بریدی نزد تا نشود صاحب وقت
 همه حال است در آنچه بود قال و مقال
 که درین عالم سفلی بود آن عالمین
 عدل نفس که شغلیست حق کیش
 هم تجرع بمرات پی او شهید است
 الحذر هم زهوا یک بود شیطان
 هر زمان میل دل او سوی رابط باشد
 هم مراعات ره صدق بهر یک احوال
 لب خود را نکشاید یکی قال و مقال
 هم اجابت بر سوی حق بودش در رجا
 ماسوا الله بود هر چه از آن گشت صواب
 اینک البته بگویند که شد ز اهل یقین
 اثری هم نکند اینکیش احوال یک
 چیست منع و چه عطا هم به چنانچه
 هم جنونش خرد و مستی او همیشه

کرد اقرار چو قصاب بهوش آمد با
 صحت قول چو شد بر دل آلود پدید
 نیز راوی نخستین و گری نقل گفت
 میگند شیتیم با و بر سر یک پل روز
 برگزیده فاکه بسیار همی برد کس
 خواجه فرمود که بر دست من این بغیر
 خواجه فرمود که این فاکه گوید با من
 از کف مرد و تمسکار تو را را بر مان
 بر آن می بردم تا بخوردند شراب
 مرد بر روی در افتاد و گریه هوش نداشت
 گفت والله ازین راز کس آگاه نبود
 بعد از آن بر در شیخ آمده و توبه نمود
 کرد هم راوی مذکور یک نقل دیگر
 میگند شیتیم بهر ای اونی که برخ
 از یکی خانه شیندم شرو شورستان
 هر صد از دهن شان همه بر می آمد
 خواجه در خانه بگردید به بلین فرود
 هر کس از خانه بدون آمده فریاد کن
 هر کس که جگر آتش و سیاه شده است
 بعد از آن جمله بر شیخ انابت کردند
 بست و قسم که حکایت نمود او مسلول

راست است آنچه بگفتی همین می محمد از
 توبه بردست نمودش بسبوی او گردید
 وز ره کشف دروش در اسرار بسفت
 بنجم از خدمت کفشیش نشاط اندوز
 بار سر کرده از آن فاکه انار بس
 مرد گفت از برای چه چو بشیند بگوش
 که خدا را تو مراد از دستش امن
 تا نایم به پیش تو ز جورش بر مان
 نقل سازد ز من آرد بر من بیخ و عذاب
 بهری باز بهینای درون چو ش نداشت
 غیر حق را بسبوی راز دلم راه نبود
 بود تا بود سر خود بکف پایش سود
 وز کرامات خوشش گفت حدیثی خوستر
 که بز گیش پر آوازه بود گنبد چرخ
 کوه نم بردم انداخت سر درستان
 بوسی بد زان بمشام همه در می آمد
 خواند در حال بد با نیز نمازی در و
 تا که بر لب از آن با و ده حمار زان
 خم خم با و در آوند همه آب شده است
 هم ز ناپاکی می غسل جنابت کردند
 کرد احوال بعیش همه در وی مذکور

خواجه اندر فوهرن کس از ان اهل عبادت
 آن دین با که فرد لقمه بسرد و بنویسد
 سوی اسلام دویدند بخت فی الحال
 همه گفتند که در باطن ما چون بر سید
 گشت منسوخ زد لها همه دین سابق
 خواجه گفتا قسم عزت معبود مرا
 که شمار وی با اسلام دهدی تا و دیده
 تا شیاطین شما پیش نیاوردندش
 خواستم از در حق کاین همه را بخش من
 بعد از ان سبب بر چشم فرود آورده
 بعد ایشان همه بر اهل قرابت رفتند
 دین اسلام بر ایشان همه ظاهر کرد
 هست نقلی و گرا از کشف کرامات شیخ
 بو محمد که بود نام نکو لیش مسعود
 گفت وقتی بس راه برابر با او
 میگذشتیم نزدیک سووق میان بغداد
 سوی دکانی از ان سووق چو بکشا و نگاه
 سر جد اگشته و هم پوست تنش کرده باز
 شیخ در سووق با ستا و بنزد قصاب
 گوید اینک بمن این مضغ که من دارم
 گشت بهوش چو قصاب نیدین اول

لقمه با که لبین از وسعت اخلاق نماند
 لقمه با که گرفتند نخوردند و نه بنویسد
 همه ز ایمان و از اسلام گرفتند کمال
 هم ز حقیقتش دیان همه باطل گردید
 شک در آمد بدل شان ز یقین سابق
 که جز او در دو جهان نماند مقصود
 یعنی ایمان بخدائی خردا تا و دیده
 میل و خواهش بدل خویش نیاوردندش
 حق به بخشید که حق آمده در فضل من
 همه از کشف حقیقت بوجود آورده
 پیش ارباب قرابت بنصیحت رفتند
 مهر اسلام گزیدند چو ما هر کردند
 یک حدیثی خوشی از خارق عادت شیخ
 که در احوال و در افعال خود آمد محمود
 که با شراق کسی نماند همه برابر او
 از پی خد متشن ماده بجان خرم و شاد
 گو سپندی بنظر آمدش آجانا نگاه
 با چو زخمی که جراحت کندش پوست
 کرد با وی زره پندید میگوید خطاب
 دم مسفوح بتن مرده صفت میدارم
 با چو گا و یک ز بسبب شدن قدر حال

سهر و رویش در آمد بدرون حجره
 عونه دادش که بود تشنه تو آب جیتا
 خواجه ارشاد بدو کرد دیگر دانش باز
 باز پس آمد و از هیبت او نتوانست
 گفت وقتی دگری خدمت او بازیم
 پس از آنگاه که از حجره در آمد پیرو
 بانگ زو حضرت بنجر از دوو باز آید
 لیکه وقایع نیازیم که زحق راز آید
 ای خوشحال مطیعان بنو که نزل
 هم در آثار بزرگیشان به پیش اصحاب
 شسته بودیم نیز دیک عم خود روز
 که کسی آمد و گو ساله بر شیخ آورد
 گفت من نذر شما کرده ام این گو ساله
 خواجه فرمود که گو ساله بمن می گوید
 گوید او نذر پی خواجه ضیاع غیر من است
 لیک کردند مراند ز پی شیخ علی
 بهدین بود که آن مرد دیگر باز آمد
 گفت این بهر تو و آن پی آن پاک است
 آمدنش سینه سیو و دست نصاری برزم
 شیخ اسلام بر آن جمله کسان عرض نمود
 لیک ایشان همه انکار نمودند تمام

ایتاد از ادبش پیش ستون حجره
 تا شود مقبلس از نور رسید از ظلمات
 که در راز و نیاز است در نیوقت فراز
 که جوابی دهدش خضر ولی خود است
 بو که از لطف ملاقات سراز از آیم
 گوش محکم بگرفتس که سرش گشت نگون
 با سخن تا که حیات آمده و مساز آید
 اگر این وقت رود و گوز کجا باز آید
 لی مع الله ایشان دم زند از طغیسل
 کرد نقلی ز کرامات چنین شیخ شهاب
 آنکه بود دست پی ماره رشد آموزی
 باز گشت از شرف خدمت و گو ساله سپرد
 که بود محم در اذائقه چون بزغاله
 هم بدین حیل خلاص از کف من جویم
 کرده اند آنکه در اندر شما غیر من است
 آنکه مشهور جهان کلو کار و سل
 هم بگو ساله دیگر ز خطه باز آمد
 نذر کرد ز پی آنکه و رانام علی است
 آنکه با کفر و ضلالت ایشان جزیم
 کاندرا نوقت چنین عرض و فرض نمود
 کانه از آنکه کفر بدیدند اسلام

ای حال صفت
 وقت از بیخوابی
 که شرف از
 ریل

ضیاء الحق والدین ابو نجیب سهروردی قدس اللہ سره الغزیر

یارب از حرمت آن خواب ضیاء الدینی
را سخاوتش همه خوانند که سلطان من
بود در دین پیغمبر چو امام بر حق
مقتدای همه اصحاب طریقت در فقر
پر تو عارض او صیقل آئینه صدق
جلوه وحدت فی الذات بکثرت یدیه
بود در جمله اطوار در اشان عظیم
در شریعت علما را سوی او بود رجوع
فتح باب همه ارباب حقایق از وی
ساکنان عمون او رحمت لقطع عقبات
عارفان بسوده سر خود بر کابلت
این حکایت که وی از رفعتش دارد
در نهانخانه قدسی بره معمولی
بر در حجره نشاند بر او رزاده
یعنی آن شیخ نیشوخی که بود شیخ شهاب
عام تا وقت حضور بی بکریم خاش
حضرت خضر که در دهر غریبست لقا
آمد گفت برو گو که خضر آمده است

مصطفی جمع رجال اللہ و اوستینے
عارفانش همه دانند که بران من
هم بر آئین طریقت چو هم نام بر حق
پیشوا می همه ارباب حقیقت در فقر
پیش ارباب لا خازن گنجینه صدق
صورت کثرت اوصاف بودت یدیه
که گرد برده درین ره ز عظامان عظیم
در طریقت عرفان داده با دوست پیوع
حل عقد همه اصحاب و قائل از وی
کاملان از در او گشته رفیع ال درج
کرده اسقاط اضافات زیر محبت
بر کمالات و بزرگیش دلالت دارد
داشت وقتی بسوی یاد خدا شغول
حسب رشا داشت و عجب حسن جاده
آنکه فیضانش چو خورشید جهان بتاب
ره نیابند بخلو مگره اخلاش
مروه هر زنده دلی در هوس آفتاب
چه بر آورده نهال تو که بر آمده است

۵۰ بزرگترین شیخ که از آنرا کفر می شد سلطان عالم بود

که در روی هوا جرعه آبی پرتاب
 خیز آب چو پایش رسید آن پرورد
 یعنی آن بهوش که درفت از بازدم
 هم دران عالم رویا برسدش بر سر
 خیز گفت بهوش آی و بالبلین می
 گومی ما راست بدرگاه رسالت تقلید
 آنچه فرمود به فرموده یقین دارم
 نشانیسم بحق ذات خدایا بدلیل
 سکه بشناختم اورا بجلاک تمسکین
 که بخوابی که درین بحث جوانی بطلد
 آنکه تقلید توحید با و هست مرا
 تو دلیل ره توحید از ان شاه پرس
 آنچه بشنیدی از زخم جوانی شافنی
 گشت چون فضل خداوند جهان یارو
 نفس و اسپن آنکه که باخر بر رسید
 وادش این همه خداوند رفیع الدرجات
 خامه عجز چه یارای نگارش دارد
 اندر آنوقت که شیطان سر ما آید
 این سبک بارگش را چو سگی پندارد

کما پنجان بر رخ مبهوش بیانشند گلاب
 که از آن آب بدر رفته اش را بدرد جو
 بخت ناساز که بودش بسر ساز آمد
 فخرز یافت نهایت بجا بش مضطر
 داین همه چرک دلیل که ترا هست استو
 می ندانیم دلیل به ثبوت توحید
 کان بخاتم صفت نقش نکلین دارم
 حاجتی چیست درین ماده مارا بدلیل
 بقین و بقین و بقین و بقین سقین
 روسوی بارگه باشمی و مطلبه
 در سلامت رو این راه کوه هست مرا
 من چه دانم هم از ان هر دو آگاه پرس
 هم بدانگونه باودا و جوانی کافنی
 زود در مانده شد البلیس گذشت از
 روح با دولت ایانش سوی جملد رسید
 که چنین بود در انفاش خمش و برکات
 اینقدر لیک بدرگاه گذارش دارد
 بنده را نیز خدا را مدوس فرماید
 سگت زایش درین تا زودنگی پندارد

درین کتاب
 درین کتاب
 درین کتاب

ذکر و منقبت سلطان الصدیقین حضرت خواجسته

مطهر گشت که ما وقت فرعیم و موصول
 در پی محکمی خویش ولی مانند دوام
 هم بود اینتی هفده صد آورد و دلیل
 هست حدیث حق چو زاصل بیان
 این از ان بود که او علم و خرد و افروخت
 تراذ کیا نامی زمان درشت بطبیح ذکی
 منطوق و فلسفه را آنکه نمودست انشا
 کس حج او قدوه دین نامه در علم کلام
 الغرض وقت فانش چو نبر و یک آمد
 محقر بود که آمد برش ابلیس فواز
 بر ابلیس آن هفده مدش بود دلیل
 او بطلین و لیلیش همه محذورش نمود
 قوت علمی اور است چه حاجت به ثبوت
 فخر از می شده در مانده برقع الزام
 کس مع اندم چه تواند که آورد دلیل
 بود نزدیک لعین همچو خود از ره بر دوش
 که یکایک سخن خواجه بسیارش آمد
 اندر آنوقت یقین کرد که اور است بگفت
 بسوی خواجه تو چه نمود از دل خویش
 خواجه بنجم در آن وقت همی کرد وضو
 او با شراق که شست آب باطن در نیت

در ابلیس چه اندیشه و تشویش فصول
 کرد روشن ز بر این مبین شمع غلام
 یک و لیلیش ز ره عدل نیندشت عدل
 مومن ست آنکه می اقرار نمود از ان جان
 هم از این بود که غنی نه از ان کاشت
 هفده صد و شت بدان طبع بر این کی
 از سوی خویش جدا گانه بطور کما
 زان لقب شده در رو سعت گیتی با نام
 عالم اندر نگمش تیره و تار یک آمد
 کرد در سله وحدت از و بخت آغاز
 چون آرد بخت با و آن همه نمود دلیل
 تا بحدیکه در اساکت و خاموش نمود
 که معلم شده بود آنکه برای ملکوت
 ملک الموت دین تا کندش کار تمام
 کز در امیر سدش دم بد می با ناکتیل
 در جهنم همگی خمیه خسته که بر دوش
 خدمت خواجه شبی بر مفادش آمد
 آنچه شتفت از و آن همگی راست شتفت
 هر همی تا نندش نجم همی بدل ریش
 روی آورده سوی حضرت حق از سینه
 جل ابلیس تبایب رسن اور اور بافت

جز به تبعیت سنت نوشتند برات
باشدش مرتبه در چشم جهان اعلی تر

واندرین جانی مردم ز علو در جات
هر که تبعیت سنت بودش بالاتر

حکایت امام فخرالدین رازی رحمه الله

که پیش تیسیم او داد اجازت مارا
لیک بروفق سماعش کنم اینک تجر
از برای طلبش رفت به پیش کبری
که زخم خانه بسوی بسر خویش بسیار
خواست رخصت کند و رخصت تعلیم نیت
تا زمانیکه دولت در سر سپدار بود
گر یکم شد از ان نیست به تعلیم مجال
بهم کلمه فی ازان طماع ناسازدود
یابد آخر چه معنی چونند اوند اول
که در عیسی نه هدایت کبسی نه مهدی
کاین سامی است که سود دهرت در قیام
بگه مرگ بخواهد که برد ایسان را
سیل بر پاقتد و میکند از حج ذرخت
پیش ارباب لا دولت عجبی عجب
گر بود در دل تو میل سود دولت دین
کرد از طوع قبول آنچه بگفتا با مام
که بیکروز در اندیشه آن راز آمد

نقل فرمود چنین خواجہ محمد موسی
می ندانیم کجا دیدوی اندر تفسیر
در دل فخر چو شد شوق طریقت پیدا
خواجہ فرمود نگه کرد چو در وی پیدا
فخر رازی سر خویش از خط زمانش تپان
خواجہ فرمود نه تعلیم سزاوار بود
در چهل سال ریاضت بسو کامل حال
خواست رازی که بسوی طغش باز رود
بی نصیبی که ندادند و راز روز ازل
با سینه رفت چو فرمان خدا لاسک
باز فرمود شبی واردین خانه قیام
زانکه البیس عدوی است قوی انسان را
جان بر می سهل نباشد چو نشد مشکل
هم از اینجا است که گویند قیام کیشب
حالی از فایده نیست همیدان بقین
داشت توفیق سعادت چو کسب انجام
پس از اینجا بسوی خانه خود باز آمد

بود از سلسله فیض نشانش مردی
 گفت چون ست بدین سلسله بتی خود را
 گفت این را سببی هیچ بنید انحصیت
 بسکه یک نوبتم این واقعه را بر بود
 آنکه رفتم پی تحصیل طهارت کسری
 هم در آشنای وضو عیبتی آمد بر من
 دیدم از چشمم که دیوار و در قبله کشا
 می نمود آنکرم از دیده عرفان محفل
 بود شخصی که بر سیدش این چیست گو
 گفت با من فلک مشتری روشن او
 ساعتی شد که دیدم بنگاه ثانے
 همچو خورشید در نشان فلک از بر تو نو
 گفتم این چیست کی گفت که نور مجد است
 دل درویش ازین واقعه آمد عجب
 بعد از ان گفتمش اینها زبان میگویم
 یا نم پیش تو ترجیح میان هر دو
 بلکه زین واقعه انیست بزدم مقصود
 لیکت از وی که بر خلق کرامت کرد
 ویز و از بهر ثبات قدم او بطریق
 شیخ او را بد هر جلوه برو در رویا
 در نه پیدا شود این فرق مرتب در

آنکه بود ست درین راه طریقت فرد
 وز در حضرت سلطان شکستی خود را
 غیر کشنی که در باز نه بنیم تا ز لیست
 وز همین سلسله ام حسن عقیدت افزود
 وز ره صدق همین ساختم از نهر وضو
 غفلت و بخودی کرد است در من
 وز سوی قبله فضای شده پیدا بسواد
 فلک مشتری وز بهره و مرجع و رحل
 اولین حریح که حریح نهیمن چیست گو
 نور شاهی ست که بسطام بود مسکن او
 آسمانی دگری تا با فوق نورانی
 همه در نور و ضیا همچو تجلی گه طور
 وین همه نور و ضیا لیش و نور مجد است
 گفت الهی پی این کار عجب چیست
 تحت فوقی ز پی رتبت شان میگویم
 باز گویم بر تو رتبت شان هر دو
 منسک هر دو بزرگند بسک محمود
 حق بهر مشرعی آنرا که حوالت کردت
 می نند فرق پی بجزم عقیدت بفریق
 هم بان رتبه که بنید در جانش علیا
 ترا آنکه سجد همه اعمال و مکاسب در

و اینست

ایک یک تیر کہ برسینہ پاکش آمد
 برکشید ارچہ وی آن تیر برون از سینہ
 نیز گویند کہ در وقت شہادت از دست
 وہ کسشن بعد شہادت تو است کشید
 چون بجاکشن سپردند عزیزان نامچار
 صدق گوہر اسرار معانی و علوم
 انتسابی چو بان پیر طایقت کردہ است
 ما از ان محتشمانیم کہ ساعت گیرند
 بیکی دست می خالص ایمان نوشند
 شش صد و پچہ از ہر جہتی گشت شہید
 شیخ راخیل مریدان ز شمار افزون
 ایک فرداندہی چند از ایشان بجا
 مجددین است از آنها و کمان جندی
 ہم از ان زمرہ بود شیخ علی لالا
 شمشیر بریز از آنهاست جمال گیل
 کہ در خدمت پاکش چو لہی جانبار
 ہم از و عارف باختر ز شہ عرفان شد
 پدر عارف رومی ہلم ز ایشان بود
 مجددین آنکہ ز دریای کمالش میو
 قصہ خویش بگفتہ است چنین کہ الدین
 با زید آنکہ برین طائفہ سلطانی داشت

سبب سخت قوی بہر ہلاکش آمد
 ایک بگذاشت روانش وطن دیرین
 پرچم کافری انگوٹہ گرفت آن سر مست
 ہر قومی پنجہ بزور آوری پیش رسید
 پرچم از دست بریدند تیغ آخر کار
 گوہر فلزم عرفان ہدی عارف روم
 بہین قصہ بگویند اشارت کردہ است
 نہ از ان مفلسگان کہ بز لاف گیرند
 بیکی دست و گر پرچم کافر گیرند
 کس چو او صاحب اسرار ندید و نہ شنید
 ہر کی در وہ عرفان و ہدایت رہبر
 مقتدایند در باب ہدی و عرفان
 ہست سعد جموی نیز مثال جندی
 کہ در باب ہدی کار گرفتش بالا
 کہ چو او را بہری دید نہ چرخ نیل
 راز دارہ دین آمدہ نجسم راز
 در اقا لیم کرمانی ہدی سلطان شد
 کہ نبرد ہمہ کس عارف نیشان بود
 کہ کبش راز در نجم ہدی آن اوست
 کہ سرائل یقین است بر اہل یقین
 ہر نفس بیۃ او نعرہ سبحانی داشت

شاه خوارزم خود از شهر چو بگریخته بود
 دیده را شیخ ازین حادثه در نرم آورد
 سعید را نیز طلب داشت و علی لالارا
 آتشی هست که از شرق برافروخته است
 التماسش کرد ند پس آنکه اصحاب
 پی اصحاب تو بشدیز و سمنند آمدند
 بتوافق قدمی گریزی نیست بعید
 شیخ فرمود ز ند خون شهادت جویم
 چون شما اذن من نیست که بیرون دم
 پس از این راه یاران جزاسان رفتند
 هر که آن لشکر کفار رسیدند بشهر
 شیخ را زمره اصحاب که باقی ماندند
 همه را خواند و فرمود که قومو اینک
 تا چندین واقعه مشهوره عالم گردد
 خرقه پوشید و بدون زنت میا حکم است
 خرقه اش بود مگر پیش کشاده که جنگ
 نیزه بردست گرفت و براه آمد
 چون بجنگاه بگمار مقابله گردید
 سنگ در روی بد سنگه لان می انداخت
 ما بوقتی که بدستش یکی سنگ نماند
 تیر باران هم کف سار بگرداند او را

تا جمعیت شکر همه یکسخت بود
 جمله اصحاب که بودند فرا هم آورد
 گفت برخیز و بی پروا از همه کالارا
 بینی از شرق که تا غروب همه سوخته است
 وقت فرصت بچنین مختصه نیکو دریاست
 که در اشتر همه بهوار و دوحیند آمده اند
 گر توجه جز اسان بکنی نیست بعید
 من همین جا که منم جام شهادت نوشم
 سوی صحرا سوی کوه و سوکامون بروم
 بهر آن رهبر آفاق بهر اسان رفتند
 که برافروخت از ایشان بجهان آتش تهر
 باومی اندر خط مرگ طاقی ماندند
 جمع گردیدند هر خانه و هر سو اینک
 فی سبیل اللہ از این جهت که کرده
 که بدینگونه میازا بجهان کس کم است
 کرد از هر دو طرف با بغل خود بر سنگ
 بود مشتاق شهادت سو جنگاه آمد
 تا بمقدور بگمار مقابله گردید
 در نبرد آن یل میدان شجاعت است
 و رنگ تاز چو نیروی صف جنگ نماند
 دست و بازو همه بیکار بگرداند او را

شیخ الاسلام در آن دم بقعود به قیام
 سر فرو کردم و در پاش در افتادم سخت
 شیخ سیل بقفایم ز غضب محکم زد
 کرد و بخوری باطن دلم پاک برشت
 اگر ساینکه درین راه قدم خویش افشرد
 بعد از آن امر چنین کرد مرا پیر شاد
 باز گشتم چو من از مصر بعمار نوشت
 داری ایس بخدا من بر تان منم
 می فرستم تو میس رازر خالص گشته
 باز در خدمت عمار رسیدم در مصر
 مدتی چند پی فیض در اینجا بودم
 آن سلوک ره عرفان چو با تمام رسید
 شیخ فرمود بخوارزم برو بهر پستی
 گفت باشی بخوارزم کسانند عجب
 سکر اند پی راه طریقت همه ما
 باز فرمود بخوارزم برو پاک مدار
 نجم برگشته عمار بخوارزم آمد
 ای بسا اهل ارادت که بهوج شدند
 تا همه عسکرها را در راهی فرستادند
 چون در آمدن قضا لشکر گفت عمار
 ز آنکه خویش همه بودند زرش لکله فرود

داده بود از پی آن شکر و ضموم و سلام
 همچو مظلوم که شه را برود بر سخت
 آنچه در غیب بمن و بشهادت هم زد
 پیش ازین آنچه مرا گفت بمن گفت
 در جهان کیست که از سیلی او ستا و خود
 باز کرد و سومی عمار برو بادل شاد
 حرف اسرار چنین صاحب اسرار نوشت
 به دوستش بمن تا ز خالص گفتم
 قطره میدی بهت گوهر خالص گشته
 کوزه ام قند شد و ز خست کشیدم در مصر
 که بر آن شمس کرامات چو حرما بودم
 آنچه آغاز نمودیم با نجاس رسید
 ز آنکه اکنون شده در راه عرفان کبر
 که ز عصبیت و انکار بشوراید و غیب
 وز یکی کشف شهادت بقیامت همه ما
 دل ز تشویش چنین و سوسه نمناک مدار
 منتشر کرد و طریقت چو در اجزم آمد
 نور حق تا فتن چو پر دانه آن شیخ شدند
 سهل از تربیتش شده همه را راه وصول
 شیخ تشویش بدل کرد و جمع اشرا
 که شده پیر عساکر همه کوه و دامون

شیخ و در خانه غم خویش در آمد من حس
 شیخ و در شکر و ضو گوشت چو مشغول نماز
 همه تن منتظر آن که سلامش بکنم
 همدران محطه که استاده و بر پا بودم
 دیدم آنکه که قیامت شده قائم آنجا
 بجرمان را تبعیدی و جفائی گیرند
 و اندر آتش همه را از ره کین فلکند
 هم یکی پشت بر آن ره بگذر آتش بود
 بر سر پشت نشسته است یکی بر سر
 هر کسی گفت بان پیر تعلق دارم
 آنکس را در سر راه راهی سازند
 دیگر آنرا همه بخوف و خطری سپردند
 بر سر من همه ناگاه رسیدند بهم
 گفتم آنکاه بان پیر تعلق دارم
 که بدین یک سخن از لطف عطا می کردند
 چون را گفتم و بر پشت بیالارستم
 چشمم و اگر دم و پس دوز بهان را دیدم
 کاد یکی سیلی سختی زده آنسان بقفا
 گفت زین پیش یک اهل حق انکار کن
 هر که از سیلی سخنش بزین افتادم
 چونکه باز آمدم از غیب پیشش رفتم

اندرون آدم از فرط ادب باز دهم
 مانند استاده بیامن بره عجز و نیاز
 صدت گوش پر از در کلاش کنم
 پیجوی کردی سر هوش خرد نابودم
 دوزخی هم شده ظاهر ز قفا می آبخا
 که بسیل همه را که بقفا می گیرند
 وز بلند می فلک زیر زمین نمی فلکند
 پشت خاک نزدیک در آتش بود
 که مراد راست نبرد همه اغراض ترگ
 یا من در اندام و چاکر و خندت کارم
 مورد رحمت و اکرام و عطای سازند
 بی محاباش در آن نادر و سقر می سپردند
 تا مرا نیز گرفتند و کشیدند بهم
 و ز درون تخم عقیدت بدرون کارم
 و ز گرفتاری تصدیق را با هم کردند
 بر سر اوج بلند می چو شریارستم
 بر سر پاش قدام قدش سپیدم
 زود بر روی در افتاده قدام از پا
 که چه کبری شوی از کبر تو پندار کن
 آنچنان که فلک افتاد بگیتی آدم
 در درون معرفت عیب پیشش رفتم

با دادان به خود شیخ طلب کرد مرا
 گفت بر نیز و سفر کن که همی با پیوست
 سازم از عهد و ریاضات در آمد در کوک
 مدتی چند در اینجا چو سر آمد ما را
 شیخ عمار به فرمود از اینجا بر سین
 خدمت روز بهان رود که وی بن پیوستی
 باشد او از سر بر شور تو بیرون برش
 باز بر خاتم درخت کشیدم در مصر
 چون رسیدم بسو خانقش در قسم
 بر در خانقه او چو رسیدم از راه
 چه جوانان و چه پیران و چه طالب بودند
 هیچکس زان همه طلاب نپر خست بن
 همه در آن خانقه شیخ کسے دیگر بود
 در سخن کردن از آنها چو بل تر رسیدم
 گفت در گوش من آهسته که در بر دست
 چون بدون رفتم از آن روز بهار دیدم
 شیخ گرفت و ضو را چو باب اندک
 که درین قدر وضو ساختنش جا بزیست
 دل من گشت که این شیخ چگونه شیخیست
 کاندرین عرصه وضو را چو با تمام رساند
 قطره آب چو بر روی من خسته رسید

هم اشارت سو می تعلیم ادب کرد مرا
 خدمت یا سر عمار ترا شاید رفت
 مدتی نیز به پیشش گذراندم بسبب
 در شبی باز بهین خطره در آمد
 بسوی مصر کن اشهب نمود را همی نیز
 و اینمه نخوت و پندار و سیه سستی را
 سیلیش بصفی سیل زبچون بژش
 حسب فرموده عمار رسیدم در مصر
 چون گدایان بسیر با گردش قدم
 شیخ در خانقه خویش نمودست آن گاه
 آنجا همه سر ز بر مراقب بودند
 نظر لطف از اخلاق نینداخت بمن
 پاسانی ز پی منع کسان بر در بود
 رفتم و شیخ که امست از او پرسیدم
 ساز و آنگونه وضو کان کتب مستنون
 با همه علم و خرد شیخ جهان را دیدم
 از ره و سوسه در خاطر م آه این شک
 و انما از علم طهارت چو من اذنا زیت
 با همین سبب همین شیخ چگونه شیخیست
 دست بر روی من از زو کلمات نشانند
 در من خسته از آن بجزدی گشت پد

آنکه در پهلوی آن صفت پوشان بود
 بجم میگفت که ما را همه به بخور
 آنقدر ریخ و مصیبت نکشیدی دل من
 که بدل بیش ز صدوا شتم انکار سماع
 طاقت نقل مکانی چونید اوم دست
 ساشی بود که کردند کسان عزم سماع
 کوز گرمی سماع آمده بر بانسیم
 دست گرفت بگفتم چو بله خبر سینم
 بکنار میکشید او چو در آن بزم سماع
 در زمانی چو مرانیک بگردانید او
 چون بگرداند در آن بزم سماع بسیار
 دل من گفت که در حال بخوابم افتاد
 چون بخود آدم از حالت بهیوشی خوش
 نوشتن را همه صحت حسبی دیدم
 شد از آن بازا ارادات بدل من پیدا
 روز دیگر بسبب خدمت پاکش فرستم
 پس شدم من بسبب کوه عرفان مشغول
 چون ز احوال درونم خبری شد در دل
 علم ظاهر چو همی داشتم از حد وافر
 که شدی بانبر از علم حقیقت اینک
 گیرم استا و تو در راه طریقت باش

پی آن مشتری قوس بدی میزان بود
 هم غریبی ز وطن بود ز خویشان دور
 که ز آواز سماعم بر میدی دل من
 گوش کی داشت تحمل که کشد با سماع
 لاجرم بود در آن صفت را جای نشست
 گشت آراسته در خانقش بزم سماع
 گفت خواهی که بخیری تو بی تسکینم
 یک چون زانکه منتم چو شایسته سینم
 که ز دل خویش نمیداشته ام عزم سماع
 پیج طاقت نه مرا ایک بگردانید او
 بعد از آن داد مرا تکیه بر روی دیو
 یک نفس هم بسبب سخاوت استاد
 از تنم رفت همه شدت به بخوری پیش
 که تو گفتی المی پیش ازین کشیدم
 بر ولایت که در ابودم مرشد شد
 در زمان دست ارادت ز شغف بگفتم
 حسب ارشاد شستم بیکه گنج خمول
 هم ز تاثیر نگاهش اثری شد در دل
 زان مرا خطره در آمد بهی در خاطر
 بر تو بکشاد خدا راه طریقت اینک
 مبلغ علم تو از شیخ زیادت باشد

بیزازد کرد درین باب با جازت حاصل
گشت چنان فالسغ از وی دلش نشان بر قفا
همدین دید بر وی که رسول اکرم
کرد و درخواست از او کینتی انداه عطا
بوالجانب آنکه مخفف بودش نون فرمود
کرد اندیشه چو زان واقعه با باز آمد
اجتناب از همه سیاب جهان باید کرد
کرد در حال ز هر گونه تعلق تجرید
گشت اندر طلب مرشدین آواره
سیر سید او بر آن سیر طریقت که نخست
سبب آنکه خود او بود بسی دانشمند
که رسید او ز ره در و طلب نخرستان
چون در آن شهر بزرگ پول در آمد نگاه
بایچکس جای بنیاد که ز خوش فکند
شد چو در مانده درین غم دل زارش بخند
که درین شهر گنج مسلمانان نیست
تا کسی جای دینی سرو سامانی را
گفتش آنکس که درین شهر بود خاقانی
گر تو آنجا بروی عزت و حرمت بکنند
بهم پرسید بگفتند که شیخ اسمعیل
نجم دین رفت در آنجا و اقامت درین

تا که کرد و با ما دیش بر شید و کامل
باز گشتن خود از آن سولس تکمیل بخواست
بر سرش آمده از لطف عنایت خرم
بوالجانبش ز لب پاک برون داد و صفا
که سر او ز ره لطف بگردون فرسود
معنی کینتش آنگاه همین ساز آمد
روی بر تافت زد دنیا که چنان باید کرد
پیر ره جست که معیت کندش همچو مرید
که از ویست دین راه طریقت چاره
یک ارادت ز سر صدق نمیکرد در دست
سرسن بایچکس از ناز فر و نام چند
سر ز منیکه ز بس شور و شعب شورستان
گشت رنجور و بیفتاد ز بس سختی راه
بزرگین او فتان بر که در خوش فکند
آنرا از غصه بر آشفت و ز مردم پرسید
و میباید بهایم صفت انسانی نیست
بر سر خوان کرم پیش بند تانی را
ز لب سجاده آن آمده سخی چو شسته
هر ترا همچو مریدان همه خدمت بکنند
که وسیع است در خوان کرم همچو خلیس
در یکی صفت رنجوری او دیکر شید

زین بوی که در آن است
لطف
که صفات سوشین
نیت با کون جهان
سقا و ایست آن
نوری که در آن است

غیر حق بود بر آن خطره که اندر دل من
 آمدیم از دور بابای فرج چون بیرون
 یک چیز که بخوانی بدو سه روز آنرا
 پس اگر آموختن علم و اگر تو ایست
 وقت شب چون بسوزد بر فتم دیگر
 گفت ویروز تو بگذشته از علم یقین
 دان که آن مرتبه محکم یقین بود
 بر سر علم چرا میروی اسروز بگو
 پس ازین ترک نمودم همه درس تدریس
 گشتم از بهر ریاضات بخلوت مشغول
 شد در علم لذتیم کشودن آغاز
 بر دل من بود از علم لدنی بکشود
 باز از آن علم نخستین می صفت دلم
 می نوشتم سواد راق نه خود نکته چند
 نه دو بابا فرحسم باز در آمد از دور
 گفت تشویش ترا میدهد ابلیس وگر
 که دوات و قلم انداختم از دست آنجا
 نقل کرده است چنین تسبیح عطارالدوله
 بحکم دین رفت بهمدان و بسوق کامل
 از یکی اصل شیخ چو در آن یافت نشان
 آن محدث کتب داشت چو عالی اسناد

منقطع گشت و سپرد خست از آن منزل کن
 گفت استاد کتاب تو نمائند است اکنون
 بعد ازین بیکه ازین نهد در با کن جانرا
 این بخوان از من مین بعد در تو دان
 دیدم از دور که در آمد بر من آن رس
 گوچه حاجت که بیانی صفت با پسین
 آن همه را از چه معنی زده بر د تو راه
 و اندرین کوی چرا میدوی امروز بگو
 گشته فارغ ز حدیث جمعه و یوم محسن
 زره زهد بطاعات بخلوت مشغول
 گشت از غیب هم ابواب راوت فراز
 دان ارادات که عیبی بود آنهم نبود
 حیث باشد ز من آن سخن شود گفت علم
 که پسندیده بود در نظر در نشمنند
 بسیر وقت من او همچو صبا کرد و گذر
 میکشد و سوسه است جانب تدریس در
 باز پرداختم از درس نمودن خود را
 که بسی ترغش بود سمسار الدوله
 در حدیث نوی کرد اجازت حاصل
 هم از آنجا سوسی پسندید گشت روان
 بگفتش بی این مشغله عالی او استاد

و خشم گریه بی من بزیارت بروم
 کرد استاد با صاحب با و مهران
 بر در خانقمش خادمی از آزادان
 اندرون رفت چو آن جمله حجت را دید
 گفت بابا فرحش گوی باین شتاقان
 گو در آیند گرانگونی تو انست آمد
 شیخ فرمود که چون پیش ازین از لطفش
 معنی راز نهانی سخنش دانستم
 هر لبای که مرا بود برودن آدمم
 دست بر سینه نهادم چو مصیبت ز ادب
 هم زمان جمله درین کار موافق گشتند
 آمدیم از پس این در شرف خدمت او
 ساعتی چند چو بگذشت بخدمت دیدیم
 حال بروی ز کرامت متغیر گردید
 قرص خورشید صفت گشت چو نشان ریون
 جامه و خرقه که بر دوش تنش یافته شد
 از پس ساعتی آمد چو بحال خود باز
 زد و برخاست مر آن جامه برین پشاین
 گفت ما را که بود تزکیه خوشتر اینک
 وقت آنست که سر و فرودان گردمی
 حال برین متغیر شده از تا شیرش

و این همه علم و خرد پانی غارت بروم
 از بزرگیش چو سید شت بدل آگاهم
 که گیتی شده معدون به بابا شادان
 خواست خصمت پی آمدن شان چو عبید
 گر شمایند لقا را بیقین مشتاقان
 که بدانسان بدر پاک خداوند آمد
 بهره مندی شده بودم ز فیوض انبیا
 به یکس گر چه نه آنست منش دانستم
 سز ز تسلیم چو گردون بنگون آدم
 زانکه در آرزو افش شب گز اندم به
 هر که بودند مرا یار موافق گشتند
 بنشینیم دمی در شرف صحبت او
 جمله رود او بیکسزان خرد سنجیدیم
 ناگهان در رخ بابا عطمت گشت پدید
 بل ز خورشید فزون تر شده تابان ویش
 هر چه پوشیده که بروی همه بشکافته شد
 آنکه بود دست در بار باب لا صاحب از
 دیگر از آتش عشقم بدرون جوشانند
 نیست وقت تو پی خواندن فقر اینک
 افسر اهل ولا صاحب فان گردی
 مگر سلیم زرد خالص شده از اکسیرش

تا بهر جای که می آمد و میرفت آن سبک
 حلقه کردندی هم دست نهادندی پیش
 هم نخوردندی و آواز نکردندی گاه
 عاقبت مرد چون کلبه بان نزدیکی
 دفن در زیر زمین گشت بفرمودن او
 سبب میل طریقت بل شیخ این بود
 بود وقتیکه لبوق طابش در تبریز
 آنگاه نامش شده مشهور بحج السنه
 زان تلامیذ که از وی سند عالی داشت
 در مس سیکر داز و نسخ و شرح است
 شرح سنه چو قصار ابا و اخر بر سید
 بودیکه در نشسته بجنور استاد
 شسته بودند هم آنجا زانمه جمعی
 در همین محل در آمد زورش درویشی
 شیخ او را مکر از نام و نشان می نشینت
 راه اندر دل و یافت چو تغییر تمام
 اندران حج چو رسید بکویین چه کس است
 همه گفتند که با با فرج تبریزی است
 هست جمله عالم کی از مجذوبان
 شیخ شد مضطرب بحواله در آن شب هفت
 با مد او ان تسیر خدمت استلوا آمد

شصت و پنجاه سگان گرد گردش و رنگ
 بهر تعظیم آداب ستاوندی پیش
 بر نو آله طمع و آرزو کردندی گاه
 همان پنهان بر کاشش شود از بار یکی
 یافت تعمیر عمارت پی آسودن او
 که در اول بدیش نحو پیش علم دین بود
 تومن شوری دل را چمنوده مهین
 آنکه می داشت با شمار و خبر تبعیت
 و اندران جمله تلامیذ که کس سالی داشت
 چاشنگاه و سحر و شام بحد و محنت
 محنت و زود شبش داد با شام نوید
 سبق خویش همچو انداز و باول شاد
 همه از روشی علم و هدی چون سمعی
 گشته از کیفیت بنده حق پیجویی
 یکساز دیدن او پیش و خورد در دست
 ترا تشنه می توانست ز کف او ز نام
 که مرا پیش رخ او در جمال نفس است
 که چو خورد شید در نشان گاه شری است
 هست حق را زانچه حق از محبوبان
 شب بسر کرد چو عشاق بیار یارب
 گفت جانم به تناس به فریاد آمد

از نگاهش شده فائز بولایت در حال
 نام او چرخ چو در دفتر امجاد نوشت
 تا در آن مملکت خود مهدی پردازد
 در وقتی که گرو برده از منبت رواق
 جلوه گر بود لب بد عز و لب بد جا به و جلال
 بود در صرّه اصحاب شسته آن روز
 در هوا صعوه را پیش نگاهش بیاورد
 نظر خواججه چو بر صعوه در افتاد ز دور
 صفت باز فرود آمده آنگه بر او
 رفت روزی سخن از بجزات صحاب
 شیخ نسیم و جمعی کوز مریدانش بود
 خطره آمد بدرونش که در امر وز آ یا
 که کند صحبت او در دل سبک تاثیر
 شیخ این خطره چو از نور فرست داشت
 بر در خانقش رفت و از مجلس بر قاف
 بر در راستا که نگاه سگه آبخا بر سپید
 نظر پر اثر شیخ چو افتاد بر او
 تیر شد و بخود شد در و تافت ز شهر
 رو چو از شهر بگرداند بگورستان رفت
 بسجودی مهدی سرزمین میساید
 بهره آمان که درین راه ز عرفان دارند

گوش مالش بشیند در حق با کمال تعال
 بعد از این شیخ و را از پی ارشاد نوشت
 کوس ارشاد و مهدی در همه سو بنواز و
 با جماعی که از و ماه در آمد بمحاق
 عارفان گرد بگردش همه تا صفت تعال
 جمله یاران صفت ماه ز خورشید اندو
 کرده و بنال بچو رستم بر او است
 صعوه برگشت و مر آن باز چو بگرفت
 خست از جنگل خود باز وی باز و پراو
 که به قرآن مست تم حرمت اصحاب
 هم به فزندی باطن ز رشیدانش بود
 هست کرامت مرحومه کسی اهل صفا
 کلبه نیز مس قلب کند اگر سیر
 چون ندانند که خود او علم در دست داشت
 آن کمال اثر از پاک نگاهش در دست
 پیشش استاد دم خویش هم بنمایند
 شد در آن راجح رحمت صفت با بر و
 دل سگایفت هم از معرفت عرفان
 با بنا حیکه می داشت بخود گریان رفت
 با همه عجز بر درگاه خدای می نایسد
 از سگ این نقل حکایت عجیب می آرند

که جهانی شده زیر و زبر از بیم و بال	بر سر شغل خود آنان ز بره کسب کمال
تا بمقصود رسیدند بدین قابلیت	تا گل وصل بچیدند بدین قابلیت
ایکه رو تا فته از دو جهان در ره دین	کی بمقصود رسی تا بنود شغل سپین

ایضا در ذکر منقبت سلطان الاکابر حضرت **سید**
نجم الملة والدين کبرای قدس الله سره العزیز

من مغنیه کنم از خامه مشکین صفیات	لفظ رفعت او که شنوی زلفیات
بوالجناب آنکه بود احمد و کبری بلقب	باشه ابن عمر و ابن خنیوم نسیب
هست وجه لقبش آنکه در ایام شباب	شد بر کس که مناظر معلوم و آداب
غالب مدزو و فور همه دانی بر دے	که بدین نام نهادند نشانی بر دے
نزد اعیان لقبش طامه الکبرای شد	پایه رفعتش از چرخ برین بالا شد
اهل عالم لقبش بحکم کبری گفتند	خلق بر چرخ معالیش تر یافتند
بعد ازین طامه زود حذف نمودند کسان	تا چنین نام خوشش سهل بر آید زبان
بعض محدود بجز آنچه با فتح البار	جمع تکبیر کبیر آید و باشد کبراء
اهل تحقیق برانند صحیح ست اول	بر لسان بلغائیز فصیح ست اول
می تراشید ولی در غلباب و جدش	چه توان کرد رقم از برکات معجزش
اهل عقان ولی الله تراشش گویند	دین نه در ستر بگویند که فاشش گویند
ز آنکه بر هر که که وجد قنادی لظرش	بولایت بر سیدی ز کمال اثرش
بود از مملکت آمده بازرگانے	چیده در شهر ز هر جنب طرب و دکانے
در دل از راه تفریح چون شاط اندوزی	بر در خانقہ شیخ در آمد روزے
حالتی داشت قومی شیخ در آن دم ناگاه	نظر شیخ بران مرد در افتاد بر آه

هدیه آورد و بخندست پی پوزش آمد
 بجای پیشه ستم کرد و ز انصاف گذشت
 خواجهر را چون نظر افتاد بر و ظالم
 گفتش ای خوبی رو یافته از شرم و حسد
 خونهای سر مجد این همه باشد حاشا
 پس سر حمله خلائق که باین شهر در آمد
 خواجهر ز نسیان نفس را ندوخته از بر گشت
 کاگردان شهر ستم پیشه هلا کو آمد
 عدد جمله سوار و سپهش نه لک بود
 چون دران ملک آمد ستم زد و از دو
 چنگ چنگیزی کشتن شه کرد عزم
 همه اعوان شه از تیغ جفاکشته شدند
 آمدند آن همه کفار پس از کشتن شاه
 تا گذارند بر او تیغ ستم از ره کین
 یکک زار رساندن نتوانستندش
 خواجهر فرمود بان لشکر یان بدست
 خواجهر کشتن خود است چو تاخیر شده
 این از ان بود که بعضی مریدان او
 بود باقی پی فانی صفایان و سه نو
 کرد تاخیر چو پزیت خود پس بر شید
 پی شان بود چهارم شغله سبحان الله

شرم بادش که بر امید نوازش آمد
 در درون داشت که روز نظرش میگذشت
 روی پر نور بگرداند ز سوی ظالم
 خونهای که تو آورده اینک بر ما
 باشد اول سر تو بعد ما حاشا
 بلکه اطراف بدنیز نشان خط بر اند
 همدران روز بر این سانچه خندی میگذشت
 هم پیشش شکر جبار ز هر سو آمد
 آنکه هم نیچه ده مرد دران یک یک بود
 نسیب و تاراج که میخواست نمود آنچه نمود
 زیر تیغ آمده هم شاه محمد خوارزم
 هر چه بودند سپاه و وزیرا کشته شدند
 بر در خانه خواجهر بانواج و سپاه
 زانکه بودند همه فوج سر اسریدین
 تیغ و شمشیر بر اندن نتوانستندش
 تا البته روز نیاید شما بر ما دست
 بر نیامد ز نیام همه شمشیر شده و ز
 از بعضی ساخته بودند بنف بر مان او
 تا که گردن ز تمام طریقت فیستود
 آن مریدان همه را در اصل حق گردانید
 و اندرین کار چهار و لوله سبحان الله

در این

کام در کام نگردید ز بان از شکرش
 شور دیوانگی عشق زیادت گشتش
 خیر باو خسر و هوش ز میوشی کرد
 مبتلای الم دور و شد اندر غم برب
 چشم خوبا برده ان کرد ز غم میل شکر
 کرد آواز طپیدن ل او چون بسمل
 روخت تار ز نظر خود بر و اقی یوسف
 روز روشن بگامش شب دیوچو شده
 مشک بر زخم دلش مرهم کافور فشانده
 چه شگفتی ست که کی صفتی مجنون شده
 سوز دل گوهره تخاله بلب آوردش
 قصه عشق وی از پرده برداشته
 درین حجر شیشه ناموس پذیر خوردش
 صولت سلطنتش داشت شعور در کار
 غم خون ریختش در دل خود محکم کرد
 تا بر افتد ز جهان ننگ بنام عشقتش
 تا کسان راز پی کشتن بچرم گشت
 حیف صحت که در خنده می آگشتند
 که چنین با چنین از شقاوت خون سخت
 از پس کشتن او در دل فرود اندیشید
 که ازین کار گرانی بدل شج آید

مانند خیمه زه کشر آه و بان از شکرش
 میل خاطر ز سلامت به سلامت گشتش
 زان همه یاد که میباشد فراموشی کرد
 لب و دندان ز خشن بر و شد اندر غم برب
 عیش شیرینش شد بدین همچو زنگ
 کاهش سلع ز غم ساخته بر کامل
 شد زین صفت از درد فراق یوسف
 آن قدر رنج بدل خورد که بنور شده
 ماه رویش بجنون آمد و بی نور ماند
 برگ سوسن که بودیش لب میگون شد
 آتش سینه بشور و لبغیب آوردش
 در نظر با همه آلبس گزاف داده
 چون کشادند من با تنواست سبب
 که بگردن زدن میگنیه کرد و سار
 ز خمها یک زوش طعن بران هم کرد
 تا نگونید کسان باز کلام عشقتش
 ظلم را کرد شعار خود و انصاف گزاف
 جرم ناکرده یکی میگنیه آگشتند
 ز انصاف نه بره چه منج عداوت ان بر
 مجد دین بنجم می را که مراد است بر
 خلایق سلطنت من پذیرد و شاید

لطیفه خیر باد کمال است
 که در وقت خلعت
 با یکدیگر گویند جبارا
 بینه خلعت سفر
 منحل شود
 از بار جسم ۱۲

از پس مات چون باخت به بیت اورا
 بخشش آنکه نه پی تکلمه عاجل گشته
 آنچنان شد که از و کیش گرفتند همه
 بود در روز از آل دم صاحب اقبال
 که مریدش با قوال رفیع گشتند
 از مریدانش یکی صاحب صا بود
 صاحب نسخه ای که ز همین خیل بود
 آدم بر سر مشین سخن خوشی در
 مجد دین آنکه بیارست شمال چو عروس
 هیلت انگینت بسی دخت محمد خوار زم
 التفاتی سوی او تا بکنز مجد الدین
 یک او طالب اسرار کماهی بودست
 زمان محبت که بحق دشت ز خود میخورد بود
 میل خاطر سوی غیر می بدل از کجا
 سالها در هوس کشتی فصلت بگذشت
 برگ گل وقف علاج دل بیمار شد
 لب و شربت عناب بر بخورند او
 در دندانش که ناسفته بود مروارید
 قوت جسم نیز در دوز یا قوت لبش
 عمل نوشین نه باعجاز میسمانی کرد
 بر زمینش ز سیمین برش آرام نیات

داو از رحمت خویش خلافت اورا
 که بیک چشم زدن مارن کامل گشته
 مشرب عشق ز او پیش گرفتند همه
 کما پنجمان در ره عرفان پی یافت کمال
 همگی صاحب احوال بدلیه گشتند
 آنکه در محض ابدال چو او تا د بود
 آنکه در راه ریاضت جل الیل بود
 آن سخن ماکه همی رفت ازین پیش در
 یافت بر بندار شاد و طریقت چو جلوس
 آنکه با عشق متمسکانه در افتادش رزم
 بهمنش از گل رخسار کند زور دین
 عرق در غنچه انوار آگهی بودست
 فاسخ اندر دل خود از همه نیک بد بود
 عیش و راحت ز کجا و دل حق جو ز کجا
 روز با در غم هجران بلالت بگذشت
 سبب سیمینش توان بخش تن از است
 ز کسش با دوه سرشار مجبورند او
 در دل غمزه او نه نشاطی بخشید
 بلکه بی قوت بفرسود روان در طلبش
 افعی زلف که گیر نه موسیقی کرد
 دل و گوش از زود پیش لذت دشنام نیات

کاشی کب
 و با قبول شین
 بهر سخن خود مانت
 دین از بهر دین
 که بدت خلیج از بی
 در گل خود بگذرد
 این آن کجا جان گشت
 کوشش صغیر است بهر سخن
 شود در شرح از زمین
 الاصلی زبان از کس
 در دنیا از دایم بود
 منجا است که
 کوشش با جویم
 در غیبت با نوبه می نمود نام

گمگمتمثل نلکوئی بود از وی ناشاد
 داشت از یمن طفیلے در آن سرور
 سنبلس بندی آن زلف مجعد کروش
 گریه اینچا ز سد فهم تو امی مرد فهم
 عارفان بر دل یافته کمال داند
 کمالان بلکه بخش قسمتیش غیب بند
 مثل آن همه بر قصه زنیب بزندان
 ماه حسنش چو بود از دل و صبر و شکیب
 حیلے حبست پی خرمی خاطر او
 خادمی را به فرستاد سوی مجد الدین
 گفت باوز من اینک برسانش پیغام
 چه کنی باو گران بازی شطرنج بن باز
 مجد دین داشت چو در خویش چنان طیبیت
 زود تر عرضه شطرنج فرو چسپیده
 رفت با قاصد و پیغام بر ابر بر او
 خواجہ فرمود بکن عرضه شطرنج فواز
 بر بساطش چو بفرمودن او چسپید بساط
 همگی مهره اسپیده به پیش بگذاشت
 کرد باز پیش چون آغاز به مهره که راند
 هر عمری را که برود او معرا کردش
 کرد چون مات در او اصل حق کرده اند

در تمثل جبروتی بود از وی آزاد
 چشم او روشنی از سر مہ مازع لبهر
 عارضش با همه اطلاق مقید کردش
 پیش را با معانی همه سری ست عظیم
 ناقصان بزنگش سپودہ حائل داند
 هم به برگشتگی طالع خود غصه خوردند
 طیب اند آنکه بدل حرف ز طیب بزندان
 برداشش نیب نخواستش رسانید اسب
 گفت با خویش رقیبی نسزد شاطر او
 تا بیاید دل نمکین ز لقایش کسکین
 کامی شطرنج درین شهر بر آورده نام
 یکد و بازی بمن عاشق جانبا بازیاز
 سر شپید ز فرمان امام ملت
 تا کند ز بخت قدمها سوی دل رسید
 با او یکد و نشست سر بست او
 در دل نمزده کوتاه بکن رنج دراز
 ز انبساطیکه وی از ناز نه چسپید بساط
 مهر کا سپیدش خواجہ به پیش خود داشت
 مجد دین را بمقامی ز مقامات رساند
 از وجود بشری پاک و مصفا کردش
 گوی بر او هم از آنجا که سبق کرده اند

لایحی
 بسطلاح شطرنج
 پیران مهره کین
 شاه و قاصد و پیغام
 حائل سازند
 خافت شاه
 کشت و از بازیان
 بندی او بگذاشت

است عمار و زیاد و گرمی اسیل
 زنان بخوانند بلبسته پیر تراشش مردم
 هم ز قصری رسد اوقتا به کیس ابن یار
 بحسن بصرش آن خنجره عمار رسد
 اندرین احمد عزالی و نساج بود
 غرض آثار بزرگیش حد افزون است
 وقت رحلت چو با و جام شهادت دادند
 قضا آن توبه ایچ چنین مسطور است
 ماه کنعان نکولی وهری مجد الدین
 خوب روی که در آفاق نمیداشت نظیر
 چشم هر کس که قناری بجبال رخ او
 بود پر و آینه شمع رخ او در هر بزم
 روزی آن یوسف کنعان پر و ارشاد
 شاه حسنی که همه روم و فرنگش نهاد
 فرزند انگیش از رخ سپهرین پیدا
 بحکم دین آنکه دین طایفه شطراک گشت
 خواب را چون گذر فقا و میان باز
 دل فردوسی چو بد نیسان بگامش آمد
 در یزدانش لصبغت گری کج کم و کاست
 حسن معشوق حقیقیش بوزان پرده نمود
 خوابه منجم که بود دست بملک است

کان همه در ره ایقان هدایت بویل
 در هدایت چو بی نجم هدایت بحسب
 آنکه از تربیت مرقضوی شد و لشاد
 که ز علی در دل او لعله انوار رسد
 که از ان تیر بزرگیش بر آماج بود
 بلکه از وسعت این مختصری بیرون است
 هر چه دادند به تبعیت سنت دادند
 بزبان عرفا تیر این مشهور است
 کاندران عصر نبودست چو او ماه چنین
 تجل از مهره نورانی او ما و منسیر
 شدی آشفته ماه رخ و چشم جادو
 دختر سیمبر شاه محسنه خواندم
 بر نوشته بیزار میسان بغداد
 شاطری بود که شطرنج همی باخت باو
 چه اسوار و پیاده بجالشش شیدا
 با باعث زمریدان سر بازار گذشت
 بر پادشاه نظر آقا و میسان بازار
 روز روشن بشعب پارده ما پیش آمد
 بر تاملانش بجزوبی و لطافت آرا
 صورت و سیرت زیباش دل دیده بود
 شاه باز که شکارش ملکوت بر جبروت

صوفی را چو بود میل درون کس سماع
 که بزرگان سلفت جمله شنودند سماع
 لیک باید که تکلف نکند حیث برود
 و اندران دم پرپی خاطر اگر می دارد
 تا بمقدور خود آرام بگیرد و روی
 در قومی باشد شش آن دارد و ضبط
 هم تنه چیز است در اینجا که نگه میدارند
 اولین شرط فراخی مکان است در آن
 سیویں شرط که باشد همه همچنان
 و اندانکس که بداند در قلب سلیم
 گفت آن خیل مریدان همه را پر شید
 کاستقامت ز پس تو تواند کردن
 هر قدر رنج و مشقت که درین راه رسد
 تا تواند بر ایضات کند صبر و شکیب
 آید از عمده آنها به تالی بیرون
 در آنکه از خرقة چو هر یک مشایخ گردید
 خصم او در نه مشایخ نمیدانند بجز
 و اگر صورت و معنی مشایخ دارد
 روز محشرنی او است مقامات رفیع
 کشته معلوم از بعضی کتب اصحابش
 خوابه میداشت پی تربیت خویش مشایخ

باید او را که رود شیفته بر پوی سماع
 و اندرین امر که گفتیم ننمودند نزل
 و او را تیکه پدید آید و در کفین برود
 گر چه او ذائقه از مزه بر میس دارد
 با همه ضبط درون کام بگیرد و در
 سر بخوابد و آید ز در ضبط برود
 آن کسانیکه درین مشغله رو میدارند
 هم فزاع دلی آید متعلق بزبان
 کی سزد آنکه بود و یوبه بزلم نسان
 کاندین صحبت تا جنس غداست التمیم
 خرقة پوشد تن خویش آن گاه مرید
 تا پوشد چودی اینکار نداند کردن
 کارش از میل نشاید که با کراه رسد
 تا یافتند ز بندگی مقامش کشیب
 روی معموره نماید نگامش مومن
 هر کس را در راه نرا زوی مشایخ بخشد
 دلش از زویش خراشند کعبه
 دان همه امر که کردند بجای آورد
 نگاه دیوانش مشایخ همه باشند شفیع
 که نبشتند در آنها روش آدابش
 که نمودند پیشش ز همه پیش سینه شیخ

دوستان

که چو گرگی نمکدن چو شغالی بستگی
 در صفت سنگ چو دلی گشت ز تاثیر نگار
 استخوان اگر انداخت کسی لقمه حرام
 استخوان تیره و زائش چنین گوشت
 از کمال نگر سنگ صلی کامل گشت
 کلبه کان ز سگش مایگان نظر اند
 چند ابیات بآئین مناجات رقم
 که جوید راست از آنها علوم مرتبش

میگد مشت ز رو آن خانقہ پاک
 اتفاقاً نظر خواجہ چو افتاد بگاہ
 پیش آن سنگ که در وجود بوی بود نام
 گوشت غریبی دندان سنگ آن بوی
 بعد ازین وقت بگاہ آنکه ز پیش بند
 هم ازین صوفیہ با طائفہ مشت اند
 کرد شیخ اودھی آن اختر اطلاق هم
 بیتبایش متضمن شدہ باقیاتش

مشقبت خواجہ از شیخ اودھی کرمانی رحمۃ اللہ علیہ

آن جسم نجوم ملت و حق
 سیر کر کے کبیر عالم
 آن وارث آن ہمہ لواء الزوم
 واصل کن جسد دین بشرط نج
 از تبصرہ منکشف معانیش
 بے لطف جواب محو اثبات
 با دعوی صاحب سلو نے
 خاصیت فیض پاشے او
 اندک نظر و کے تراشے
 ہر کس کہ نہ کلب او نظر یافت
 آنچه در بعض کتابے میر سکت

یارب بولی تراش بر حق
 یارب بمقام آن مقدم
 یارب کمال سپہ خوار زم
 یارب کمال بخش بے رنج
 یارب بوفور نکتہ دانش
 یارب بہ بیان بی مقالات
 یارب لبکون رہنمونے
 یارب بولے تراشے او
 یارب لبیباع فیض پاشے
 یارب بنگاہ او اثر یافت
 ہم ز قوال سیدہ کا ذکر کرت

در شب و در روز از زبان آن نثار

عوض نیست ز تاثیر قبولش بیان
 خوابه در خوابش دیده است علم
 شاهنما دار و دهر شاخ فروان تریز شکار
 خوابه هم بر سر کیش سوار است در آن
 بعد از آن دیده هر شاخ شجر خشک شده
 که آن شاخ که بود دست بر آن خود سوار
 خواب حسبت چون عیسوی از خوابه دنیا
 اهل صورت هر غیر تو شوند آفاسی
 که یک نیم شبی پشت به سجده خویش
 که کی نامد نمود از طرف خویش رسم
 که در تحریر در آن نامه چنین ره بر دین
 همه از خوابه ریوقت چو بیدار شوند
 خادمانش که بنشسته بر سائندندش
 خوانند چون نامه ز خود او ازین مشغولی
 که از راه بیابند بسی سالک راه
 آنکه در شاهراه منقبتش می پویند
 بود در دیده حق منش بهر وقت حمر
 مطمح دیده پاکش شده هر شیخ و صبی
 یک سحر گاه ز خلوت که هر چون آمد
 خوابه از بسکه نیتش صیحت و نیت
 اهل منش چو درین فکر در آمد بر در

گشته مقبول عوارف بزگاه ایمان
 که ز بزرگیش تو گوئی دل طوبی بدیم
 دانگسی بر سر هر شاخ ولی است سوار
 همچو جبریل که بر سرده بود جلوه کنان
 همه از برگ خزان دیده تر خشک شده
 ماند از آن نخل تر و تازه چو گلگهای مبار
 خوابه تعبیر چنین کرد که از فضل خدای
 ماند الا که بسک تو معانی باقی
 صبح رو کرد با سائیش گر مانده خویش
 حضرت شیخ شهاب آنکه بود اهل قلم
 کای ز تو هر صدف سینه پر از گوهرین
 این بزرگیت که مشغول برین کار شوند
 چون علنامه فرشته بر سائندندش
 در وجود آمد بر گیر یک طفل و سلم
 باشد اندر همه شالیت در گاه آله
 از کالات همیشه سخن می گویند
 فیض مخصوص که بر هر که بیند ختم
 او بیک چشم زدن گشت با کس
 بر در شنیده بچشمه چون آمد
 آنکه می آید بر اویش فکر چشم نیت
 افکنده تا بر رخ کور ولی پاک نظر

گفت فرمائی اگر منم دو دست آرم
 خوابه فرمود که اینک برو و همتت
 شمشیر بریز چون از خدمت گوشت روان
 آنکه کردست چنین عهد بد نشمنده
 شیوه آنرا که گوی بخت و گوی تکرار است
 شمشیر بریز در اندیشه این و سوسه بود
 گفت اندیشه چرا میکنی از آگاهت
 پس از آن رفت سگ رومی و کرفا نچه کرد
 چون ارادت بومی آورد در فید الملت
 از ریاحین سخنش نافه تا تار شده
 حضرت شیخ نشیوخ آن بحقیقت لعین
 گفت اگر گفته جدا و در افرض کنند
 مایه خرمی است آن چو ملولش کنند
 خوابه چون دید عوارف بپسندید دل
 گل از دیدن آن گلشن عرقا کشف است
 نظر هر که بر اسرار عوارف بنود
 چون منافی طریق است ز بهر تانے
 خوابه را شیخ خواجم چو بگفتی ز ادب
 ز آنکه او خوابه ضیاء است بر او زاده
 شیخ میخواند بدین وجه خواجم او را
 خرقه کان ز کیسل این یاد آده بود

کامترین کار تبریت تو همش یارم
 کار تست این برای دیگری خصیت نیست
 هم در اثنای ریش خطره در آمد پنهان
 مقتدا می ست درین عهد بد نشمنده
 دست آورد دلش آسان نبود و شوار است
 بر رخ خوشینش خوابه در آن فکر نمود
 چون منم با تو برابر ز پی مهر است
 کا و نیاورد بان علم و ادب تاب نبرد
 در مشام عرفا بخت کلامش محکم است
 دلش از نکست آن طبله عطار شده
 در معارف چو مراد کرد عوارف تصنیف
 بر خواجم همه تصنیف مرا عرض کن سید
 به که شویند در آتش چو قبولش کنند
 در نظر آمدش آن آئینه چین و چکل
 آنکه صوفی است در چاره زین نیست گفت
 آنکس اندر نظر نامه عارفت نبود
 نفعی کرد آنکه ز صوفی بودونی ماسانے
 خوابه اش زاده مخدوم بگفتی بقلب
 آنکه معروف صفت بودی در سر زاده
 که یکی خرقه کین یافت ز نیم کرب
 صاحب سوره قرآن پیر شاد آده بود

زین این ملاحظه

سوزن در آتش

چون ز بسجده سوگاشانه خود می آمد
 سیف رفت پیاده در او جانب راست
 هر دو از صدق چون مخلوق دراز و زشتند
 خوابه با سیف فرمود ترا در دنیا
 با چنین با دگری گفت که یا بی رحمت
 بیشتر از تو بود یک نصیب از پیوست
 باد گفتا بتوا قطع بخارا دادیم
 اندران باش و کبریا ه نمانی همه را
 عرضده او ش که در اینجا علماء بسیارند
 در تعصب و ل ایشان که ز اهل نصرت
 می ندانم که چه حال من آنجا شدنی
 خوابه فرمود از این سو و در راه دادیم
 می نویسند که در محفل تقدسیه او
 چارصد صوفی کامل همه از متقیان
 می نشستند بر امید فیوض و برکات
 شمس تبریز که هر سیت سخن ایقان
 یافتی جا بصفت نهالی اندر سبع
 خوابه پنجم شبی بعد نماز حضرتن
 گفت در نوم که از عدل شده راست است
 آنکه هست که اینگونه کسی است آرد
 شمس تبریز که بودت کو چک ابدال

صفت گنج بویرا نه خود می آمد
 و آن گرجان چپ پیچ و چو زانجا بر خاست
 هم بلیقین ارادت شرف اندوز شدند
 بهره وافر بود و پیش از ان در عجبی
 در همه دنیا و عجبی ز و نور نصبت
 که و دلعت شده عرفان عجیب پیوست
 کان لعل آتش با قوت بخارا دادیم
 چون میساخته و کن روح فزائی همه را
 پشت بر باطن و روحه لبطا هر دارند
 زان تعصب گریزان که ز اهل فقر است
 فتنه ما بر سرم از آنمه بر پاشدنی است
 رفتن از دست در آن شهر و گر ما داریم
 آنکه از محفل ایمان رسل بود نمود
 تکلمه یافته راه سلوک عرفان
 تا کند تربیتش سخن مجسم من ظلمات
 آفتابی است حقیقی لب سپهر عرفان
 آنکه پروانه اول و اول است چمن
 بر کسان کرد چو پنجم ز هدایت رسن
 قابل تزکیه قاضی بچه ناست است
 بچو ما همیشه کند جستی و در شست است
 بشیند از وی و بر ساق صفت نهال

خواجه فرمود مرا به که تند کیر بر بند
 عرضه دادند که او نیز طلبگار شود
 آنکه او چو گوید همه در و نشان را
 خواجه را نیز مساو که سفاهت بکنند
 هم از این باب گفتند کسان پیشتر
 باز فرمود و ضرورت تند کیر مردم
 پس سر بر بند کیر بیاوردندش
 خواجه در مجلس تند کیر چو آمد پیش
 سیف با نر ز چو بر بنجم بدی چشم کشاد
 سیف هر چند گفت تا چو نشاید گفتن
 خواجه بنجم بر خویش همه جنبانید
 بر لب خویش همی را آنکه جهان نشد
 چون فرود آمد از منبر خود از پس آن
 پریشانی کرد و در پیش در مسجد چو رسید
 گفت آن صوفی صافی ز سیده است هنوز
 این سخن بر لب پاک آید نشد بود آن
 سیف دلموره پر شور میان آن حسیع
 چاک و شیفنگی حیب گریان همه را
 مست مدوشن چون رفت بیالین فتاو
 هم در آن بنجم در آمد گری شیخ شهاب
 خواجه را بر قد مبوس در افتاد پیا

تا بود بهر مس قلب و اکسیر بر بند
 خواجه را مصالحتی نیست تند کیر بود
 چه قنادهست که پیشش بر بند ایشان
 چو کار باب طریقت بر بنا هست بکنند
 قدم عزم روان کرد و بی پیشتر
 صید و لها چو تو انم سوی چو بر مردم
 گرچه بودند عنان کیر بیاوردندش
 در جواب سخن او دهن خویش نسبت
 کم ز بد با که همی گفت لبی کرد زیاد
 در حق اهل کرامات بنا بگفتن
 سوی سیف از نظر لطف نمایستند
 در ره فقر چو قابل بود این حساب جاه
 خواجه بنجم بر خامست شد از بنم روان
 سیف این را چه چپ راست چو همراهند
 همه را لب سر خود ندید است هنوز
 در درون لبت پاک آید نشد بود آن
 آتش شعله عشقش بجز در چون شمع
 داد و دیوانگی از کف سرو سامان بر
 زان اوله داد همه هوش خرد بار باد
 کور شستی بود آنرا که درین مجمع خطاب
 نیز با همی خواجه نشد ره خوسا

هست آن وارده شایان ز پرتی طلیعت
 میخیزد بر لب خود ز سخن گشت امام
 رفت در خانه او گشت چو محفل بر خاست
 التماس از پس این کرد بچندین بدست
 خواجه فرمود که حاصل شودت این طلیعت
 باز گفتا که تو انگشت از این آن نیک هم
 گفت کیسای گنجنا که از این کم کم کن
 هر چه با من کنی ارشاد بجا آرم من
 خواجه گفت باید اینک بمکان خمشار
 می نگوییم که پر سازیش از بادیه ناب
 دانگه بر سر بازار نمی برسد ز خویش
 بر سر خویشش آن را چو رسانی بر من
 خربا خواجه بگفت این تو انم کردن
 از بجا آوری هر چه برگشت تمام
 من نگفتم که درین راه طلب گر آید
 تا بگذشت بر ریاضت بر سامم مجرب
 در کتابیکه خوانده بود از بهر فرواد
 پیر باخسز بهدی مسح این فان
 دشمن او داشتی از باب طریقت همه را
 وعظا و تذکیر که در مسجد معبد گفتمی
 این خبر با همه در مجلس کبریا برود

نتواند که تحمل کندش فهم ضعیف
 کرد احساس شدش علم فراموش تمام
 عذر تقصیر بعد بجز و نداشت در خوا
 برسد بچو منی از تو بر ب العزت
 بست سال از تو ریاضت کنی در بند
 گفت ده سال بگفتا که بگو پس کم
 گفت یک روز بگفتا که مرا محرم کن
 سر ازین خاک قدمهاست نه بردار من
 یک سبوی بر کن و از خانه خمار بیا
 چه کنی بلکه سومی سر خود را تو ز آب
 جوان بسوزد برو عام مر آوری پیش
 میتوانم که رسانم بیکه چشم زدن
 که سبوی بر کنم از آب برم بر گردن
 خواجه فرمود چنین گفت کلامی با امام
 بست سگانه پی همچو توئی می باید
 ز آنکه آسان نتوان رفت و اهل صفا
 آنچه من رفتند سلطان شیخ ارشاد
 اول حال که آن بود چو بودست جوان
 اهل فقر از لکم کنیه او پشت دو تا
 اندران بیشتر این خاکه را به گفتمی
 شکوه ماه نگر پیش ترا برودند

عنه

فخر اگر ز سر بحث جواب گویم
 پیش ز انچه بود فرق میان من و او
 ظاهر از ره تقریر باو هیچ نلفت
 کرد آن دینا و عجبی بره حق شاطر
 چون ندانست که یک نیل زان محو شده است
 کرد از خوابه گز فخر تقاضای جواب
 خوابه فرمود جواب تو بگویم به تمام
 از دلش که در فراموش همه علم که داشت
 خود نوشته است که اندیشه بدل میکردم
 منفع گشت از او که ربه معذرتی
 خوابه فرمود برو شاد و مجال خود باش
 بلکه از پیش و راه علم بس گشت زیاد
 تحت عرش آنکه سلوئی بزبان آورد
 کرد این قصه رقم نوشته توحید چنین
 که بوقتی بیکه بزم بیا با بودند
 هم در آن بزم در آمد چو امام رازی
 در درون از می پندار چو پرورش سبو
 گفت با شیخ که این مردم عامی که بود
 خوابه فرمود که شیخ دو جهان خوابه دنیا
 خدمت خوابه به پر سید امام راز
 خوابه فرمود که دست مرا کشف غلام

راه پستی و بلندی بر این پویم
 همه دانند مرا نیز چو او بیده گو
 لیک آنکه نظری کرد باطن به نعت
 محو یک نیمه اش از علم ز روح خاطر
 هر چه میداشت بدل یاد همه سهوشده است
 دین ندانست برین وقت طلب نیست جواب
 نظری کرد و گز از سوی باطن با پیام
 آنچنان خویشتن از یاد چو عالمی پندار
 که نه از حرف بجایتر کسی بر خوروم
 کا و کرد دست گیس پیش کسی معذرتی
 که از ان علم بدر رفته بیاید بر جاش
 فوق عرش آمدش از خویش همه علم بیاید
 فوق عرش از پس این بیان آوردی
 که در کشور توحید بود زیر نگین
 خوابه نجم و شهاب آنکه دو کبر بود
 خواست در جلوه بانا بکنه انبازی
 بخیط آمد و نشست میان هر دو
 با چنین تبه هم زانوی سامی که بود
 نجم دین هست که هست از خلفایش کبر
 چون شناسی تو خدار که بان تبار
 دارد اتیکه ز حق آید و غیبی است بنام

الا ای کجھ گر خواہی مسلم ماہ ناماہی
 ہست نقلی کہ چوان نولجہ بعد اور
 ہمدان نخت فکن بود امام رازے
 محفل ساخت خلیفہ زہراے علمت
 نیز بودست در آن بزم نکوشی شہاب
 فخر الیک در آن بزم نکر دستہ جا
 فخر ازی چو شیدا بہیمہ سنگا نہ بزم
 اندر آن بزم بغیر از طلبش شد
 چون درآمد بدرون کرد قصد بر برو
 فارغندار چہ دروہا مشایخ ز فضل
 چون خلیفہ زگرانی دلش شد آگاہ
 کرد اشارت بسو فخر خلیفہ چو بہت
 منفعل گشت دل فخر از این کار وے
 خواست تا دور کند منتقل از خویش
 تا پس از بخت سائل ہوا از امام اورا
 اولین کرد سوالات ہم از شیخ نشووخ
 تا بدان فوقیت مرتبہ او دادند
 در دل خویش شو و نام ازین کار کہ کرد
 شیخ ہر سلسلہ را داد جوابے شافی
 اندر آن زمان کہ ہم از خواہ سوک نمود
 او بگل گفت چو از مرہ درویشا نیم

بسوی حضرت شاہی قوم بردار مرد
 پیش ابدال امام مہر او تا ورسید
 کہ کسی را بعلومش نبود ابتازے
 کا اندران کرد مشایخ نمہ راستہ جا
 آنکہ اندر رہ دین شہت ہمہ را صواب
 نماند در بحث پخت و سنجور فقہ را
 کرد از خویش بی رفتن آن محفل غم
 تا مناظر مشایخ شود و موسم نامر
 ترا کہ بودست ہوا ہم تکستہ در پیے
 باطن شیخ ازین بے ادبی گشت بلول
 جاہ رازی صفت کوه شدش چون کپڑ
 فخر خواست از انجام دیگر جا بہت
 جست از این و سوسہ کار کہ کند منتقل
 بہر دفعش نہ بے بحث در آمد پیش
 کشد از سلسلہ خاص سوی عام اورا
 شیخ در چشم خلیفہ چو ہمہ شد سوخ
 از ہر انجام جوالش چو بخود در ماند
 شیخ را پیش می اندیشہ کند تا سر ہمد
 خاطر او شد اما ز عبارتش صلفی
 آب در یکف کم مایہ بستہ پیود
 دل و دین بانہ در سپرد می ایشا نیم

در سلسلہ شیخان

کم نشدم در خود ندانم تا کیم یاکیم
 آدمی نامم و لیکن آدمی در این
 در چنین حیرت که منم چه گویم صفت
 ما قلم دیوانه ام اندر فراتم یاد
 گاه رنده گاه زاهد گاه مست و گاه خوش
 قطره در دریا در گشت هر قطره نهان
 در یکی شب هم هزاران کوه و صحرا
 عاشق معشوق عشق سلاکت و پروم
 مرده دل یازنده ام یازنده بی
 آه ازین و آو گیسر شاه ازین در بار
 بی نشانی شد نشان در زبانی شد زبان
 دوستانم کج خوار می هم خوانند

قالبم عقلم حیاتم جان گو یاکیم
 عشقم یا صبورم هم سهم مسمی
 آتش خاکم نسیم آب دریا
 نیستیم نسیم نه بر جاییم نه بی جاییم
 ساقیم یا پاوه ام یا جام صبر
 آفتابم سایه ام نهان و پید
 شبنم یا ساحلم یا کوه و دریا
 راهم تا در یلبم یا سیما
 نور و ظلمت هر دو نشانیست
 کشیم در یام یا لولو لالا
 بی نشان بی زبان گو یاکیم
 داله و دهروش حیران تا کیم

غزل

بشوق اندر گرفتارم نه بشارم نه دیوانه
 نبی او کیم نه با او کیم نه خاموشم نه بگویم
 نه چون فریاد کسکیم نه چون کوز و کوبیم
 نه از علوی خبر دارم نه از سفلی اثر دارم
 نه از خبت تناسی نه از مدح تبراس
 نه در کج مناجاتم نه در کوی خراباتم
 بیارانم جانم خراب از خاطر سواد
 بر آتش گر چه چالاکم نه از بادم نه از خاکم

نه دل دارم نه دل دارم نه جان دارم نه جان
 نمی یابم نه بچویم نه در کویم نه در خانه
 نه چون نسیم نه ز نسیم نه چون نسیم نه پرواز
 وطن سجاد کردارم نه اینجا هست وطن ما
 ازین خوشتر بود جای من بجا پیمان
 سلاطین حقل طاعت کشیده رطل مستان
 برون شوازمین از مادر امی یار خندان
 چو آب از این من آن باکم کفتم سرفسانه

ره کثرت که در امشوق برین تربیت است
 اندرین راه چو او ادا صد گنیا نمود
 بود بر جمله کرامات و خوارق قساوت
 که چنین قوت تاثیر نظر داشت جز او
 هم ولی نیز رسید بکمال عرفان
 دیده که خاک رهش کلی و کجول شدند
 قابل از خاک در او دل تا قابلهما
 گفتی اندر ره تو حید و حقائق اسرار
 که و تصنیف کتب با حقیقت طلب
 هم غزلیات تو حید نمود دست رسم
 جسم کبار زمان است بحالات همه
 آنکه در فهم تو ناید یکی از اهلش
 در محیطی فکند هم ز ورق
 نتوان ز ورق از محیط شناخت
 آب شد ز ورق و ز سیر آسود
 بحقیقت بسین که اصل وجود
 کفر و ایمان و سنت و بدعت
 حق پرستی و ما دمن گفستن
 ما و حق لفظ احمق است بسم
 عدیا بحسم عن مقالات هر

فردوس مرتبه از وحیت و فردیت است
 کس چو او در ره دین سرور علیا نبود
 خرق عادات عجاب شدی از دوما
 که بسی حامی از گذشته ولی در همه سو
 در جانش شدی فردون کمال انسان
 دیده اهل نظر را همه مقبول شدند
 برده کشتی غریقان بلب ساحلها
 به بیانی که بدیع است به پیش ابرار
 نیز در پارسی و هم بزبان عربی
 که دل اهل حقیقت بشود زان خرم
 بی نظیر است در احوال و مقامات همه
 داد در نظم بدون شمه از احوالش
 قطعه که دو عالم در دست است غرق
 نه وجود محیط از اندر ورق
 معنی انیست مشکل و مغفلت
 نشود مختلف بیس نسق
 اصطلاحیست در میان فرق
 راه گم کرده ز همه احمق
 چون ز ما بگذری چه ماند حق
 قد اصاب العروق منك حرق

عزل

از اینک نیست زبیردی بعد از احوالش

کم شد

نبشته است شمع گنج مشک در مطلق
 شسته بودند در آن بزم به اصحابش
 شمع در پنج جبهه امین می سوخت
 غم رفتن در حلت چو تیغ بازش کرد
 صورت پوشی ز روش آمد در پیشش
 بر زمین رکوع ارادت ز ره عجب نهاد
 بوی پیر این محبوبان سب چو یاقوت
 بود جان و ادب بگویند آن سب همان
 همی آن منزلمتی عاشق خود را یارب
 عاشقان در سر کوی تو چنان جان بد
 در بخار بودش از پس حلت در گاه

کاندر آن شب که شد از صلب جان محفوظ
 هر که بودند در آن شهر ز شیخ و شبانش
 اشک می ریخت دل خود بصدیق می سوخت
 ختم قرآن نبود و دیگر آغازش کرد
 بودش از باغ جهان سب تر قاز به دست
 سب بر دست که میداد بسبب الدین داد
 بوی از سب گشت و سوی زد و سب گشت
 رستن روح از این منزل آسب همان
 قطع کس در منزلت پاک بسبب در هرگز
 کاندر آنجا ملک الموت بگفت در هرگز
 سب حلت او شصت و شصت چاه

ذکر و منقبت سلطان لاکا بر حضرت خواجگیم الملقب بالکلی
 کبری قدس الله سره العزیز

یارب از حرمت آن پیر کبیر فاق
 احمد بن عمر صوفی و در دین کبر
 بود در جمله مشایخ ز کرام و عظام
 در ره زهد و ریاضت در جانش ولایت
 است او به مثل به بلندی و سلو
 در سلوک آن روش نیکه بنیاد نهاد
 داشت آن شان بر لبی بر موز تو حید

بحم ز خنده تر از آنجم این سبع طباق
 بود بنایش لقب از احمد مرسل ز سب
 صوفیان در حرم محفل او جمع دوام
 در حقیقت همه را قبله و هم قبله داشت
 روش او همه من قسبل تو تو موقر
 که سریع است بالیصال حق از روی شام
 جز آنکه می نمودش نشیند دست و بند

تا بیست و نه روز بر داشت از خود برگردان
 پس روز چو از بارگش نخست نیت
 می رسیدند تدریج سپاه و لشکر
 در گرفتند چو از بارگش کشتن
 هم نشسته است که خرنده و را می گفتند
 چون مسلمان شد و گرفت از راه صواب
 شیخ محمود که دین پرور و روح گشت علم
 شاهی از قوم مغل بود در این دو نام
 بود موسوم بخرنده بکیتی پسرش
 دید در خواب شبهه لوشی از شبها
 چون حوالی بخارا شد خرنده که بود
 خوشترین با حرم و با پسر سرفروش
 تا بیاموزد از دیشو دین و اسلام
 خواجہ راز آمدن شاه چو دادند خبر
 اینکه خرنده است اکنون بر آمده است
 خواجہ فرمود که خرنده بگوئید او را
 چون درین دار فناء حلت او ماندی
 نجم را دید که میگردد شایسته بسیار
 از پس خواب آن هفته چو تکبیر نمود
 گفت در جمیع که فرمود مرا پیر خواب
 در که میوم اینک که همه ما پویند

بار همانی فوجش همه فرود آورد
 جانب تنگه خویش خدا بنده نیت
 بقدمبوس و زیارت چه شبانگه چه عمر
 باز گشته بسوی وطن خویش
 هم باین نام برود و بقصایم گفتند
 شیخ الاسلام خدا بنده و را داد خطاب
 این حکایت که رقم یافت چنین که در رقم
 که بسبر برده بآئین جو و ان آیام
 که شد او شاه بجایش پس گپ بدوش
 پیش سین آمده و گشت مسلمان گو
 لشکر خویش بدین قصد بیاورد و فرود
 خدمت شیخ در آمد بزین بوس درش
 خویش را تا شمارد از علایمان علام
 که بجاه و چشم و شوکت و فرود لشکر
 بهر پا بوس برین بارگت آمده است
 بهتر است آنکه خدا بنده بگوئید شما
 شد و دولت دیدار رخ پیر نصیب
 شده بسیار بود دل من شوق لقا
 حاضران را همگی ذکر فراقش فرمود
 که ازین دار مصیبت بسوی من نشانیاب
 هم بنزد ملی آن بوز فاقش بگویند

باتنی چند خداینده در آمد و در شهر
 چون به نزدیک در خالق شبح رسید
 خدمت خواجگه سوخواجگه رساندند
 خواجگه فرمود بخادم به نمان خانه درون
 و آن عامه که در صورت سرتاق بیار
 عرضه دادند بپایان بجناب پاکت
 حاجت نیست که تبدیل کنی جامه نو
 من فدایت بخین ماه و جلال و حسن
 گفت خرنده باین جامه بخوابم دیدست
 زان آن جامه که دیدست مرا می گویم
 ما مر آن خواب که دیدست بنده را
 اعتقادیکه در راه است بدل افزاید
 الغرض حسبت خداینده بود در حد شبح
 تحف و پارچه و نقد در ایا آورد
 گفت چون دید آن جامه بنزد دستار
 لذت خواب که میداشت میادش آمد
 عطر گسیو که هنوزش بر دل جاگروست
 عالم خواب که او یافته در بیدار
 شد به تجدید مسلمان و مسلمانی یافت
 شیخ تعظیم و راهت بحسن خلاق
 آنچه تلقین مال او هست چو تعظیم نمود

تا ز فیض شرف خدمت او یا بد بهر
 هر کسی آمدن لشکرش از دور بید
 اینکت میرسد آن طالب بیان بود
 جبهه سبزه من از حجره میاوره بیرون
 تا پوشیم و بنیدیم عبا و دستار
 که خداینده زمین بود از افلاک
 گو در این بارگه آمد چو عقیدت لیس
 که همین جامه و شینت بشدت زیست
 طایفه باجه و دستار بدل بچست
 میکنم زینت و ستار و عبا می پوشم
 که مر آن خواب که دیدیم بود کم و کاست
 کز بی راهرو این راه چنین می باید
 باتنی چند سوار آمده در حضرت شبح
 کمر و جامه و دستار و عبا آورد
 که هنوزیم در آن خواب نیت بیدار
 که بیداری از آن خواب زیادش آمد
 خواب از آن حد از خواب لجاگروست
 عالم آنرا نتوان یافت بزور و زار
 و یو بود دست ازین پیش سلیمانی یافت
 ز هر کفرش که بدل بود همه شد حریف
 بسوم روز ز کاشانه و دستش فرمود

در بیان معنی این خواب

در بیان معنی این خواب

میکند قول شهادت در کرم تلقینم
 زان سعادت که ازین پس به ایام مرا
 من هم از رغبت طوع مسلمانم
 شد مسلمان ز لیس اب شهاب و توست
 صبحدم شاه مغل پیش اراکین آمد
 جمله کردند زار شاد و وی اسلام قبول
 یک عریفه شرف خدمت او کرد و در آن
 که فلان شب چنین طلیه بخوابد شیخ
 میکند عرض خود قول شهادت مارا
 من مسلمان شده ام و چرب بودن او
 ما دارکان و حرم جمله مسلمان شده ایم
 این مان نیت نالخص باریت دارم
 بوکه با خلق بخارار و داریا و چنین
 هم نیارند در ما در دل خود ترس این
 در دل خویش ما عریده را جلایند
 این ندانند که من آمده ام از پنی
 ماش تبه که بگیرم بخارار از سیف
 چون خدا بنده بنزدیک بخارار برسد
 چون ازود آمده از اسپت فرخ قال
 شیخ پنجام دستا و تو با چند سوار
 باز گروی جو بتدیج در آید لشکر

میکند عرض با تین رسولان و منم
 میکند همچو نبی دعوت اسلام مرا
 که زمین قدمش صاحب ایمان شده ام
 هم به عیسی که کفرش نزد راه دیگر
 لشکرش را پی آموختن دین آمد
 جمله گشتند بطاعات و عبادت مشغول
 با بر اینک بر و رفت رقم کرد و در آن
 مادی مابوسی راه ثواب مده شیخ
 می نماید ز کرم راه سعادت مارا
 سر من اوج پذیرست پاسودن او
 لشکر خویشم خدمت جمله مسلمان شدیم
 میرسم بر در و مسلمان امارت دارم
 نستیزند با این عبد کین مازره کین
 هم نمایند می صیغه خود از و سواس
 زخت و کالاک بیاریم به لینانند
 این ندانند پی جنگ نمودم آهنگ
 بوکه بیاریم مگر راه خدا را از سیف
 در دل خلق بسبب رشت او گشت
 شیخ زیاد او خبر ز آمدن خود در حال
 خویشش را برسان شهر بخارار این با
 که بر راه طلب خیر نشاید لشکر

۱۰۰

بود او را پی یارانشن جماعت خانه
 سر به تسلیم من بند و کین آردم
 داد فرمان نشین من شستم بر او
 که لطف به بار که بر من کردی
 گفتی از کشف که این کو در کینه خصما
 عالمی خرد و پیمان مریدیش بدوش
 یک گلبی سینه بود در او بر دوش
 حساب رشا و چو فرمود مرا پوشیدم
 چند تار و زنجار که ایشان بودم
 ز دست و صحبت پاکیزه که در یاقتم
 گفت خورشید که هر روز بر آورده علم
 بلکه زین پیش بران خلق جهان خورده
 وان ز مایه طعانش ندیدی در مطبخ
 و آنکه نیز کس از جو و نماند محروم
 از بر خویش بخواهند عطا فرمود
 هم بلفظ بسیار و در فرید عالم
 اینکه شاه مظالم بود و خدا بند نام
 چون کشادند ز گنجینه فضلش بود
 شیخ را جبهه سیرت تو گوئی در بر
 هر محنت تجلی به همه جاه و جلال
 رشتت مر آن پرده حقانی

رخت خود را بکشیدیم در آن کاشانه
 با دست رو ارادت بن زمین آوردم
 دست بر سینه بصد عجز به بستم بر او
 و لم از پر تو خورد اومی امین کردی
 بینم از چشم که تا عرش کشاید بر او
 عالمی حلقه فرمان رشیدش گنج نشین
 بسوی سخن جنید نشسته مرا گفت پیش
 و آنچه ارشاد به فرمود بر آن گوشیدم
 که ملازم بدر آن شسته زیشان بودم
 ای بسا فیض که از نفس نظر یافته ام
 ده صدش مرو بیک مایه گشتند هم
 یکمان گرسنگان بر سر خوان خورده
 و آنچه چفته همه صفت شدی در مطبخ
 گر کسی آمدی از شیخ ستاندر مقسم
 حاجت خلق هر گونه روا فرمود
 نقل از سیف که بودت رشید عالم
 وین و اینش همه کفر و بوی از اسلام
 و بد شاه مظالم آن سیف زبان از خوا
 هم عاقل که ز مهرت مرا راست لب
 آنچه در نذر عرفان خدا اهل کمال
 چیزی نیستی مست ز سر تا قدم نورانی

در کتب معتبره است که او را از او
 در کتب معتبره است که او را از او

در کتب معتبره است که او را از او
 در کتب معتبره است که او را از او

نان برودا دوسه صد بزر دنیاگر گرفت
 مشتری گفت با بیع چو ادا کردن
 آن سه نانش که بهایا فیه صد بزر
 روزی آمد چو لصبغو تگده او مرده
 گفت میداشتم ای شیخ ازین پیش مال
 مدتی هست که پیدا شده نقصان درک
 گفت در مال موثر چه رسد مومن را
 باشد این نامه بجهت ایانش لیس
 نقل کردست بلفوظ شاه گنج شکر
 آنکه راحت بود از بهر قلوب غار
 سیف را رسم چنین بود لیاالی یام
 بستر خویش در افکندی و در خواب
 حاضر آنجا چه امام و چه مؤذن بود
 چون فراغت نبود ز نماز خفتن
 تا دم صبح بطاعات بماندی بیدار
 در تفقه مگر آنانکه سخن نهند
 هر کسی را بنود طاعت بیدار می
 یا بود آنکه بعلطی می زین حسن عمل
 هم بلفوظ مؤمنان است رقم شیخ فرید
 گفت یکره به بخارا ز سفر بر سیدم
 پاهم نهیست شان و عظمت پیر بود

بود چون آبله از مردم شیار گرفت
 رایگان اینهمه بفرهختی ای خوابه بن
 بود و اینهمه زان که تو گفت اسرار
 که بدل داشت از نقصان خسارت دردی
 که ز تلف بود مصون بر از نقصان مال
 هم صحیح چو بخر داد مر لضم درک
 یا شود در زن او ز حمت دردی پیدا
 که بلا هدیه مومن بود از رب جلیل
 یعنی آفاق کرامات فرید بر سر
 و آنکه تریاق پی ز هر عیوب عار
 چون در اوست همید او فراغت از شراب
 باز بر خاستی و هدم اصحاب شد
 طاعتی را که بود او از فرمود
 تا سحر گاه برستی از نیا ز خفتن
 کار او بود همین در دود جانها سفار
 نوم را بین عشائین که صفت داد
 بحق اوست در انجام ز کرامت مطلب
 تا و آرزو ز عمل طاعت فکری عمل
 که ز با کرد هوا گلشن فردوس خرد
 سیف را با بسگی فر بزرگی دیدم
 مخزن معرفت صاحب تاثیر بود

خواجہ فرمود کہ شانان بر کاتب دوند
 روز آمدن سلاطین بقدم بوس سیک
 باز گشتن چو بدل کرد و زبیر مشن
 کرده ام تدریجی شیخ سمنندی چالاک
 زان کرهما که برین خاکه دیرینت
 قدم خویش کنی برنج ز لطف بیا
 داشت برار روی شاه عنابدول
 بد در خانقاه آمد به همه عز و وقار
 در بود از کف نشسته توسن شوریده عنان
 داشت در دست چو شمشیر گاه خردیش گام
 خواجہ فرمود کہ میدیش ای بخت بان
 داشتش عرضه ندانم مگر ارشاد شود
 بودم اندر شرف خدمت شیخ الاسلام
 پیش ازین داد بشارت ز جردنی سمنند
 حکمت سرکشی اسب بود فرمایش
 بروریت کہ بودت ز اهل اسرار
 گفت با خادمی آن باوشه کشور دوه
 حسب دہ چو او داد بسائل سنان
 شخصی آمد بسبر راه و گفت آگدا
 گفت من خواستم از دایمہ صدقہ
 گفت باو کہ ستم نام دہ وستان ستم

مرتر اباد بشارت ز من ای بخت بان
 کہ چو بہرام بہ فرودی بر فعت فلک
 خدمت شیخ جهان بعد زیارت و زحمت
 کر ز زمین تند بیک حسبت جہد بر فلک
 التماس من مشتاق بعد عجز اینست
 تا بدست خودت تانیک بنام سوار
 التماسی کہ نمودش برضا کر و قبول
 شاه گرفت رکابش شدہ تا شیخ نسوا
 توسنی کرد خردون بعد سوارش حیان
 در رکابش دید او چو رہی بچہ گام
 حکمت سرکشی و وجہ خردنی سمنند
 گفت ارشاد بزرگ ست و مرایا بود
 در یکی شب کہ بہ فرمود و از رحمت عالم
 اینکه فرمود سلاطین بر کاتب دوند
 کہ بجز راه فراست نرود فرمایش
 سیالی آمدہ و خواستہ ستم صد و سیار
 کہ ستم نان بر کف این دم خواہند بدہ
 نان ز خادم ستمند و از در اوشت رون
 برور سیم چو رفتی چہ عطا کرد ترا
 این ستم نان داد کشانند شہر بسیار
 عوض این ہمہ دنیا بدہ ہر ستم عدد

یعنی غلام ۱۲

داد او از سوی سیف که اسی سیف یکن
 منم آشفته مرا بچ سزاوار بود
 منم عاشق مرا غم ساز و ارسیت ^{خواجه}
 دست گرفت کزین خلوت خود بیرون
 ره روانان صواب دبری از راه خطا
 رسم و آیین مریدیش بجا آوردند
 خواجه نجم در آن شب که با دوست ^{خواجه}
 گفت بالذات مشغولم که مشغول مشب
 هم بوفقم بشی ترک ریاضت بکنید
 رفت در خلوت و یاران چو شنودند همه
 حسب مودن کبری شب خود تا سحر
 سیفین از در حق یافت چنان تو فقی
 بر در خلوتش آن دو دو سبوبر سر در ^{خواجه}
 قامت از خوش از آن قامت موزون ^{خواجه}
 سیف را دید چنین کار در افتاده است
 خواجه از خلق که میانه بسی آشفته
 ما گفتیم که باشید بلذات حضور
 خویشتن را تو چه در محن انداخت
 گفت عاشقانی آنکه مرا فرمودید
 کامشب اصحاب تو مشغول بلذات باشند
 هیچ لذت نبود درل من محنت تر ازین

ای ز تو بهمن عشاق همه فردردین
 تو که معشوقی اتم را بتو چون کار بود
 تو معشوقی ترا با غم چه کار است
 در بخار اردو خوش باش مهادیت ^{خواجه}
 وقتی از خیل مریدانش بر فتنه خطا
 از پی پیر کنیزی ز خطا آوردند
 طاعت زمره اصحابش کرد معاف
 بجایند بوادی ریاضت مرکب
 رو با سودگی و کج ذراغت بکنید
 بر سر استراحت لغت و دند همه
 جمله اصحاب با آرام بفرزند
 آمد و کرد چو از آب بزرگ ابر لقی
 تا ز میانکه سحر بانگ موزون ^{خواجه}
 از پی غسل ز خلوتکده بیرون آمد
 بر سر ابرق پر از آب پاشاده است
 از سر مهر که میباش سیف الدین گفت
 بس آری در مشب نبشاط و بس بود
 خنک راه ریاضت تو چه امان
 اندرین باب چنین با همه با فرمودید
 اهل محنت همه بهدوش مسرت باشند
 که شوم بر در محذوم زمان خاک نشین

این گفتند و بر رفتن از آن شاخ چو باد
 همدرا آنجا نیندشته است یکی نقل عجیب
 نخته بود دست بشی حضرت سعد جموی
 کش نمودند ز بیداری باطن خوب
 شد چو بیدار روان گشت بسو باختر
 شهر باختر از آنجا که سه ماهه ره داشت
 سیف با هم نمودند که ای مرد نکو
 المغرض سعد چو آن قطع منازل فرمود
 ماند از خانقہ سیف سه منزل پستی
 خدمت سیف چنین سعد فرستاد پیام
 تو سه منزل که بماندست بکن استقبال
 اندر آن دم که پیامش بسو سیف رسید
 گفت او مرد فضول است نه بنید ما را
 ده که با رحمت حق سعد هاجنا پیوست
 از بسی تذکره مادر لطف آمد ما را
 مست از جام طلب بجایا کیزه صفات
 دید چون سیف حقیقت پس تکمیل علوم
 یافت در دول و در خدمت کبری آمد
 در او اهل که در آنجا به خلوت نشاند
 شیخ را نجم سعادت چو بجایوت آمد
 خواجه انگشت مبارک بدر خلوت و

نامدندش بستم پیش ازین پس نشاد
 که مبادا کسی طالب دیدار نصیب
 مرد آگاه و پسندیده اهل معنی
 شهر باختر بر ویست زبان را در پیا
 تماشاشن برود عطر ز بوی نایب
 همت طی مسافت بدل آگه داشت
 می فرستم صفت سعد سعیدی بر تو
 وان سه ماهه ره شو از آنجا پیوست
 که سوی سیف خبر داد و از مشتاقی
 که بشوقت ره سه ماهه بریدیم بگام
 کین سه منزل چو بریدن تو نم فی الحال
 دیدن سعد باین قرب بفرمید بعید
 کوشش سعد نماید بنظر بد ما را
 هر طوف حرم او و اگر احرام نه بست
 سیف و سعد جموی اندر مرید کبریا
 کرد او را رقم احوال چنین در تفحات
 ما سو باطل و فهمید چو دنیا معدوم
 بود بر حرج هدایه به شریا آمد
 در دل سیف بسی گوهر اسرار فشانند
 از بعین دوشش خشم خلوت آمد
 در خمشن جام ارادت بسو خلوت و

ز رحمت اندیش ز رون طائفه پریش
 نه هنوز از مستم دلش بیار ایست
 هر سر شام ز آرا آن کوک را
 بر درختی که نبرد یکی آن بودند
 پس آنها همه در خانه خود می رفتند
 پاسبانانش بگردند نگهبانها
 تا بجد یک در حجره مقفل کردند
 شب در آید سر شاخ در قفس دیدند
 چون بسی رنج کشیدند ز جور پر یان
 طفل در بار که حضرت سیف آوردند
 صورت حال که بودست نمودند همه
 شیخ فرمود در راه امر سپردند بفرود
 پس لطف و کرم خوشتین آن پریش
 کرد و تلقینش اگر بار دیگر بر تو رسند
 دست امروز شیخ از پی بیعت داوم
 وین کلاهت که بدادم نشان بنامی
 هم بگوئی که من از شیخ کلاه یافت ام
 بعد از آنش که بجاشای خود آوردند
 حسب معمول رسیدند چون طائفه تا
 هم کلاه بی که از ویافت با ایشان نمود
 همه گفتند هم بر سر آن شاخ درخت

کرد و با غم مضغه دل برایش
 دل خوششان که بفرودش بر جایند
 می رودند چون مرغان شکار به هوا
 می نشاندند بشانمی همه پریش نشاند
 طفل بر شاخ و بجاشای خود می رفتند
 غمزه را به نشانند به پنهنجا اینها
 بسته هرگونه بر آنها راه درخل کردند
 میوه سیخ از آن نخل بدامن چیدند
 همه با سینه سوزان دورون بریان
 بر پریشانی خود حسرت و حیف آوردند
 سر پریش ز راه عجز لبودند همه
 تا سر کوک را بخوردند و زلفور
 بر سر کوک غم دیده کلاه بی بنهاد
 اینقدر گفتن توان پی آنهاست لبند
 بین که مخلوق شد من با آرداوم
 تا بیابند ز مخلوق شدن آگاهی
 در سرایش من از این اسطوره افتام
 طفل خود را بسراخانه خود آوردند
 گفت مخلوق من از شیخ شدستم ماشا
 گفت اکنون سر تخلم نتوانید بود
 طفل را بر دوش شیخ که امی بدخت

کارشبه بود گمی گریه گمی گردیدین
 اشکبار بهر سواریش با و روش پیش
 که ازین گونه بدان سفله نادم زمان
 قصه کوتا و چو شبهه خواست از و غم و ما
 شاه بر کرده خود خواست تلانی از و
 روز فرداش پشیمان نخل از کرده پیش
 دست و پالیت فرستاد برو ساعی را
 گفت فرمان من نیست که ساعی و نه
 هم ازین سفله و ابدا دل من بر کس نیست
 کین شقی را تو بد انسان که تو این پیش
 تیغ با خنجر زیدین حال چو ساعی را دید
 باز کردش به سر مهر رسن باز گلو
 بند مارا همه بکشاد از دست پیش
 جای خویش آن برهنه تن پوشانید
 گفت همراه من اساعی و گلبیسیا
 پی تذکیر مسجد شد و همراش بود
 رفت بالا سر منبر خود چاکر دست
 من آننا که من بی ادبیا کردند
 آننا که بجای من بی ما کردند
 هر اچنانیست چنان شیخ نظام
 در بخار الشفیدیم کی که کوهی بود

پاش گم بهر سر خود بر دل و گم بوسیدن
 عذر ما خواست هم از خدمت و ابدل ترس
 در دین از تو بجز عنون نزار و در مان
 باز گشت و کجاست نه خود آمد باز
 هم بدین حیا طلب کرد معافی از و
 بزوال شیش ترس و مصیبت اندیش
 کرد از چشم رسن با بگلو ساعی را
 کشتی سوختنی باشد و گردن زدنی
 زان فرستاده ام او را که مرادم انیت
 دین منی را تو بهر گونه که دانش کیش
 اشک ز دیده بر احوال تا هوش ما دید
 کرد صالح بگلی صلح بان عربده جو
 واد اذان رحمت و نماز پیش آسایش
 هم خوراند طعام آب همش نوشانید
 با من امروز بر ابر تو به تذکیر سیا
 فی تذکیر که با عزت و با جانشین بود
 پیش حصار همین شعر بود و نخواست
 جز نکوئی نکم گر چه بدیسا کردند
 اگر دست دهد بجز نکوئی نکم
 که از و سلاک لیت بجهان یا نظام
 غرق در و الم و جو رستم تو که بود

اندر آن جای که اخلاق بزرگان مشهور
 باشد اخلاق چنین مره درویشان را
 بود شاهی که بخواند دورا نارانے
 بود این شاه که با سیف محبت میشد
 باد شاهی پس کشتن گری را و او نه
 باد شاهی دگری آنکه بجایین نشست
 ساعی دست برویاخته از نادانے
 در درون دواستی از سیف خصومت ساعی
 شد مقرب چو باد همچو خری در خر که
 ملک میخواستی اگر بر تو مقتدرانند
 سیف را بایده تانک میان بر گیری
 ز آنکه تبدیل ملک از بسبب میگرد
 سخن ساعی نادان شبه نادان چو شنید
 ابلهش گفت برو هم تو برای این کار
 بود از اینجا که وی آزار دلش را خواند
 خفتش شویست چو مقصود بدل ساعی او
 از جفا گوشه دستار بگردن کردش
 آن فرض سیف بد آنسان بدر شاه رسید
 نظر شاه در آن دم که برویش افتاد
 کسج داند بدو چشمش چه نمودند او را
 شاه در حال فرود آمده از تخت شمی

لا تلیح است
 بن شهرت
 آویان گشتند
 ملک خدا ترست

قصه سین در اثبات بتخت بر آورد
 خلق با اهل خصومت چه بود ایشان را
 که بغوغاش بگشتند ره نادانے
 با خلوص لی خویش مودت میشد
 گم شدند آدمیان ملک خرمی را و او نه
 در بروی حسد ساعی و نام نه نسبت
 تا همه قدر شناسند چه شده نارانے
 که گویند زنده مار پیای راعی
 شد محل سخن او را بملک گفت ابله
 هم بد اندیش ز به خواهی تو در ماند
 تا بود سلطنت و ملک تو از سر گیری
 جمله تحویل و دوک از بسبب میگرد
 کرد اندیشه ز تبدیلی شاهی رسید
 که بدر بار مهر گونه که دانیشن بسیار
 رفت ساعی دورا بر و پیش سلطان
 زان خصومت که بدل شستند او را
 هم بی حرمی و بی ادبی آوردش
 که و را دید هر آنکو ز درون آو کشید
 لرزه از مهیت او درین مویش افتاد
 طرقة العین که از خویش بودند او را
 گشت آماده بی خدمت او همچو خری

آخرین نوبت سیف آمده اندر ره صدق
گفت صادق بودا که برسدش گر لطف
برسخ او نشوید هیچ اثر آن پیدا
خواجگ گفته سخن سیف که نزدیکتر است
که در آثار چنین دیده ام و دارم یاد
حسن در آنچه و مالک دنیا رو شقیق
همه در صدق و محبت ستمی می گفتند
نوبت رابعه بصریه چو در صدق رسید
گفت صادق بره دوستی آنم و بود
همه در لذت دیدار فراموش کند
باز فرمود مرا نیز برین اقرار است
همه بنیست چنین شیخ نصیر محمود
آنکه تذکیر می گفت بعرفا که سیف
بود سوراخ در آن سقف قریب منبر
ناگهان ما را از آن سقف برآه سوراخ
سامعان را چو سوراخ فرود شد نظری
خواجگ پرسید چه حال است بگفتند بکاخ
با هر صبر و سکون با همه بی ترسی خویش
ما را اینجا که ز سوراخ پدیدان آمد
آمد آنکه که پس از او عطف فرود از منبر
این حکایت که رقم میکنم از او مافش

صادقان را که هم او شاه بود هم شه صدق
در شهودش کند از خویش فراموش همه
بود آنگونه که بود دست بجانان شیدا
در ره صدق حق نیست که او با خبر است
کاین زمان این سخنش در آنگاهم یاد
شسته بودند یک جا همگی اهل طریق
در نشانی صدق سخن می گفتند
که در آن راه رو صدق رو صدق پدید
که سوادش بدیش چون الم و در و بود
در شهودات بیکبار فراموش کند
که سخنما سخن نیست و همین مختار است
اندر آن خیر مجالس که نگارش فرمود
مجلس فری که شد گرم چو شید بصیفت
که بود زیر نشینند و سوراخ ز بر
کفچه کرد و برون آمد و استاد بکاخ
از ره خون همی دید یکی دروگه
بهست ما که برون آمده است از سوراخ
گفت با خلق که هرگز ندیدیش تشیش
اینممه ذکر خدارا بشیندن آمد
ما در رفت سوراخ و نمان شد ز نظر
در فوائد بنیست بهست هم از او مافش

داشت اسرار تصوف همه در نظم بیان
 وقتی از خدمت او کرد کسی از اصحاب
 گفت با وی که کتابت مایک یک است
 هست یک قطعه از اشعار خوش او یادم
 چون چهر خجری نوح مخم سبب باد
 تا یا یافته دلم خبر از ملک نیم شب
 بختیار آنکه بدلی شده قطب قطاب
 بنیشت است یکی کسبه مملو طامیس
 کرد از پیر خودش نقل که فرمود چنین
 گفت روزی بر سید زبر خواججه بین
 هم بر او شیخ شتوخ از پی دیدن آمد
 سخنی رفت که صادق محبت که بود
 خواججه فرمود که صادق بودن مخم خول
 بعد از این گفت بین سخن شیخ نشما
 گفت آنگاه درین مرتبه صادق رسند
 برو هوش چنان شوق حیدش آن رسد
 هم نداند که المها که رسید این ز کجاست
 باز آغاز سخن کرد و اجل شیراز
 که اگر زار کشندش لبنان و شیر
 شعله بالینش دش آتش سوزان تر
 او از آن شعله که دارد برون م نند

این
 ای مملو طامیس
 اصحاب

بصقهای که سنجبل نمود نورشان
 التماسی بی تصنیف یکی لغز کتاب
 در تصوف پیکر از اسرار خدا یک است
 که که هیچ کند خواندن او دل شادم
 در دل اگر بود هوس ملک بنجرم
 صد ملک نیم روز بیک جو نمخرم
 آنکه کبشو در برایش زمعارف ابواب
 عارفان را که سوی راه هدایت
 در یکی مجلس پرنور سعادت آمین
 حضرت خواججه اجل شیخ زمان سید الدین
 کاین سخنهای لطیف شنیدن آمد
 و اندرین صدق سزاوار صدا که بود
 چون بلا ما رسیدش و کند از طوع قبول
 که دو اندرز بفرمود و سجدهی در آب
 صد هزار بار بسرش خجروش پزند
 دل صادق نشود از الممش هیچ خبر
 یعنی از شوق بلار انشمار که بلاست
 گفت صادق محبت بود آن محرم راز
 یا بسوزند در آتش کده نار و سحر
 شود از سوختگی جان و تنفش خاکستر
 و استاناش که در شوق بود کم نند

۲۰

سائر ائمه در مسجدها
 پیشتر گام نخستین بسیر جان نهند
 خان و مان را همه در راه طلب ربا
 شیر آید چو درین بادیه رو پا
 شیر مردان که درین راه نهادند
 اندرین راه بجز صاحب فی الغایت
 مستمندان مراد و درجات اندوگر
 آند و نهند که می اندک امت چه کنند
 در حق شان چو کرامات ز مکرم آمد
 اندر آداب مع مسکه دانان و گزند
 کفر با کافرون با همه ایزیدارند

همگی طائر باشند بحسب احوال
 پس از نیکار قدم در راه مردان نهند
 بلکه جان را همه در راه طلب در بازند
 به سری آید ازین راه اگر او شود
 بسپردن و جان همه در کتم عدم
 غیر صدیق درین داوی پر خازن است
 نامرادان ز مراد و ثمرات اندوگر
 بسلامت شده شایسته سلامت چه کنند
 لا یخافون من اللوم لائم آمد
 ز آتش عشق ولی سوخته جانان و گزند
 ذره در خود اندر دل عطار و

اندرین بابیه بجز حضرت مهدی است
 اندرین راه جزانان اندر تحقیق است

ذکر و منقبت سلطان الصادقین حضرت خواجه
 سیف الدین باخرزمی قدس الله سره

یارب از حرمت آن سیف که بیدارید
 هم بزم علماء عالم ربانی بود
 در ره صدق و درع بود امام دوران
 اندرین راه بر افلاک ریاضت بسیار
 روش مویز او از قبل نمونو بود
 بی نظیر آمده در عصر خود آن شیخ ز من
 طلب آنکه درین راه حقایق کردند

ذو الفقار شرف اندوخته است علی
 هم بزم عرفا عارف سبحانی بود
 داشت معرفت احوال سینه بجهان
 اندرین بادیه سیار طسیر و شکار
 چون مرطش به بار یک از موبو بود
 کا عمارش سخن کرده ار اکیس کین
 در حقائق هم از دخیل و حقایق کردند

می نشاید که تو با چشم کم آن را گوی
 ز آنکه کرد خود از کشف و کرا تا گزید
 بت و ز نار کرامت همه پنداشته اند
 امی بسا خرق که از جانب حق می خیزد
 حضرت بلخس نوری از او تا در من
 گفت خوام بدل ای بار خدا از تو مراد
 با نفس گفت بخورشید حقیقت مانی
 خواجه میداشت بسی حال رفیعی بسامع
 کیره از داعیه در بار گمش جنگ وند
 شسته بود آنکه میداشت درین کار انکار
 رفت در گوشه و نشست زیر منس بر خا
 خواجه زان نغمه چو گرفت بدل ذوق سماع
 ذوق آن نغمه چنان دل بی ننگ آمد
 از سر خویشتن آورد چو دستار فرو
 این چنین ذوق بود صاحب تاثیر با
 بود راه و روش او از مشایخ نمت از
 گرچه در هند هم ارباب یا ضمت بودند
 بود رشک دم و خلد برین ز اهل قبول
 لیکن او بود ز شطار مجان خدا که
 با تو گویم که مینا بیس طریق شطار
 زان که تو توانی شان قبل تو تو آید

یا به تحقیر تو احوال و میان را نگر می
 نشمرند کرامت پند خود و ستاوند
 که کرامت ز میان خود همه برداشته اند
 گر چه او را بدل اندوه و قلق می خیزد
 نور مشکوف شدی از روش وقت سخن
 آنکه پوشیده مرا کن بسیار و بی بلا
 همچو خورشید تو پوشیده شدن توانی
 تا با بوی بصری دشت زمین کار نزاع
 نغمه و لکش و قانون شش آهنگ وند
 جنگ با کرد و چون سر امیر شمار
 شرکت بزم ز نار استی مسیح مخوا
 آنکه بر جاست از ان بزم غیر بقیع
 ریش روست گرفت بسر جنگ آمد
 بر سر جنگ نهاد و ز طریق قص نمود
 نغمه یا سمن و گل نبود سیرا
 کس درین هند آیینش نیاید انبار
 گر چه در هند هم اصحاب ولایت بودند
 همه از فضل خدا کرده مقصود و موصول
 کار و بارش یکی کار مجان خدا که
 هست بر موت ارادی ز تمامی هزار
 راه شان از یکی راه بیکسو آمد

باز

حاصل انیست نگردی بکرامت مغرور
 آنکه از خدمت او بهره وافر بر برد
 یافتند از اثر صحبت پاکش دلخوا
 در استقامت شده شان راه طریقت
 فهم کردند همه مذہب درویشی را
 دانکه در کشف و کرامات بدیدند اگر ام
 باز بر قطعه خویش آدم ای مسج بلند
 راهی را که بود بلعم با عور لقب
 چار صد معتقدانش بهوا در پرواز
 استقامت چو از دست خداوند بیخ
 نیست ازین نوطیه تحقیر کرامت مقصود
 بان پندار از تقریرین کاینک است
 مانندانی نبود کشف و کرامت چیزیست
 که نشانیست کرامت در مقامات قبول
 در حقیقت اگر این کار نبود می نیکو
 معجزات نبی و جنس کرامات یکی است
 بکه با اهل کرامات ملامت گمنی
 هم درین سبک بسی اهل کرامت باشند
 اینقدر هست ولی فرق بر اهل شعور
 شد تبعیت شان بهر ولی نیز مباح
 غرض انیست از احوال بزرگان و محول

که بسا گشته ازین کشف کرامات لغو
 گوی سبقت ز همه باطنی ظاهر بر روند
 استقامت بفضا و طلب و ذکر آنکه
 همه دشواری و سختی حقیقت آسان
 نگردند همه عاقبت اندیشی را
 بر سر معتقد خویش جانند دوام
 که کرامت نه ضرورت بکرم برسند
 بود هر جنس کشف و کرامات و اوجب
 کرده دروازه هر خرق فلک بر و باز
 کرد از آن سگی کشف و کرامات گنج
 تا کرامت کلمه از ذات بزرگان منقود
 که کرامت بود اندر ره حق خیره و پشت
 مانندانی نبود خارق عادت چیزیست
 خرق عادت نهادند عظامات قبول
 انبیا انشدی میل بسویش یکم
 در کرامات کرامت یقین ان سگی است
 مقبله ناسده تحقیر کرامت گمنی
 اهل کشف و نظر خارق عادت باشند
 کانیانند پی خارق عادت مامور
 یک هزاره دل از او بسبب و برواح
 که نگردد کسی کشف و کرامت منقول

ازان بکارند کرامت بزین ایشان
 پس قس می پشت بگردند ز هر وطاعت
 حکمت آنست که بفرسختن الف گردند
 قسم دیگر هم ازین زمره صدیقانند
 که شود کشف بلوغ دل شان و یقین
 هر چه بجا بیکه بود از دل شان بردارند
 بی نیازند ز هر کشف کرامت ایشان
 باشد این فرقه ثانی ز فریق اول
 حاصل جمله عبارات چو قلم کرد طراز
 خواهی بد که بود دست بزرگه کامل
 که استقامت طلبند آنهم در راه طلب
 دل شان کرد هم ~~اصول~~ کرامات تھی
 بگویمان را که چنین است و با سراج است
 چون کرامت بود از شا به مکرانند
 بازید آنکه بود بجز کرامت یک کشف
 در واقعا و برودیش تضار گذرے
 خواست بچاره کند دره ازان آب عبود
 بود آن بجز کشتی و سفاین خالص
 مگر از نجیب دران بجز بهی گشت پدید
 شد گریزان که ازین دروم من جاشا
 کین بکریست که گردند بفرعون ذلیل

تا زیادت شود از کشف یقین ایشان
 نشانی پنی نفس و هوای کساعت
 جز بجز بکرم بکرامت نه مولف گردند
 بر سر راه هدی و وسع و عرفانند
 که ازان کشف شود آئینه شان بیخ
 هر چه جز دست از کمال شان بردارند
 که بر فتنه همه راه سلامت ایشان
 در همه قوت اولیت اتم و اکمل
 به که اینک بسر مطلب خود آیم باز
 خلق را کرد همین داعیه تحریک
 که همین است ازین هد و در حقیقت
 جاسی شان کرد ز سجاده طامات
 کفر این زور و دل شان باج است
 بر و از بهیست دوز نگارند نگاه
 آنکه در محله پروردن با تشتم کشف
 که نمیدید دران بجز ساحل اثرے
 که عبورش زره آب روان بود منور
 همچو دیرانه که باشد ز دفاں خالص
 که میان تری آب بر خشک است
 جز بکشتی نکنم گاه عبور دریا
 خشک گردند بر آب رود و پیل

داشت راه خوش شطار مجان خدا
 پند دادی ز برای طلب علم مردم
 هم گفته عمل خویش با خلاص کنید
 هم گفته که عمل نیست اگر علم چه سود
 هم گفته که عمل نیز ندارد ثمری
 هم گفته که نشاید که کرامت خواهد
 کاستقامت فاکل کرامت گفتند
 تا کاشف شودت دیده باطن یقین
 استقامت چو سپید خداوند جهان
 گشت محکم همه بنیاد طریقت از او
 پیش از وی بنهادند براس شیخی
 تا بجدیکه هر آنکس که نه اظهار نمود
 یک عرفان بدانند که بود کار به عکس
 یعنی آنا در علامت پے شیخی حقا
 یعنی انعامی کرامت گرت روزی کرد
 گرت نیست درین راه کرامت روز
 بی نیازی ز به کشف و کرامت لایب
 غرض نیست برین دار عقیدت جاوم
 کرامت بود و کشف یقین هم نیکو
 در عوارف نبشته است چنین شیخ شیخ
 گفت بعضی از بیطائف صدیقان

صورتش شسته همه صورت عرفان خدا
 هم نمودی بعمل نیز نصیحت بدوام
 هر عمل را سجده ابر خدا خاص کنید
 که عمل آمده با علم چو حلوانی دود
 نیست اخلاص اگر نیست عمل را اثری
 کاستقامت ز در حضرت عونت خواهد
 در استقامت صفت نموده گل شگفتند
 کاستقامت بی خاتم بودت همچو یقین
 امری از فاسد هم آمده بی در قرآن
 کلبه هندی شد ایوان حقیقت از او
 خرق عادات و کرامات بنامی شیخی
 او به نزد یک حقیقت طلبان شیخ نبود
 عارفان رست درین ماده گفتار کس
 استقامت بود و کشف یقین و خفا
 چون ل از کشف یقینت از روزی کرد
 هست از کشف یقین صرف شرف اندوز
 بی نیازی ز همه خارق عادت لایب
 بی شیخی نبود خرق و کرامت لازم
 بی کرامت بود از صرف همین هم نیکو
 که نیز همه شده بهر دین شیخ شیخ
 بکشایند در کشف و کرامت زمینان

این
 در عمل نیست
 و اگر کرامت
 است عمل در
 بیرون نیست
 است

گفت مستغولی طالبی بود یاد دوام
 و آنکه آن یاد نباشد بجز و نواصوت
 و اندرین یاد فراموشی از اغیار بود
 ذاتی که کیف صمد را همه ذاکر باشد
 تا کنی محو دل خود و بصفت بچون
 لیک آن چیز که اورا تو ندیده باشی
 او چنان در دل آشفته تو جلو کند
 نکته گویت اینک که بگفتند بمن
 چون ز ستادم ازین غلبه بر آن دم
 این یکی نکته پی تربیت و شغل هست

به نشاط و به ملال و به فعود و به قیام
 کین همه است فراموشی حق را آفات
 دین بود کار که او محو دین کار بود
 و آنچه گفتیم آن باطن و ظاهر است
 تا به بینی تو در آن آینه بچون چگون
 نه گوی لذت دیدار چشیده باشی
 چون بصحن دل نازت تو جلوه کند
 گوهر معنی و اسرار بصفتند بمن
 کردم از حسن خود آشفته همه عالم را
 چون ثبات از بدیار طلب با کسی است

ذکر و منقبت سلطان الکاملین حضرت نواب
 بدر الدین سمرقندی رحمه الله علیه قدس الله سره

یارب ز حرمت آن بدر که و ذریت کمال
 بدر بود دست و بدر سما عوفان
 طالبان ره حق را بجد امیر شاد راه
 استقامت همه کرد درین راه تعالیم
 هم محقق همه مسئله دین بود دست
 صحبت پاک بسی اهل طریقت درایت
 لیکن تربیت از عارفان باختری داشت
 بود عالم معلوم و بعبادت راسخ

بنوال و جنجال و جلال و جمال
 شمس بود دست و شمس روح ایقان
 او هم آساز حقائق ز دربارت آگاه
 در سلوکش همه راه رضا و سلیم
 هم در اسرار حقیقت ز سلاطین بود
 و ز بسیجا بصدوق طلب گوهر یافت
 در خلافت هم از ان در علم خویش داشت
 بود کامل بجهد و بر ریاضت راسخ

بدر

ساک بود بعرفان همه منزل فرست
 رکن فانش همه اهل طریقت نخواستند
 مانند از کوه کیش صحبت بخش مهر سال
 داده بودند بر ویانش در آن خوش پدر
 گشت در بارگاه پاک چو او محرم زار
 غبطه در دل عرفا را از کشتود کارش
 دید در کشف و کرامت همه پندار و غرور
 این کرامت بدم شرح بزرگیش چو کم
 نه رقمها از کرامات کرامش زده اند
 اینقدر پاک نمی دانند از ارباب عقول
 محرمی را که بسے محرمی در گاه است
 اگر این فضل نبود می بحق رکن الدین
 نجسه و کبروی و اهل ضیاع گفتند
 گشت از فضل خداوند چو او فردوس
 دانند امر و زمرسانند اگر ت جنت عدن
 بود از اینجا که بسی خواه امم شاه عزم
 یعنی امر و نه بدل اهل فردوس شود
 دید چون عزم و قابل فردوس او
 پیر و دانش همه در گلشن فردوس روند
 خواجرا از پی تربیت مشغولی او است
 بنشسته است بشغل همه اهل توحید

جرطی کرده و شتیش بساحل فرست
 دین و ایمانش همه اهل حقیقت دانستند
 تا که در تربیت پسر بر آمد بجمال
 زمان نشست او بصفت اهل دلان از همه
 شیخ اورا پی ارشاد و دهری کرد مجاز
 سرد بازاری همه گرم و سله بازارش
 شد و لش از سبکی کشف و کرامات نغور
 چیر شد از بانگ بزرگیش عتاب به عجم
 که به فردوس برین سکه بنامش زده اند
 کاین چنین حسن لقب با کند از عرش نزل
 این نشانیش بود ذکات فضل است
 سهر و روی همه کند شمس نقش نکین
 یا که شطار طریق اینهمه را گفتمند
 گشتم از زمین طغلیش من و تو فردوس
 ناید البتة بحشم و لطف جنت عدن
 گفت فردوس کیند از در عفا طلب
 تا به فردا بگه و اصل فردوس شود
 داد حسن لقب منزل فردوس او را
 آری این مشتریانت که در کوس روند
 نغز بکتوب که بار یک معاینش چو موت
 تا که در رشد از آن شغل بگردند شید

او یاری صفتش تحت قبای شانش
 پرورش یافته از آب زلال حیوان
 صحبت او بغل و عیش مریدان اشیر
 شیخ الاسلام جهان حضرت مخدوم
 یافت در اندک صحبت همه عرفان اتم
 نامه را که با داد او وی از روی کمال
 صد هزار انشایدان شده ز اهل معنی
 یک بویست چو احوال نکولش مستور
 هست از راه نسب هم بسیر شیخ عماد
 مادرش کوه جهان گوی بزرگی بر دست
 گفت آن عارف چون بدین شیخ نظام
 که به پیشانی او هست درخشان نوری
 دل دین رفت چو از قفس آن شاه یقین

نه فلک پیشتر از چرخ فلک بود انش
 صفت نضر و مسیحا همه معنی همه جان
 دایه تربیتش مبتدیان را چون شیر
 گشت از دواصل مقصود بیک چشم زبون
 صفت خور که بعیوق رساند شبنم
 داشت بنده نشسته بخود پیش ازین چندین سال
 یک زمان باست که بنیشت فتاوی معنی
 در آن نگشت آن در همه وسعت گیتی مشهور
 که بلاد طلب حق بودش ذات عماد
 دختر با نغمه سید اسپر خردوست
 اندر آن عهد که نبود بد پلایش مقام
 که به پهلوی فلک دوزان ز بزرگی شوری
 سانش آمد بر قدم ساکن فردوس برین

ذکر و منقبت حضرت سلطان الاراکین نجواب

رکن الدین فردوسی قدس الله سره

یارب از حرمت آن رکن که شدید کرب
 شد بلند از پیش عزت و شان فردوس
 آنقدر جذب حش بر دوسوی راه کمال
 همگی پیشه و کردار جهان حش

آنکه شد مجادوی پی این جمله فریق
 وز مریدانش شد آباد جهان فردوس
 که از آن فوق علی العرش گشاد او بود
 همگی شیوه شطار جهان حش

بجیب الدین فردوسی قدس الله سره

<p>که در انصیب شیخی و هدی گشت نصیب راسخ اندر ره عرفان هدی ایقان همه انوار حقیقت بنگاهش مکتوب بود سر دفتر تفرید در اهل نفس برید مرجع اهل هدی رهسبر عرفان خدا طلبش راست صفات صمدیت لائق کرده طی کام ریختش در جبات صوفی دوز شریعت ره بار یک طریقت رفته کاشف سرخنی قال و مقالش گشته کام ز سایر ریاضت همدوق غلامش قابل رشد و هدایت ز عطایای کریم بل ز رحمت که بود مایه عنایت حق بلکه او خوانده معانی ز لیدرنا علما در طریقت بحقیقت همه درو مخفی کین بود شیوه گزیده علا میها پر پرواز گشوده ز کین شهرت همه معموره شد از شهرت نامش معمور عالم از تابش آن نور که یزدند دور همه از شوق تمناش بچویند نشان</p>	<p>یا رب از معرفت آن ساکن فردوس نجیب بود آن شیخ امام همه اهل عرفان همه اسرار طریقت بنگاهش مکتوب بود سر حلقه تجرید در اهل تجرید مجمع اهل مفاسر و مردان خدا پایه همیش از عرش و ذکر سی فائق و اصل حضرت و کامل صفات صوفی ز درون و ز بیرون راه شریعت رفته سر و اسرار حقیقت همه حالش گشته گشته مخصوص تشریف عبودیت خاص یافته آیت رحمت ز عطایای کریم ز از همین رحمت عالم خدا خوانده سبق فی سبق برده فقط در شرف علمنا هر شراط که نهادند پی پیش روی برگزیده مگر او شیوه گنا میسا شین شینش چه چشم آمده شین شهرت لاجرم کم شدش کرد چه عنقا مشهور که در خورشید چو با این همه انوار ظهور مبدی کج دور و ز می چو بماند پنهان</p>
---	---

پس فرمود چنین خوابه آن راه نورد
 یک دو منزل سوی مشرق چو ز غیب آمد
 از هر آنکس که بر سرید جز این حال نیفت
 بر دلش گر چه بسی صدمه جانکاه گذشت
 از پس چند چو نزدیک به بیایا آمد
 حالت و جد گرفتش بعد آطاوس
 خویش را دل شده در پیشه بیایا بست
 بر دشواری کی و ذوق درون با موش
 شوریشگر کما فطشورید شگفت
 دیده دریا کنم و خست بصب و فکرم
 کس ازین حال ندانست نه است چه شد
 هم با نش همه بسیار تفحص کردند
 فی ز حالش خبری نی ز سرش اثر
 خرقه و شجره و دستار و اجازت نامه
 هر چه بود آن همه تسلیم باد کردند
 همه گشتند چو از یافتن او مایوس
 سخن از بخت و از بهمت اومی رانند
 نام پیران که ازان سگ نشنیدیم چو
 حال ایشان که هرگز با بر چیدیم

بشنوی در ره اگر حال دیگر باز مگرد
 خبراتم مطلوب بطالب آمد
 خوابه در گلشن فی مقعد صدیق بست
 حسب فرموده آن رهرو دین باور
 بود سودا زده عشق صبر آمد
 شد چو مجنون بو حشاش طیور ان باور
 آه و فریاد و فغان تا شریا انداخت
 بی خبر از همه عوفاهی جهان بن مجنون
 که زبان شرف این مطلع پر شور بگفت
 داند زین کار دل خویش بدر یانم
 همیشه نتوانست نه است چه شد
 در بیایان بجزیدند و تحس کس دند
 باز گشتند بعد سنج یک باو گرس
 حال آن جمله تبرک چه نویسد نامه
 نعم مفقودی او خویش و برادر کردند
 همه سو دند کف دست ز حزن و غموس
 شجره او پی تکسین و هر می خواندند
 همه در سلسله نظم کشیدیم چو در
 چون ثبات آنمه در بحر مل بنجیدیم

غایب سین صاد
 و قافیه عادیان
 دست سوسن طلای
 گوید علیه الرحمه
 غایت و غفلت
 باز در آن تفصیح
 قاریان
 در آن تفصیح

ذکر و منقبت حضرت سلطان الواصیلین خوا

بسیار

گفت من بر در سلطان مشایخ رستم
 هیچ جادو من من شهنشه دشت نگرفت
 تا درین حسیت که خوفم بدرون می آید
 برگ بودش بهم چون نظر آمده شیخ
 نظر خواجه چو افتاد بر دلش فرمود
 در دهن برگ و بدت تا تو برگستان
 بینی ارباب نظر راهم با چشم کم
 برگ را از دهن نداشت به پیش در حال
 با دوزخ انوی تسلیم و ارادت ته کرد
 خواجه از طاعت که دستش بی بیعت بگرفت
 داد و دوست بلا خواست اجازت نامه
 نامه را که بدوش پس بیعت در حال
 داشت در خدمت و عرض یک کامل
 شب راحت بریاضات نیاورده برو
 هر سلوکی که درین سلک بود لیل و نهار
 ننگه زان همه اسرار نیا موخت اهم
 خواجه فرمود بان شاه عقیدت از پیش
 از پی پرورشت فیض نبوت گیرد
 هم زیر است برین راه ولایت کار
 یافت هر کس که فیض ان نبوت تعلیم
 هر چه بدست پنجینه بخونیک مستاع

هم به بسیاری ایوان مشایخ رستم
 نفس من پیش کس از مخلصه دشت نگرفت
 می ندانم که چه از پرده بردن می آید
 در دو چشمالش بفرود به خبر آمد شیخ
 که باین برگ چهار برگ سفر کردی سود
 می نشانیست بدنیسان سخن آری بزرگان
 و آنکه اینهمه گفتار که من هم شخم
 گشت دشت زده دید چون جاه و جلال
 در دل شیخ از ان حسن عقیدت که کرد
 بیعت کامله حسب ارادت بگرفت
 داد هم خرقة و دستار و کلاه و جامه
 داشت نبشته بخود پیشتر از چندین سال
 که بفرموده شوم من بچه آتین عامل
 خدمت بار که قدسیه ناکرده هنوز
 دان روشها که نهادند بزرگان کبار
 هم ز تعلیم شما بهره نیند وخت اهم
 کاین رقم یافت بفرمان ساز پیش
 تا از فیضان نبی کار تو رفعت گیرد
 اندرین کار شوقوارش اندیشه دارد
 نتواند قلمش وصف نماید ترقیم
 کرد و در پس تلقین به خویش دعای

سینه بند زرد و لیش نصباروی نجیب
 اینها گشتن آن رخت محبت و دل
 گام بر گام به تبعیت احمد ز فتنه
 در عکس هم از کسکه میقت مشعل است
 مختصر قصه که امروز حمید ثانی است
 او همش حسته بچو لانه معراج سری
 سرش انداخته در عالم بالا شور
 تیغ بر فرق همه خارق عادات زده
 هست زردوسی زردوس نجبه است
 خویش کرده فنا بچو اولیس قرنی
 بشر از نزلش گرچه نه آگه ستند
 گشت مستور از ان در همه عالم چو اولیس
 خاصگان را که بلا یغیر غم غیری خوانند
 آنکه پوشیده درین خلق خدا باشند
 سلک زردوسی پاک که دار و بسلوک
 در همه مسلک تجدید که آگه گشته است
 آخرا ز گشتن او قصه زیارت کردش
 برگ بنبول بر آن گوشه دستار است
 برگ میخورد و با وطنی مسافت میگرد
 چون بنزدیک درخواهد او تا و آمد
 انفعال بدل از کار خوش شد حاصل

شوند از عرقش ریخته بوی نجیب
 شمع وجه اللش آمد همه سو حاصل
 هر قدم بر قدم پاک محمد ز فتنه
 از سوی الله دلش آنگونه که خم می خاست
 صفت عارف بسطام در اسطغانی
 بر سرش صحبت کلاه سری و تاج سری
 کفش با بر سرین کشف و کرامات ده
 مقصد صدق بود منزل او عند ملک
 جا گرفته لقباً بچو اولیس قرنی
 لیکن از ریچه مستیش ملائک تن
 که نشد دوخته در جبه پاکش بچو اولیس
 هر مستور درین تحت قبای میباشند
 تا ابدا گشته تصون شمس ز غمش ز دو
 سرش الفقرا ذاتم هو الله گشته است
 بهر رفتن بدخواه اشارت کردش
 شد روان برگ چو برگ سفرین بود
 هم از نیجاش درون تصدیرات میگرد
 دلش از زده است و از هم لغیر یا و آمد
 متحیر شده از ایشیه گرفتار مریول

حیات در آن زمانها در آن زمانها

شعر از آقای آقا میرزا محمد باقر آملی است که در آنجا آمده است

له اس
 پس میگوید
 نیست که صواب
 آن را دوست
 کنند لطف
 به نام خاوری

گفت شیخیم اگر شیخی در علی نیست
 پیش سلطان مشایخ پسین گشت روان
 داده بودش چون خدای غیبش و کبر صواب
 کرد اعزاز هم اکر ام در شیخ نظام
 در حقش گفت که سپهر غزافان است
 حیف کاین صید کردند نصیب جام
 پس ی بو علی آمد باید مطلب
 یکدی می نتواند بکسی پروازد
 همش گفت چون خواهی بر پیش نجیب
 گفت با وی زوم بر در دیگر چو کدا
 قطب علی چو مرا باز گرداند برگ
 گفت دیگر عیالقات زیانی نبود
 همش خواند دین کار بی منتبتش
 گفت در زهد و عبادت بود همسر او
 شربت وصل آبی که چشیده است جز او
 هم به تفرید و توحید چو او نیست که
 در دل از کشف و کرامات تبری ارد
 یافت یاکن کران یه صد ارکانه
 بدر عرفان ز تریای دیش یافت کمال
 گفتن نفس که تعلیم خلائق کرد
 خاکساری است در اینوه چو طین لایق

در همه جا چنین رسم و چنین آیین است
 بود یک تذکره علم به بزم ایشان
 گفت در جمله سوالات پسندیده جواب
 رخصتش کرد به تنول بلانیل مرام
 منزه کشید هر انگونه بخشش سر است
 آهوی هست لبخونی که نگر دور ام
 گفت شیخی است علی است بحالت مخلوب
 می نیارو که بدگیر نفس پروازد
 که در است بعرفان دهر شان عجیب
 چون ندادند زهر سوچه نداد و چه صدا
 چه روم من که چو او از در خود را ندید برگ
 بجز از سود و گر پیچ گمانه نبود
 کرد اظهار در اسرار لبه متبتش
 هم به تقوی و طهارت که بود در خور او
 تا بمقصود دین ره که رسید به جز او
 هم بیاری کی عرفان سر من نیست که
 کرد و کیسوه به صورت همه معنی دارد
 رکن کنش چو عبادی بدر ایقانات
 قوس فردوس بی شرفش بقال
 بکلی سیف کران قطع حلالی کرد
 بجم شاق بودش لیک شهاب ثاقب
 حضرت خواجه بزم الدین بزمی ۱۲

این حضرت خواجه بزم
 در وی از او اندک باقی نماند
 ملک زود سیر او کرد که در حضرت
 خواجه بزم الدین زود سیر است
 خواجه بزم الدین خواجه بزم الدین
 دارا حضرت خواجه بزم الدین
 سرفرازی او را به حضرت خواجه
 سبب الدین با توحید او را
 چو حضرت خواجه بزم الدین
 کبری او را به حضرت خواجه
 خواجه بزم الدین او را به حضرت
 سوره در حد او را به حضرت
 خانی او را به حضرت خواجه
 دارا هم حضرت خواجه
 عبد القدوس بن محمد دارا
 بی حضرت احمد سود و نوری و
 دارا هم حضرت خواجه بزم
 خواجه بزم الدین دارا هم حضرت
 خواجه بزم الدین دارا هم حضرت
 خواجه بزم الدین دارا هم حضرت
 آن را به حضرت خواجه بزم
 که ده است

ورنه آن همت تجرید که او داشت بدل
 کس نمی یست بجهان ذریت ظاهر او
 داشت توامه ملی دختر کی حور نژاد
 که در گذشت بان گوهر عفت بغرض
 که از آن زوجه در یک سپر آمد بوجود
 طفل گرفت بجا شرف الدین دینید
 تا بر جا که خواهم تن تنها بروم
 بشمار سی پس ازین چون کت از غم فرود
 راوی نیز روایت دیگری کرد درین
 اینکه چون در شرف خدمت بو توامه
 کرد از جمله تحصیل فراغی حاصل
 کرد و شادان اشارت بنکاح دختر
 فرما شد قتی که همی داشت تحصیل علوم
 تا زمانیکه گرفتار مرض گردیده
 چون بکشفین طبانه علاجی میشد
 کام ناکام خود آن دخترش استاد بزرگ
 که از و خالق دورانش عطا کرد سپر
 بود او را همه عمر چو فنز زنده بین
 احمد آنکو توارنج بود ز اهل خبر
 بعد ازین رخت سفر بست بسبب دلی
 شد بدلی و بسبب اهل دلان را دریا

از ره زهد به تزویج نگشتی مائل
 که همی جست شرف از نسب ظاهر او
 که به تزویج وی آن دیکه دیده بداد
 سما که گردوز تن پاک در ارفع مرض
 طفل را آمد و تسلیم بما در فرمود
 تا تو انید ازین بند مرابره باین
 زین جهانی پر از اندوه چو عقاب روم
 که در آغاز جوانی شرف الدنیت برود
 با خبر بود حکایت دیگری کرد درین
 آنکه بود دست در آن عهد یک علامه
 و زپی گم شده گان کرد چو راعی حاصل
 و خت توامه که دادش رعنائیت داو
 رو به سجد چو کردید رضائش مفهوم
 هم از انکار خریدار مرض گردیده
 جز نکاح آن زود و اما به علاجی میشد
 داد پیوندش اگر دش و داد او بزرگ
 نسل و ماندگیتی چو درخشان خاور
 مادرش را بسپر بست جگر بند همین
 این روایت به پسندید از اخبار دیگر
 با ده در جام طلب ز سبوی دلی
 چون مه چار و هم گشت کتان دریا

نام آن شهرونی
 هست در کت
 دلی از آن کت
 فصول کرد چو
 جای اهل دکان
 سواد به نسبت
 بیان کرده

چون

هر کمالات که در دین شود از علم حصول
 شد تحصیل چو فارغ شده عالی در جات
 اشرف الدین که تلمذ نکند علمش
 پسر آوازه استاد می و بود آفاق
 همه منقاد و مطیعش چو خواص و چه عوام
 کی یاد داشت ولی با همه انواع پرست
 نه به نسیخ و نه به تکسیر بد طوبی داشت
 ز القیاد همه عالم که همی داشت هراس
 که به نسیخ مستخر همگی ملک و سپاه
 هم ازین ترس را که در دهنی نصبت
 بمیر آورده تو آنم در انشای سفر
 چون رالطف ملاقا بهم حاصل شد
 خواست تا از پی تحقیق شود هم صحبت
 بر رضای پدر و مادر خود بهره شد
 یک با این همه هم ز هر دو یاد نگذاشت
 مانند آنچه گوی در شرف خدمت او
 خواست استاد که علم و گرش آموزد
 گفت باو که هر هست همین علم پسند
 پس ازین مشغول در خدمت او را مد
 در زمانیکه بسر برد به تحصیل آنجا
 بیست از مصلحت پدرش شد طاعت

کرد حاصل همه مقبول بود یا مقبول
 آنکه از طفلی خود بود سراپا پرکات
 اندران عهد بر علم علم شد علمش
 که بشاگردیش از عجز جبین بود آفاق
 همه در بند غلامیش چه شاه و چه غلام
 سیما داشت ولی با همه اصناف که هست
 بلکه در جمله کمالات پدر بیفاد داشت
 در دل باو شبه وقت درآمد و سواس
 تا نباشد که به یکبار بگیرد از شاه
 که چو در ملی بود از دست چه جوید حلیت
 تا شب انجا بر دانه پی آرام سپرد
 بر و نوبه همه در پیش شرف مایل شد
 کین محقق بود البته سزای محبت
 در پی علم بشا روز و گه و بیکه شد
 کرد تحقیق همه شبهه طاعت گذشت
 تا علم گشت ز فیض و اثر صحبت او
 بهش بهره کی از علم دیگر اندوزد
 که ز هر علم هر است همین علم پسند
 باز در هیچ رسد خسر و خسار آمد
 شده بودش مرضی مال ز آن آن بود
 که نه پیشگان همه گفتند علا حش صحبت

بسیار

تا با یام رضا عشق ز اوان ز اوان
 تا بیارند در ایام رضا عشق بگیرد
 نرفته در همه در آنخانه خالیش گذشت
 هر که از سنبله چون زهره بیزان
 طفل را دید که در محد بخواب ناز
 پیر مردیست شسته سبر با نیش
 بر سرش مروه جذبان است و گس می راند
 دید پنهان ز نظر و ز نظرش پنهان شد
 مادرش دید چون آن پیر دلش هشت خورد
 کرد این قصه پیش پدر خود اظهار
 از بزرگی چنین طفل بتو باد نوید
 که صبی تو بود بر همه اوقات
 اینک مد بر من خضر و سبزه کرد عقیب
 گوید ختر که صبی را نگذار دهنها
 پدر را دور او بود و شهاب بگجوت
 بود و مگانش زو همیشه به پیرانه سر
 هر صبا می که در چشمش همه بکشانند
 بر رخ هر که خندین نگهش افتاد
 جدا فاسد چون صلا حشش این گونه بود
 جدا و هم که تربت با همه است شبیه
 در پی علم و عمل شد ببلوغی چو رسید

بی وضو گاه نیا نوده لبانش ز لب
 مادرش گشت به همسایه چو رونق فرد
 بیگانه ای آن طفل کس را نکند گشت
 بیم تنهایی او بود و هر اسان آمد
 در صدر رحمت و آرام بر دلش باست
 همچو سر چشمه حیوان نفس شیرینش
 که با همه آن همه همه جنبانند
 صفت آب بقا از گذرش پنهان شد
 دین حکایت بجنود پدر خویش برود
 پدرش گفت که ز نهانه ترسی ز نهانه
 خضر بود دست که گهواره همی جنبانند
 پاسبانیش همی کرد بحکم داد
 بچه در خانه خالی نبود بی آسیب
 ز آنکه هر خانه خالی است چه از آفتها
 که بر گذشته مکاشف ز ملک تا ملکوت
 بود معروف و لیکن به هیایون اثر
 گویش دیده عتیق مینه بکشند
 گشته از هر متش ابدالی و یا اوتاد
 آن کرامت به بنیسه نبود چون نبود
 آن امام است که خوانند در تاج فقیه
 تا ز مانی که دلش تافت چو نور خورشید

ہمدیہ سرار رقم کردہ عین القضاات
 پیش از آن ہمہ در ہند نمی پید
 بود محفوظ ہم از روز ولادت تا عمر
 ماہ در زندگی از وی نہ صغیرہ سوز
 نام او احمد و شاہ شرف الدین لقبش
 پیش از آنوقت کہ آمد بود آن کرم
 سنج بجای مینری کہ مر اورا پست
 داشت در معرفت وز ہر عقاوت طلب
 تا در ایامی سکون خطہ ہسون بود
 ہر کہ از بہر ملاقات بہسون فرست
 کہ بر خصت او نیز پارسے خاست
 بنیال شرف گوہر نیانے او
 ہر کہ از صلب تو آن گوہر یکد آنہ برست
 آن تقی عربش پے تعظیم نہ خاست
 منقل شد بدل از راستی خودیکے
 اورا شراق کہ می وقت باطن دریا
 ہر آن گوہر شہوار حرسے تعظیم
 اینک از صلب پدور شکم اورت
 اینک از ہر کہ باقد و تا خبر نیم
 در مکارم نہ اکام چو کرم آمد
 تا وقتیکہ سے بود چو خورد بر او

رومی شیخ عراقی کہ بہشت نجات
 و گرش دید کہ تقسیم نہ مید کے
 ماند در تقوی دور ز ہر عبادت تا عمر
 چنین سوت کہ در عودہ و نکتہ وزد
 ام او نبت شہاب آبد و بجی ست البش
 از بز گیش ہر پدرو ما در حسم
 آنکہ در راہ معانی و ہدی بانہرست
 اعتقاد می بہل خود ز تقے عربے
 دور بجی صفت گردش گردون بودست
 او بہ تعظیم وی از زاویہ بیرون فرست
 از بی حرمت و تعظیم نہ جا بر می سخت
 ہوسہ برشت ہی داود و پیشانی او
 نیز کروز بقا و قدسیانہ برت
 دید همچون کہ ششہ ست بلسان بر جا
 ترک معتاد چہ اگر ہبسا مولانا
 گفت آن نیز تعظیم مبرج تو شافت
 و اجیم آمد و لازم شدہ بر ما تکرم
 چون بہر ج حل از ہر اسد خاورت
 پے تعظیم کہ چون سرور جا بر نیم
 لاجرم در شکم و صلب معظم آمد
 بے وضو شیر نہا دست گے ماور او

شیخ شرف الحق والملة والدين احمد کجی منیری قدس سره

<p>مرجع اہل حقیقت بود و ہم عرفا کس نشد در ہمگی شان عجیبش ہمسر محراب در گفتش گریے باز از نماند ماسوالتند درون چونے کرده برود کس زند نیست کجا بہت لاش ساند کہ دلش خاص پی یاد حق آمد مسکن چاشنیہ گیر ہم از سکر ہم از صحو شدہ حال دنیا و نعمہاش ازین کن معلوم ہیج مقصود دل و جانش جز اللہ نبود فانیع از دوسو سہ مصاحت دنیا و داشت از کشف کرامات تبری در دل مرجع اہل دل و اہل یقینش و اند در حقائق ہمہ حولے و ہم افعا کے است ساکان را بسکون و عرفان کا نتیجہ جملہ در عشق و محبت کلمات لطیف کا نیکد ز نیست وین علم ز تالیف ہمہ عرفان و حقائق ہمہ راہ انجلاص ہمگی نو نوی لالاہمہ و ز نایاب ہند ظلمتکہ ہ بود کہ نور از وی یافت قول عطار و محمد کہ خواہے باشد</p>	<p>در ہمہ اہل طریقت بود او از کبرا ہمسرش گو بہ یا صناد و جہاد اکبر چون بگردون شرفن بیت اجلال ساند بر ہوا تا زودہ شمشیر نگاہش شہجون تا چھل سال بصبر او بکساران ماند جند بہ عشق بدانگونہ گرفتش دامن ماسوی اللہ کہ از خاطر او محو شد پیش او آنرت و جملہ ہمیش معدوم خواہش خلد برین را بہش راہ نبود بود ہزار ہم از منزلت دنیا و کہ چہ مید آہجود جملہ خوارق حاصل اہل تکنیش در احوال طریقت خوانند کلماتش کہ در اسرار و فائق کماست در رموزات حقیقت کہ بیانش شافی است کہ بہ بینی تہہ کما تہیب بہ موقوف شریف در رہ معرفتش بہت تصانیف بسی ہمہ سر تصوف ہمہ توحید خواص از تصانیف ملی ہفدہ صدش بہت کتابت سر توحید وین ہند ظہور از وی است قول بن عربی قول امام احمد</p>
---	---

سیر شوریده بفرست که تو خجسته بود
 بر سر خاک چو بسمل بیک آهنگ افتم
 گر چه من ذره صفت زار و زاری با هم
 می دوم هر سحر و شام و هین بکشاده
 جز سیه بختی خود نیست و گر حاصل من
 عالمی گر چه نمودند ازین راه فرار
 در نمازم نده چون همتن کیسوس
 در ره فقر بدارم ز تو چشم گرمی
 در ره وحدت و توحید کشایم پر وبال
 مویهایم شده اسفید و نگر دم سامان
 می ندانم که باین حال و باین کار تبه
 میل هر چند سوی شعر و سخن کم دارم
 کرد لطفت بسنج گویم اینک امداد
 تحفه نیست که آرم بحسب رسم حرمت
 گر مرا بر تو در دست ره آوری نیست
 گر قبول افتد از گفته من یک حرفی
 ناز بر طرز سخن گوئی من دوران را
 من بر آورده ام آنگونه به نعت تو علم
 گر چه در مدح تو باشم سخن من لغزش
 نسراید چو لبم ز مزه نعت تو کس

در گمت از پی ما خاک جگر گیر بود
 مست و در هوش من از جلوه پیرانم
 بو که از فیض تو خورشید سوار س با هم
 چون سگ عجز چه منم بر در تو افتاده
 ای خوشبخت اگر دست نیمی از من
 بی دماغی ننگند کس حسن اندر این کار
 بی خصوصیتی و دهم از طرفش سر و کس
 کاندین ره نتوان رفت چون بزفندی
 بر کنم دست ز گرد آوری مال منال
 با چو من نیست سیه کار کسی در دوران
 ز ورق خویش برون رم ازین بجز سیه
 منکه روزان و شبان روزه هر کم دارم
 خامه عجز که سر کرد به نعت سرو آد
 برگ سبزه است مرا بر نثار قد مست
 هدیه بی هزاران جنودل پرورد می نیست
 بقین آنچه من از عتق بهستم طرفی
 دل پر از رشک نشتر تر من خان را
 که گرد برده ام امروز ز حسان
 عفو کن سز زده است از من اگر با تو
 راج روح از پی ما ز مزه نعت تو کس

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰

در سبب تالیف کتاب

از روی خود می نویسد

اندرین

از غلامی تو یوسف بعزیزی ارزو
 چاوشان تو چه برام و چه بر خنیش
 هر کسی را که کفلی جهان و اللفی است
 از عرق سبزه خط تو چو شبنم بخورد
 بود و حرقیل بعد بار شمس نازت
 گشت از رحمت رنجوری و آزار صحیح
 تا از چشم تو ملک است و خراب افتاد است
 که دغمی چو سرفیل طلبگاری تو
 در قرن مرده شوق تو او لیس نام
 آنکس اینک ترا شاعر و ساحر خوانند
 قول تو مایه لیسین همه مسکینان را
 کرد مغرور کسی را که غرور پیش
 تا جمعیت کفار که بگنجینه
 بر فلک مهر ضیای تو بد انسان رسید
 گر رود در دهن خضرت گوید که بر
 بگدایت رسد از قیصر و فقور سلام
 چیست شاهان جهان بچم کشند ز تو
 دعوی خود که دعوت چو نمودی لکها
 روی ساخته شمشیر تو شیران همه را
 خیز شرگرد اگر کام تو بر روی نبود
 چشم پوشی ز جمال تو بود بے بصری

در هر نگاه تو مریم مکنی سزای اند
 زده جاروب بمرگان حرمت ز ایست
 خفته در عهد به پیش تو میسجا طغی است
 قسم جان که خضر بند اگر رسم بخورد
 نیست در دلبری و حسن کسی ابناست
 گشت تا برب اعجاز تو بسیار مسیح
 بر درت در هوس گنت ترابا قنادهست
 طاعتش او شب فاشیه برداری تو
 زنده سیلی شده از جام تو احد در جام
 با چو خجالت زدگان جمله بر روی ماند
 بر بنا گوش زده خشم تو خود بیان را
 بنشاند دست دعای تو بر روز به پیش
 بر تو زید که بر وقت همه شان خسته
 که گرد بر دوز غش ز ضیای خود رسید
 که نراق تو به از اب حیات است او را
 بیگ لریک ترا قیصر و فقور غلام
 چون ملایک همه بالاند و دیدند ز تو
 هر که مینی زده شد حلقه بگوش آخر کاه
 در کلبه بینه شستی تو دلیران همه را
 هست بے سکه نندار نام تو بروی بود
 کار شیران نبود با تو بجز بے حسگی
 بے قدری مقدار

بزرگواران شمس خورشید
 کس از چشم از توان
 گزشت گذشتن بیخ
 تا از شرم خست و
 تقسیم جا آوردند
 بربنا گوش
 چنانچه زدن دور
 شدن و نابود شدن
 بربنا گوش
 خواب در میان کردن
 بربنا گوش
 درون و فقور سلام
 بربنا گوش
 در راه از جا بر افتادن
 بربنا گوش
 است و کله بندی
 در این میان آن جهان
 کترین انکار تویی
 بربنا گوش
 از زبان بعد بستی

برتر از عرش زمین قدرت کردین
 ایک جنات نعیم از نظر افتاد و شست
 برتر از عقل کل در روح قدس با تیسرت
 ایکه هر اهل ولی را بدزن مایه تیسرت
 نه همین تابع فرمان تو شد دور سپهر
 تو تیار از درت خاک یکایک ندهند
 اشرف قدر رفیع تو چنان تیز شافت
 گرم جو شید کجاب تو خورشید سی
 با سر روی تو خورشید بود یا خاوی
 تا ز سیما می تو بر چرخ رسیدش پر تو
 با یراقت اسد نمودند و اند خورشید
 خورنده با خط شعاعیست فقط در خط تو
 در سفید و نیه و بهر بے گردیدند
 هر یکی زان بسو بار گشت خست گشت
 بی ادب می تو اند بدرت گشت مقیم
 ماندیدیم کی گرچه بدیدیم بے
 مه کنعان ز جمال تو سحاه افکنند
 خبر از حکم تو داد و وسیلمان دادند
 کسب بیت ز تو مستقل و ماضی کردیم
 عرشیان همه بگفت بانگ شنای تو زدی
 از بلال تو فلک کاسه مهر اندازد

زده زانو ز زمین پیش تو جبرئیل امین
 بهمچو رضوان ز قد بوس شرف دادند
 مردم دیده جبرئیل امین سالیست
 پیش خورشید ضمیران گران سایدت
 سر خود ناورد از حکم تو بیرون و مهر
 آبدستان تو در دست ملاک بند بند
 عرش با نفعت شان تو معان داد و سنا
 بر درت بارند اند چو گردون نفسی
 گر چه براوج سهارفت نباشد همسر
 بر جسمین نه اند گشت به پشت مہ نو
 تا قیامت تو بخورد از سازند خورشید
 سر نهادند همه ملک و ملک بر خط تو
 ماه و خورشید ازین حسن نه در خود دیدند
 کایست هر که بر است بود از اهل نشست
 باغزالان حرم شاخ شکستند ز نیم
 در تر از وی شرف چو تو گران سنگ که
 ماه و خورشید به پیش تو کلاه افکنند
 مردم میدان رضا بهر تو میدان دادند
 یا کتا زان فلک جامه نازی کردند
 قدسیان رقص کنان بر سر پای تو زدی
 بیفته خور ز تو سمرغ سپهر اندازد

ز انور بن علی
 و کرده باد و شستن
 طوری شرف تقدیر کب
 جیح سلو شرف که عرش با بار
 دور و زانو ز زمین پیش تو
 زدن پیش کس با زانو زدن
 در نداشت بر سینه
 سران ساید مردم عالی قدرند
 ای ای حسته جان زنی فون
 تو نیک همه انگشت
 جیبین ساینده ای ای بیک
 و چینی حاصل کردن
 ای ای شرف ملک گوشت
 یاز آردون ای ای ز کافور
 ای ای آردین ای ای قدسیان
 بر سر پای کسی از کافور
 از فغان سیدان آردون جانمان
 کردن بر پای کله از روی تعلیم
 وجود آینه کشیدند

در شرافت کسی آمده همتای علی
 با تو من فاش بگویم چو پناشی آگاه
 هست عنوان محیفه پی مومن جیش
 خرقه را که بیاورد ز معراج بنی
 هکلی جن لشکر از کتب معلوم است
 داند آنکس که درین راه اولوالالباب
 با علی نیز چنین داشت محبت یعنی
 هم گفتش که ز آشوب جهان بامونی
 حمله را اگر چه خصوصیت رتبت حق است
 آن نخستین است چو ما خوش من غیر من
 چون ز ایمانش وجود گرفت است ایمان
 ثنائیش چون لبین لم تیغیر طعمه
 چون غذا از پی کودک جهان شیر بود
 ثنائش خمر صفت لذت جان شارب را
 چون ز راوی سخا زتش آید در دل
 راحش چون غسل است آنکه مصفا باشد
 داشت محکم چو بی صحت امراض اساس
 که وجودی نبود شخص بود معدومی
 در وجودش بود و آب غذا بی نرسد
 مرد با جبین بلامردی و در او نیست
 می فزاید بدل مرد جو انرد می ما

آنکه در جبرک لایت شده بریا ولی
 رمز من کننت که هم فعلی مولا ه
 گشت لا بد ز پی صاحب باطن جیش
 از پی پوشش آن بود سزاوار علی
 نام پاکش بدر خلد برین قوم است
 شهر حکم است نبی و علی آن را بابت
 که انا منه لفرمود و علی من
 بهر من ز آنکه تو در منزلت ما رونی
 فضل بهر چاره تیرتیب خلافت حق است
 ز آنکه از آب حیات است بکل شئی
 زندگی آمده ایمان ز پی مرده در آن
 و در مان همه کس از همه خوشتر طعمه
 شیر تا شیره صبح بتباشیر بود
 کود لیری بدم حربه به حارب را
 طفل ایمان شود آنگاه بهر می کامل
 موجب خشمی و صحت اعضا باشد
 بهر او گفت خدا فی شفاء للناس
 از همه نعمت دنیا و چه دین محرومی
 رسدش با دفا و به بقای رسد
 تا که مرد می نبود مرد بود هیچکس
 سرخی نشه اش از چهره پر در روی

قال علی علیه السلام من عرف الله عرف نفسه
 من عرف نفسه عرف الله
 من عرف الله عرف الناس
 من عرف الناس عرف الله
 من عرف الله عرف الجنة
 من عرف الجنة عرف الله
 من عرف الله عرف الآخرة
 من عرف الآخرة عرف الله
 من عرف الله عرف السعادة
 من عرف السعادة عرف الله
 من عرف الله عرف النجاة
 من عرف النجاة عرف الله
 من عرف الله عرف الحق
 من عرف الحق عرف الله
 من عرف الله عرف الصواب
 من عرف الصواب عرف الله
 من عرف الله عرف الهدى
 من عرف الهدى عرف الله
 من عرف الله عرف النور
 من عرف النور عرف الله
 من عرف الله عرف السلام
 من عرف السلام عرف الله
 من عرف الله عرف الرحمة
 من عرف الرحمة عرف الله
 من عرف الله عرف العفو
 من عرف العفو عرف الله
 من عرف الله عرف المغفرة
 من عرف المغفرة عرف الله
 من عرف الله عرف التوبة
 من عرف التوبة عرف الله
 من عرف الله عرف الاستغفار
 من عرف الاستغفار عرف الله
 من عرف الله عرف التوكل
 من عرف التوكل عرف الله
 من عرف الله عرف الصبر
 من عرف الصبر عرف الله
 من عرف الله عرف الشكر
 من عرف الشكر عرف الله
 من عرف الله عرف الجود
 من عرف الجود عرف الله
 من عرف الله عرف الكرم
 من عرف الكرم عرف الله
 من عرف الله عرف العفة
 من عرف العفة عرف الله
 من عرف الله عرف التقوى
 من عرف التقوى عرف الله
 من عرف الله عرف الإيمان
 من عرف الإيمان عرف الله
 من عرف الله عرف الإسلام
 من عرف الإسلام عرف الله
 من عرف الله عرف النبوة
 من عرف النبوة عرف الله
 من عرف الله عرف الرسالة
 من عرف الرسالة عرف الله
 من عرف الله عرف المحامد
 من عرف المحامد عرف الله
 من عرف الله عرف الفضائل
 من عرف الفضائل عرف الله
 من عرف الله عرف الخصال
 من عرف الخصال عرف الله
 من عرف الله عرف الصفات
 من عرف الصفات عرف الله
 من عرف الله عرف القدر
 من عرف القدر عرف الله
 من عرف الله عرف القضاء
 من عرف القضاء عرف الله
 من عرف الله عرف القدر
 من عرف القدر عرف الله
 من عرف الله عرف القدر
 من عرف القدر عرف الله

انچه از کشف بام و رقه و او نوید
 بیشک مد بطور آنچه میگفت از شفقت
 آن بشارت بشهوات که شایسته
 قول او زمره اصحاب باقت کردند
 در جهاد آنچه ز کفار بر دافت سخت
 به خود آنچه دعا خواست از اوم نزام
 با حرمیم آنچه به فرمود تا یک گواه
 کی زن بود لب از شتم بر جایندش
 گر ابو جهل باو قصد کند سودا
 رسدش بل عظیمی که بگردد رسوا
 دست و او دش چو پوئیدن یکم ز فراغ
 اعمور از دوستی زن استاند جنت
 دست بر سینه جالد چو پی دفع جنون
 بر ابو طالب اگر خواند دعای صحت
 بونیک از قدحی چنان تازه و مید
 در بندگی ترهیمه خیل برده سبق
 کی کسی را شده حاصل بجان او در
 چه جاود و چنات چه بیایم چه ملک
 آنکه پر دشت باو از می بند که سبو
 بر بولان نبود منزلتش چون اعلی
 پند خو غای ز بگیش همه کون و مکان

ماند در خانه و اوم در گشت شهید
 کویوانان قریش است هلاک اومت
 صادق آمد که عمر اگر در دوران گشت
 چون دو کسین سر یک خشت صورت کردند
 امتش بر سر کشتی پوشان بر سر تخت
 راست آمد که سوی خلد برین کرد خرام
 آهوی صید شدش مقنعه افکنده سیاه
 لطف حق چون بجناب ملکی پوشیدش
 عضو عضویش بر بایند ملاک غضب
 گردوش خندتی از آتش دوزخ پیدا
 بر بود آن در گرش از سبب مار کلان
 او در جنت و هم چشم نهد بی منت
 از دهن بر فلک رسک چه کودک بیرون
 رفت بجزایش در ست زرد و محنت
 تا نمود سالگیش موسی نگر و پدید
 کز نه افلاک فرارفت مر او را برق
 شد مدی که بد او ندی شاه عرب
 همه گفتند چشمتش ز زمین تا افلاک
 خوار شد خوار بدینا چو دیدش بد رو
 قاب تو سین بود منزلت او او انی
 و آنکه صاحب خطمی است چو کون جهان

کی زن بود لب از شتم بر جایندش

انکه در دوشش نوشت

علم در شان نج
 علم از آن
 علم از علی علم
 چو چشمتش
 کون
 ای شوی و سخن
 ۱۲

کرد از بهر سکون امری کوه چو پل
 در جادات لبش روح و مهر همچو صبح
 که در عویش سخن کرد با عجاز درخت
 شاخ خرمای زین نخل بفتاد و بر نرفت
 سدره دو نیمه شد او رفت چو خواب آلوده
 چون یک صاع جواد سیر می گرسنه کرد
 قرض امان چو ز جابر نمودند طلب
 گو سفندی که بر دهن زرسیده است هنوز
 چند خرمای که بگفت با مبارک چرسید
 قلت زیاد برای چو بد شکر افتاد
 شد ز یک کاسه شیر پیش چو بسی سیر
 قدیمی شیر که آورد پی گرسنگان
 کرد هشتاد کس از قرض چون سیران
 چون بیاران خود او اندک ماده داد
 خیر فتح که بر ملک کس داد
 ز اهل دوزخ چو بپند نگهش مان را
 بسوی رخ و بلا آنچه اشارت باشد
 ربهت گفت آنکه قیامت کند آنگه
 آن سخنما که بپند و بابوسفیان شد
 گفت با عایشه ظاهر و رشک حورا
 صادق آمد بگدشت آنچه مراد از ضمیر

گریه در لرزه در آمد پیش کوه حرمی
 سنگریزه بگفتش نغمه خوان تبسح
 آمد ز رفت سو منبت خود باز خست
 یک شهادت بر سالت پی او داد و رفت
 سدره را منت از حد حساب افزوده
 با جوان چنین بست که تاب نبرد
 دین بسیار داد اگر ز یک گوهر طلب
 شیر و شیز پستانش صبر بود و روز
 در مراد و آن همه تا عهد عمر ماند مزید
 زاده ای که هر گشت ز تعداد مراد
 شد ز یک لقمه آن منفسه را سیر
 سیر گشتند و بسی سیر ز یک جرعه آن
 که نخوردند بر آن بار و گدازه مان
 بودی آن پر صد اسوار شتر را دو
 آنچنان شد که بد انسان خبر لغیا داد
 با چنین غرزه نچیند ز سفر و امان را
 بر عثمان اشارت بشهادت باشد
 تا تبرکان تنگ چشم نیفتد جنگ
 همه با گفته عیلمن دل آن سلطان شد
 دیدن خال که خان بد از رشک و را
 کیست کذاب و چو مختار و چو حجاج میر

بهترین همگی خلق ندوی خلقت
 از صفات خوش اوجله صحنها مملو
 کشتی نوح را ان گشت اگر در طوفان
 بر بر آسم شد آتش سوزان گلشن
 موسی از آب ان کرد رنگ خارا
 نانه از صخره صمار سد از صالح را
 پنج که نانه صالح به سخن کرد با و
 باد را بهر سلیمان چو سحر کردند
 عیسی از مرده با عجاز همیکر و احیا
 که میماند بی علت بر صست طیب
 روشن ستار چه بی کور علاج عیسی
 عظم معجزه اش کنه آگهی باشد
 این چنین گنج گنجیست که شاهی بود
 در معارض همگی اهل معاصر ماندند
 به کجا بود مشایخ بکف رخسارش
 بر یوسف سخن طفل در ایام صنایع
 تافت بر طور یکی برق تجلیت اش
 پیش ازین چیست بدعوی ستارگان
 سوسمارش چو گوهری بر سالت بود
 بتعلیش چو ز بس تشنگیش تا نماند
 از بی حرمت او گرگ در آمد سخن

معنیش خوشتر و خوشتر ز صور با صورت
 پر بشارت ز قدوش همه را کما گلو
 سنگ آب وان گشت چو او اوزر مان
 ماند از سوختن نار ردایش امین
 ریخت انگشت و از بگفتش چون دریا
 بین کومان شتر بسته در خست خرما
 لب شتر سخن از ریخ و سخن کرد با و
 بادرقار بر اقی بی او آوردند
 گشت بز فاله مسموم پیشش گویا
 مسحش از بی بی بر من از است یب
 گشته از مسح پیش دیده اعلمی بنا
 سر سبز مخزن اعجاز کماهی باشد
 چیست گنجی که درین گنج الهی نبود
 از یکی سوره اقصی همه حاضر ماندند
 ماه بشکافت بدو نیمه ز انگشتش
 لعل یکدوزه در لب سخن موج و دواع
 خرموسی صفا از شره آن آتش
 آهوا آمد سخن راند شهادت بزبان
 کافران را میسپان دل جهالت بود
 کوه بگرسیت که از خون خدا آبانند
 که نه دیدست چو او پی گسی چشم ز من

از روز اولین
 ۱۲

هر کاليف که بود ستام ماضيه را
 امر اورا همگی خيل ملايك پابند
 قوت راحله بر فوق سموات گراست
 زان لب پاک بگو شيکه صدای بجمد
 در جهان ماه پویش بکمال آمده است
 حاسد مرتبش کی بجهان بافت فروغ
 هر که دیدست برویش شادان اهل حسين
 اول آن کس که بگش ز لحد بر خیزد
 از رة قدر رفيع است رفيع است و رفيع
 نه فقط روز جزا ان شافع همه دوست
 هست چکان کفاد گوی لوا الحمد است
 بقدر دوست با قدر رفيع آدم
 موسی روح همه زله ربایش شنند
 چون نیارند چه جولا نشود اب الجنة
 سلسيل است و چه تسنیم و چه آب کوثر
 اینها جمله که کریم اند و سعید و مسعود
 بی وسيلت ز بهیض رسل برده سبق
 کرد و دراک اگر دور و گرتز و یک است
 در جلاش بی خلق تذبذب چه بود
 چه جوانی و چه طفلی و چه شب چه شب
 هر صفاتی که در تو هست کریم است و کریم

امتش زان همه تکلیف گشتند رما
 صفت است شده بهفت ملايك مانند
 حرمت رفعت لا ترفعوا اصوات کراست
 واجب آمد بنماز آنکه جو اشش بدید
 بی کرامت پی او هر چه حلال آمده است
 گشت کافر همچنان هر که بر لبست دروغ
 که مثل پذیرد بوسی ابلیس لعین
 او بود آنکه بی سعی بجمد بر خیزد
 که شفع است شفع است شفع است شفع
 اول شافع و اول شفع همه دوست
 که در قوت بازوی لوا الحمد است
 اشرف افضل اکرم جمیع عالم
 آدم و نوح همه تحت لوایش شنند
 که انا اول من یقرع باب الجنة
 حوض مور و پنی دوست بر در محشر
 جز محمد که کسی است مقام محمود
 تا وسیله بود او را القیامت الحق
 دیدگر جایکه روشن و گرتز و یک است
 چون نمانست نمانش که تاؤب چه بود
 یکدمی بر تن بکش نه شست زباب
 خلق او را چه خداوند جهان اند عظیم

بج

همه در تحت حکومت ز زمین تا فلکش
 کرد و خیریل تبوصیف خدا اورا کش
 سپه و فوج که مانند همه مقطوع شدند
 عقبه بوسه در او نیست فقط میکائیل
 و او ناخواسته از فضل خدا متعال
 و او بر شکر کفاره و رافع تبیین
 فضل بر خیل ریشل آمده بیشک اورا
 رفت از سلم الافلاک بدون معرک
 ملت است پی گزندگان شمع غلام
 پیش چشمش همه ظاهر چه عیان چه خفا
 ملتش اوج گزین بر همه ملت آمد
 جوهر پاک بدش نور خدا سرتاپا
 قاب قوسین برادر گه و لافخر اورا
 قرن و آمده از جمله قرون سابق
 بهترین امم ماضیه شد امت او
 جزوی فعال سلف حجت ساطع نبود
 همسر خیل ریشل پیروش از تعجیب
 و شهادت نشود چون ز دولت کشف عظام
 با چنین قلت من کثرت امت پی کیست
 آتش راز همه حال نکو خواهد بود
 بحر اگر بشود و بر هر سگی مشط گردد

کرد اعانت بدم زرم جزو ملکش
 رحمت عالمیان است موجود پیش
 چون ز افلاک شایطین همه ممنوع شدند
 گشت نازل ز فلک در او اسرافیل
 آن عطا که جز او را شده حاصل سوال
 ذنب ستور سپس گفته و عنقران پیشین
 رفعت شان فعنا لک کرک اورا
 امهات اندپی امت و از وحش
 قعه او شده مقبول خدا جای قیام
 مردم او همه بنیاد بر او چه قفا
 شرح او ناسخ هر گونه شرعیت آمد
 لاجرم از پی آن نور بود سایه کجا
 لقب و است حبیب الله و لافخر اورا
 دو دمانش بود از جمله قبائل از هر
 رفت بالا از همه خیل امم رتبت او
 جزوی جماع امم حجت قاطع نبود
 بر ضلالت کند امت او جمعیت
 تا ملق آیه شهادت لکنه نوشهرت
 انا اکثر تعالیوم قیامت پی کیست
 چار دانگ اهل بهشت امت او خواهد بود
 دشمنی غیر بر ایشان نه مسلط گردد

له مانه
 نقول رسول
 کسیر نبی تو غدا
 زما العرش
 مطاع غلامین
 حضرت جبریل
 علیه السلام امان
 علیه خود رسال
 مرتبه خود معلوم
 نبود چون این
 آیه نازل شد
 دل شان خنده
 یافت
 کلمه یغفر الذلله
 ما تقدم من قبلك
 و اما از ۱۱۷
 یعنی همراه نام
 خود نام آن حضرت
 هم داخل کرده در
 اذان و اقامت
 کلمه طیب و غیره
 "

هم بدانسان که در آنجا که نور برفت
 چه بود دست چه عیسائی نابخشودست
 زان حدیثی که شیرینی از ان لب بر
 بر گرفتند بتایند کفش حبل متین
 گوهر او بصففا چون گرد و از لولو بود
 دست بر ترکش اگر خصم گون سازند
 در طفلیش همگی علوی و سفلی باشد
 چنین شرح حدیث ز بلاغت اکنون
 دور گردون همگی بر روش فرماش
 قبح وی نه همین جن و بشر نوشیدند
 چون گرفتند بایمان نصرت میثاق
 حرمتش بین بنادمی که خداوند کیم
 بخلاف اعمم با ضمیمه هر کس نشد
 جبر نیایش در اعزاز بتارک فته است
 قسم حق بود و اظهر شفق تا بافق
 اگر سلیمان بجهان لک سیل عمر است
 خصم را سر مصفت ناله فشار و جگم
 پذیرد و در گراز آتش فلاک زوال
 پاک طینت او چون کعبان کرد ظهور
 بر روضان رسالت بود همچون یاس
 چون جو دگرگی کون ز جودش کردند

لله فی سب
 جنگ نندن
 مع کس
 از خدمت جبریل
 عیال لاس
 سه بار ایستاد
 لم یتم ما اصله
 کس با ایستاد
 الرسول بلغ از اول
 ایک

گر چه دیر آمده هم زود بسی فرست
 دم ز مهرش نزنند گردم خرم پیوست
 کیست چنان شکار او شده با گشت
 روی دست آنکه خورد دندانه لعین
 فلک از دست قومی نیچه او به پلو خورد
 التهابی ز پنه سوختنش ناززند
 خادمش پیر چهل ساله بطفلی باشد
 سخن مجلس او همه ستر بکنون
 چرخ با ثابت سیاره بلا گردش
 که ملک هم بفلاک خرقه از دو پوشیدند
 جمله بر عهد و ثوق اند ب بند و پوثاق
 بصفت یا د نمودست ز روی بی عظیم
 نیست جان ز پی است که بنا مش خوا
 آنکه سوگند خدا خورد و لعن گرفت
 بر رسالت محبت به ایت به جلق
 در یدش قانم اعطیت جامع کلم است
 پایش زره یکا به بد کما عدد
 تا غنایم همه ایت اگشت حلال
 شد زمین مسجد و خاک صفت گشت ظهور
 گشت مبعوث از ان بر مکی کاؤن
 در جهان ختم رسالت بوجودش کردند

بستگی دل ایشان نه ز خویشان بر بود
 جلوه داد دست چنان شهود و وحدت
 زنگ نکه که ز آینه ایشان برود
 جمله دیدند چو اول بنها و تقسیم
 هر چه دیدند در آن شکل بریدند او را
 هم بهر سویی که رفتند پی او رفتند
 هر کلامی که نمودند نمودند با او
 نه شعورست در نیجا و نه جسمست در نیجا
 راز و وحدت که نه هر سینه بان می آرز
 سوزد از آتش این راز اگر پروا
 دل عالم نه نهادست ز او را کس اساس

بکله ایشان همه اینها ز ایشان بر بود
 که مقرر شد دل ایشان بوجود و وحدت
 خویش را نیز تمثال ایشان نمود
 خویشین را و جهان را همه در کتم عدم
 از حدیث من و تو حال شنیدند
 وز ره هر بلبل و قریه در آن کور رفتند
 دفتر ناز و نیازی به کشو و دنیا بود
 نه من و با مست در نیجا و نه اینست نه آن
 هست از یک در آن برهمنه گوئی نسزد
 شعله از نذ آتش به بساط خانه
 که به نیرنگی ز آتش برده و هم وقیان
 چو نوری ۱۲

بهر آنکه در این سخن در آن سخن

و ز نعت حضرت و رکابنا خلاصه موجود است صلوات الله علیه و آله و سلم

تخت لاک لمارا نتوان بود
 در جهان آنکه بود سرور عشاق همه
 عارفان را همه بات که در تاج سرست
 انبیا را از ازل در بر عصمت ز خدا
 اولیا را هم از اقرار بگفتارش
 پی پیش تقلم قط نزدی گر که ملک
 در غنوت و نهش چشمه می چشم
 نورش از خلقت کونین مقدم بظهور

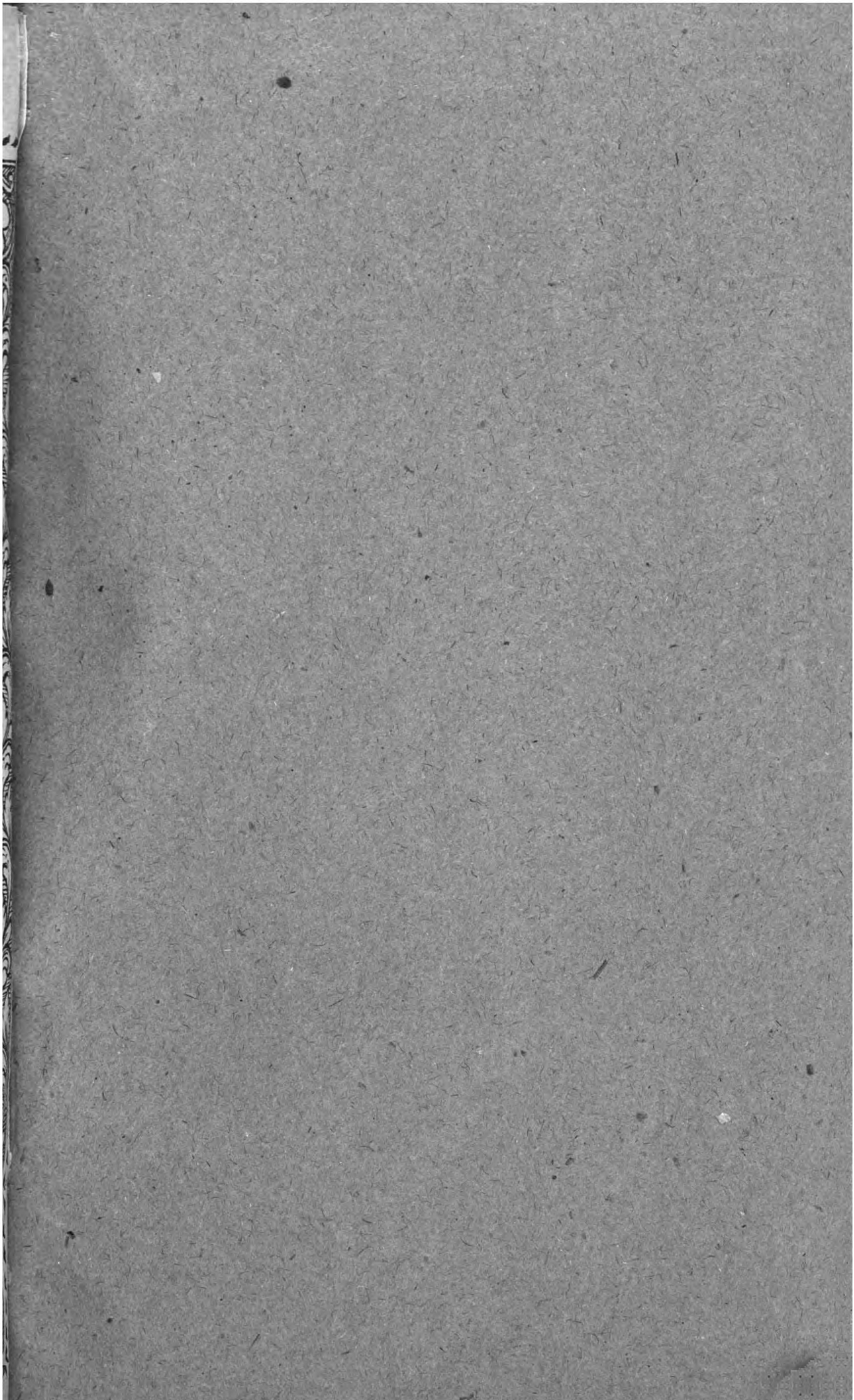
بجز از افسر اعیان رسل غیر بشر
 خاک خاروبه پیش نفس فاق همه
 آبروی عرفا بکله از ان خاک دست
 کسوت خاص نبوت لطیفیستین بر
 خلعت حق و ولایت به بر ان از صفت
 عرش بود و نه کسی نه فلک هم نه ملک
 قاب تو سین ز ابروی خوش و بدو نیم
 و بر از ان آمده که آورده است از ره دور

بسم الله الرحمن الرحيم

اینکه در ارض و سموات یک الله بود
 صنع ما دار و دو عالم همه آثار اویش
 کرده سرگشته و اویش بخیر و دولت
 شهری داد سپرد از هوای جبروت
 داد از عشق بجان فون دن نار حریق
 بهشت جنت به نیام سرشتان سپرد
 در بر بودست سوخوشتن در جبهه حلال
 که دند هوش ز نظاره غیبی اسرار
 چه عجائب که نه بینند بدیده هرگز
 که نشن برزن شان باشد و یا بر برق
 گشته یک درنگه شان مجیم و چرخان

داند از معرفت آن کس که دل گاه بود
 و گراشیا که توینمی همه انوار وی اند
 برده در عالم حیرت عرفا ز صفا
 کشف بر خاطر شان کرد ملکات ملکوت
 کرد از باوه و حدیث ایشان مستحق
 دوزخ آشام تعب با بهشت خود برود
 عارفان را دل از انوار جلالی کمال
 آن در که نمود اوز تجلی انوار
 زان سوز انوشان گشت خمیده دم
 می ندانند بدریای فنا مستغرق
 کرد از سینه شان صحرای دو جهان

G. alfer Dook

نخبة نقر علیک احسن القصص

فردوسی در بیان نشان و سبک کتیبه امضا میفرماید که در کتب و کتب مشهور است که در این کتاب به بیان بهر دست
از تصنیف با این احسان و معارف آگاهان و شایسته در هر چه حقائق خداوند نیز از علم فلک تا این حد بسیار حضرت

در تذکره احوال یک سلطان المظفرین اسد الله

در تذکره احوال یک سلطان المظفرین اسد الله

شاه امین احمد صاحب فردوسی متخلص به نبات آدم الله فلال فیوضاته علی و من الطالبین سجاد نشین و نه منوره
حضرت مخدوم الملک شیخ شرف الحق والدین احمد سعیدی تهری قدس سره العزیز

مطبع نایب کتب و کتب و کتب و کتب دن نایب کتب و کتب و کتب و کتب

Gul-i-Jirdaus.

Amin Ahmad Shah, called

Thabat

1884

Persian C 126

~~49 C 126~~
Indian Institute, Oxford.
The Lucknow Sparks Library.
Presented
by
Munshi Aetoul Kishore.
49 C 126

